

**Regionalni vodovod
Crnogorsko primorje**

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI GODIŠNJEG PLANA RADA SA FINANSIJSKIM IZVJEŠTAJEM ZA 2019. GODINU

JP „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje” Budva

Budva, april 2020. godine

SADRŽAJ

1.	UVOD.....	5
1.1	DJELATNOST	5
1.2	ORGANI.....	6
1.3	ZAPOSLENI.....	6
1.4	REGIONALNI VODOVODNI SISTEM.....	6
1.5	VIZIJA I MISIJA REGIONALNOG VODOVODA.....	7
1.6	NAJVAŽNIJE AKTIVNOSTI.....	7
2.	IZVJEŠTAJ O RADU UPRAVNOG ODBORA	13
3.	IZVJEŠTAJ FINANSIJSKOG SEKTORA.....	16
3.1	Prihodi od prodaje vode.....	16
3.2	Prihodi od posebne naknade na investicije.....	17
3.3	Potraživanja i naplata.....	18
3.4	Obaveze po osnovu kreditnih zaduženja	20
3.5	Eksterna i interna revizija poslovanja regionalnog vodovoda	26
3.5.1	Revizija poslovanja sprovedena od strane Državne revizorske institucije.....	26
3.5.2	Revizija poslovanja sprovedena od strane nezavisnog revizora.....	30
4.	IZVJEŠTAJ TEHNIČKOG SEKTORA.....	32
4.1.	Proizvodnja i distribucija vode	32
4.1.1	Opis sistema	32
4.1.2	Isporuka vode	34
4.2.	Saradnja sa lokalnim vodovodnim preduzećima.....	39
4.2.1.	Poslovna saradnja sa d.o.o. „Vodovod i kanalizacija“ Tivat.....	39
4.2.2.	Poslovna saradnja sa d.o.o. „Vodovod i kanalizacija“ Kotor.....	43
4.2.3.	Poslovna saradnja sa D.O.O. „Vodovod i kanalizacija“ Budva	47
4.2.4.	Poslovna saradnja sa d.o.o. „Vodovod i kanalizacija“ Bar	50
4.2.5.	Poslovna saradnja sa JP „Vodovod i kanalizacija“ Ulcinj	55
4.3.	Aktivnosti na održavanju RVS	59
4.3.1	Uvod 59	
4.3.2	Aktivnosti na implementaciji savremenih softverskih rješenja za upravljanje imovinom (Asset managment)	59
4.3.3	Tekuće održavanje	61
4.3.4	Investiciono održavanje	64
4.3.5	Interventno održavanje opreme.....	67
4.4.	Izveštaj o kontroli gubitaka	71
4.5.	Izveštaj o energetske efikasnosti.....	75
4.5.1	Studija izvodljivosti o energetske efikasnosti i proizvodnji električne energije	75
4.5.2	Potrošna električne energije.....	76
4.6.	Izveštaj o kontroli kvaliteta vode.....	78
4.6.1	Interna kontrola kvaliteta vode	78
4.6.2	Eksterna kontrola kvaliteta vode.....	80

4.6.3	Rezultati ispitivanja	80
4.6.4	Unapređenje uslova rada i nabavka hemikalija, pribora i opreme	84
4.7.	Kontrola i upravljanje sanitarnim zonama zaštite RVS	84
5.	IZVEŠTAJ SEKTORA ZA PRAVNE I ADMINISTRATIVNE POSLOVE	87
5.1	Poslovi zastupanja	87
5.2	Poslovi iz oblasti rada	91
5.3	Aktivnosti u vezi sa transformacijom Javnog preduzeća	91
5.4	Aktivnosti na upisu prava u katastar nepokretnosti	91
5.5	Ostali pravni i normativni poslovi	92
6.	IZVJEŠTAJ SLUŽBE ZAŠTITE LICA I IMOVINE	93
7.	SARADNJA SA DRUGIM INSTITUCIJAMA	95
7.1	Saradnja sa inspekcijskim organima	95
7.2	Saradnja sa univerzitetima i fakultetima u Crnoj Gori i regionu	97
7.2.1	Saradnja sa Univerzitetom Donja Gorica	97
7.2.2	Saradnja sa Građevinskim fakultetom Univerziteta Crne Gore	100
7.2.3	Saradnja sa Elektrotehničkim fakultetom Univerziteta Crne Gore	101
7.2.4	Saradnja sa Mašinskim fakultetom Univerziteta Crne Gore	101
7.2.5	Učešće Regionalnog vodovoda u organizaciji UNESCO kursa	102
7.3	Međunarodna saradnja	102
7.3.1	Saradnja Međunarodnim udruženjem vodovoda u slivu rijeke Dunav sa sjedištem u Beču	102
7.3.2	Benčmarking preduzeća u regionu Dunava	104
7.3.3	Članstvo u Aqua Publica Europea (APE)	104
7.3.4	Saradnja sa ministarstvom pravde	105
7.3.5	Saradnja sa Privrednom komorom Crne Gore	106
8.	REALIZACIJA PLANA JAVNIH NABAVKI	107
8.1	Realizacija plana javnih nabavki za 2019. godinu	107
8.2	Realizacija Plana nabavki po Ugovoru o kreditu sa EBRD	111
9.	REALIZACIJA RAZVOJNIH AKTIVNOSTI	116
9.1	Realizacija razvojnih projekata uz podršku evropske banke za obnovu i razvoj	116
9.1.1	Završetak izgradnje i faze regionalnog vodovodnog sistema - priključenje opštine Herceg Novi	116
9.1.2	Početak aktivnosti na izgradnji II faze regionalnog vodovodnog sistema	117
9.2	Implementacija aktivnosti prekograničnog Interreg – IPA CBC Italija-Albanija-Crna Gora programa	118
9.3	Informacija o izradi studije izvodljivosti o energetskej efikasnosti i proizvodnji električne energije	119
9.4	Izrada projektne dokumentacije za izvoz vode tankovanjem	119
9.5	Izrada projektne dokumentacije za natkrivanje vodozahvata	120
9.6	Unaprjeđenje video nadzora	120
9.7	Razvoj telekomunikacione infrastrukture (SCADA)	121
9.8	Unaprjeđenje informacione tehnologije RVS	121
9.9	Valorizacija zemljišta na Karuču	123

9.10	Izrada Idejnog projekta za vodovodnu i kanalizacionu mrežu i postrojenje za tretman otpadnih voda za naselja Dobra Voda, Veliki pijesak, Utjeha u Baru i Kruče u Ulcinju	123
10	IZVJEŠTAJ O OSTALIM AKTIVNOSTIMA	124
10.1	Zaštita i zdravlje na radu	124
10.2	Poslovanje po HACCP principima	125
10.3	Implementacija standarda zaštite životne sredine ISO 14000	127
10.4	Organizacija okruglog stola pod nazivom „Zaštita izvorišta od izazova u 21. vijeku“	128
10.5	Društveno odgovorno poslovanje	130
10.6	Učešće u organizaciji konferencije o ekonomiji	131
11	IZAZOVI U FUNKCIONISANJU REGIONALNOG VODOVODA	133
11.1	Upravljanje rizicima	133
11.1.2	Ciljevi i metode za upravljanje finansijskim rizikom	133
11.1.3	Informacije o izloženosti rizicima cijena, kreditnim rizicima, rizicima likvidnosti i rizicima novčanog toka	133
11.1.4	Ciljevi i politike u upravljanju finansijskim rizicima, rizicima I neizvjesnostima poslovanja	135
11.2	Promjene izdašnosti izvorišta	137

1. UVOD

1.1 DJELATNOST

Javno preduzeće „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje" sa sjedištem u Budvi (dalje: Regionalni vodovod) je pravno lice registrovano u Centralnom registru privrednih subjekata Poreske uprave Crne Gore pod reg. br. 8-0013444.

Regionalni vodovod je osnovala Skupština Crne Gore Odlukom o organizovanju Javnog preduzeća, u skladu sa Zakonom o regionalnom vodosnabdijevanju Crnogorskog primorja („Službeni list CG", broj 13/07).

Osnovna djelatnost Regionalnog vodovoda je regionalno vodosnabdijevanje Crnogorskog primorja i drugih područja, odnosno zahvatanje, tretman, transport i isporuka vode za piće iz izvorišta Bolje Sestre preko sistema regionalnog vodosnabdijevanja Crnogorskog primorja (dalje: RVS) u vodovodne mreže opština Budva, Tivat, Kotor, Herceg Novi, Bar i Ulcinj, tj. subjektima za javno vodosnabdijevanje u tim opštinama (dalje: opštinski vodovodni subjekti, ili OVS), kao i do mjesta priključenja na RVS drugih korisnika.

Osnovnom djelatnošću se obezbjeđuju dovoljne količine kvalitetne, zdravstveno ispravne vode za piće za primorski region Crne Gore, što je krucijalni uslov za život i rad na tom području i pouzdana osnova razvoja crnogorskog turizma.

U skladu sa propisanom klasifikacijom djelatnosti, osnovna djelatnost Regionalnog vodovoda registrovana je u Centralnom registru privrednih subjekata Poreske uprave Crne Gore kao djelatnost sakupljanja, prečišćavanja i distribucije vode (šifra 36.00), a sprovodi se u skladu sa Zakonom o regionalnom vodosnabdijevanju Crnogorskog primorja („Službeni list CG", broj 56/16), i Odlukom o osnivanju društva sa ograničenom odgovornošću „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje" („Službeni list CG", broj 79/17), od 07.12.2017.godine.

Po Zakonu o regionalnom vodosnabdijevanju Crnogorskog primorja iz 2016.godine i novom osnivačkom aktu, danom upisa pravnog sljedbenika Regionalnog vodovoda - DOO „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje" u Centralni registar privrednih subjekata prestaje da važi Odluka o organizovanju Javnog preduzeća „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje" i to društvo preuzima zaposlene, imovinu, prava, obaveze i dokumentaciju Regionalnog vodovoda i počinje sa radom. Do tada Regionalni vodovod ima sva prava i obaveze na osnovu novog Zakona o regionalnom vodosnabdijevanju Crnogorskog primorja, što je propisano odredbom člana 29 stav 2 tog zakona.

Na osnovu člana 68 Zakona o privrednim društvima („Sl. list RCG“ broj 6/02 i „Sl. list CG“ br. 17/07, 80/08 I 36/11) i člana 9 stav 1 i Odluke o osnivanju Društva sa ograničenom odgovornošću „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje“(„Sl. list CG“ broj 79/17) Vlada Crne Gore je na sjednici od 18. 07.2019. godine donijela Statut Društva sa ograničenom odgovornošću „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje“ koji je objavljen u „Službenom listu Crne Gore“ broj 41 dana 22.07.2019. godine.

1.2 ORGANI

Po važećoj Odluci o organizovanju Javnog preduzeća „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje“ organi Regionalnog vodovoda su:

- 1) Upravni odbor kojeg imenuje Vlada na period od četiri godine, a koji ima sedam članova, i to: četiri člana koji su predstavnici Vlade, dva člana koji su predstavnici Zajednice opština Crne Gore iz primorskih opština i jednog člana koji je predstavnik zaposlenih u Regionalnom vodovodu;
- 2) direktor kojeg bira Upravni odbor na osnovu javnog oglasa, na period od pet godina, uz saglasnost Vlade.

Nadležnost organa Regionalnog vodovoda određena je zakonom, osnivačkim aktom i Statutom Regionalnog vodovoda.

1.3 ZAPOSLENI

Na kraju izvještajnog perioda u radnom odnosu u Regionalnom vodovodu, bilo je 72 zaposlenih.

U izvještajnoj godini je:

- 1) zasnovan radni odnos sa 16 zaposlenih, i to:
 - radni odnos na neodređeno vrijeme sa petnaest zaposlenih;
 - radni odnos na određeno vrijeme od jedne godine sa jednim zaposlenim,
- 2) produžen ugovor jednom zaposlenom,
- 3) prestao radni odnos za troje zaposlenih, i to:
 - za dvoje zaposlenih po osnovu prelaska na rad kod drugog poslodavca,
 - jednoj zaposlenoj zbog odlaska u penziju.

U izvještajnom periodu nije bilo angažmana na rad bez zasnivanja radnog odnosa (angažovanje lica na privremeni rad posredstvom agencije za ustupanje zaposlenih, stručno osposobljavanje visokoškolaca po programu Vlade i sl.).

1.4 REGIONALNI VODOVODNI SISTEM

Vlada Crne Gore (dalje: Vlada) je Odlukom o određivanju izvorišta namijenjenih za regionalno i javno vodosnabdijevanje (javnim vodovodom) i utvrđivanju njihovih

granica („Službeni list CG“, broj 36/08) odredila izvorište Bolje Sestre za regionalno vodosnabdijevanje Crnogorskog primorja. Izvorište Bolje Sestre je podzemni izvor na lokalitetu Malo blato u basenu Skadarskog jezera. Voda izvorišta je izuzetnog kvaliteta i po Uredbi o klasifikaciji i kategorizaciji površinskih i podzemnih voda („Službeni list CG“ broj 2/07) je voda A1 klase.

Izgrađeni dio RVS sastoji se od kontinentalnog dijela od izvorišta do rezervoara „Đurmani“ kod Bara i obalnog dijela na području Crnogorskog primorja koji čine dionica rezervoar „Đurmani“ – opštine Bar i Ulcinj (južni krak) i dionica rezervoar „Đurmani“ – opštine Budva, Kotor, Tivat i Herceg Novi (sjeverni krak).

RVS je pušten u rad za opštine Budva, Kotor i Tivat 28. jula 2010. godine, za opštinu Bar 2011. godine, a za Ulcinj 2012. godine. Od 2013. godine vrši se i isporuka vode iz RVS opštini Herceg Novi i za to se koristi dio vodovodnog sistema opštine Tivat, jer za opštinu Herceg Novi RVS nije u cjelosti izgrađen, odnosno nije izgrađen cjevovod na potezu Tivat - Sveta Nedelja. Za izgradnju nedostajućeg cjevovoda je Vlada CG izdala državnu garanciju, na osnovu koje je sklopljen kreditni aranžman sa EBRD u decembru 2019. godine, pa se može očekivati završetak izgradnje ovog dijela sistema tokom 2020. godine.

1.5 VIZIJA I MISIJA REGIONALNOG VODOVODA

Aktivno korišćenje raspoloživog vodnog resursa jednog od najuspješnijih hidrogeoloških projekata realizovanih u mediteranskom prostoru Evrope tokom posljednjih pola vijeka, njegova preventivna zaštita od spoljnih uticaja, pouzdanost očuvanja kvaliteta i stabilnost isporuka vode, ključ su održivosti i perspektiva razvoja turističke privrede Crne Gore, ali i očuvanja zdravlja lokalnog stanovništva. Ustremljeni ka budućnosti, vizija preduzeća je da se svestrano poboljšava i razvija postojeći sistem, da učestvuje u podizanju svijesti građana Crnogorskog primorja sa ulaganjem u mladost, odgovornim postupanjem prema održivoj potrošnji vode, vođenjem računa o društvenoj zajednici kroz implementaciju principa zaštite životne sredine i kroz društveno odgovorno poslovanje, sa ciljem da budemo u vrhu vodovodnih preduzeća Evropske Unije.

Misija Regionalnog vodovoda je da obezbijedi kvalitetno i kontinuirano snabdijevanje opština Crnogorskog primorja dovoljnom količinom vode za piće. Racionalni odnos prema troškovima, najveći stepen naplate potraživanja i usluga, prihvatanje modernih tehnologija u postojećem sistemu, potpuno usvajanje integrisanog sistema menadžmenta, prilagođavanje potrebama korisnika, zaposlenih i društvenih zajednica.

1.6 NAJVAŽNIJE AKTIVNOSTI

Regionalni vodovod je u izvještajnom periodu svoje aktivnosti realizovao uz podršku Vlade, Ministarstva održivog razvoja i turizma i drugih ministarstava i institucija sa kojima preduzeće ima intenzivnu komunikaciju.

Ono što je obilježilo prvu polovinu poslovne godine svakako je nastavak blokade transakcionih računa usljed presude u sporu sa Strabagom AG. U sudskom postupku koji je kompanija Strabag AG 2010. godine pokrenula pred neugovorenim, dakle nenadležnom, arbitražom Međunarodne trgovinske komore u Parizu (MTK), odnosno na osnovu postupka koji je 2014. godine pokrenula kod Privrednog suda CG za priznanje odluke nenadležnog Arbitražnog vijeća MTK (iz marta 2013. godine), Privredni sud Crne Gore je četiri puta donosio rješenja kojima je odbijao priznanje arbitražne odluke nenadležne MTK iz Pariza, jer ista uopšte nije ugovorena između Regionalnog vodovoda i Strabag AG. Međutim, četvrtu odluku Privrednog suda iz marta 2017. godine je preinačio Apelacioni sud Crne Gore, svojim rješenjem od 28.03.2018. godine, tako što je priznao arbitražnu odluku nenadležnog vijeća MTK, suprotno odredbama Konvencije UN o priznanju i izvršenju međunarodnih arbitraža, kao i Zakonu o arbitraži Crne Gore. Po osnovu presude Apelacionog suda Regionalni vodovod je bio u obavezi da isplati iznos od 11.978.564,30 eura. Po tom osnovu su računi Regionalnog vodovoda bili u blokadi od 14.08.2018. godine do 09.05.2019. godine. Regionalni vodovod je izjavio reviziju protiv rješenja Apelacionog suda Crne Gore, koju je Vrhovni sud Crne Gore odbacio kao nedozvoljenu, rješenjem od 13.06.2018. godine. Regionalni vodovod je zatim 28. avgusta 2018. godine podnio ustavnu žalbu protiv rješenja Vrhovnog suda Crne Gore, a Ustavni sud Crne Gore je 29.01.2019. godine usvojio ustavnu žalbu Regionalnog vodovoda. Međutim, Vrhovnim sud Crne Gore u ponovnom postupku donosi istovjetnu odluku i 08.05.2019. godine, uprkos usvajanju žalbe Regionalnog vodovoda od strane Ustavnog suda, po drugi put odbacuje zahtjev Regionalnog vodovoda za reviziju odluke Vrhovnog suda kao nedozvoljen. Regionalni vodovod je nakon sjednice Upravnog odbora odmah i na ovu odluku Vrhovnog suda uložio Ustavnu žalbu 10.06.2019. godine. Do dana izrade ovog izvještaja, po uloženoj Ustavnoj žalbi nije odlučeno. Navedeni sudski spor je, nažalost, dominantno obilježio i poslovnu 2019. godinu, iako je Regionalni vodovod tokom 2019. godine postigao velike rezultate u realizaciji razvojne vizije preduzeća.

U 2019. ukupni prihodi iznosili su 7.142.056,76 EUR. Ukupni rashodi iznosili su 7.044.945,15 EUR, dok je na dan 31.12.2019. i pored polugodišnje blokade transakcionih računa preduzeća ostvarena dobit u iznosu od 97.111 EUR, uprkos isplati skoro 12 miliona EUR po osnovu gore navedene presude.

Tokom 2019. godine su uredno izmirivane kreditne obaveze prema međunarodnim finansijskim institucijama, čime je kreditno zaduženje po ovom osnovu sa početnih 36,2 miliona eura smanjeno na 12,3 miliona €. Dakle, Regionalni vodovod je do kraja 2019. godine ukupno izmirio 26.778.817,26 EUR kreditnih obaveza po osnovu izgradnje regionalnog vodovodnog sistema, od čega sadašnji menadžment 23.363.214,55 EUR. Međutim, kako bi se otklonila blokada transakcionih računa, koja je počela 14.08.2018. godine po postupku izvršenja arbitražne odluke po rješenju o izvršenju Privrednog suda Crne Gore od 17.7.2018. godine donesenom po predlogu Strabag-a, na osnovu odluke neugovorenog, tj. nenadležnog vijeća Arbitražnog suda Međunarodne trgovinske komore, Regionalni vodovod se, nakon saglasnosti Vlade CG i sprovedene procedure, kreditno zadužio kod Erste banke i Prve banke Crne Gore u iznosu od 10 miliona €, dok je ostalih cca 2,0 miliona € pokriveno iz poslovnih prihoda Regionalnog vodovoda. U 2019. godini po ovom aranžmanu servisirane su kreditne obaveze u iznosu od

685.650,14 EUR od čega se na glavnici odnosi iznos od 497.258,16 €, a na kamate 188.391,98 €.

Finansijski položaj Regionalnog vodovoda kratkoročno se kvalifikuje kao dobar, dok se, zbog nepovoljne finansijske situacije izazvane blokadom transakcionih računa usljed presude u sporu sa Strabagom AG, i kreditnog zaduženja od 10.000.000,00 € u cilju očuvanja kratkoročne likvidnosti, dugoročna finansijska ravnoteža kvalifikuje kao prihvatljiva.

Regionalni vodovod je, uprkos navedenoj blokadi računa, uredno obavljao osnovnu djelatnost, neprekidno isporučujući visokokvalitetnu vodu za piće. Tokom 2019. godine lokalnim vodovodnim preduzećima na Crnogorskom primorju isporučeno je 25,7 % više vode od ugovorenih količina, uz napomenu da je sa ViK Tivat u 2019. godini sklopljen aneks na ugovor o isporuci vode, kojim je ugovorena isporuka dodatnih 39.744 m³ vode za piće.

U prvoj polovini 2019. godine uspješno su sprovedene sve aktivnosti na pripremi sistema za optimalan rad prije početka ljetnje turističke sezone. To je i potvrđeno u toku ljetnje turističke sezone, kada je najveća isporuka vode iz RVS, a kada je broj registrovanih kvarova bio znatno manji nego što je to uobičajeno, čime su sprovedene mjere preventivnog održavanja koje su sprovedene u prethodnim godinama u potpunosti opravdale svoju svrhu. Međutim, u prvoj polovini godine je funkcionisanje RVS bilo značajno otežano usljed blokade računa. Kvarovi na opremi se nijesu mogli otklanjati zbog nedostatka finansijskih sredstava, te se dijelom RVS upravljalo u takozvanom „ručnom“ režimu, bez korišćenja SCADA sistema za daljinsko upravljanje. Navedena situacija je zahtijevala značajan napor za zaposlene, ali je predstavljala i rizik po funkcionisanje RVS i uredno vodosnabdijevanje Crnogorskog primorja. Takođe, usljed nemogućnosti održavanja sistema došlo je do povećanja tehničkih gubitaka na sistemu, pri čemu je nivo gubitaka još uvijek na prihvatljivom, i za Crnu Goru rekordno niskom nivou. Takođe, dio kvarova, uglavnom elektro opreme, nastao tokom 2018. godine i 2019. godine, u izvještajnom periodu nije mogao biti otklonjen zbog pomenute situacije, jer je prioritet bio održavanje dijelova sistema neophodnih za redovan rad. Dakle, do ljetnje turističke sezone sistemom se upravljalo uz ograničeno korišćenje automatskog rada, pri čemu je dodatnim i odgovornim radom zaposlenih održan proces rada i kontinuitet isporuke vode za piće visokog kvaliteta.

Imajući u vidu značaj sprovođenja razvojnih aktivnosti po održivost kvalitetnog vodosnabdijevanja na Crnogorskom primorju, te cijeneći da je sprovođenje istih u 2018. godini i 2019. godini značajno usporeno presudom Apelacionog suda, Regionalni vodovod je aplicirao kod Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD) za kreditno finansiranje najznačajnijih razvojnih projekata. Dana 26.12.2019. godine, nakon saglasnosti Vlade CG, potpisan je ugovor sa Evropskom bankom za obnovu i razvoj, za realizaciju razvojnih projekata Regionalnog vodovoda za koje je Vlada Crne Gore dala saglasnosti u Budžetu za 2019. godinu i definisala državne garancije u iznosu od 12 miliona EUR za prvu tranšu kreditnog aranžmana. Kreditni aranžman za razvojne projekte sa EBRD sadrži dvije tranše, čija ukupna vrijednost iznosi 24 miliona EUR.

Prva tranša EBRD kredita od 12 miliona EUR, odnosi se na sljedeće projekte:

1. spajanje opštine Herceg Novi na regionalni vodovodni sistem izgradnjom 3,2 km cjevovoda na teritoriji opštine Tivat;
2. početak izgradnje 2. faze regionalnog vodovodnog sistema postavljanjem novog cjevovoda od Budve ka Tivtu u dužini od oko 16 km, čime će se kapacitet za opštine Kotor, Tivat i Herceg Novi povećati sa sada raspoloživih 330 na do 750 litara u sekundi;
3. Izrada Idejnog projekta izgradnje vodovodne i kanalizacione mreže i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda u naseljima Dobra Voda i Veliki pijesak i Utjehe u opštini Bar i Kruče u opštini Ulcinj, gdje postoji više hiljada objekata za individualno stanovanje koji nemaju vodu za piće u svojim domovima.

Takođe, postignuta je i načelna saglasnost za drugu tranšu kredita u iznosu od dodatnih 12 miliona EUR za izgradnju hidrotehničke infrastrukture za naselja Dobra voda i Veliki pijesak i Utjeha u Baru i Kruče u Ulcinju, pri čemu će predmetna kreditna sredstava biti dostupna nakon ispunjenja formalnih uslova, a među kojima je najznačajniji uređenje odnosa Regionalnog vodovoda, Opštine Bar i Opštine Ulcinj po pitanju izgradnje i upravljanja izgrađenom infrastrukturom.

Dakle, jedan od prioriteta ciljeva i zadataka Regionalnog vodovoda bilo je priključenje vodovoda opštine Herceg Novi na RVS izgradnjom cjevovoda Tivat – Opatovo i uz podršku EBRD tender za izvođenje radova je raspisan na Dan Regionalnog vodovoda, 29.09.2019. godine, i nakon uspješno sprovedene procedure, 25.11.2019. godine, su primljene dvije ponude. U postupku ocjene i vrednovanja ponuda, kao povoljnija je odabrana ponuda Konzorcijuma „Indel Inženjering-Ramel-Civil Engineer“ iz Podgorice za ukupan iznos od 1.834.096,49 € sa PDV-om.

Pored spora sa Strabag AG, izazov kojem je dat poseban značaj je i promjena izdašnosti izvorišta Bolje Sestre. U prethodnoj deceniji je zabilježen značajan pad izdašnosti svih izvorišta na području Crne Gore, prouzrokovan, najvećim dijelom, globalnim klimatskim promjenama, odnosno porastom prosječnih godišnjih temperatura vazduha. Predmetna situacija je zabilježena i u svim zemljama regiona, pri čemu sva istraživanja ukazuju na činjenicu da se radi o globalnom problemu. Regionalni vodovod je, prepoznajući potencijalni problem u ranoj fazi, u prethodnih 5 godina vršio frekventnija mjerenja izdašnosti izvorišta Bolje Sestre. Na osnovu podataka o mjerenju izdašnosti izvorišta od početka istražnih radova, a zaključno sa 2019. godinom zaključuje se da je od 2005. godine do danas primijećen konstantan pad izdašnosti izvorišta, sa posebnim naglaskom da se u posljednje tri godine (2016-2019. godine) izdašnost smanjila za cca 20%. Po dosadašnjim ispitivanjima karakteristika vode izvorišta Bolje Sestre i karakteristika vode Morače, zaključeno je da se one razlikuju, te da rijeka Morača nema direktan uticaj na kvalitet vode izvorišta. Ipak, smanjenje izdašnosti izvorišta u periodu kada se u koritu Morače uz II zonu sanitarne zaštite izvode radovi regulacije korita kao i više desetina puta pomenuta nelegalna eksploatacija riječnih nanosa i preko 150 prijava od strane Regionalnog vodovoda nadležnim institucijama, dovoljan je razlog da se dodatno ispita da li te radnje imaju direktnog ili indirektnog uticaja na dodatno smanjenje izdašnosti. Jedan od zaključaka Okruglog stola na temu „Zaštita izvorišta od izazova u 21. vijeku“, koji su inicirali Univerzitet Donja Gorica i Regionalni vodovod u saradnji sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma, je da je, pored aktivnosti koje sprovodi Uprava za vode u saradnji sa nadležnim inspeksijskim organima na suzbijanju nelegalne eksploatacije pijeska i šljunka iz riječnih korita, potrebno da se i ostale nadležne

institucije više uključe kako bi se predanije radilo na suzbijanju ove pojave, posebno uzevši u obzir postojanje moratorijuma na radove eksploatacije riječnih nanosa koji je propisan Odlukom Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja. Konkretna slučaj koji se negativno može odraziti na zaštitu izvorišta je nelegalna eksploatacije riječnih nanosa u II zoni zaštite izvorišta Bolje sestre, jer, iako za sada nema negativnog uticaja na to izvorište, ova „dugogodišnja praksa“ svakim danom uzima sve više maha.

Regionalni vodovod je i u 2019. godini nastavio sa unaprjeđenjem saradnje sa međunarodnim institucijama, i aktivno učestvovao u unapređenju stanja u sektoru vodosnabdijevanja. U januaru je organizovan Okrugli sto na temu „*Zaštita izvorišta od izazova u XXI vijeku*“ na kom je učešće uzeo veliki broj domaćih i inostranih stručnjaka iz ove oblasti, koji je dao više zaključaka na šta je to potrebno posebno obratiti pažnju kako bi se resursi zaštitili i kako bi se njima upravljalo na održiv i racionalan način. Takođe, u saradnji sa Privrednom komorom Crne Gore Regionalni vodovod je uzeo učešće i u organizaciji Konferencije o ekonomiji, na kojoj su izazovi ovog sektora dobili svoje mjesto na panelu „*Globalni izazovi vodnog stresa u XXI vijeku*“.

Kao član međunarodnih organizacija Aqua Publica Europea (APE) sa sjedištem u Briselu i Međunarodnog udruženja vodovodnih preduzeća u slivu rijeke Dunav (IAWD), sa sjedištem u Beču, Regionalni vodovod je i tokom 2019. godine kroz više projekata i inicijativa nastavio sa saradnjom na međunarodnom nivou, crpjeći na taj način znanja i nove prakse koje se primjenjuju u razvijenijim zemljama. Pored sticanja znanja o najsavremenijim tehnološkim rješenjima u sektoru, to omogućava da se prate evropska iskustva i afirmiše značaj javnog upravljanja vodom, koja je za Crnu Goru dobro od najvišeg strateškog značaja.

Treba istaći i da je Regionalni vodovod i tokom 2019. godine nastavio sa izdavanjem stručne publikacije „Vode Crne Gore“, kako bi se i tim projektom promovisala svijest o značaju očuvanja vodnih resursa, kao i o potrebi optimalnijeg upravljanja vodnim resursima.

Od februara 2017. godine, Regionalni vodovod je bio subjekat revizije Državne revizorske institucije (DRI), pri čemu je u okviru predmetne kontrole izvršena, ne samo kontrola sprovođenja preporuka iz Konačnog izvještaja o reviziji poslovanja iz 2017. godine, već i analiza kompletne poslovanja preduzeća od perioda prethodne kontrole. DRI je vršila predmetnu kontrolu od februara do septembra 2019. godine, dakle punih 7 mjeseci, nakon čega je dostavljen izvještaj o kontrolnoj reviziji sa konstatacijom da je, od 32 preporuke koje su date preduzeću, 27 preporuka realizovano, 3 preporuke nijesu realizovane i 2 preporuke su djelimično realizovane. Međutim, Regionalni vodovod je ostao pri stavu iz 2017. godine o nesprovodljivosti ovih preporuka DRI-a, jer iste nisu utemeljene u dokumentacionoj osnovi preduzeća i nisu u skladu sa međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS). Stav Regionalnog vodovoda je potkrijepljen ne samo decenijskim iskustvom u primjeni MRS, već i sa mišljenjima i stavovima relevantnih institucija i subjekata, kao što su Svjetska Banka, EBRD, Poreska uprava CG, Institut sertifikovanih računovođa Crne Gore, nezavisnim revizorima Ernst&Young, Deloitte i Crowe, profesorima Ekonomskog fakulteta Crne Gore. Takođe, DRI je u okviru Konačnog izvještaja o kontrolnoj reviziji iznio niz „nerevizorskih“ stavova i mišljenja o Regionalnom vodovodu, ali i o organima izvršne i zakonodavne vlasti, koji jasno ukazuju na subjektivnu ostrašćenost tokom vršenja kontrole, a što je suprotno svim revizorskim standardima i profesionalnoj revizorskoj praksi izvještavanja. Regionalni vodovod je o

svemu navedenom vrlo elaborirano i dokumentovano izvijestio Vladu CG i Odbore Skupštine Crne Gore, kao i sve nadležne institucije u Državi.

Nadležni kolegijum DRI, je dostavio Specijalnom državnom tužilaštvu Izvještaj o reviziji poslovanja iz 2017. godine, a naknadno i Izvještaj o kontrolnoj reviziji poslovanja Regionalnog vodovoda, uprkos činjenici da je Regionalni vodovod dostavio svu neophodnu dokumentaciju koja pokazuje ispravnost primjene MRS 39 za beskamratne kredite. Regionalni vodovod je Specijalnom državnom tužilaštvu dostavio kompletnu dokumentaciju vezanu i za spor sa kompanijom „Strabag“ AG, uz odgovarajuća obrazloženja i potrebnu dokumentacionu osnovu koja jasno opovrgava sve optužbe DRI. Regionalni vodovod mora ovoliko dugo i da dokazuje nespornu činjenicu i da nije oštetio državu jer nije prihvatio da Strabag-u AG plati oko 5 miliona EUR više od priznate obaveze, naročito ako se ima u vidu da za takvim zahtjevom Strabag AG nije postojala validna dokumentaciona osnova. Upravo suprotno, nezakonito bi bilo da je Regionalni vodovod platio Strabag-u AG višemilionski iznos za koji ne postoji uporište u zakonu i validnoj dokumentaciji, odnosno izvedenim radovima i izvršenim uslugama. A upravo je to svojim stavovima DRI tražio da Regionalni vodovod uradi, te da odustane od primjene MRS i poslovnim partnerima plati višemilionski iznos za koji ne postoje dokazi u validnoj dokumentaciji, izvedenim radovima i izvršenim uslugama! Detaljna elaboracija ovog važnog pitanja je dostavljena svim nadležnim institucijama u Državi.

2. IZVJEŠTAJ O RADU UPRAVNOG ODBORA

U izvještajnom periodu Upravni odbor je raspravljao i odlučivao o svim bitnim pitanjima poslovanja Regionalnog vodovoda. Permanentno je pratio rad Regionalnog vodovoda o kojem ga je direktor redovno informisao i veoma aktivno učestvovao u rješavanju svih, posebno najvećih poslovnih izazova blokade računa, dajući potpunu podršku naporima zaposlenih i menadžmenta da se i u tako vanrednim okolnostima zaštiti javni i državni interes i održi rad regionalnog vodovodnog sistema. Vodio je poslovnu politiku u pravcu održivog razvoja Regionalnog vodovoda i aktivno je učestvovao u kreiranju rješenja za prevazilaženje problema u poslovanju Regionalnog vodovoda. Predsjednik Upravnog odbora i direktor su učestvovali u mnogobrojnim konsultacijama i dogovorima u Vladi, Ministarstvu održivog razvoja i turizma, kao i kod drugih institucija u vezi sa pitanjima od značaja za poslovanje Regionalnog vodovoda.

Intenzivna aktivnost Upravnog odbora u izvještajnom periodu ogleda se u velikom broju razmatranih i donesenih pojedinačnih i opštih akata i odluka, koje su donesene na 11 održanih sjednica, od kojih su najvažniji:

- 1) Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o sistematizaciji radnih mjesta;
- 2) Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o zaradama i drugim primanjima;
- 3) Odluku o usvajanju izvještaja nezavisnog revizora;
- 4) Odluke o obrazovanju radnih grupa;
- 5) Odluku o davanju saglasnosti na potpisivanje sporazuma;
- 6) Odluku o davanju saglasnosti na proširenju obima i vrsti konsultantskih usluga;
- 7) Odluku o imenovanju člana upravnog odbora u doo „Lovanja“ Kotor;
- 8) Odluku o davanju pomoći Udruženju za vodosnabdijevanje;
- 9) Odluka odobravanju finansijske pomoći Sindikalnoj organizaciji JP „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje“;
- 10) Odluke o davanju pomoći pravnim licima;
- 11) Odluku o usvajanju izvještaja nezavisnog revizora;
- 12) Odluku o izmjeni plana javnih nabavki za 2019.godinu;
- 13) Odluku o ispravci potraživanja DOO „Vodovod i kanalizacija“ Cetinje;
- 14) Odluku o izmjenama i dopunama odluke o računovodstvenim politikama;
- 15) Odluku o naknadi za neiskorišćeni godišnji odmor;
- 16) Odluku o pokretanju postupka prodaje poslovnog prostora;
- 17) Odluku o imenovanju predstavnika i člana odbora Udruženja komunalne privrede u ime JP „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje“;
- 18) Odluke o davanju saglasnosti na potpisivanje ugovora;
- 19) Odluku o davanju saglasnosti na zaključenje ugovora o reviziji finansijskih izvještaja JP „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje“ za fiskalnu 2018. i 2019. godinu;
- 20) Odluka o davanju saglasnosti na prethodno raspisivanje tenderskog postupka;
- 21) Odluka o davanju pomoći zaposlenim;

- 22) Odluka o davanju saglasnosti za potpisivanje Ugovora o sponzorstvu sa Privrednom komorom Crne Gore;
- 23) Odluka o odlaganju postupka prodaje poslovnog prostora;
- 24) Odluka o stavljanju van snage Odluku o davanju saglasnosti na zaključenje ugovora o reviziji finansijskih izvještaja JP „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje” za fiskalnu 2018. i 2019. godinu;
- 25) Odluku o davanju saglasnosti na zaključenje ugovora o reviziji finansijskih izvještaja JP „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje” za fiskalnu 2018. i 2019. godinu;
- 26) Odluku o davanju saglasnosti na zaključenje ugovora o pružanju pravne pomoći i advokatskih usluga sa advokatskom kancelarijom Jovović, Mugoša & Vuković iz Podgorice;
- 27) Odluku o davanju saglasnosti na potpisivanje vanskodnog poravnjanja između Regionalnog vodovoda kao tužioca i Vodovoda i kanalizacije Bar kao tuženog;
- 28) Odluku o imenovanju tehničkog direktora Regionalnog vodovoda za člana odbora direktora DOO „Lovanja”;
- 29) Odluku o usvajanju izvještaja nezavisnog revizora;
- 30) Odluku o kreditnom zaduženju kod EBRD-a;
- 31) Odluku o izmjeni plana Javnih nabavki za 2019. godinu;
- 32) Odluku o davanju saglasnosti na izmirenje dospjele fakture od strane JZU „Dom zdravlja Bar”;
- 33) Odluku o participaciji u troškovima naučno istraživačkog kampa (skupa);
- 34) Odluku o godišnjem planu rada za 2020. godinu;
- 35) Odluku o dopuni odluke o zaduženju kod EBRD-a;
- 36) Odluku o donošenju plana javnih nabavki za 2020. godinu;
- 37) Odluku o usvajanju pravilnika o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta;
- 38) Odluku o usvajanju pravilnika o izmjenama i dopunama pravilnika o reprezentaciji;
- 39) Odluku o imenovanju revizorskog odbora;
- 40) Odluku o davanju saglasnosti na potpisivanje Ugovora sa izvođačem radova, nakon sprovedenog postupka nabavke na povezivanje opštine Herceg Novi na RVS;
- 41) Odluku o rješavanju stambenih potreba zaposlenih u Regionalnom vodovodu;
- 42) Odluku o donošenju plana rješavanja stambenih potreba zaposlenih u Regionalnom vodovodu;
- 43) Odluku kojom se ovlašćuje direktor Regionalnog vodovoda da podrži i potpiše inicijativu „Stanovi za sve”;
- 44) Odluku o odobravanju donacije Udruženju voda i kanalizacije Albanije.

Upravni odbor Regionalnog vodovoda je, dakle, uzeo izuzetno aktivno učešće tokom rješavanja krizne situacije izazvane presudom Apelacionog suda, kako prilikom razmatranja mogućih rješenja za prevazilaženje krize, tako i prilikom realizacije dogovorenih aktivnosti. Rad Upravnog odbora po predmetnom pitanju je karakterisalo skoro svakodnevno zasijedanje, uz maksimalnu podršku i menadžmentu i zaposlenima, a sve u cilju rješavanja ne malih poslovnih izazova kojima je Regionalni vodovod bio izložen.

Također, Upravni odbor je aktivno sudjelovao tokom pregovora sa EBRD o kreditnom aranžmanu za potrebe realizacije razvojnih projekata preduzeća, a sve u cilju realizacije prethodnih planova rada i razvoja preduzeća.

Sve navedeno ukazuje da je 2019. godina bila godina sa najvećim intenzitetom rada Upravnog odbora, kako po pitanju rješavanja izazova, tako i po pitanju razvojnih aktivnosti.

3. IZVJEŠTAJ FINANSIJSKOG SEKTORA

Shodno Zakonu o regionalnom vodosnabdijevanju Crnogorskog primorja, sredstva za finansiranje Regionalnog vodovoda obezbjeđuju se: iz sopstvenih prihoda koje Regionalni vodovod ostvaruje na tržištu, prodajom proizvoda i usluga, iz budžeta Crne Gore, iz kreditnih sredstava, poklona i donacija i drugih sredstava u skladu sa zakonom. Od gore navedenih izvora, dva su osnovna prihoda koje stiže Regionalni vodovod i to: prihodi od isporuke vode lokalnim vodovodnim preduzećima i prihod od posebne naknade na investicije za izgradnju i rekonstrukciju objekata na teritoriji opština Crnogorskog primorja.

3.1 Prihodi od prodaje vode

Regionalni vodovod je isporučivao vodu stalno ili po potrebi sledećim lokalnim vodovodnim preduzećima (u daljem tekstu ViK): ViK Ulcinj, ViK Bar, ViK Budva, ViK Kotor, ViK Tivat i Prihodi od prodaje vode dati su u sledećoj tabeli:

Tabela br.3.1.1 Prihodi od isporučene vode

Prihodi od isporuke vode	31.12.2017.	31.12.2018	31.12.2019	Indeks	Indeks	Indeks
	eura	eura	eura	2018/17	2019/17	2019/18
"Vodovod" d.o.o. Budva	1,387,344.00	1,286,071.00	1,216,569.00	0.93	0.88	0.95
"Vodovod" d.o.o. Kotor	645,495.00	777,812.00	819,327.00	1.20	1.27	1.05
"Vodovod" d.o.o. Tivat	729,582.00	675,762.00	641,950.00	0.93	0.88	0.95
"Vodovod" d.o.o. Bar	439,694.00	411,660.00	442,141.00	0.94	1.01	1.07
"Vodovod" d.o.o. Ulcinj	222,201.00	174,811.00	214,585.00	0.79	0.97	1.23
"Vodovod" d.o.o. Herceg Novi	140,248.00	103,559.00	0.00	0.74	0.00	0.00
Ukupno:	3,564,564.00	3,429,675.00	3,334,572.00	0.96	0.94	0.97

Kako se može vidjeti iz navedene tabele prihodi od isporuke vode su u toku 2019. godine manji za 2,77% u odnosu na prihode iz 2018. godine, najvećim dijelom usljed činjenice da sa ViK Herceg Novi nije sklopljen ugovor za 2019. godinu, dok se voda iz RVS, shodno zaključenim ugovorima, tokom cijele 2019. godine isporučivala sledećim ViK-ovima: ViK Kotor, ViK Tivat, ViK Budva, ViK Bar i ViK Ulcinj.

Obračun cijene isporučenih količina vode se vrši shodno Zaključcima Vlade Crne Gore od 11.02.2016. donesenih na osnovu Odluke o cijenama vode br. 01/15-7630-2 i to:

- za neprekidnu isporuku tokom cijele kalendarske godine 0,37€/m³,
- za najmanje šest mjeseci tokom kalendarske godine 0,52€/m³,
- za najmanje tri mjeseca tokom kalendarske godine 0,74€/m³.

3.2 Prihodi od posebne naknade na investicije

Prihodi po osnovu posebne naknade na investicije na teritoriji opština Crnogorskog primorja su dati u sledećoj tabeli:

Tabela br.3.2.1 Prihodi od naknada

OPŠTINA	31.12.2017.	31.12.2018	31.12.2019	Indeks	Indeks	Indeks
	eur	eur	eur	2018/17	2019/17	2019/18
Tivat	864,823.00	1,335,023.00	405,172.00	1.54	0.47	0.30
Kotor	428,450.00	116,760.00	233,693.00	0.27	0.55	2.00
Herceg Novi	434,813.00	504,101.00	494,759.00	1.16	1.14	0.98
Budva	1,108,710.00	1,255,163.00	1,235,808.00	1.13	1.11	0.98
Bar	322,946.00	426,761.00	411,411.00	1.32	1.27	0.96
Ulcinj	250,099.00	400,671.00	450,661.00	1.60	1.80	1.12
Ukupno	3,409,841.00	4,038,479.00	3,231,504.00	1.18	0.95	0.80

Stupanjem na snagu novog Zakona o regionalnom vodosnabdijevanju Crnogorskog primorja (Sl. list Crne Gore broj 56/16) došlo je do promjena u načinu obračuna posebne naknade na investicije na teritoriji Crnogorskog primorja. Prethodnim zakonskim rješenjem naknada je predstavljala 1% predračunske vrijednosti investicije prikazane u revidovanoj projektnoj dokumentaciji, dok je novim zakonskim rješenjem definisano da se ista obračunava po stopi od 1% predračunske vrijednosti investicije, ali da ne može biti obračunata na iznos manji od 8 eura po m² bruto građevinske površine.

Uvođenjem propisanog minimalnog iznosa naknade od 8 eura po jednom m² bruto građevinske površine, svi investitori su stavljeni u ravnopravan položaj, s obzirom na to da obračunati iznos naknade više nije zasnovan samo na projektantskoj procjeni vrijednosti investicije, koja je u pojedinačnim slučajevima bila često značajno potcijenjena, ali bez zakonske mogućnosti za reakciju od strane Regionalnog vodovoda. Definisanje minimalnog fiksnog iznosa za obračun posebne naknade je imalo pozitivan uticaj na realizaciju ovih obaveza tokom 2017. godine, dok je zbog stupanja na snagu zakonskog rješenja kojim se hotelima sa 4 odnosno 5 zvjezdica posebna naknada od 01.01.2018. godine obračunava po nižoj stopi (0% i 0,5% zavisno od kategorije hotela). Dakle, od 01.01.2018. godine na snagu je stupila odredba iz stave 4 člana 22 Zakona o regionalnom vodosnabdijevanju Crnogorskog primorja, kojom su hoteli sa 5 zvjezdica oslobođeni plaćanja naknade, dok se hotelima sa 4 zvjezdice naknada obračunava po 50% umanjenoj stopi, što svakako u značajnoj mjeri utiče na smanjenje prihoda po ovom osnovu.

Prihodi po osnovu posebne naknade su u 2019. godini manji u odnosu na prihode po istom osnovu u 2018. godini za 19,98%. Održivost prihoda po ovom osnovu je od velikog značaja, posebno ako se uzme u obzir činjenica da su ova sredstva opredjeljena za vraćanje kreditnih zaduženja za koje je garancije dala Vlada Crne Gore i nastavak izgradnje RVS. Pad prihoda po ovom osnovu može uticati na održivost preduzeća, ali i dovesti u pitanje i garancija Vlade Crne Gore u slučaju da preduzeće ne bude u mogućnosti da obaveze uredno izmiruje.

Stupanjem na snagu novog Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata, kojim je definisana legalizacija bespravnih objekata u Crnoj Gori, stvorena je osnova za povećanje prihoda od posebne naknade. Međutim, u izvještajnom periodu nije bilo većih prihoda po ovom osnovu, odnosno prihoda od posebne naknade u postupcima legalizacije.

3.3 Potraživanja i naplata

Fakturisani iznosi lokalnim vodovodnim preduzećima za preuzetu vodu, potraživanja i naplata dati su u sledećim tabelama:

Tabela br. 3.3.1: Fakturisano po osnovu isporučene vode

OPIS	31.12.2017.	31.12.2018.	31.12.2019	Indeks	Indeks	Indeks
	eura	Eura	eura	2018/17	2019/17	2019/18
"Vodovod" d.o.o. Budva	1,484,458.00	1,376,095.00	1,301,729.00	0.93	0.88	0.95
"Vodovod" d.o.o. Kotor	690,680.00	832,259.00	876,679.00	1.20	1.27	1.05
"Vodovod" d.o.o. Tivat	780,653.00	701,758.00	686,886.00	0.90	0.88	0.98

"Vodovod" d.o.o. Bar	470,473.00	457,784.00	473,090.00	0.97	1.01	1.03
"Vodovod" d.o.o. Ulcinj	237,755.00	187,047.00	229,606.00	0.79	0.97	1.23
"Vodovod" d.o.o. Herceg Novi	150,065.00	110,808.00	0.00	0.74	0.00	0.00
Ukupno:	3,814,084.00	3,665,751.00	3,567,990.00	0.96	0.94	0.97

Tabela br. 3.3.2 Potraživanja po osnovu fakturisane vode

OPIS	31.12.2017.	31.12.2018	31.12.2019
	eur	eur	eur
"Vodovod" d.o.o. Budva	130,762.00	28,128.00	34,172.00
" Vodovod" d.o.o. Kotor	23,553.00	3.00	0.00
" Vodovod" d.o.o. Tivat	33,084.00	1,332.00	38,107.00
"Vodovod" d.o.o. Bar	87,364.00	111,442.00	97,305.00
"Vodovod" d.o.o. Ulcinj	218,763.00	100,000.00	6,238.00
"Vodovod" d.o.o. Herceg Novi	14,662.00	7,451.00	0.00
Opština Ulcinj			147,000.00
Ukupno:	508,188.00	248,356.00	322,822.00

Tabela br. 3.3.3 Naplaćena potraživanja od ViK-ova

OPIS	31.12.2017.	31.12.2018	31.12.2019	Indeks	Indeks	Indeks
	eur	eur	eur	2018/17	2019/17	2019/18
"Vodovod" d.o.o. Budva	1,423,204.00	1,478,728.00	1,295,685.00	1.04	0.91	0.88
" Vodovod" d.o.o. Kotor	918,182.00	855,809.00	876,683.00	0.93	0.95	1.02
" Vodovod" d.o.o. Tivat	780,576.00	754,817.00	650,112.00	0.97	0.83	0.86
"Vodovod" d.o.o. Bar	578,199.00	416,397.00	487,229.00	0.72	0.84	1.17
"Vodovod" d.o.o. Ulcinj	466,817.00	313,930.00	103,368.00	0.67	0.22	0.33
"Vodovod" d.o.o.	135,403.00	118,042.00	7,451.00	0.87	0.06	0.06

Herceg Novi						
Opština Ulcinj (kopotpisnik u ugovoru sa ViK Ulcinj)	/	106,400.00	73,000.00	/	/	0.69
Ukupno:	4,302,381.00	4,044,123.00	3,493,528.00	0.94	0.81	0.86

Kada govorimo o naplati potraživanja od ViK-ova, možemo konstatovati da su u toku 2019. godine lokalna preduzeća plaćala preuzetu vodu u ugovorenom roku, što je rezultat unapređenja poslovnih odnosa između Regionalnog vodovoda i lokalnih vodovodnih preduzeća, postignutog poslednjih godina. Naplata potraživanja su sve do 2015. godine bila jedan od najvećih izazova po stabilnost Regionalnog vodovoda.

Uvidom u naplatu, možemo konstatovati da je u 2019. godini naplaćena sredstva manja za 13,61% u odnosu na 2018. godinu.

Tabela br. 3.3.4 Naplata od ViK-ova sa indeksom naplate za 2017, 2018 i 2019.godinu

OPIS	31.12.2017.	31.12.2018.	31.12.2019.
	eur	eur	eur
Fakturisana realizacija	3,814,084.00	3,665,751.00	3,567,990.00
Naplaćena realizacijah	4,302,381.00	3,937,723.00	3,493,528.00
Index naplaćena/fakturisana	1.13	1.07	0.98

Ako posmatramo naplaćenu realizaciju u odnosu na fakturisano, možemo primijetiti da je u toku 2017. godine naplaćen cjelokupan fakturisani iznos kao i dugovanja iz prethodnog perioda, pa je realizacija bila za 13% više od fakturisanе realizacije. U toku 2018. godine naplaćeno je, takođe usljed naplate dugovanja iz prethodnog perioda, 7% više nego što je fakturisano u istoj godini. U toku 2019. godine naplaćeno 2.09 % manje nego što je fakturisano.

3.4 Obaveze po osnovu kreditnih zaduženja

Izgradnja regionalnog sistema vodosnabdijevanja Crnogorskog primorja je finansirana bespovratnim sredstvima iz domaćih izvora i iz kredita međunarodnih institucija i to: Svjetske banke, Evropske banke za obnovu i razvoj i Abu Dhabi Fonda za razvoj.

Ugovor sa Svjetskom bankom zaključen je na 6.600.000 SDR. Datum dospeljeća povraćaja kredita je 2017. godina i to počevši od 15. oktobra kada je uplaćena prva rata

kredita. Kredit se vraća u dvije jednake godišnje rate koje dospijevaju u aprilu i oktobru svake godine, do isteka perioda otplate 15. aprila 2027. godine. Od ugovorenih sredstava povučeno je 5.975.796,46 SDR.

Tabela 3.5.1 Plan otplate kredita Svjetske banke – MSDTP

R.B.	Datum	Dug u SDR	Plaćeno SDR RVCG	Plaćeno EUR RVCG
	01/01/2017	5,975,796.46	0.00	0.00
	15/10/2018	-110,426.00	0.00	0.00
	15/10/2018	5,865,370.46	0.00	0.00
1	15/10/2017	5,572,101.93	293,268.53	351,263.30
2	15/04/2018	5,278,833.40	293,268.53	344,467.35
3	15/10/2018	4,985,564.87	293,268.53	358,425.49
4	15/04/2019	4,692,296.34	293,268.53	360,733.95
5	15/10/2019	4,399,027.81	293,268.53	361,363.93
6	15/04/2020			
7	15/10/2020			
8	15/04/2021			
9	15/10/2021			
10	15/04/2022			
11	15/10/2022			
12	15/04/2023			
13	15/10/2023			
14	15/04/2024			
15	15/10/2024			
16	15/04/2025			
17	15/10/2025			
18	15/04/2026			
19	15/10/2026			

20	15/04/2027			
	Ukupno		1,466,342.65	1,776,254.02

Značajno je napomenuti da je u toku 2017. godine, od strane Regionalnog vodovoda plaćen dio kredita u iznosu od 293.268,53 SDR što je ekvivalent 351.263,30 eura dok je Ministarstvo održivog razvoja i turizma, platilo iznos od 5.521,30 SDR, što je ekvivalent 6.613,21 eura. MORT je dopisom br.110-81/51 od 06.11.2017.godine, obavijestio Regionalni vodovod da će svoje obaveze po navedenom kreditu, direktno uplaćivati Ministarstvu finansija pa je shodno tome, ovo preduzeće isknjižilo potraživanja MORT-a po gore navedenom kreditu Svjetske banke.

Ugovor sa Evropskom bankom za obnovu i razvoj je zaključen na iznos od 18.000.000 €. Kredit podliježe promjenjivoj kamatnoj stopi i iznosi Euribor +1%. Otplata kredita je definisana povraćajem u 24 rate i dva puta godišnje: 24. februara i 24. avgusta, počev od prve rate 24. februara 2011. godine do zadnje rate 24.02.2023. godine. Plan otplate kredita dat je u sledećoj tabeli:

Tabela br. 3.5.2 Plan otplate kredita Evropske banke za obnovu i razvoj

Red. br.	Datum	hRata EUR	Kamata EUR	Plaćen anuitet EUR
1.	24.2.2011	333.333,33	197.147,77	530.481,10
2.	24.8.2011	750.000,00	209.523,49	959.523,49
3.	24.2.2012	750.000,00	236.389,74	986.389,74
4.	24.8.2012	750.000,00	189.208,38	939.208,38
5.	24.2.2013	750.000,00	125.333,22	875.333,22
6.	24.8.2013	750.000,00	100.948,22	850.948,22
7.	24.2.2014	750.000,00	93.969,59	843.969,59
8.	24.8.2014	750.000,00	92.631,89	842.631,89
9.	24.2.2015	750.000,00	80.789,04	830.789,04
10.	24.8.2015	750.000,00	65.930,92	815.930,92
11.	24.2.2016	750.000,00	58.139,74	808.139,74
12.	24.8.2016	750.000,00	44.921,98	794.921,98
13.	24.2.2017	750.000,00	38.985,00	788.985,00

14.	24.8.2017	750.000,00	33.159,88	783.159,88
15.	24.2.2018	750.000,00	29.736,32	779.736,32
16.	24.8.2018	750.000,00	26.013,01	776.013,01
17.	24.2.2019	750.000,00	24.203,31	774.203,31
18.	24.8.2019	750.000,00	22.603,94	772.603,94
19.	24.2.2020	750.000,00		
20.	24.8.2020	750.000,00		
21.	24.2.2021	750.000,00		
22.	24.8.2021	750.000,00		
23.	24.2.2022	750.000,00		
24.	24.8.2022	750.000,00		
25.	24.2.2023	416.666,67		
Ukupno:		18.000.000,00	1.669.635,44	14.706.161,52

Iz navedene tabele se vidi da su u 2011. godini, servisirane kreditne obaveze u iznosu od 1.083.333,33 EUR na ime glavnice duga, dok su u 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017. i 2018. godini iste iznosile od po 1.500.000,00€. Osim obaveza po osnovu glavnice kredita koja je redovno servisirana kreditoru, plaćene su i sve obaveze po osnovu kamata koje su dospjele u navedenom periodu i to u toku 2011. godine 406.671,00 €, u 2012. godini 425.598,00 €, u toku 2013. godine 226.281,00€, u toku 2014. godine 186.601,48 €, u toku 2015. godine 146.719,96 €, u toku 2016. godine iznosile 103.061,72 €, u toku 2017.godine iznosile 72.144,88 €, u toku 2018. godine iznosile 55.749,33 €, u toku 2019.godine iznosila 46.807,25€.

Takođe, neophodno je napomenuti da Regionalni vodovod usljed blokade transakcionih računa nije bio u mogućnosti pravovremeno izmiriti ratu kredita koja je dospjela 24.02.2019. godine. Predmetnu ratu je, u dogovoru sa Regionalnim vodovodom i EBRD, uplatilo Ministarstvo finansija, pri čemu je Regionalni vodovod predmetna sredstva uredno refundirao Ministarstvu finansija nakon ukidanja blokade transakcionih računa. Na taj način je Ministarstvo finansija spriječilo veće posljedice u saradnji sa EBRD, a što je izazvano blokadom računa Regionalnog vodovoda od strane Strabag AG.

Ugovor o kreditu sa Erste bankom je zaključen 25.04.2017. godine na iznos od 6.702.457,64 € sa kamatom od 3,5% za koji je Vlada Crne Gore dala garanciju. Ugovor o kreditu sa Erste bankom je zaključen u cilju refinansiranja kredita Abu Dhabi Fonda za razvoj, čime je smanjena kamatna stopa i izbjegnuta valutni rizik.

Dana 01.6.2018. godine, shodno Aneksu br.1 došlo je do prijevremene otplate kredita u iznosu od 4.000.0000,00 €, tako da je obaveza po navedenom kreditu na ime glavnice smanjena na 2.349.696,71 € Ostali uslovi (kamata i period otplate) su ostali isti. Zbog prijevremene otplate kredita, Preduzeće je samo u toku 2018. godine na ime kamate imalo uštedu od 81.515,57 €. Izvršena je otplata rate glavnice, koja dospijeva 31.10.2018. godine u iznosu od 130.538,71€. U toku 2018. godine, na ime kamate plaćeno je Erste banci 138.752,34 €. U toku 2019.godine, odnosno nakon deblokade transakcionih računa 09.05.2019.godine na ime glavnice otplaćen je iznos od 261.077,42 € a na ime kamata 81.947,55 €.

Tabela br. 3.5.3: Plan otplate glavnice kredita Erste banke

Red. br.	Datum	Iznos duga EUR	Rata EUR	Plaćeno EUR
	27.04.2017	6.702.457,64	0,00	0,00
1.	30.04.2018	6.349.696,71	352.760,93	352.760,93
2.	01.06.2018	2.349.696,71	4.000.000,00	4.000.000,00
3.	31.10.2018	2.219.158,00	130.538,71	130.538,71
4.	30.04.2019	2.088.619,29	130.538,71	130.538,71
5.	31.10.2019	1.958.080,58	130.538,71	130.538,71
6.	30.04.2020			
.....				
20.	30.04.2027			
Ukupno:			4.744.377,06	4.744.377,06

Regionalni vodovod usljed blokade transakcionih računa nije bio u mogućnosti pravovremeno izmiriti ratu kredita koja je dospjela 30.04.2019. godine, te je došlo do manjeg kašnjenja u otplati ovog kredita. Međutim, obaveze po osnovu predmetne rate su izmirene odmah nakon uklanjanja blokade. Manje kašnjenje u otplati ,navedene rate nije imalo negativne posljedice po odnose Regionalnog vodovod i Erste Banke, zahvaljući korektnom poslovnom odnosu Erste banke, koja je imala razumijevanje za situaciju u kojoj se Regionalni vodovod nalazio.

Ugovor o klupskom kreditu sa Erste bankom AD i Prvom bankom Crne Gore AD je, nakon saglasnosti Vlade CG, zaključen 08.05.2019. godine na iznos od 10.000.000,00 € sa kamatom od 3,35% + 3M EURIBOR na godišnjem nivou, za koji je Vlada Crne Gore dala garanciju.

U skladu sa pravosnažnom odlukom Apelacionog suda Crne Gore Pž. br. 637/17 od 28.03.2018. godine, kojom je priznata odluka Arbitražnog vijeća Međunarodne trgovinske komore u Parizu, uprkos činjenici da u Ugovoru zaključenom dana 01.04.2008. godine između JP „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje“ (dalje: Regionalni vodovod) i „Strabag“ AG, nije bila definisana institucija tj. ugovorena arbitraža pred kojom bi se vodio arbitražni spor, Regionalnom vodovodu je naložena isplata 11,9 miliona € i pripadajuća kamata.

Regionalni vodovod je na sjednici Upravnog odbora od 19.04.2019.godine, donio Odluku br.12-3923/3 o kreditnom zaduženju kod konzorcijuma Prve banke Crne Gore AD Podgorica i Erste banke AD Podgorica, te shodno Zaključku Vlade Crne Gore br.07-1736 od 25.04.2019.godine, Regionalnom vodovodu je odobren klupski kredit od strane Erste banke AD Podgorica i Prve banke Crne Gore AD Podgorica u iznosu od 10.000.00,00 €, nakon čega su transakcioni računi Regionalnog vodovoda dana 09.05.2019.godine deblokirani.

Tabela br. 3.5.4: Plan otplate glavnice klupskog kredita Erste banke i Prve banke AD Podgorica

Red.br.	Datum	Iznos duga EUR	Glavnica EUR	Kamata EUR	Plaćeno EUR
1	9.5.2019	10,000,000.00			
2	9.6.2019	9,929,546.96	70,453.04	27,496.98	97,950.02
3	9.7.2019	9,858,900.20	70,646.76	27,303.26	97,950.02
4	9.8.2019	9,788,059.18	70,841.02	27,109.00	97,950.02
5	9.9.2019	9,717,023.38	71,035.80	26,914.22	97,950.02
6	9.10.2019	9,645,792.24	71,231.14	26,718.88	97,950.02
7	9.11.2019	9,574,365.24	71,427.00	26,523.02	97,950.02
8	9.12.2019	9,502,741.84	71,623.40	26,326.62	97,950.02
9	9.1.2020				
.....					
121	9.5.2029				
Ukupno:			497,258.16	188,391.98	685,650.14

Iz navedene tabele se vidi da su u 2019. godini, servisirane kreditne obaveze u iznosu od 685.650,14 EUR od čega se na glavnici odnosi iznos od 497.258,16 € a na kamate 188.391,98 €.

3.5 Eksterna i interna revizija poslovanja regionalnog vodovoda

3.5.1 Revizija poslovanja sprovedena od strane Državne revizorske institucije

Od februara 2017. godine, Regionalni vodovod je bio subjekat revizije Državne revizorske institucije, pri čemu je u Konačnom izvještaju o reviziji finansijskih izvještaja Regionalnog vodovoda za 2016. godinu izdatom u julu 2017. godine, ova institucija iskazala negativno mišljenje.

Državna revizorska institucija je izvršila kontrolnu reviziju sprovedenih preporuka u toku 2019. godine i dostavila Izvještaj dana 09.10.2019.godine. U izvještaju je konstatovano da je od 32 preporuke koje su date preduzeću:

- 27 preporuka realizovano
- 3 preporuke nijesu realizovane i
- 2 preporuke su djelimično realizovane

U izvještaju kontrolne revizije utvrđeno je da tri preporuke nijesu realizovane, a odnose se na preporuke 1, 8 i 15.

Preporuka 1: Preduzeće treba nakon izvršene transformacije u privredno društvo, u skladu sa čl. 5 Zakona o računovodstvu razvrstati u srednje pravno lice. Nakon izvršenog razvrstavanja u skladu sa čl. 29 i 30 Zakona o reviziji treba imenovati revizorski odbor od najmanje tri člana.

Menadžment Regionalnog vodovoda je u potpunosti ispoštovao rokove koji se tiču pripreme i dostavljanja neophodne dokumentacije koja se tiče postupka transformacije i blagovremeno, objektivno i istinito informisao Vladu Crne Gore o svim izazovima koji stoje u ovom postupku. Naime, nadležni kolegijum DRI nije izdvojio zasebnu preporuku koja se tiče postupka transformacije preduzeća, već je istu adresirao preduzeću, a ne nadležnoj instituciji za transformaciju preduzeća, dakle osnivaču. Menadžment Regionalnog vodovoda je stava da je osnivač, tj. Vlada Crne Gore i ovaj dio preporuke dovela do finalne faze, jer je u toku formiranje Odbora direktora, nakon čega će se novoformirano preduzeće registrovati u CRPS.

Preporuka 8: Preduzeće treba da, shodno MRS 8 - računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i grešaka, za iznos od 233.479,00€ uveća račun 023 - oprema i umanji račun 53203 – troškovi vodovoda, i izvrši uvećanje dobiti za 2016. godinu.

Menadžment Regionalnog vodovoda smatra da je ispravnost evidentiranja sanacije cjevovoda nepobitno dokazana i da se preporuka 8 smatra neprimjenljivom.

Naime, na osnovu pribavljenih dokaza i obimne dokumentacione osnove, te mišljenjima relevantnih nezavisnih institucija koja idu u prilog ispravnom knjiženju aktivnosti čija je vrijednost iznosila 233.479,00 €, nesumnjivo dokazuju da se radi o radovima na

sanaciji cjevovoda, koji se u skladu sa MRS 16 evidentiraju kao trošak poslovanja. Dokumentaciona osnova sastoji se u sljedećem:

- Od nadležnog Direktorata za građevinarstvo, organa Ministarstva održivog razvoja i turizma, je dobijeno Mišljenje br. 05-1924/2 od 30.10.2015. godine da se predmetni radovi imaju tretirati kao radovi na sanaciji;
- Planom nabavki za 2016. godinu (br. 01-16/8505/1 od 29.01.2016. godine) je planirano raspisivanje tendera: Sanacija cjevovoda PK „Tivat“ – PS „Pod Kuk“. Dakle preduzeće je planiralo radove na sanaciji tj. popravci cjevovoda;
- Nakon sprovođenja tenderske procedure i izvođenja radova, izrađen je Izvještaj o izvedenim sanacionim radovima br. 03-16/10485 od 25.07.2016. godine, u okviru kojeg se jasno vidi da se radi o radovima na sanaciji cjevovoda kojima se smanjio unutrašnji prečnik cjevovoda, a time i kapacitet cjevovoda;
- Ekspertski tim sa Ekonomskog fakulteta Univerziteta Crne Gore je 15.07.2019. izradio Analizu primjene Međunarodnih računovodstvenih standarda u poslovanju JP „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje“ Budva, u okviru koje je data detaljno potkrijepljena potvrda ispravnosti načina evidencije sanacionih radova po MRS 16;
- Institut sertifikovanih računovođa Crne Gore, kojem su uredbom Vlade Crne Gore povjereni poslovi izdavanja mišljenja privrednim društvima po pitanju implementacije MRS, dakle institucija koja je jedina nadležna za obuku, trening i tumačenje MRS u Crnoj Gori, je 12.02.2018. godine izdala Mišljenje pod brojem 18-43 kojim se POTVRĐUJE ispravnost načina evidentiranja u skladu sa MRS 16.
- Poreska inspekcija Rješenjem br. 03/11-3-359/5-18 je konstatovana ispravnost načina evidentiranja sanacija cjevovoda u skladu sa MRS 16.
- Nezavisni revizor „Deloitte“ je svojim izvještajem za 2016. godinu potvrdio ispravnost evidentiranja u skladu sa MRS 16.

Sva navedena dokumentaciona osnova je u toku revizije poslovanja i kontrolne revizije dostavljena nadležnom kolegijumu DRI.

Preporuka 15: Preduzeće treba da, u skladu sa MRS 8 - Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i greške, ispravi grešku na računu Amortizacija IDA kredita čija je vrijednost na 31.12.2016. godine iznosila 1.512.909,90€. Nakon ispravki finansijskih grešaka neophodno je pripremiti i sastaviti finansijske izvještaje u skladu sa Zakonom o računovodstvu i Pravilnikom o sadržini i formi obrazaca finansijskih iskaza za privredna društva i druga pravna lica.

Menadžment Regionalnog vodovoda na osnovu pribavljenih dokaza i obimne dokumentacione osnove, smatra da je ispravnost evidentiranja IDA kredita nepobitno dokazana i da se preporuka 15 smatra neprimjenljivom.

Naime, navedeni dio preporuke nije primjenljiv zbog neusklađenosti sa MRS/MSFI, što potvrđuju i prethodno dostavljeni izvještaji, dopisi i mišljenja:

- Dopis Evropske banke za obnovu i razvoj od 15.08.2017. godine, zav.br. 05-17/14912/2;
- Dopis Svjetske banke od 30.08.2017. godine, zav. br. 05-17/15166;

- Stručno mišljenje o načinu primjene MRS u poslovanju Preduzeća – profesori Ekonomskog fakulteta UCG od 15.08.2017. godine, zav.br. 02-17/14916;
- Mišljenje revizorske kuće „Ernst & Young“ d.o.o. Beograd od 15.03.2018. godine, zav. br. 18-662/11;
- Mišljenje Instituta sertifikovanih računovođa, vezano za računovodstveni tretman IDA kredita od 12.02.2018. godine, zav.br. 18-431/2;
- Izveštaji o reviziji finansijskih izvještaja za 2015, 2016. i 2017. godinu izrađeni od strane „Deloitte“;
- Izveštaji o reviziji finansijskih izvještaja za period od 2011 – 2014. godine izrađeni od strane „Ernst & Young“;
- Rješenje Poreske inspekcija br. 03/11-3-359/5-18

U izvještaju kontrolne revizije utvrđeno je su dvije preporuke djelimično realizovane i to preporuka 7 i preporuka 9.

Preporuka 7: „U Bilansu stanja, kao ni u Glavnoj knjizi Preduzeća za 2018. godinu nijesu iskazane i evidentirane neizmirene obaveze po osnovu provizija i naknada prema Ministarstvu finansija po kreditu Svjetske banke (IDA), a koje su na dan 31.12.2018. godine iznosile 522.256,51€“.

Menadžment Regionalnog vodovoda, na osnovu pribavljenih dokaza i obimne dokumentacione osnove, smatra da je preporuka 7 realizovana.

Naime, navedena konstatacija nadležnog kolegijuma jeste tačna, jer preduzeće nije moglo evidentirati obaveze koje nijesu utemeljene u dokumentacionoj osnovi. Naime, Članom II - Finansiranje, odjeljcima 2.03 i 2.04 Ugovora o finansiranju, koji su zaključili Ministarstvo finansija i Međunarodno udruženje za razvoj (IDA), utvrđeno je da su „Service charge“ i „Commitment fee“ plativi od strane Primaoca, tj. Vlade Crne Gore, a odjeljkom 2.04 utvrđeno je da su datumi isplate 15. april i 15. oktobar svake godine. Dalje, članom IV stav 1. Dopunskog Ugovora o implementaciji i finansijskim obavezama, koji su zaključili Ministarstvo finansija i Regionalni vodovod, utvrđeno je da „ u cilju izvršenja Projekta, Primalac stavlja na raspolaganje JP „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje“ dio sredstava iz ukupnog iznosa, naznačenog u odjeljku 2.01 Sporazuma o finansiranju, neophodnih za njihov dio Projekta, u iznosu jednakom pet miliona devet stotina hiljada Specijalnih prava vučenja (SDR 5.900.000,00). Primalac stavlja na raspolaganje pomenuti iznos JP „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje“ pod uslovima utvrđenim u odjeljcima 2.02, 2.03, 2.04, 2.05, 2.06 i 2.07 Sporazuma o finansiranju. Primalac je saglasan da JP „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje“ stavi na raspolaganje učešće Vlade u troškovima Projekta kao bespovratna sredstva.“ Iz navedenog je potpuno jasno da je obveznik plaćanja predmetnih naknada (Service charge i Commitment fee) upravo Vlada Crne Gore, tj. Ministarstvo finansija.

U prilog prethodno navedenom su i stručna mišljenja koja su prethodno dostavljena nadležnom kolegijumu DRI u toku vršenja revizije:

- Mišljenje u vezi sa računovodstvenim tretmanom obaveza po osnovu IDA kredita od revizorske kuće „Ernst & Young“ d.o.o. Beograd, br. 18-662/1 od 28.02.2018. godine;
- Stručno mišljenje o načinu primjene MRS u poslovanju Preduzeća – profesori Ekonomskog fakulteta UCG od 15.08.2017.godine, zav.br. 02-17/14916;

- Mišljenje advokatske kancelarije „Jovović, Mugoša & Vuković“, br. 18-4166/2 od 01.11.2018. godine.

Kontrolnom revizijom je utvrđeno da je kod realizacije ranije izrađenih preporuka preduzeće ostvarilo dobre rezultate.

Međutim, nadležni kolegijum DRI, čijim radom je rukovodio Senator Zoran Jelić, je suprotno revizorskim standardima i praksi u poslovnim okvirima, u uvodnom dijelu Izvještaja Kontrolne revizije iznio neistinite, neprimjerene i nerevizorske konstatacije i zaključke o Regionalnom vodovodu. Tako „senzacionalistički“ iznijete tvrdnje, koje su i 2017. godine i 2018. godine prvo saopštene medijima pa onda subjektu revizije (što je suprotno standardima revizorskog izvještavanja, ali i kažnjivo po zakonu o DRI), pomjeraju fokus odnosa između DRI i subjekta revizije sa profesionalne na personalnu ravan.

Regionalni vodovod je uporno i strpljivo u periodu od 2017. godine do 2019. godine dokazivao ispravnost primjene MRS, što su potvrdile institucije poput Svjetske banke, EBRD, Poreske uprave CG, Instituta sertifikovanih računovođa CG (koji jedini u Crnoj Gori po uredbi Vlade CG ima pravo da daje mišljenja za primjenu MRS za privredna društva), nezavisni revizori iz reda velike četvorke „Ernst & Young“ i „Deloitte“, te nezavisni revizor „Crowe MNE“, ali i ugledni profesori Ekonomskog fakulteta Univerziteta Crne Gore, dr Nikola Milović i dr Mijat Jocović u okviru stručne studije koju su uradili za Regionalni vodovod pod nazivom „Analiza primjene MRS u poslovanju JP „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje““. Nasuprot svim ovim institucijama, odnosno njihovim stručnim stavovima, revizorski tim nadležnog kolegijuma DRI kojim je rukovodio senator Zoran Jelić, formira svoje mišljenje bez uporišta u dokumentaciji subjekta revizije, ali i uporišta u MRS.

Da Kontrolna revizija odudara od dokumentacione osnove subjekta revizije, potvrđuje i nerevizorski uvodni dio izvještaja u kojem je revizorski tim DRI razradio kompletnu šemu takozvanih nedozvoljenih uticaja koje je navodno Regionalni vodovod organizovao kao pritisak na DRI. Tako se u Izvještaju kontrolne revizije poslovanja, koji je podsjetićemo zaključen sa konstatacijom da je Regionalni vodovod ostvarilo dobre rezultate kod realizacije prethodnih preporuka, našla kompletna razrada navodnih pritisaka koji su sprovedeni, i to redom: medijski pritisci, pritisci preko izvršne vlasti, te pritisci preko zakonodavne vlasti, ali i „pritisci“ i uticaji na „Ernst & Young“ i „Deloitte“, Svjetsku banku, i EBRD, kako bi isti navodno zauzimali stavove shodno uticaju Regionalnog vodovoda, a sve u cilju urušavanja DRI.

Dakle, u okviru „nerevizorskog“ dijela izvještaja DRI-a, Regionalni je vodovod predstavljen kao preduzeće za koje rade mediji, Poreska uprava, Odbori Skupštine Crne Gore, a sve u cilju urušavanja autoriteta i nezavisnosti nadležnog kolegijuma DRI. Regionalni vodovod je vrlo kategorično i sa indignacijom odbacio ove navode, koji ne samo da pokušavaju urušiti poslovni ugled preduzeća, već i izvršne i zakonodavne vlasti. Istovjetno su odbačeni i navodi iz izvještaja koji upućuju na neprofesionalan i nezakonit uticaj na Svjetsku Banku, EBRD, nezavisne revizore „Ernst & Young“ i „Deloitte“, Institut sertifikovanih računovođa Crne Gore i Ekonomski fakultet Crne Gore, jer su ove institucije dale pozitivna mišljenja na način implementacije MRS u poslovanju Regionalnog vodovoda, nasuprot mišljenju nadležnog kolegijuma DRI.

Nevjerovatna je upornost nadležnog kolegijuma DRI da istraje u svojoj neprofesionalnosti i učinjenom propustu. U cilju provjere informacije da kompletan revizorski tim nema identično mišljenje po pitanju poslovanja subjekta revizije (jer je dokazano da Regionalni vodovod ispravno evidentira beskamatni IDA kredit) Regionalni vodovod je želio provjeriti zvanične revizorske stavove, jer među njima ima stavova koji su identični stavovima Regionalnog vodovoda, pa je, shodno Zakonu o slobodnom pristupu informacijama, zatražena dostava pojedinačnih izvještaja revizorskog tima DRI-a. Međutim, DRI je odbio da dostavi zatraženu dokumentaciju, čime je još jednom ugrozio prava Regionalnog vodovoda, ovog puta uz kršenje Zakona o slobodnom pristupu informacijama, zbog čega je preko advokatske kancelarije „Jovović, Mugoša & Vuković“ podnesena žalba na predmetno rješenje nadležnoj instituciji.

Neophodno je napomenuti i da je nadležni kolegijum DRI dostavio Specijalnom državnom tužilaštvu Izvještaj o reviziji poslovanja iz 2017. godine, te da je naknadno Specijalnom državnom tužilaštvu i Upravi policije – Sektoru kriminalističke policije dostavljen i Izvještaj o kontrolnoj reviziji poslovanja Regionalnog vodovoda, sa insinuacijama o značajnim kršenjima zakona i zloupotrebi službenog položaja u Regionalnom vodovodu, uprkos činjenici da je greška DRI dokumentovana i da Regionalni vodovod primjenom MRS 39 nije „sakrio“ vrijednost „kamate“ od dva miliona EUR od Svjetske banke i Vlade CG, kako to navodi DRI, što je, ponavljamo, potvrdila i Svjetska banka i sve stručne institucije. U skladu sa zahtjevom broj 240/19-26/981 od 25.11.2019. godine Regionalni vodovod je Specijalnom državnom tužilaštvu dostavio kompletnu dokumentaciju vezanu za to pitanje, kao i za spor sa kompanijom „Strabag“ AG, uz odgovarajuća obrazloženja i potrebnu dokumentacionu osnovu koja jasno opovrgava sve optužbe DRI. Regionalni vodovod mora ovoliko dugo da dokazuje nespornu činjenicu i da nije oštetio državu jer nije prihvatio da Strabag-u AG plati oko 5 miliona EUR više od priznate obaveze, naročito ako se ima u vidu da nije postojala validna dokumentaciona osnova. Upravo suprotno, nezakonito bi bilo da je Regionalni vodovod platio Strabag-u AG višemilionski iznos za koji ne postoji uporište u zakonu i validnoj dokumentaciji, odnosno izvedenim radovima i izvršenim uslugama. Detaljna elaboracija ovog važnog pitanja je dostavljena svim nadležnim institucijama u Državi.

3.5.2 Revizija poslovanja sprovedena od strane nezavisnog revizora

Cijeneći značaj Državne revizorske institucije, a i po eksplicitnom zahtjevu Regionalnog vodovoda, nezavisni eksterni revizor je u dodatnoj mjeri analizirao finansijsko poslovanje preduzeća za više fiskalnih godina, odnosno od početka operative funkcionalnosti sistema 2010. godine. To dodatno provjeravanje kompletne dokumentacije Regionalnog vodovoda je odložilo izdavanje izvještaja revizora za 2015. godinu, te je konačan izvještaj revizora dostavljen 08.06.2018. godine.

Nakon presude Ustavnog suda Crne Gore od 29.01.2019. godine, kojom je usvojena ustavna žalba Regionalnog vodovoda i rješenje Apelacionog suda vraćeno na reviziju

Vrhovnom sudu Crne Gore, revizor je kompletirao Izvještaj za 2015. godinu na dan 28.03.2019. i dostavio ga Regionalnom vodovodu 15.04.2019. godine. Treba naglasiti uloženi napor revizora, ali i kvalitet finansijskog poslovanja u Regionalnom vodovodu, kada se uzme u obzir činjenica da je nakon 250 dana blokade transakcionih računa subjekta revizije koja je i dalje trajala, izdato mišljenje sa rezervom renomiranog nezavisnog revizora Deloitte, što i na taj način ukazuje da je Regionalni vodovod raspolaže sa obimnom i validnom dokumentacijom.

Dana 31.05.2019. godine revizor je kompletirao i Izvještaj za 2016. godinu i istog dana ga dostavio Regionalnom vodovodu, da bi 30.07.2019. godine bio predat i izvještaj za 2017. godinu.

Dana 16.09.2019. godine menadžment Regionalnog vodovoda je uputio zahtjev za iskazivanje zainteresovanosti revizorskoj kući „Crowe MNE“ d.o.o Podgorica kao jednoj od 10 svjetskih najpriznatijih revizorskih mreža koje se bave ovom djelatnošću. „Crowe MNE“ d.o.o. Podgorica, koja je konačan izvještaj izdala 31.10.2019. godine i u kojem je iskazano mišljenje sa rezervom.

Izvještaj nezavisnog eksternog revizora ukazuje na sljedeće činjenice:

- Po mišljenju DOO „Crowe MNE“ Podgorica, finansijski iskazi prikazuju istinito i objektivno finansijsku poziciju Preduzeća na dan 31.12.2018. godine, kao i rezultate njegovog poslovanja za godinu koja se završava na taj dan. Time je dokazano zakonito poslovanje u Regionalnom vodovodu i potvrđena činjenica da nema nikakve materijalne štete pričinjene ovom preduzeću.
- Uočene nepravilnosti nemaju materijalni značaj, naročito kada se uzme u obzir vrijednost investicije od preko 100 miliona Eura i neophodan vremenski period za detaljno usaglašavanje knjigovodstvene evidencije sa svim standardima poslovanja usklađenog sa crnogorskim propisima i međunarodnim računovodstvenim standardima.

Potrebno je naglasiti da je revizor „Crowe MNE“ doo Podgorica, pored revizora „Deloitte“ i „Ernst & Young“, koji su u prethodnom periodu vršili reviziju finansijskih izvještaja, potvrdio ispravnost knjiženja IDA kredita Svjetske banke, a nasuprot mišljenju koje je izneseno u kontrolnoj reviziji od strane nadležnog kolegijuma DRI od 08.10.2019. godine.

4. IZVJEŠTAJ TEHNIČKOG SEKTORA

4.1. Proizvodnja i distribucija vode

4.1.1 Opis sistema

Izvorište RVS je podzemni izvor Bolje Sestre koji se nalazi u Malom blatu u basenu Skadarskog jezera. Odlukom Vlade Crne Gore izvorište Bolje Sestre određeno je za regionalno vodosnabdijevanje Crnogorskog primorja - Odluka o određivanju izvorišta namijenjenih za regionalno i javno vodosnabdijevanje (javnim vodovodom) i utvrđivanje njihovih granica („Službeni list Crne Gore“, broj 36/08).

Slika br. 4.1.1 Glavno postrojenje na vodoizvorištu Bolje sestre

Kapacitet izvorišta dovoljan je da zadovolji dugoročne potrebe za vodom Crnogorskog primorja.

Do sada je izgrađen jedan dio I faze Regionalnog vodovodnog sistema, koji se sastoji iz:

- kontinentalnog dijela od izvorišta Bolje Sestre do rezervoara „Đurmani“;
- obalnog dijela duž čitavog Crnogorskog primorja, sa izuzetkom 3,2 km cjevovoda u opštini Tivat, čijom izgradnjom će se ostvariti trajno povezivanje opštine Herceg Novi na RVS.

Kontinentalni dio

U neposrednoj blizini izvorišta Bolje Sestre je izgrađeno postrojenje za proizvodnju vode „Bolje Sestre“ sa vodozahvatom i pumpnom stanicom koja uključuje i postrojenje za dezinfekciju vode ultravioletnim zracima. Voda se od vodozahvata transportuje prema prekidnoj komori iznad samog postrojenja. Iz prekidne komore voda se gravitaciono transportuje prema pumpnoj stanici „Reljići“, koja se nalazi na rubu Crmničkog polja, cjevovodima dužine oko 30 km od čega je 18 km cjevovoda položeno po dnu Skadarskog jezera i Malog blata (dva cjevovoda prečnika 700 i 800 mm), a preostali dio prolazi kroz plavna područja Zete i Crmničkog polja i na dva mjesta ispod korita rijeke Morače. Od pumpne stanice „Reljići“ voda se, preko vodostana „Reljići“ i kroz hidrotehnički tunel „Sozina“ dužine 4,2 km, transportuje do rezervoara „Đurmani“, koji je glavna akumulacija RVS kapaciteta 10.000 m³ i u čijem sastavu je hlorna stanica za dopunsku dezinfekciju vode.

Slika br. 4.1.2 Prikaz regionalnog vodovodnog sistema sa priključcima

Obalni dio

RVS se od rezervoara „Đurmani“ grana duž obale Crnogorskog primorja na južni krak prema Baru i Ulcinju i sjeverni krak prema Budvi, Kotoru, Tivtu i Herceg Novom. Južni krak je ukupne dužine 36 km. Do ljeta 2010. godine je izgrađeno 17 km čeličnog gravitacionog cjevovoda prečnika 700 mm kroz Sutomore i Bar do tunela „Ćafe“, a preostali dio cjevovoda do Ulcinja sa svim objektima, uključujući prekidnu komoru „Ćafe“, pumpnu stanicu „Belveder“ i prekidnu komoru „Bratica“, od tunela Ćafe do Ulcinja, je završen 2012. godine kada je i pušten u rad. Sjeverni krak je ukupne dužine 62 km. Od rezervoara „Đurmani“, a u dužini od 27km, je gravitacioni cjevovod prečnika od 900 do 700 mm, koji se pruža duž Budvanske rivijere. Na tom dijelu RVS su dvije prekidne komore – PK „Perazića do“ i PK „Sveti Stefan“, kapaciteta po 1.000m³. Na lokalitetima Petrovac, Miločer, Bijeli do i Prijedor nalaze se distribicioni odvojci sa mjerno-regulacionom opremom gdje se voda predaje lokalnom vodovodnom preduzeću koje preuzima dalju odgovornost za distribuciju vode do krajnjih potrošača. U podnožju brda Topliš nalazi se pumpna stanica „Budva“ koja prepumpava vodu ka prekidnoj

komori „Prijevor“ odakle se voda gravitaciono transportuje prema vodovodima u Kotoru i Tivtu, a povremeno i do vodovoda u Herceg Novom, pri čemu se koristi dio infrastrukture lokalnog vodovoda u Tivtu. U sklopu pumpne stanice „Budva“, nalazi se i u potpunosti opremljena dopunska hlorna stanica za potrebe eventualnog dohlorisanja vode, nakon povezivanja opštine Herceg Novi na RVS. Gravitacioni cjevovod pruža se duž Grbaljskog polja, gdje su u blizini aerodroma u Tivtu locirani distribicioni odvojci za Kotor i za naselje Radovići (tivatski dio poluostrva Luštica), zatim za naselje Gradiošnica (opština Tivat), a završava se prekidnom komorom „Tivat“ u kojoj se nalaze odvojci za centralno gradsko područje Tivta i mjesta Mažina. Takođe, tokom 80-tih godina prethodnog vijeka je izgrađen i dio infrastrukture RVS za opštinu Herceg Novi. Izgrađeni su cjevovod Ø 600 dužine cca 10 km, rezervoar „Zelenika“, kao i podvodni cjevovodi na dionicama Kumbor-Pristan, Opatovo-Sveta Nedelja i Gospa od Anđela – Turski rt, u ukupnoj dužini od oko 2.300m. Predmetna infrastruktura je od 1993. godine u upotrebi vodovodnog preduzeća Herceg Novi, osim podvodnog cjevovoda Gospa od Anđela – Turski rt koji koristi ViK Kotor. Za trajno povezivanje opštine Herceg Novi na RVS potrebno je izgraditi cjevovod dužine cca 3,2 km do spoja sa postojećim podmorskim cjevovodom Opatovo-Sveta Nedelja i ti radovi će biti završeni u toku 2020. godine.

Osnovne karakteristike RVS

U sklopu regionalnog vodovodnog sistema je izgrađena sljedeća infrastruktura:

- vodozahvat „Bolje Sestre“
- 4 pumpne stanice ukupne instalisane snage od 7 megavata;
- 5 trafostanica visokog napona;
- 2 hlorne stanice;
- 22,500m³ rezervoarskog prostora u 13 objekata;
- 134,7 km cjevovoda, prečnika od 500mm do 1100mm;
- 21 distributivnih odvojaka;
- hidrotehnički tunel „Sozina“ dužine 4,2km;
- preko 400 manjih objekata na cjevovodu (zatvaračnice, mjerno-regulacioni blokovi, šahte vazdušnih ventila, muljnih ispusta i dr.).

Projektovani kapacitet izgrađenog dijela I faze RVS iznosi cca 1.100 l/s, ali u periodima visokog vodostaja, kada je geodetska visina pumpanja niža, kapacitet može biti i do 1.200 l/s. Planirano je da se nakon izgradnje II faze RVS kapacitet sistema proširi na projektovani nivo od 1.600 l/s, odnosno prema novoj hidrauličkoj analizi i do 1.700 l/s, koji je, prema prognozama u relevantnim planskim dokumentima, uz optimizaciju upotrebe lokalnih izvorišta i smanjenje gubitaka u lokalnim vodovodnim mrežama, dovoljan za dugoročno vodosnabdijevanje Crnogorskog primorja.

4.1.2 Isporka vode

Regionalni vodovod je u 2019. godini vršio isporuku vode iz RVS bez prekida i u količinama koje su zahtijevane od strane lokalnih vodovodnih preduzeća.

Slijede grafički prikaz isporučene i ugovorene količine vode na mjesečnom nivou tokom 2019. godine kao i tabelarni prikaz isporučenih i ugovorenih količina vode na mjesečnom nivou od početka rada RVS zaključno sa 31.12. 2019. godinom (m³).

Grafik br. 4.1.1 Odnos isporučene i ugovorene količine vode lokalnim vodovodima 2019. godine (m³)

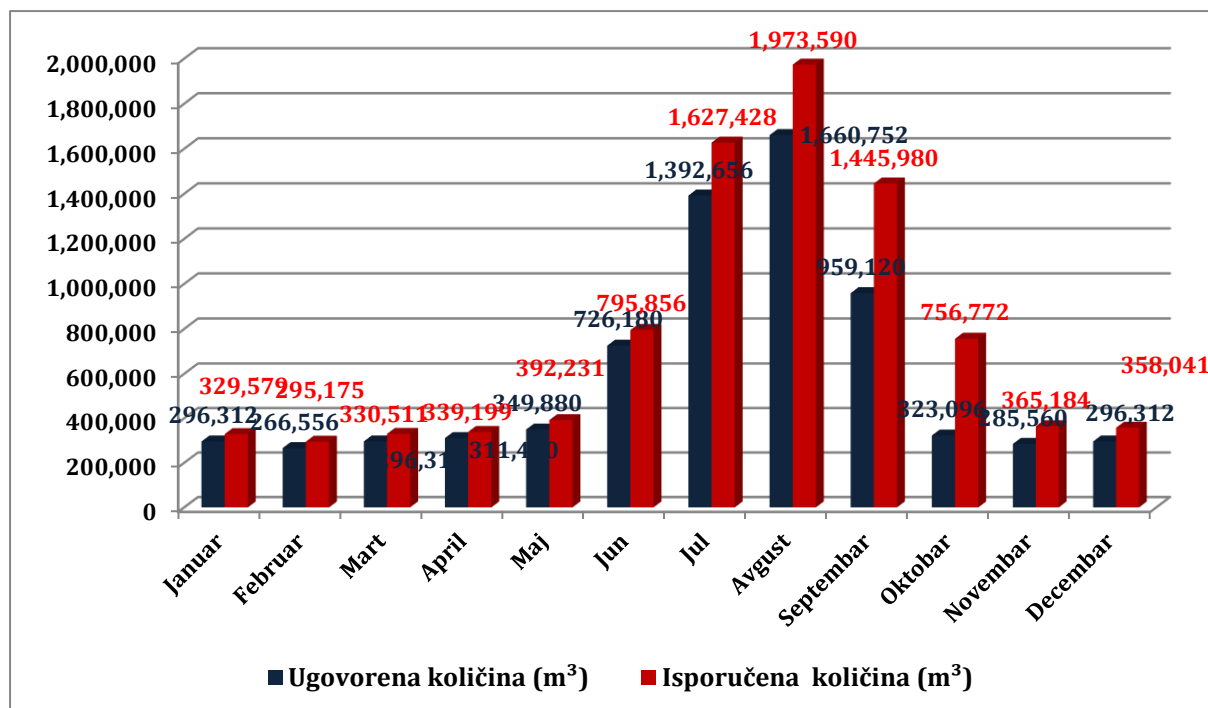

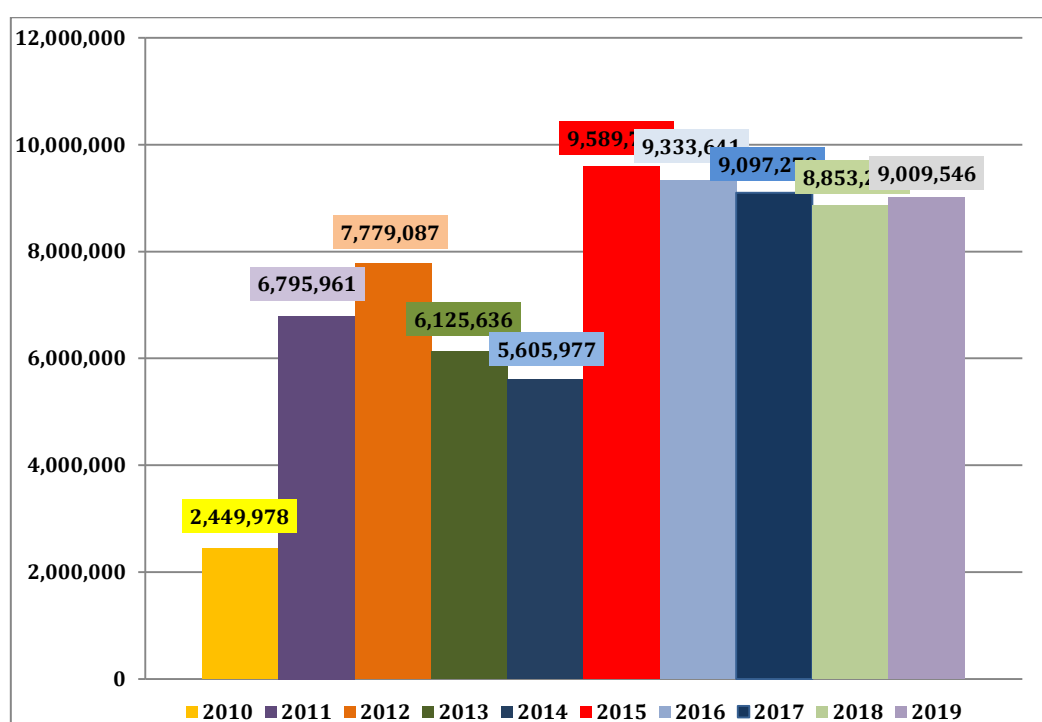
Tabela br. 4.1.1 Količine isporučene vode po mjesecima i godinama

Godine	Količina distribuirane vode (m ³)										
Mjeseci	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	UKUPNO
I	-	260,995	396,187	333,568	252,122	222,907	565,121	384,668	285,166	329,579	3,030,313
II	-	238,149	346,826	190,160	196,363	223,964	476,873	264,382	249,850	295,175	2,481,742
III	-	278,374	342,910	182,231	204,825	266,180	391,520	277,459	280,546	330,511	2,554,556
IV	-	207,975	296,013	283,436	197,391	237,130	469,124	358,271	312,427	339,199	2,700,966
V	-	156,328	421,877	369,913	246,895	459,853	491,434	461,463	441,472	392,231	3,441,466
VI	-	335,991	598,245	538,057	567,884	1,178,046	847,234	951,070	822,456	795,856	6,634,839
VII	-	1,099,211	1,289,206	956,967	936,500	1,669,518	1,415,283	1,678,409	1,474,159	1,627,428	12,146,681
VIII	1,001,286	1,349,749	1,625,180	1,419,207	1,285,762	2,234,208	1,882,760	2,018,277	1,787,128	1,973,590	16,577,147
IX	652,875	1,103,318	1,181,665	997,826	626,988	1,441,501	1,476,068	1,169,925	1,249,429	1,445,980	11,345,575
X	335,781	765,635	533,470	369,199	536,898	812,279	669,415	744,906	1,158,392	756,772	6,682,747
XI	259,568	597,866	421,830	256,082	315,837	454,973	323,560	445,189	471,942	365,184	3,912,031
XII	200,468	402,370	325,678	228,990	238,512	389,179	325,249	343,259	320,246	358,041	3,131,992
UKUPNO	2,449,978	6,795,961	7,779,087	6,125,636	5,605,977	9,589,738	9,333,641	9,097,278	8,853,213	9,009,546	74,640,055

Od početka rada RVS-a, zaključno sa 31.12.2019. godine, isporučeno je 74.640.055 m³ vode lokalnim vodovodnim preduzećima, iako je, uzimajući u obzir kapacitet RVS-a, u toku samo jedne godine moglo biti isporučeno (34.689.600), odnosno 34.784.640 m³. Dakle, u toku devet godina rada je isporučena količina vode koja odgovara dvogodišnjem kapacitetu I faze rada regionalnog vodovodnog sistema.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Isporučena količina	2,449,978	6,795,961	7,779,087	6,125,636	5,605,977	9,589,738	9,333,641	9,097,278	8,853,213	9,009,546
Ugovorena količina	3,106,080	7,905,724	8,531,712	7,376,976	6,165,700	6,777,888	6,970,832	7,124,560	7,085,624	7,164,216

Grafik br. 4.1.2 Prikaz količina isporučene vode za period 2010-2019 (m³)

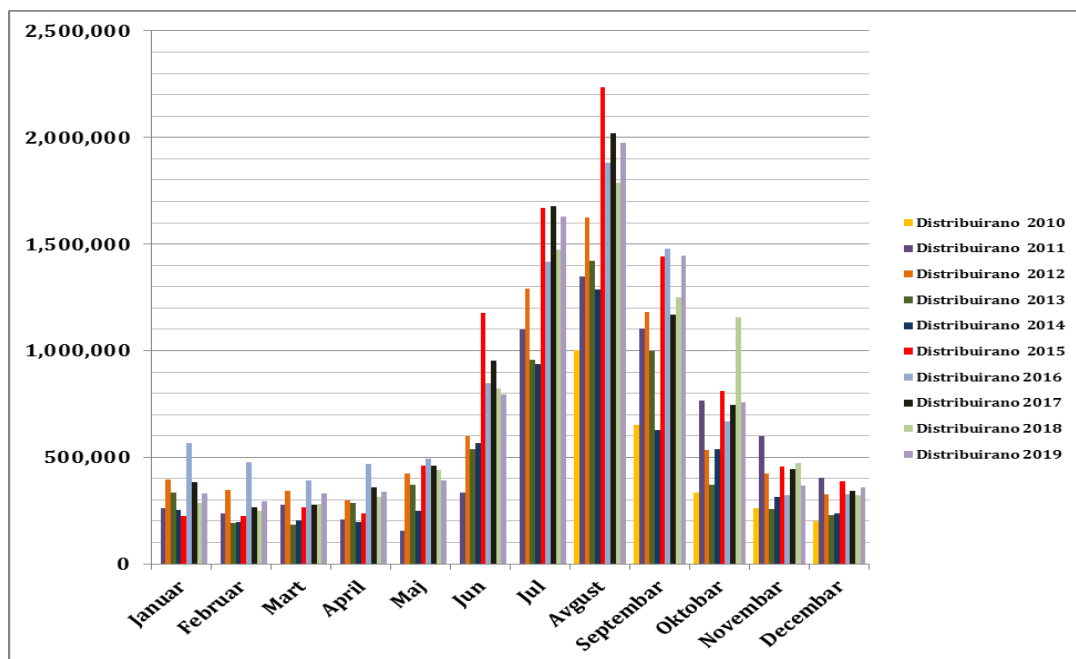

Kao što je prikazano na gornjem grafiku tokom 2019. godine, ukupna količina isporučene vode iz RVS iznosila je preko 9 mil. m³. Takođe je uočljivo da je ove godine četvrti put premašena količina isporučene vode od 9 mil. m³, što nedvosmisleno ukazuje da je Regionalni vodovod nezamjenjiva infrastrukturna osnova za razvoj turizma na Crnogorskom primorju.

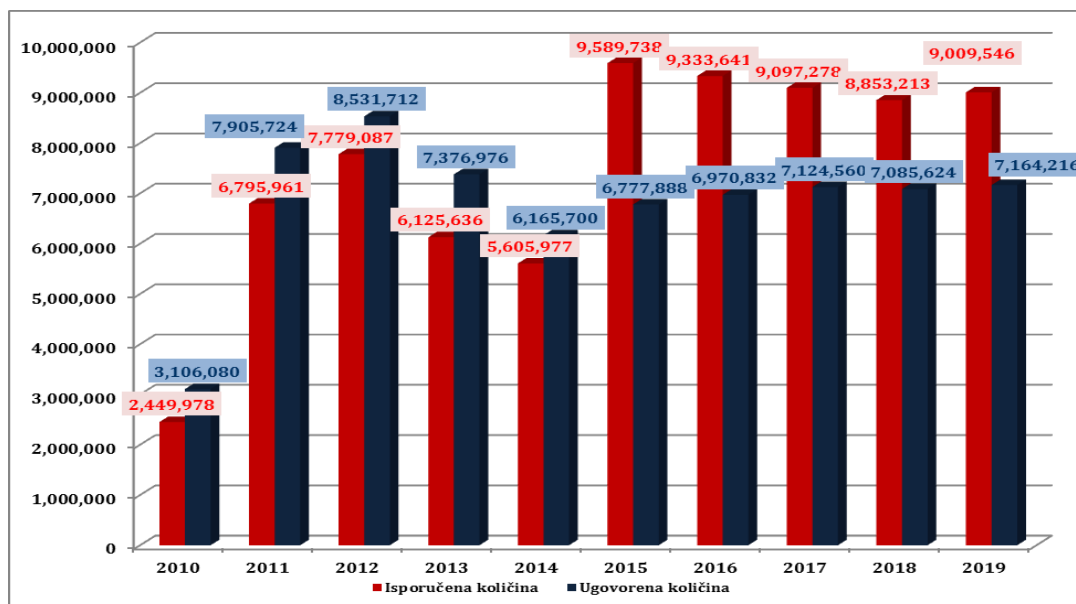
Regionalni vodovod je i u periodu 268 dana duge blokade transakcionih računa preduzeća održao kontinuitet u isporuci vode za piće visokog kvaliteta, čime je zaštićen javni interes, a i spriječen negativan uticaj na dvije turističke sezone, 2018 - 2019. godine. Može se konstatovati da je time dat mjerljiv direktan doprinos ostvarenju dvije milijarde prihoda od turizma u 2018 - 2019. godini.

Navedeno ukazuje na izvanredne napore svih zaposlenih u preduzeću na očuvanju funkcionalnosti regionalnog vodovodnog sistema i u ovim uslovima, koji su suštinski predstavljali najveći izazov u toku 44 godine rada preduzeća.

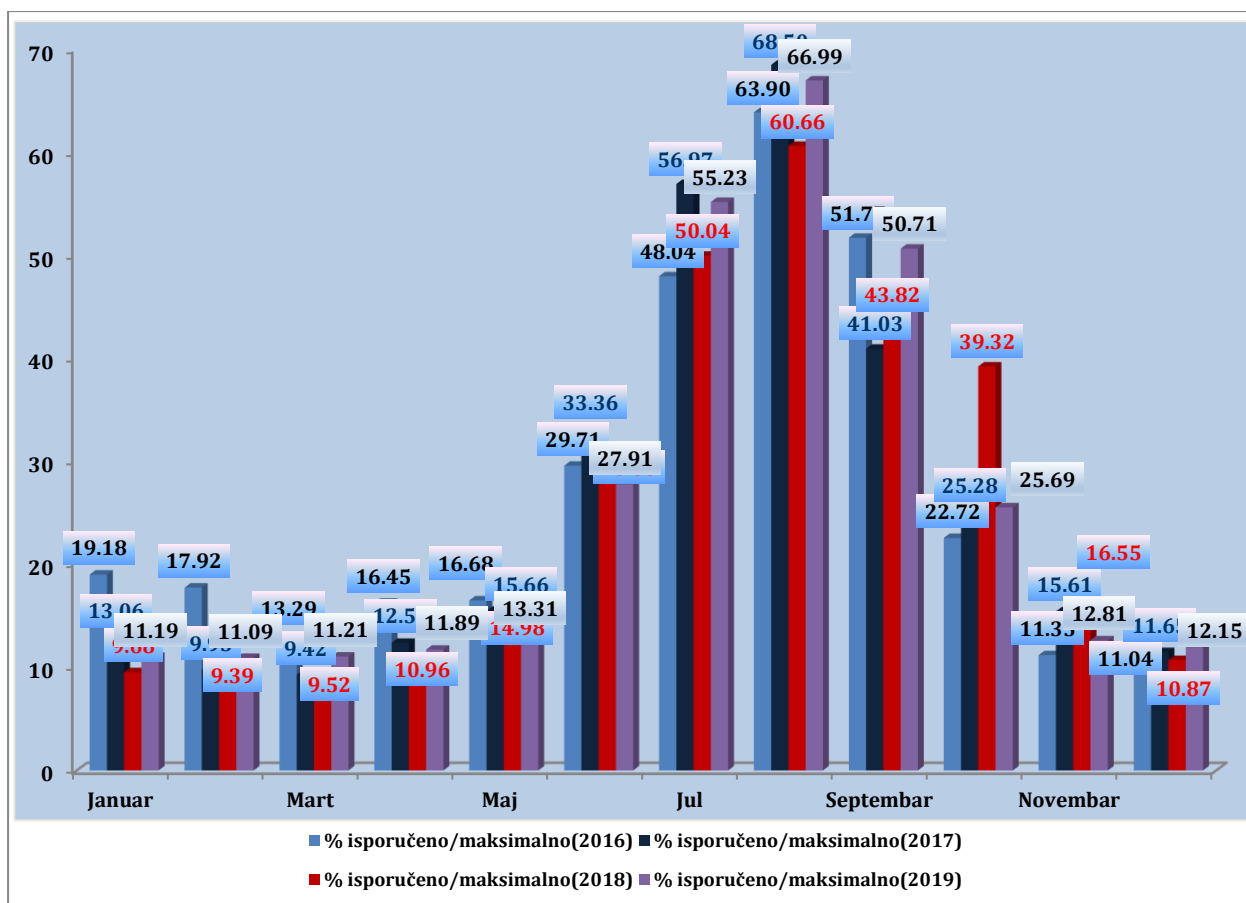
Grafik br. 4.1.3: Prikaz ukupno preuzetih količina vode iz RVS po mjesecima (m³)

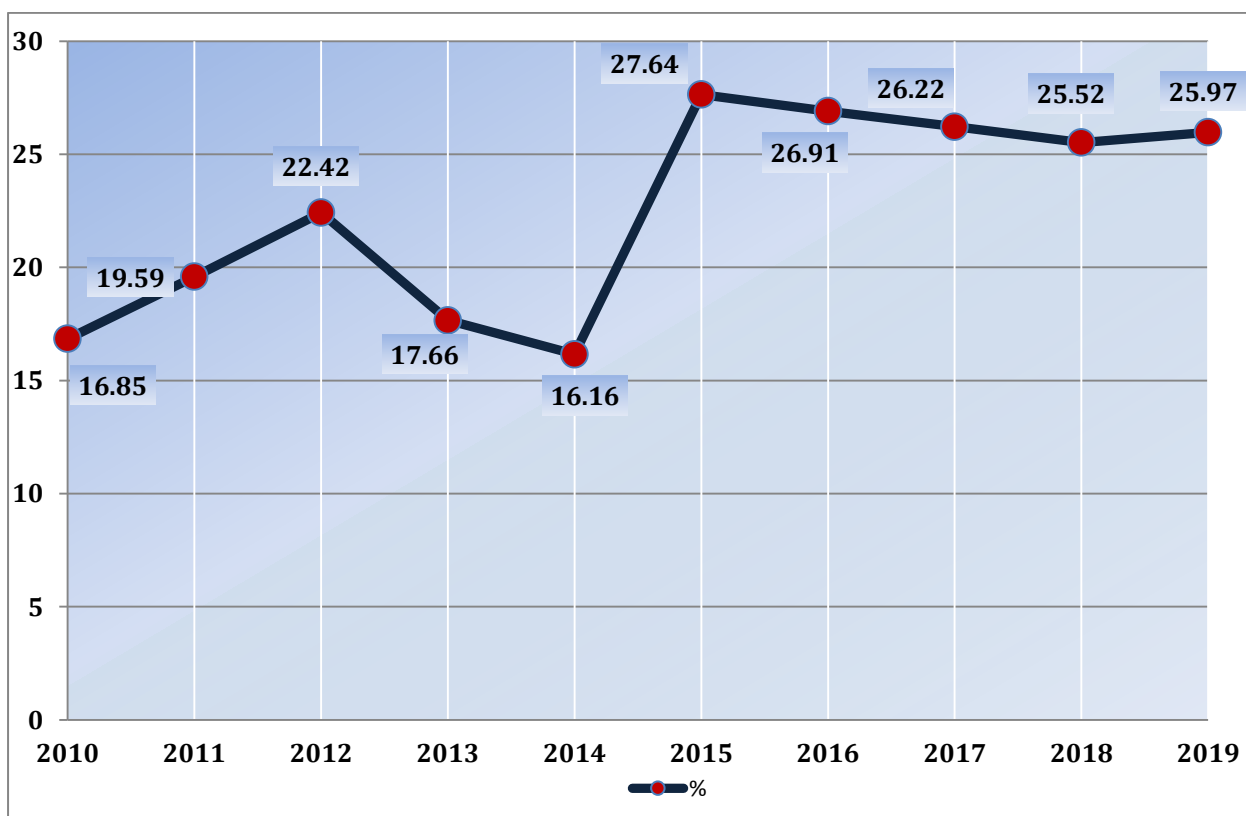
Grafik br. 4.1.4: Prikaz isporučene i ugovorene količine vode po godinama

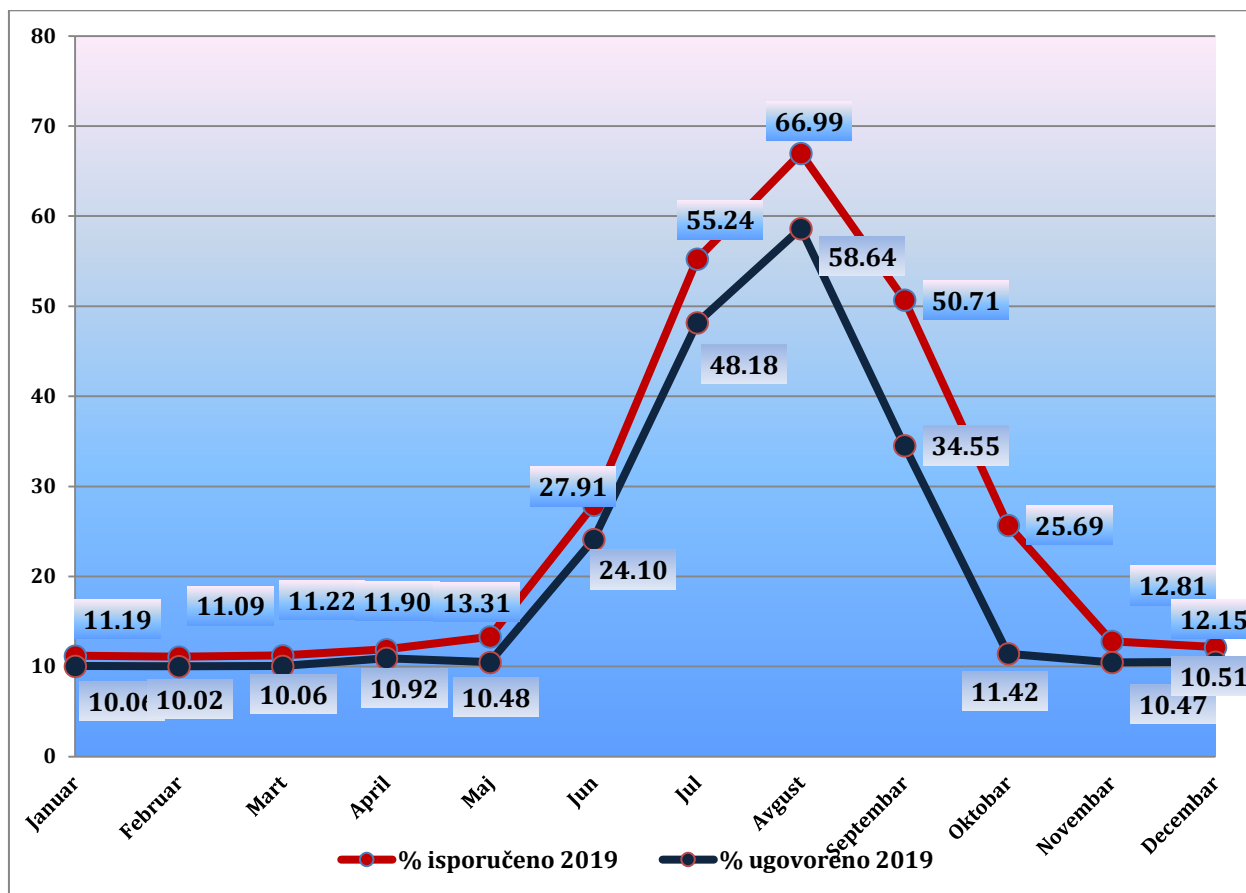
Grafik br. 4.1.5 Prikaz isporučene količine vode u odnosu na maksimalni instalirani kapacitet prve faze RVCP (1.100 l/s) za 2016, 2017, 2018. i 2019. godinu

Grafik br. 4.1.6 Procentualni prikaz isporučene vode u odnosu na instalisani godišnji kapacitet prve faze dato po godinama od početka preuzimanja

Grafik br. 4.1.7 Procentualni prikaz isporučene i ugovorene količine vode po mjesecima 2019. godine u odnosu na instalisani kapacitet prve faze dat po mjesecima

4.2. Saradnja sa lokalnim vodovodnim preduzećima

4.2.1. Poslovna saradnja sa d.o.o. „Vodovod i kanalizacija“ Tivat

Ugovor o isporuci vode zaključen je između Regionalnog vodovoda i d.o.o. „Vodovod i kanalizacija“ Tivat (ViK Tivat) 31.03.2016. godine, nakon čega su sklopljeni i dva aneksa na ugovor kojim je definisano povećanje minimalne količine vode za isporuku. Shodno posljednjem aneksu na ugovor (Anex broj 2), koji je zaključen je između Regionalnog vodovoda i D.O.O. „Vodovod i kanalizacija“ Tivat (ViK Tivat) 26.06.2019. godine, ugovoreno je preuzimanje minimalnih količina vode od :

- 80.352m³ vode u januaru, maju i decembru, pri minimalnom protoku od 30 l/s;
- 72.576m³ vode u februaru, pri minimalnom protoku od 30 l/s;

- 80.352m³ vode u martu, pri minimalnom protoku od 30 l/s;
- 77.760m³ vode u aprilu i novembru, pri minimalnom protoku od 30 l/s;
- 129.600m³ vode u junu, pri minimalnom protoku od 50 l/s;
- 214.272m³ vode u julu, pri minimalnom protoku od 80 l/s;
- 241.056m³ vode u avgustu, pri minimalnom protoku od 90 l/s;
- 181.440m³ vode u septembru, pri minimalnom protoku od 70 l/s; i
- 107.136m³ vode u oktobru, pri minimalnom protoku od 40 l/s.

Saradnja između Regionalnog vodovoda i ViK Tivat u toku dosadašnjih devet godina je veoma dobra i na višem nivou u odnosu na druga lokalna vodovodna preduzeća. Navedeno potvrđuje i činjenica da ViK Tivat redovno izmiruje sve dospjele finansijske obaveze po pitanju isporučene vode, te da su jedino vodovodno preduzeće koje je u navedenom periodu prepoznalo potrebu za povećanjem minimalne ugovorene količine tokom ljetnjih mjeseci. Sklopljenim Aneksom broj 2 na Ugovor o isporuci su prethodno ugovorene količine vode povećane sa 1.383.264 m³ na 1.423.008 m³, odnosno za cca 2,9%.

U saradnji sa ViK-u Tivat i investitorom na turističkom kompleksu „Luštica bay“ je postignuta saglasnost i izgrađen je novi rezervoar „Gradiošnica“ koji je omogućio ravnomjernu i sigurnu isporuku vode naselju „Luštica bay“, bez negativnog uticaja na okolna naselja (Radovići, Krtole itd..). Takođe, izgradnjom ovog rezervoara su spriječeni negativni uticaji dnevne i časovne neravnomjernosti u potrošnji vode u lokalnom vodovodnom sistemu na regionalni vodovodni sistem.

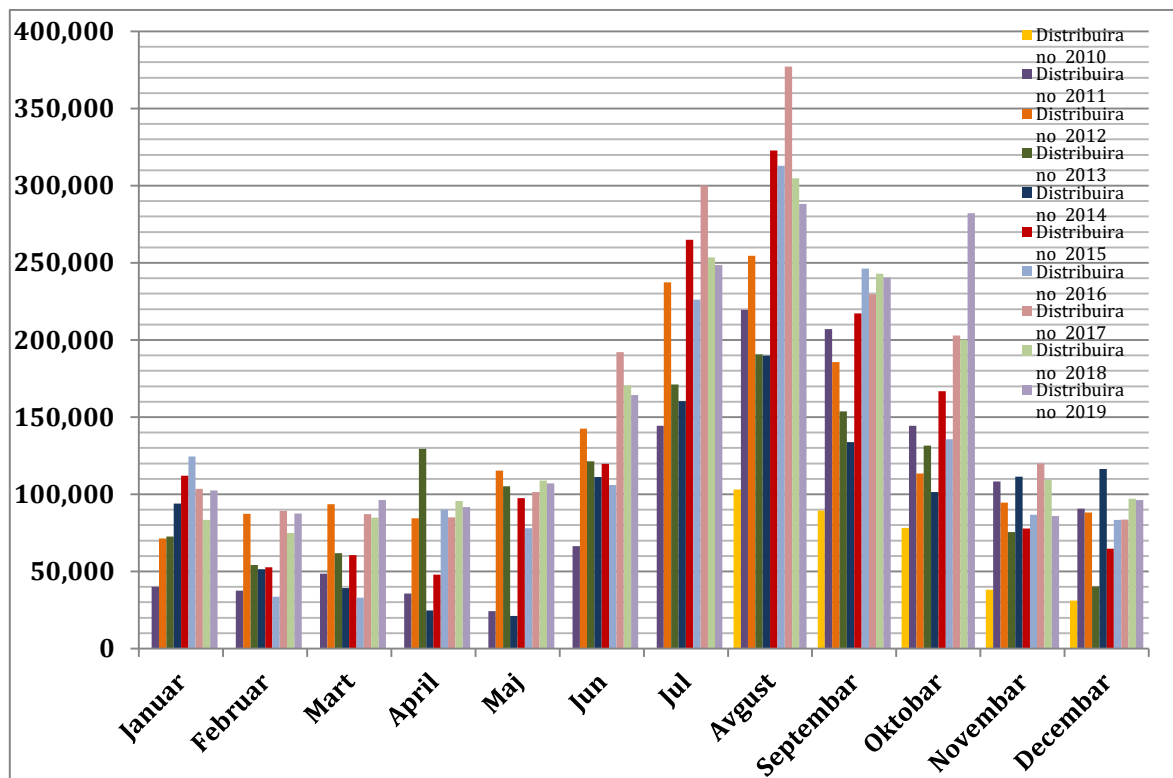
Tabela br. 4.2.1 Dinamika preuzimanja vode, količina preuzete vode po mjesecima i odnos preuzete i ugovorene količine vode – ViK Tivat

Vodovod Tivat	Ugovorena minimalna količina 2019.(m ³)	Preuzete količine vode 2019. (m ³)	Preuzeto manje u odnosu na Ugovor 2019. (m ³)	Preuzeto više u odnosu na Ugovor 2019. (m ³)
Januar	80,352	102,463		22,111
Februar	72,576	87,573		14,997
Mart	80,352	96,247		15,895
April	77,760	91,617		13,857
Maj	80,352	106,975		26,623
Jun	129,600	164,327		34,727
Jul	214,272	248,467		34,195
Avgust	241,056	288,132		47,076
Septembar	181,440	240,466		59,026
Oktobar	107,136	126,520		19,384
Novembar	77,760	85,959		8,199
Decembar	80,352	96,253		15,901
Ukupno	1,423,008	1,734,999		311,991
Razlika između preuzete i ugovorene količine vode za 2019.				311,991

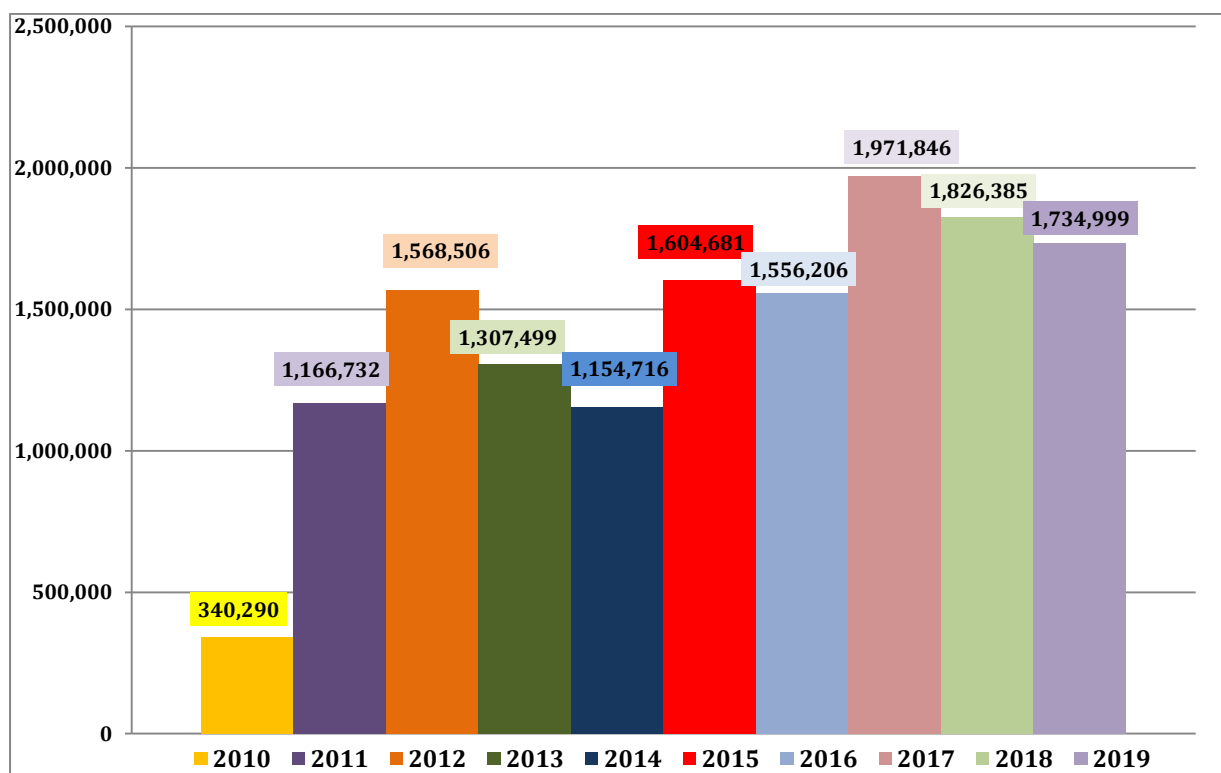
Tabela br. 4.2.2 Podaci o isporuci vode ViK-u Tivat u 2019. g. (m³) sa uporednim podacima za ranije godine

Godine	Količina distribuirane vode (m ³)										
Mjeseci	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	UKUPNO
I	0	40,113	71,416	72,629	93,923	112,081	124,480	103,601	83,333	102,463	804,039
II	0	37,569	87,323	54,243	51,362	52,676	33,519	89,278	74,904	87,573	568,447
III	0	48,589	93,488	61,865	39,128	60,643	33,101	87,068	84,839	96,247	604,968
IV	0	35,778	84,377	129,535	24,633	47,859	90,040	85,071	95,732	91,617	684,642
V	0	24,206	115,362	105,192	21,170	97,530	78,006	101,407	108,895	106,975	758,743
VI	0	66,358	142,604	121,273	111,301	119,796	106,124	192,064	170,473	164,327	1,194,320
VII	0	144,308	237,269	171,150	160,317	264,928	226,187	300,130	253,598	248,467	2,006,354
VIII	103,193	219,399	254,662	190,650	189,823	322,719	312,798	377,137	304,749	288,132	2,563,262
IX	89,356	207,036	185,622	153,718	133,801	217,198	246,186	229,601	243,037	240,466	1,946,021
X	78,318	144,418	113,408	131,494	101,356	166,744	135,659	202,969	200,309	126,520	1,401,195
XI	38,243	108,314	94,694	75,577	111,449	77,846	86,733	119,953	109,343	85,959	908,111
XII	31,180	90,644	88,281	40,173	116,453	64,661	83,373	83,567	97,173	96,253	791,758
UKUPNO	340,290	1,166,732	1,568,506	1,307,499	1,154,716	1,604,681	1,556,206	1,971,846	1,826,385	1,734,999	14,231,860

Grafik br. 4.2.1 Prikaz podataka o isporuci vode ViK-u Tivat u 2019.g. (m³) sa uporednim podacima za ranije godine

Grafik br. 4.2.2 Prikaz preuzetih količina vode od strane ViK Tivat po godinama (m³)

Grafik br. 4.2.3 Odnos isporučene i ugovorene vode ViK Tivat po godinama (m³)

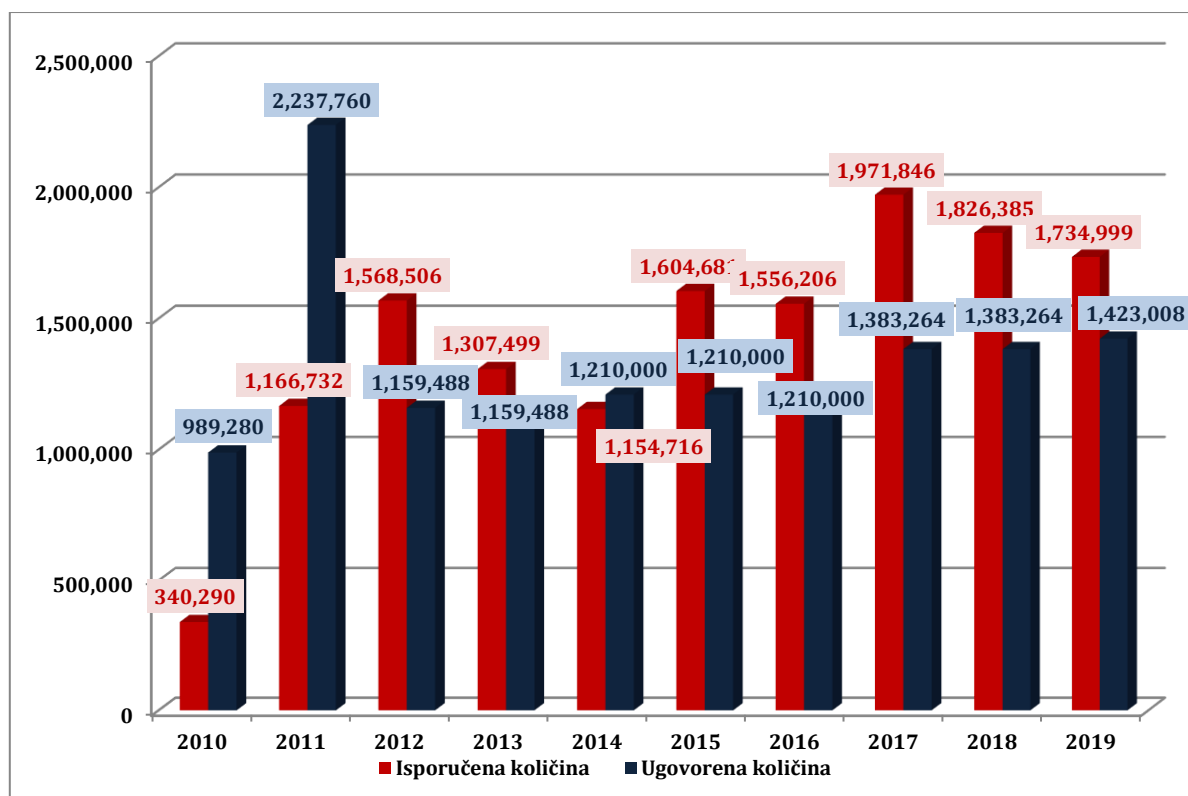

Tabela 4.2.3: Prikaz isporučenih i ugovorenih količina vode za ViK Tivat na godišnjem nivou (m³)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Isporučena količina	340,290	1,166,732	1,568,506	1,307,499	1,154,716	1,604,681	1,556,206	1,971,846	1,826,385	1,734,999
Ugovorena količina	989,280	2,237,760	1,159,488	1,159,488	1,210,000	1,210,000	1,210,000	1,383,264	1,383,264	1,423,008

ViK Tivat preuzima vodu na 3 od predviđenih 4 odvojka. Naime, u toku dosadašnjeg rada nije aktiviran samo odvojak „Gradiošnica“, dok se odvojci „Radovići“, „Tivat grad“ i „Mažina“ koriste u kontinuitetu tokom cijele godine. Aktivnosti na izgradnji distributivnog rezervoara „Gradiošnica“ su pokrenute od strane Opštine Tivat, pa se u narednom periodu očekuje aktiviranje i odvojka kojim će se voda iz regionalnog vodovodnog sistema distribuirati građanima naselja Gradiošnica na način koji je predviđen dobrom praksom i Opštim uslovima priključenja na regionalni vodovodni sistem. Do tada će se nastaviti sa indirektnom isporukom vode za ovo naselje putem odvojka „Radovići“, koja u manjoj mjeri pričinjava poteškoće pri radu regionalnog vodovodnog sistema, a i ne obezbjeđuje dovoljnu rezervu za slučajeve neplanirane obustave vodosnabdijevanja. Predmetna privremena isporuka vode na ovaj način je sprovedena usljed potreba javnog interesa, jer ovaj dio gradskog područja nema alternativu za vodosnabdijevanje.

4.2.2. Poslovna saradnja sa d.o.o. „Vodovod i kanalizacija“ Kotor

Ugovor o isporuci vode zaključen je između Regionalnog vodovoda i d.o.o. „Vodovod i kanalizacija“ Kotor (ViK Kotor) 30.03.2016. godine.

Istim je ugovoreno preuzimanje minimalnih količina vode od :

- 54.000m³ vode u januaru, martu, maju, oktobru i decembru, pri minimalnom protoku od 20 l/s
- 48.500m³ vode u februaru, pri minimalnom protoku od 20 l/s
- 52.000m³ vode u aprilu i novembru, pri minimalnom protoku od 20 l/s
- 207.500m³ vode u junu, pri minimalnom protoku od 50 l/s
- 214.000m³ vode u julu i avgustu, pri minimalnom protoku od 80 l/s
- 207.000m³ u septembru, julu i avgustu, pri minimalnom protoku od 50 l/s

Ukupna minimalna količina isporučene, odnosno, preuzete količine vode na godišnjem nivou ne može biti niža od 1.265.000 m³ po cijeni od 0,37 €/m³.

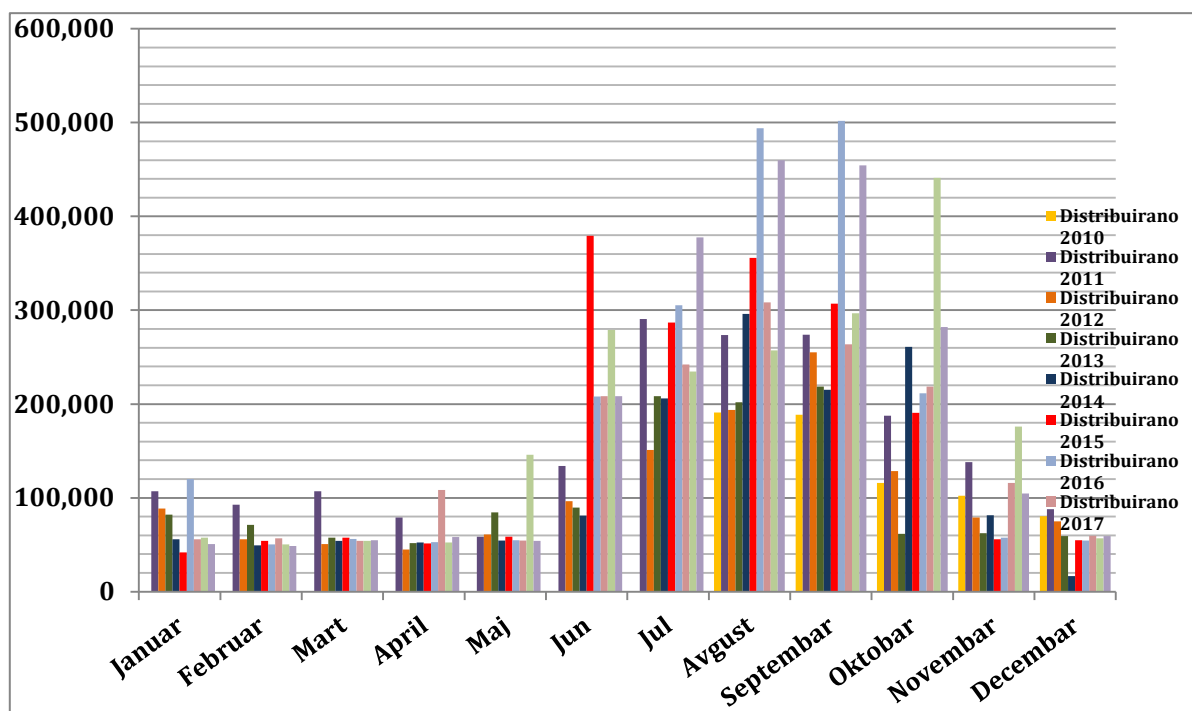
Tabela br. 4.2.4: Dinamika preuzimanja vode, količina preuzete vode po mjesecima i odnos preuzete i ugovorene količine vode – ViK Kotor

Vodovod Kotor	Ugovorena minimalna količina 2019.(m ³)	Preuzete količine vode 2019. (m ³)	Preuzeto manje u odnosu na Ugovor 2019. (m ³)	Preuzeto više u odnosu na Ugovor 2019. (m ³)
Januar	54,000	50,698		-3,302
Februar	48,500	48,512		12
Mart	54,000	54,720		720
April	52,000	58,293		6,293
Maj	54,000	54,236		236
Jun	207,500	208,495		995
Jul	214,000	377,673		163,673
Avgust	214,000	459,720		245,720
Septembar	207,000	454,321		247,321
Oktobar	54,000	282,177		228,177
Novembar	52,000	104,484		52,484
Decembar	54,000	59,176		5,176
Ukupno	1,265,000	2,212,505		947,505
Razlika između preuzete i ugovorene količine vode za 2019.				947,505

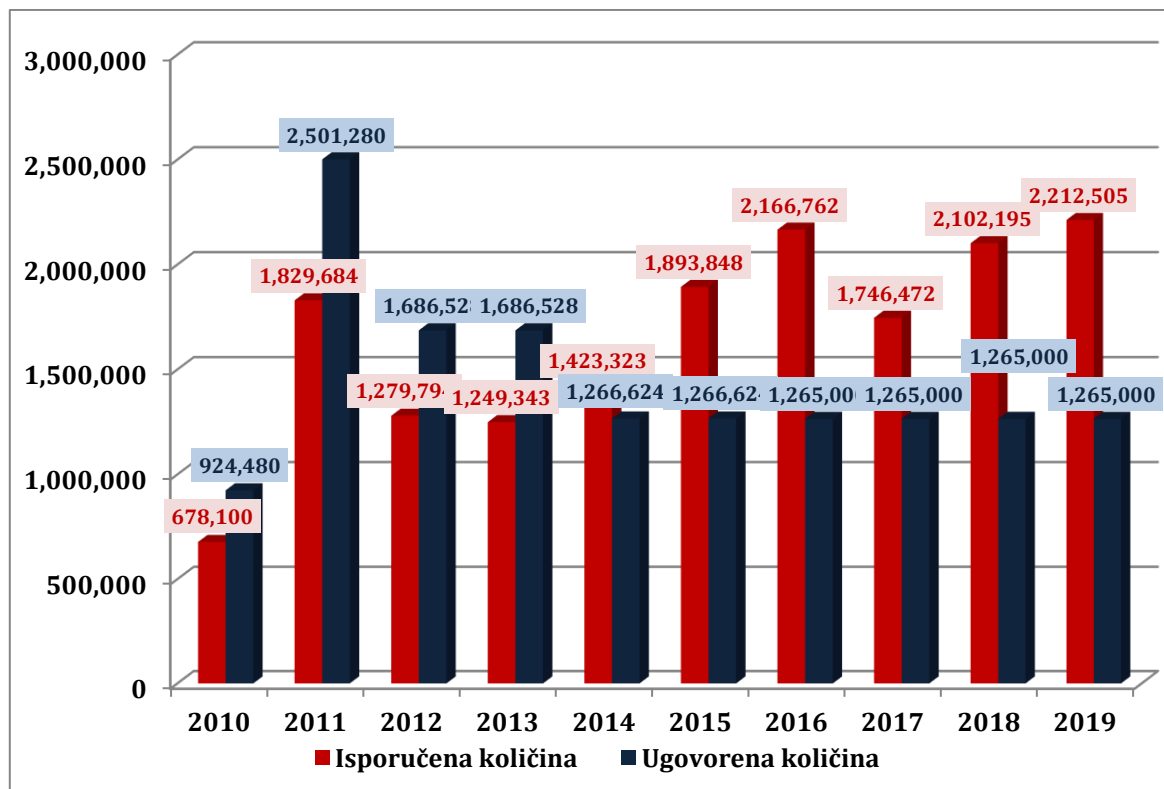
Tabela br. 4.2.5: Podaci o isporuci vode ViK-u Kotor u 2019. g. (m³) sa uporednim podacima za ranije godine

Godine	Količina distribuirane vode (m ³)										
Mjeseci	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	UKUPNO
I	0	107,120	88,441	82,219	55,676	41,733	119,981	55,854	57,415	50,698	659,137
II	0	92,603	55,898	71,336	49,291	54,113	50,306	56,979	50,337	48,512	529,375
III	0	107,041	50,842	57,696	54,100	57,493	56,341	54,020	54,248	54,720	546,501
IV	0	78,884	44,933	51,907	52,451	51,479	52,869	108,345	52,460	58,293	551,621
V	0	58,708	61,118	84,412	54,460	58,630	54,725	54,560	146,062	54,236	626,911
VI	0	133,822	96,285	89,509	81,037	379,287	207,997	208,452	279,029	208,495	1,683,913
VII	0	290,566	151,132	208,509	206,074	286,893	305,307	242,239	234,570	377,673	2,302,963
VIII	190,878	273,546	193,745	201,747	295,980	355,865	493,915	308,292	257,329	459,720	3,031,017
IX	188,664	273,835	255,026	218,674	215,028	307,015	501,824	263,646	296,846	454,321	2,974,879
X	115,754	187,441	128,355	61,500	261,059	190,781	211,395	218,778	441,014	282,177	2,098,254
XI	102,263	138,067	78,899	62,494	81,527	55,892	57,706	115,814	176,026	104,484	973,172
XII	80,541	88,051	75,120	59,340	16,640	54,667	54,396	59,493	56,859	59,176	604,283
UKUPNO	678,100	1,829,684	1,279,794	1,249,343	1,423,323	1,893,848	2,166,762	1,746,472	2,102,195	2,212,505	16,582,026

Grafik br. 4.2.4 Prikaz podataka o isporuci vode ViK-u Kotor u 2019. g. (m³) sa uporednim podacima za ranije godine

Grafik br. 4.2.6 Odnos isporučene i ugovorene vode ViK Kotor po godinama (m3)

Iz gornjeg grafika se jasno može vidjeti da od 2014. godine pa do kraja 2019. godine ViK Kotor u kontinuitetu preuzima veće količine vode od ugovorenih.

Grafik br. 4.2.5 Preuzeta količina vode od strane ViK Kotor po godinama (m³)

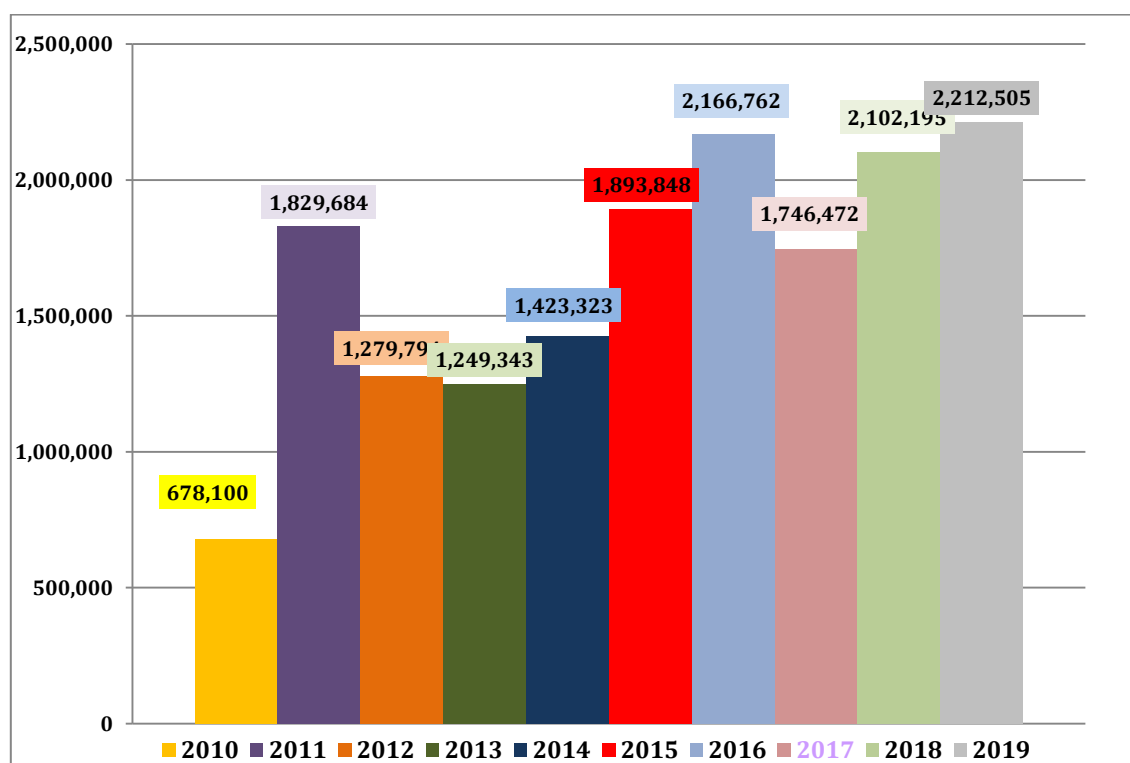

Tabela 4.2.5: Prikaz isporučene i ugovorene količine vode za ViK Kotor na godišnjem nivou (m³)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Isporučena količina	678,100	1,829,684	1,279,794	1,249,343	1,423,323	1,893,848	2,166,762	1,746,472	2,102,195	2,212,505
Ugovorena količina	924,480	2,501,280	1,686,528	1,686,528	1,266,624	1,266,624	1,265,000	1,265,000	1,265,000	1,265,000

ViK Kotor u toku 2019. godine preuzeo najveću količinu vode od početka preuzimanja vode iz RVS, pri čemu je u pitanju 76% veća od količina od ugovorene na godišnjem nivou. Razlog ovome je nestabilnost lokalnih izvorišta koja čine osnovu za vodosnabdijevanje ove opštine. U toku 2019. godine je dodatno potvrđena činjenica da se radi o izvorištima u kojima sve češće i u sve dužim periodima dolazi do intruzije morske vode, čime se narušava kvalitet vode do nivoa koji više nije za ljudsku upotrebu.

U prethodnom periodu je sproveden niz aktivnosti na obezbjeđenju veće protočnosti jedinog odvojka kojim se voda iz regionalnog vodovoda isporučuje gradskom području opštine Kotor, pa je protočnost sa povećana sa maksimalnih 200 l/s na 230 l/s. U pitanju su protoci koji nisu prvobitno planirani za isporuku na ovom odvojk, već je, shodno prethodnim odlukama lokalnih organa, projektovana isporuka do 150 -175 l/s. Međutim, kako je razvoj opštine u prethodnim decenijama prevashodno tekao na gradskom području, to se potreba za vodom na predmetnom odvojk adekvatno povećavala. Ovo je jedan od razloga zbog kojih su u 2019. godini započete aktivnosti na izgradnji drugog cjevovoda na dionici od Budve do Tivta. Nakon izgradnje ovog cjevovoda kapacitet odvojka za gradsko područje opštine Kotor će biti dodatno povećan.

Međutim, značajno je napomenuti i da je ovo samo jedan od 4 odvojaka na kojima opština Kotor i ViK Kotor planiraju preuzimanje vode za potrebe vodosnabdijevanja svoje teritorije. Naime, odvojci kojima je planirana isporuka vode za područje Donjeg Grblja (2 odvojaka) i Industrijske zone (1 odvojak) još uvijek nisu u funkciji. Opština Kotor je pokrenula aktivnosti na izgradnji priključnih cjevovoda i distributivnih rezervoara kojim bi se preuzimala voda iz odvojaka za naselje Bigova i Industrijsku zonu, pa se očekuje da će se makar jedan od navedenih odvojaka aktivirati u periodu 2020-2021. godina.

4.2.3. Poslovna saradnja sa D.O.O. „Vodovod i kanalizacija“ Budva

Ugovor o isporuci vode zaključen je između Regionalnog vodovoda i d.o.o. „Vodovod i kanalizacija“ Budva (ViK Budva) 30.03.2016. godine. Istim je ugovoreno preuzimanje dnevnih minimalnih količina vode od:

- 66.960m^3 vode u januaru, martu, oktobru i decembru, pri minimalnom protoku od 25 l/s;
- 60.480m^3 vode u februaru, pri minimalnom protoku od 35 l/s;
- 90.720m^3 vode u aprilu, pri minimalnom protoku od 35 l/s;
- 120.528m^3 vode u maju, pri minimalnom protoku od 45 l/s;
- 298.080m^3 vode u junu, pri minimalnom protoku od 115 l/s;
- 696.384m^3 vode u julu, pri minimalnom protoku od 260 l/s;
- 843.696m^3 vode u avgustu, pri minimalnom protoku od 315 l/s;
- 427.680m^3 vode u septembru, pri minimalnom protoku od 165 l/s; i
- 64.800m^3 vode u novembru, pri minimalnom protoku od 25 l/s.

Ukupna minimalna količina isporučene, odnosno, preuzete količine vode na godišnjem nivou ne može biti niža od $2.870.208\text{ m}^3$, po cijeni od $0,37\text{ €/m}^3$.

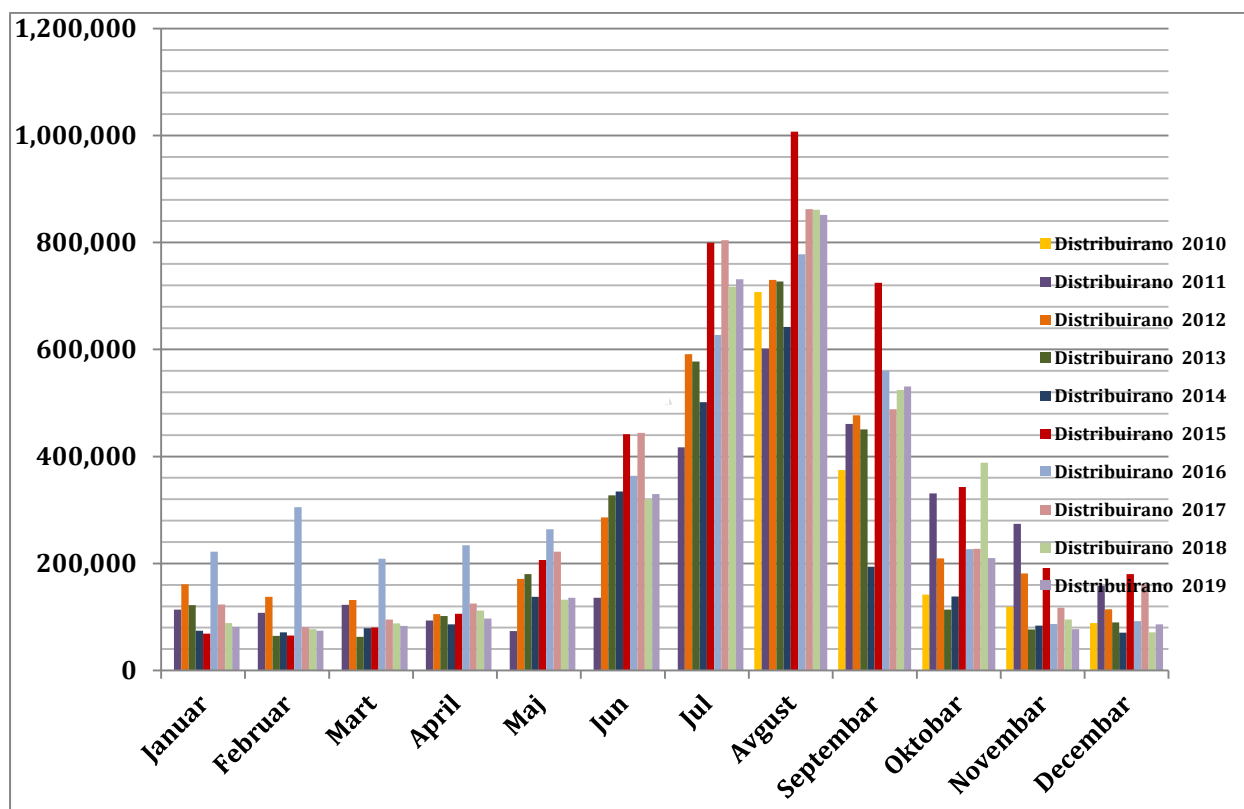
Tabela br. 4.2.6: Dinamika preuzimanja vode, količina preuzete vode po mjesecima i odnos preuzete i ugovorene količine vode – ViK Budva

Vodovod Budva	Ugovorena minimalna količina 2019.(m ³)	Preuzete količine vode 2019. (m ³)	Preuzeto manje u odnosu na Ugovor 2019. (m ³)	Preuzeto više u odnosu na Ugovor 2019. (m ³)
Januar	66,960	81,178		14,218
Februar	60,480	74,041		13,561
Mart	66,960	83,292		16,332
April	90,720	96,682		5,962
Maj	120,528	135,932		15,404
Jun	298,080	329,697		31,617
Jul	696,384	731,556		35,172
Avgust	843,696	851,471		7,775
Septembar	427,680	531,015		103,335
Oktobar	66,960	209,851		142,891
Novembar	64,800	76,994		12,194
Decembar	66,960	86,315		19,355
Ukupno	2,870,208	3,288,024		417,816
Razlika između preuzete i ugovorene količine vode za 2019.				417,816

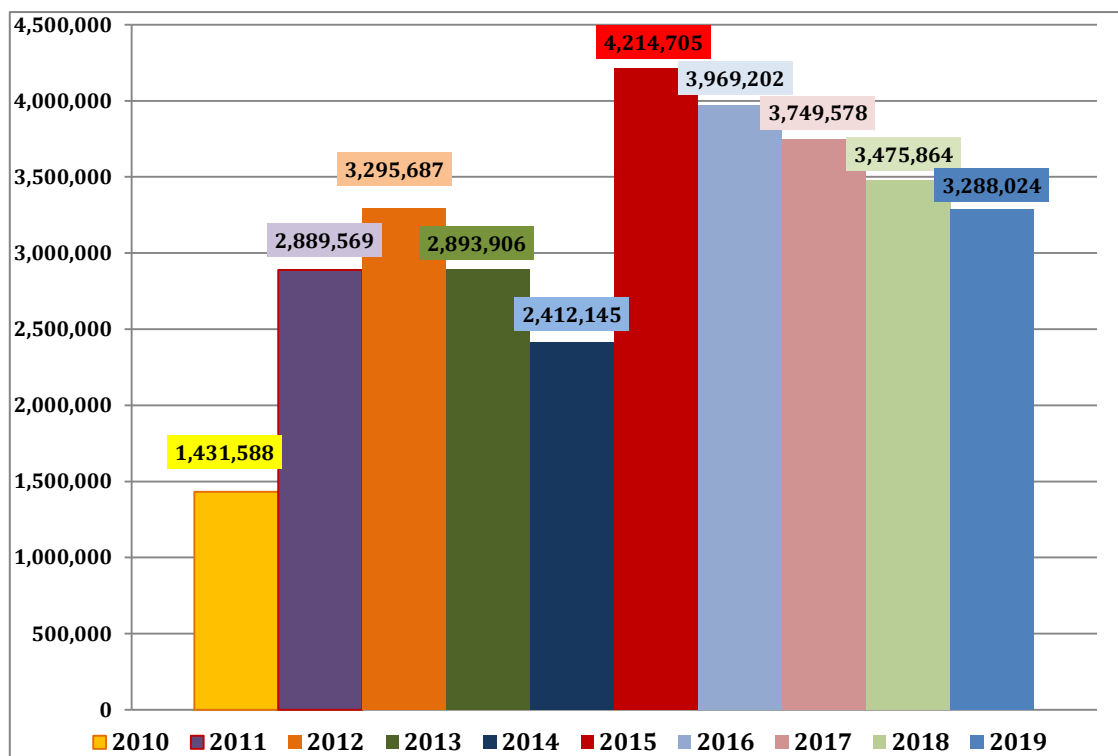
Tabela br. 4.2.7: Podaci o isporuci vode ViK-u Budva u 2019. g.(m³) sa uporednim podacima za ranije godine

Godine	Količina distribuirane vode (m ³)										
Mjeseci	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	UKUPNO
I	0	113,762	160,954	122,318	74,334	69,093	222,134	123,042	88,825	81,178	1,055,640
II	0	107,977	137,606	64,581	71,036	65,020	305,280	80,621	77,427	74,041	983,589
III	0	122,744	131,704	62,670	78,792	80,194	208,954	95,444	88,230	83,292	952,024
IV	0	93,313	105,158	101,994	86,287	106,080	233,911	125,194	112,221	96,682	1,060,840
V	0	73,414	171,431	180,309	137,536	206,701	263,765	221,962	132,493	135,932	1,523,543
VI	0	135,811	285,978	327,275	334,702	441,410	363,821	444,026	320,257	329,697	2,982,977
VII	0	417,385	591,315	577,308	501,349	799,728	627,029	804,017	716,681	731,556	5,766,368
VIII	707,215	601,725	729,973	727,237	641,943	1,007,412	778,115	862,066	860,941	851,471	7,768,098
IX	374,855	460,757	476,932	450,451	193,996	724,868	560,290	488,619	524,500	531,015	4,786,283
X	141,709	330,730	209,495	113,557	138,025	342,660	226,756	227,178	388,306	209,851	2,328,267
XI	119,062	273,845	181,117	76,539	83,600	191,679	86,995	117,532	94,933	76,994	1,302,296
XII	88,747	158,106	114,024	89,667	70,545	179,860	92,152	159,877	71,050	86,315	1,110,343
UKUPNO	1,431,588	2,889,569	3,295,687	2,893,906	2,412,145	4,214,705	3,969,202	3,749,578	3,475,864	3,288,024	31,620,268

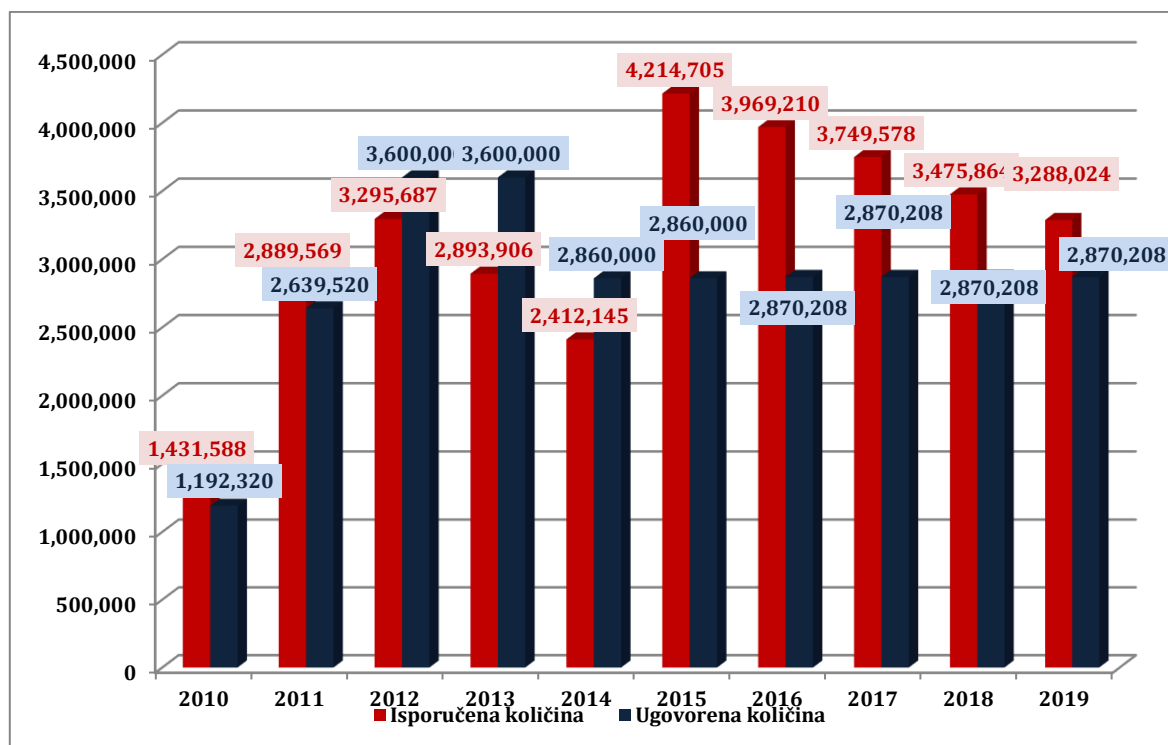
Grafik br. 4.2.7 Prikaz podataka o isporuci vode ViK-u Budva u 2019. godini (m³) sa uporednim podacima za ranije godine

Grafik br. 4.2.8 Preuzeta količina vode od strane ViK Budva po godinama

Grafik br. 4.2.9 Odnos isporučene i ugovorene vode ViK Budva po godinama (m³)

Iz gornjeg grafika se vidi da u posljednje četiri godine postoji velika razlika između minimalno ugovorenih i isporučenih količina vode.

Tabela 4.2.8: Prikaz ugovorenih i isporučenih količina vode za ViK Budva (m³)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Isporučena količina	1,431,588	2,889,569	3,295,687	2,893,906	2,412,145	4,214,705	3,969,210	3,749,578	3,475,864	3,288,024
Ugovorena količina	1,192,320	2,639,520	3,600,000	3,600,000	2,860,000	2,860,000	2,870,208	2,870,208	2,870,208	2,870,208

ViK Budva je, kao i ViK Tivat, značajno iskoristio kapacitete regionalnog vodovodnog sistema, posebno u toku ljetnjih mjeseci. Od 6 projektovanih odvojaka za teritoriju opštine Budva, u prethodnom periodu je pušteno u rad 4 odvojka, putem kojih se voda iz regionalnog vodovodnog sistema isporučuje gotovo cjelokupnoj teritoriji ove opštine. Odvojci „Seoce“ i „Bijeli Do“ se koriste kontinualno tokom cijele godine, dok se odvojci „Miločer“ i „Petrovac“ koriste najčešće tokom ljetnjeg perioda. Odvojak „Buljarica“ je planiran za istoimeno područje, ali se voda na ovom odvoju ne isporučuje jer su planirane investicije na valorizaciji Buljaričkog polja odložene.

4.2.4. Poslovna saradnja sa d.o.o. „Vodovod i kanalizacija“ Bar

„Vodovod i kanalizacija“ d.o.o. Bar (ViK Bar) je 11.05.2017. godine sa Regionalnim vodovodom zaključilo novi ugovor o isporuci vode. Istim je ugovoreno preuzimanje dnevnih minimalnih količina vode od:

- 54.000m³ vode u januaru, mart, maju, oktobru i decembru, pri minimalnom protoku od 20 l/s;
- 48.500m³ vode u februaru, pri minimalnom protoku od 20 l/s ;
- 52.000m³ vode u aprilu, junu i novembru, pri minimalnom protoku od 20 l/s;
- 201.000m³ vode u julu pri minimalnom protoku od 75 l/s;
- 255.000m³ vode u avgustu pri minimalnom protoku od 95 l/s; i
- 104.000m³ vode u septembru, pri minimalnom protoku od 40 l/s.

Ukupna minimalna količina isporučene, odnosno, preuzete količine vode na godišnjem nivou ne može biti niža od 1.034.000 m³, za kontinuiranu isporuku vode tokom cijele godine, počev od 01.01.2018.g. po cijeni od 0,37 €/m³.

Tokom 2019. godine ViK Bar je preuzimao količinu vode koja je definisana Ugovorom o preuzimanju vode, s tim što je zbog smanjene izdašnosti lokalnih izvorišta tokom septembra i oktobra mjeseca preuzeo veću količinu vode od minimalno ugovorenih količina.

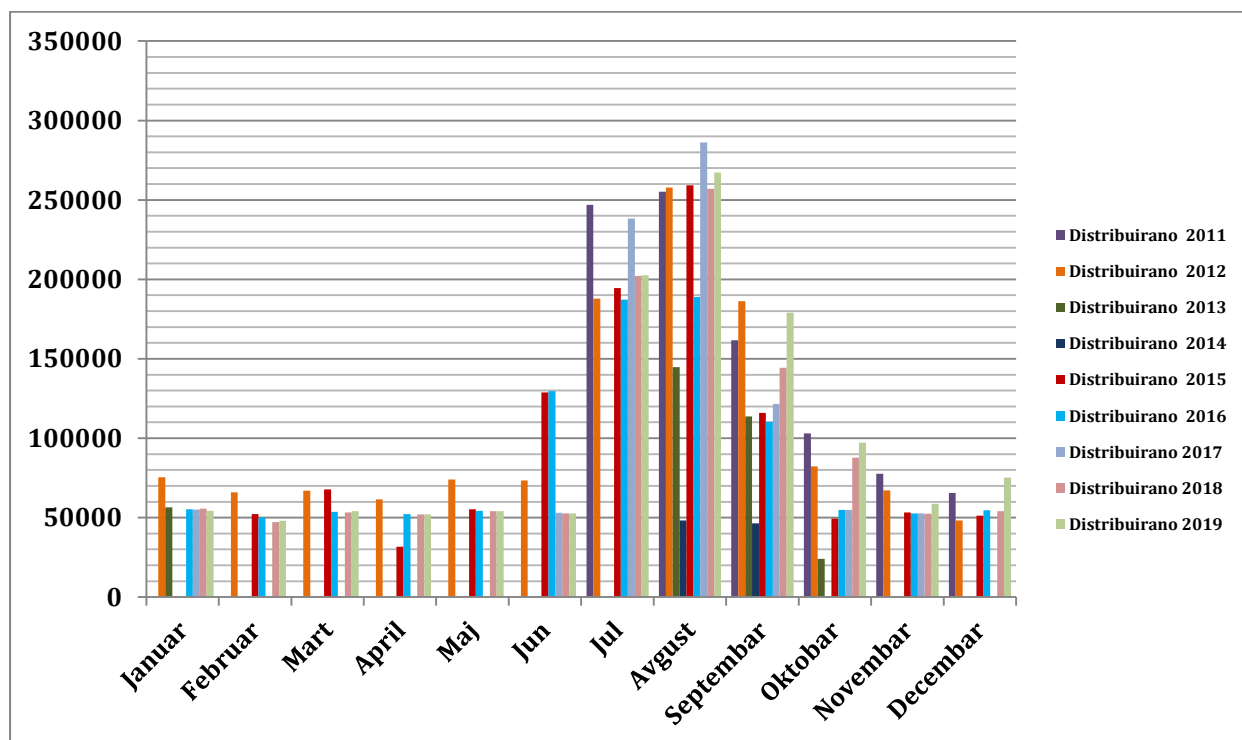
Tabela br. 4.2.9: Dinamika preuzimanja vode, količina preuzete vode po mjesecima i odnos preuzete i ugovorene količine vode

Vodovod Bar	Ugovorena minimalna količina 2019.(m ³)	Preuzete količine vode 2019. (m ³)	Preuzeto manje u odnosu na Ugovor 2019. (m ³)	Preuzeto više u odnosu na Ugovor 2019. (m ³)
Januar	54,000	54,230		230
Februar	48,000	48,027		27
Mart	54,000	54,022		22
April	52,000	52,025		25
Maj	54,000	54,036		36
Jun	52,000	52,748		748
Jul	201,000	202,643		1,643
Avgust	255,000	267,230		12,230
Septembar	104,000	178,931		74,931
Oktobar	54,000	97,093		43,093
Novembar	52,000	58,710		6,710
Decembar	54,000	75,281		21,281
Ukupno	1,034,000	1,194,976		160,976
Razlika između preuzete i ugovorene količine vode za 2019.				160,976

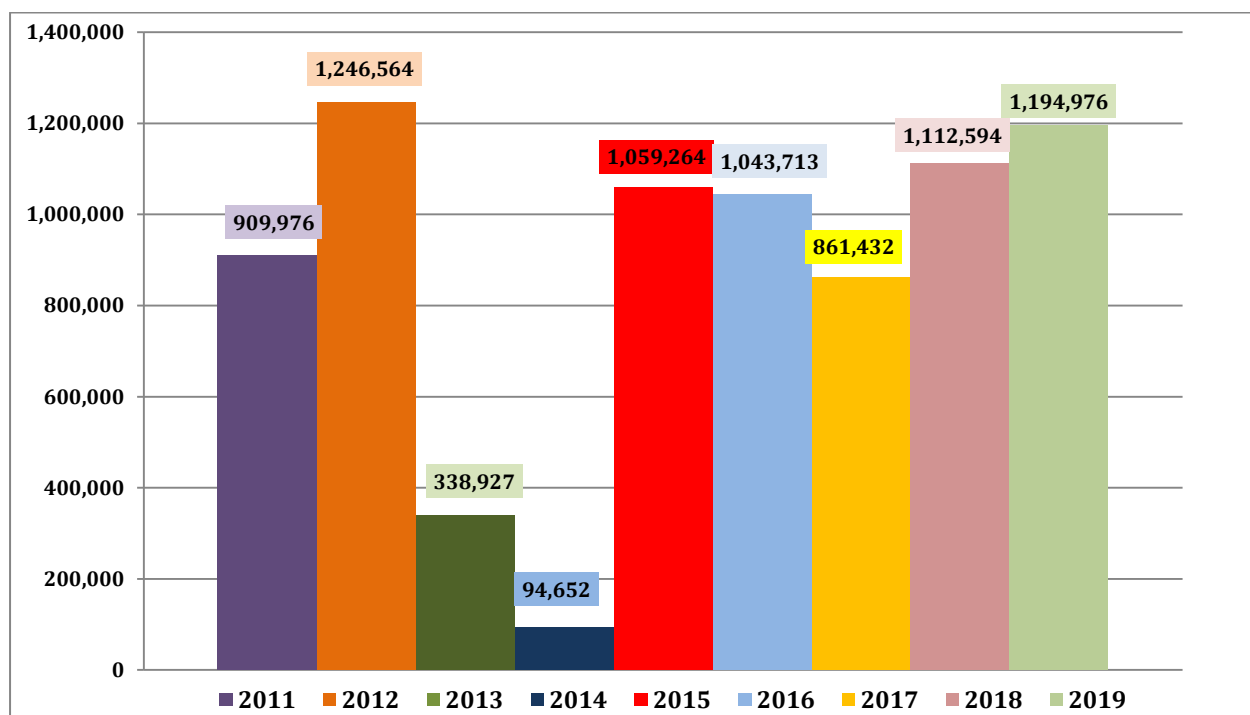
Tabela br. 4.2.10: Podaci o isporuci vode ViK-u Bar u 2019g. (m³) sa uporednim podacima za ranije godine

Godine	Količina distribuirane vode (m ³)										
Mjeseci	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	UKUPNO
I	0	0	75,376	56,402	0	0	55,303	55,003	55,593	54,230	351,907
II	0	0	65,999	0	0	52,155	50,082	0	47,182	48,027	263,445
III	0	0	66,876	0	0	67,850	53,588	0	53,229	54,022	295,565
IV	0	0	61,545	0	0	31,712	52,155	0	52,014	52,025	249,451
V	0	0	73,966	0	0	55,175	54,227	0	54,022	54,036	291,426
VI	0	0	73,378	0	0	128,822	129,700	52,989	52,697	52,748	490,334
VII	0	246,952	187,939	0	0	194,473	187,350	238,249	202,255	202,643	1,459,861
VIII	0	255,079	257,719	144,667	48,167	259,200	188,788	286,157	256,920	267,230	1,963,927
IX	0	161,690	186,181	113,798	46,485	115,888	110,355	121,480	144,315	178,931	1,179,123
X	0	103,046	82,212	24,060	0	49,397	54,816	54,894	87,698	97,093	553,216
XI	0	77,640	67,120	0	0	53,297	52,592	52,660	52,515	58,710	414,534
XII	0	65,569	48,253	0	0	51,295	54,757	0	54,154	75,281	349,309
UKUPNO	0	909,976	1,246,564	338,927	94,652	1,059,264	1,043,713	861,432	1,112,594	1,194,976	7,862,098

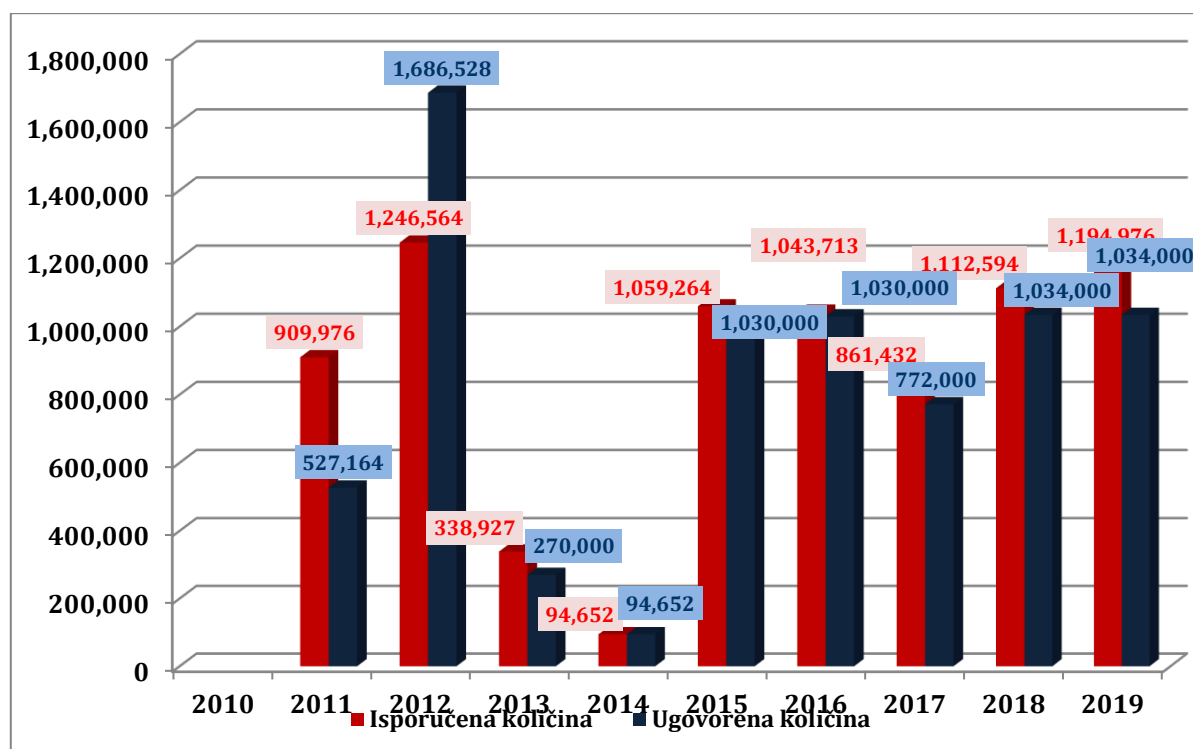
Grafik br. 4.2.10 Prikaz podataka o isporuci vode ViK-u Bar u 2019. g. (m³) sa uporednim podacima za ranije godine

Grafik br. 4.2.11 Preuzeta količina vode od strane ViK Bar po godinama (m³)

Grafik br. 4.2.12 Odnos isporučene i ugovorene vode ViK Bar po godinama (m³)

Iz gornjeg grafika se vidi da je u zadnjih pet godina količina isporučene vode veća nego količina ugovorene vode i taj odnos iz godine u godinu raste. Međutim, kada je u pitanju opština Bar, realne potrebe za vodom iz RVS su značajno veće, jer jedan dio tog područja nije pokriven vodovodnom mrežom, a takođe nijesu pušteni u rad svi izgrađeni i planirani odvojeci zbog nedostatka lokalne infrastrukture.

Tabela 4.2.11: Prikaz ugovorenih i isporučenih količina vode za ViK Bar (m³)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Isporučena količina	-	909,976	1,246,564	338,927	94,652	1,059,264	1,043,713	861,432	1,112,594	1,194,976
Ugovorena količina	-	527,164	1,686,528	270,000	94,652	1,030,000	1,030,000	772,000	1,034,000	1,034,000

U prethodnom periodu na teritoriji opštine Bar nisu formirani potrebni uslovi za prihvatanje vode iz RVS. Naime, nisu izgrađeni distributivni rezervoari i pripadajući priključni cjevovodi na RVS, ali nije izgrađena ni lokalna distributivna mreža u značajnom dijelu teritorije opštine (Dobre Vode, Veliki pijesak, Utjeha itd). Do 2019. godine se vršila isporuka vode iz RVS samo iz jednog od tada 5 raspoloživih odvojaka. Međutim, intenziviranjem saradnje između Regionalnog vodovoda, Opštine Bar i ViK Bar je u 2019. godini izgrađen još jedan odvojak („Zaljevo“), kao i pripadajući priključni cjevovod i distributivni rezervoar. Puštanjem u rad ove infrastrukture. 27.08.2019. godine, je počela isporuka vode iz RVS na području Zaljeva, čime je značajno poboljšana kvaliteta vodosnabdijevanja ovog područja. U prosjeku je isporučivano oko 8 l/s vode. Takođe, formirani su planovi i počela je realizacija na izgradnji dodatne lokalne vodovodne infrastrukture kojom će se voda iz ovog odvojka distribuirati i u naselja Tomba, Polje i Sveti Ivan. Očekivani period za završetak ovih aktivnosti, kojima će se riješiti višedecenijski problemi u vodosnabdijevanju na ovom području, je drugi kvartal 2020. godine.

Neophodno je napomenuti i da je ViK Bar u toku 2019. godine sproveo niz manjih investicija na poboljšanje distribucije vode, a koje su bile definisane u okviru Predloga mjera za poboljšanje vodosnabdijevanja koji je izradila Radna grupa sastavljena od predstavnika Regionalnog vodovoda, Opštine Bar i ViK Bar. Time je došlo do značajnog poboljšanja vodosnabdijevanja u naseljima Sutomore, Mandarići itd.

Takođe, u saradnji sa Opštinom Bar su pokrenute i aktivnosti na rješavanju višedecenijskog problema u vodosnabdijevanju naselja Veliki pijesak, Dobre Vode i Utjeha. Regionalni vodovod je za po ovom pitanju ostvario saradnju sa EBRD, kojom prilikom je sklopljen ugovor o finansiranju izrade Idejnog projekta, uz napomenu da je predmetnim II tranšom iz ugovora o zajmu finansirati i izgradnja hidrotehničke infrastrukture za predmetna naselja, što je detaljnije obrazloženo u poglavlju 9.

4.2.5. Poslovna saradnja sa JP „Vodovod i kanalizacija“ Ulcinj

JP „Vodovod i kanalizacija“ Ulcinj (u daljem tekstu ViK Ulcinj) i Opština Ulcinj su 27.09.2018. godine sa Regionalnim vodovodom zaključili Aneks 1 ugovora o isporuci minimalnih količina vode koji predviđa isporuku vode u kontinuitetu tokom cijele kalendarske godine po cijeni od 0,37€/m³.

U periodu 01.januar – 31. decembar davalac usluge se obavezuje da isporuči, a korisnik se obavezuje da preuzme mjesečno najmanje:

- 41.000m³ vode u januaru, pri minimalnom protoku od 15l/s;
- 37.000m³ vode u februaru, pri minimalnom protoku od 15l/s;
- 41.000m³ vode u martu, pri minimalnom protoku od 15l/s;
- 39.000m³ vode u aprilu, pri minimalnom protoku od 15l/s;
- 41.000m³ vode u maju, pri minimalnom protoku od 15l/s;
- 39.000m³ vode u junu, pri minimalnom protoku od 15l/s;
- 67.000m³ vode u julu, pri minimalnom protoku od 25l/s;
- 107.000m³ vode u avgustu, pri minimalnom protoku od 40l/s;
- 39.000m³ vode u septembru, pri minimalnom protoku od 15l/s;
- 41.000m³ vode u oktobru, pri minimalnom protoku od 15l/s;
- 39.000m³ vode u novembru, pri minimalnom protoku od 15l/s; i
- 41.000m³ vode u decembru, pri minimalnom protoku od 15l/s.

Vik Ulcinj je tokom 2019. godine preuzimao vodu na odvojku „Bratica“ u količinama koje su definisane Ugovorom.

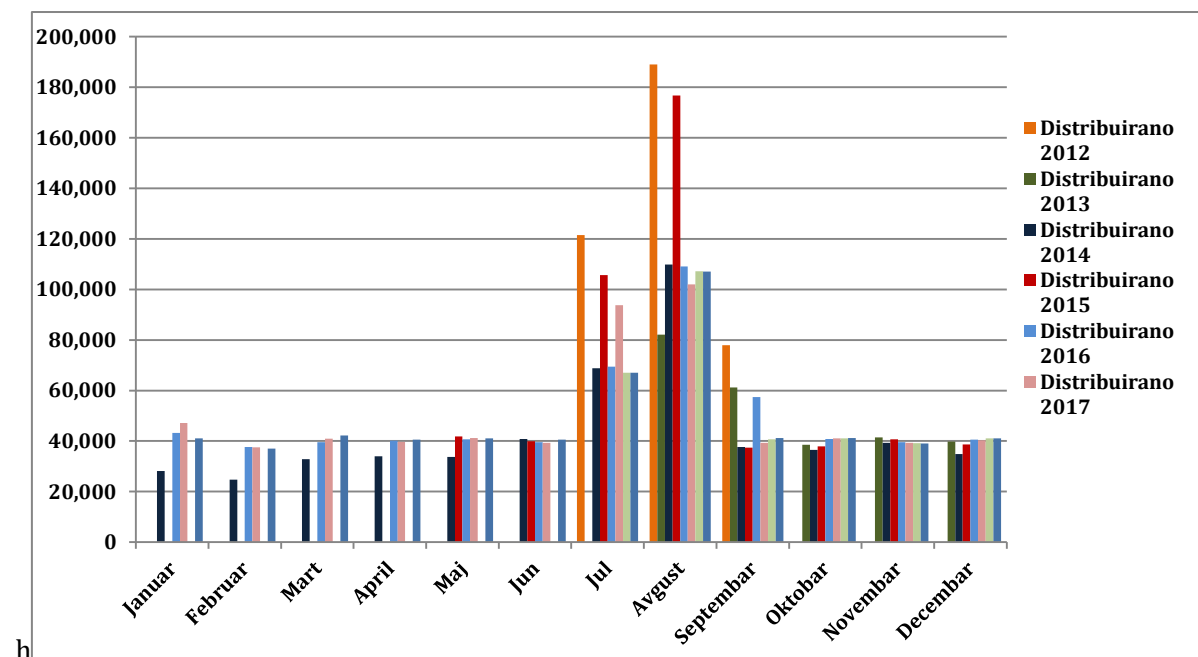
Tabela br. 4.2.12: Dinamika preuzimanja vode, količina preuzete vode po mjesecima i odnos preuzete i ugovorene količine vode – ViK Ulcinj

Vodovod Ulcinj	Ugovorena minimalna količina 2019.(m ³)	Preuzete količine vode 2019. (m ³)	Preuzeto manje u odnosu na Ugovor 2019. (m ³)	Preuzeto više u odnosu na Ugovor 2019. (m ³)
Januar	41,000	41,010		10
Februar	37,000	37,022		22
Mart	41,000	42,230		1,230
April	39,000	40,582		1,582
Maj	41,000	41,052		52
Jun	39,000	40,589		1,589
Jul	67,000	67,089		89
Avgust	107,000	107,037		37
Septembar	39,000	41,247		2,247
Oktobar	41,000	41,131		131
Novembar	39,000	39,037		37
Decembar	41,000	41,016		16
Ukupno	572,000	579,042		7,042
Razlika između preuzete i ugovorene količine vode za 2019.				7,042

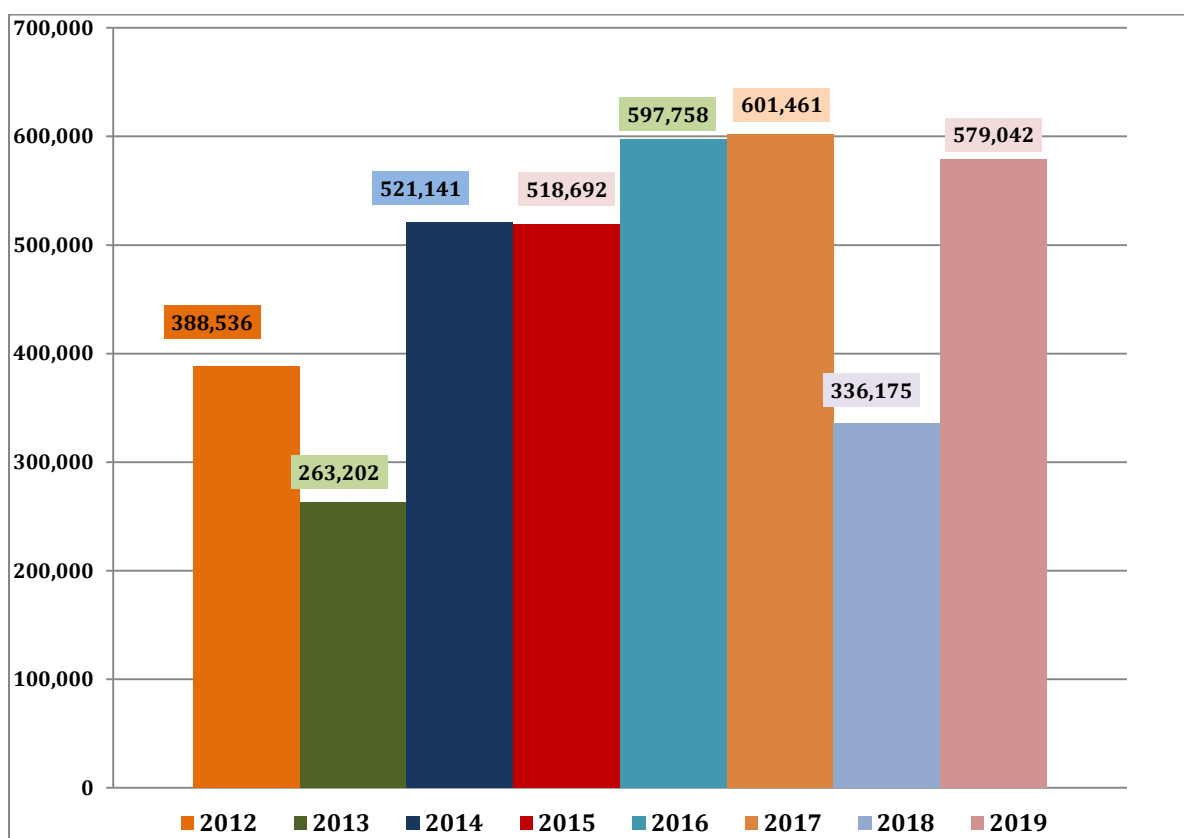
Tabela br. 4.2.13: Podaci o isporuci vode ViK-u Ulcinj u 2019. g. (m³) sa uporednim podacima za ranije godine

Godine	Količina distribuirane vode (m ³)										
Mjeseci	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	UKUPNO
I	0	0	0	0	28,189		43,223	47,168		41,010	159,590
II	0	0	0	0	24,674		37,686	37,504		37,022	136,886
III	0	0	0	0	32,805		39,536	40,927		42,230	155,498
IV	0	0	0	0	34,020		40,149	39,661		40,582	154,412
V	0	0	0	0	33,729	41,817	40,711	41,127		41,052	198,436
VI	0	0	0	0	40,844	39,886	39,592	39,306		40,589	200,217
VII	0	0	121,551	0	68,760	105,663	69,410	93,774	67,055	67,089	593,302
VIII	0	0	189,081	82,147	109,849	176,747	109,144	102,044	107,189	107,037	983,238
IX	0	0	77,904	61,185	37,678	37,325	57,413	39,311	40,731	41,247	392,794
X	0	0	0	38,588	36,458	37,832	40,789	41,087	41,065	41,131	276,950
XI	0	0	0	41,472	39,261	40,726	39,534	39,230	39,125	39,037	278,385
XII	0	0	0	39,810	34,874	38,696	40,571	40,322	41,010	41,016	276,299
UKUPNO	0	0	388,536	263,202	521,141	518,692	597,758	601,461	336,175	579,042	3,806,007

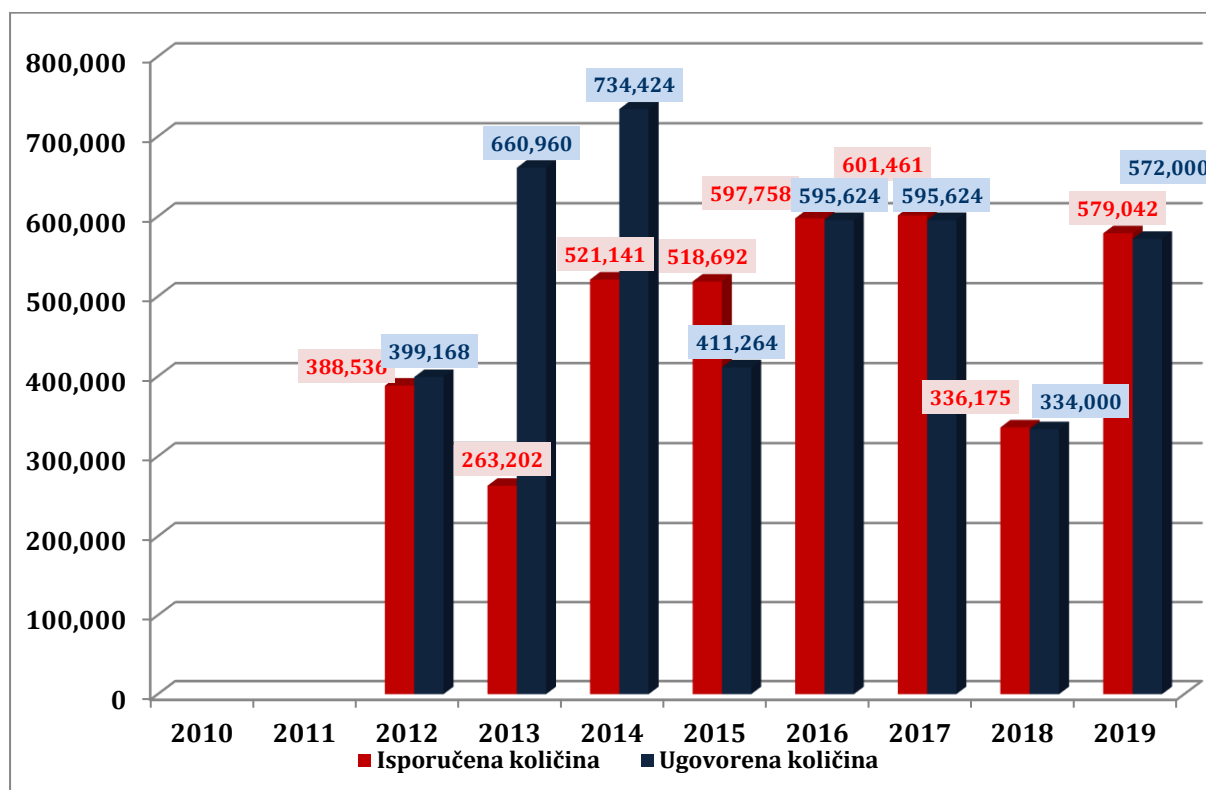
Grafik br. 4.2.13 Prikaz podataka o isporuci vode ViK-u Ulcinj u 2019. g. (m³) sa uporednim podacima za ranije godine

Grafik br. 4.2.14 Preuzeta količina vode od strane ViK Ulcinj po godinama (m³)

Grafik br. 4.2.15 Odnos isporučene i ugovorene vode ViK Ulcinj po godinama (m³)

Iz gornjeg grafika se vidi da je ViK Ulcinj preuzimao ugovorene minimalne količine vode iz RVS. Međutim, u više navrata je dobijan zahtjev za isporukom koja je u tom trenutku prevazilazila ugovorene količine. Na sve predmetne zahtjeve je potvrdno odgovoreno i isporučene su zahtijevane dodatne količine vode.

Tabela 4.2.14: Prikaz ugovorenih i isporučenih količina vode za ViK Ulcinj (m³)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Isporučena količina			388,536	263,202	521,141	518,692	597,758	601,461	336,175	579,042
Ugovorena količina	-	-	399,168	660,960	734,424	411,264	595,624	595,624	334,000	572,000

4.3. Aktivnosti na održavanju RVS

4.3.1 Uvod

Aktivnosti na održavanju RVS, tehničko-tehnološki kompleksnog sistema koji se prostire duž 130 km na teritoriji 7 opština, i u okviru kojeg se nalazi preko 400 većih i manjih objekata, su veoma zahtijevne i podrazumijevaju neophodna specijalizovanja znanja iz više oblasti (građevinski radovi, mašinske instalacije, visokonaponska postrojenja, automatika, programiranje, rad sa opasnim materijama-hlor i sl.). Kako aktivnosti na popravci opreme ipak nijesu česte na nivou godine, to je formiranje službe za održavanje, sa kadrovima osposobljenim za intervencije u svim navedenim oblastima, ocijenjeno kao neracionalno. Shodno navedenom, sistem održavanja RVS se bazira na ugovorenim uslugama stručnih spoljnih saradnika, koji su angažovani raspisivanjem odgovarajućih tendera za održavanje opreme i objekata RVS. Stručni kadar Regionalnog vodovoda je za potrebe održavanja opreme i objekata RVS angažovan na poslovima inicijalne defektaže kvarova, organizacije radova na popravci, kontroli kvaliteta izvedenih radova i praćenja radova, ali i na vršenju manjih radova na popravci, za koje nije potreban angažman spoljnih saradnika.

Za potrebe tekućeg, redovnog, održavanja RVS se po pravilu sprovode aktivnosti kojim će se održati visok stepen pogonske spremnosti sistema, obezbijediti planirani rok trajanja opreme, kao i obezbijediti funkcionisanje opreme u okviru projektovanih parametara.

Sve aktivnosti koje su sprovedene na održavanju opreme u mjesecima prije početka ljetnje turističke sezone 2019. godine dale su rezultat, u smislu da je u toku ljetnje turističke sezone održana visoka pogonska spremnost RVS, bez kvarova koji bi uticali na kvalitet i kontinuitet isporuke vode. Postignuti rezultati su značajniji kada se ima u vidu da je zbog situacije sa blokadom žiro-računa preduzeća, koja je bilo aktuelna do maja 2019. godine, rad na uspostavljanju sistema u stanje pogonske spremnosti bio značajno otežan. Ipak, zahvaljujući pravovremeno sprovedenim procedurama ugovaranja eksternih usluga na održavanju opreme, dugogodišnjoj partnerskoj saradnji Regionalnog vodovoda sa dobavljačima ovih usluga, kao i vanrednim zalaganjem zaposlenih, sve aktivnosti su sprovedene na vrijeme i u najvećoj mogućoj mjeri koju je trenutna situacija dozvoljavala.

4.3.2 Aktivnosti na implementaciji savremenih softverskih rješenja za upravljanje imovinom (Asset management)

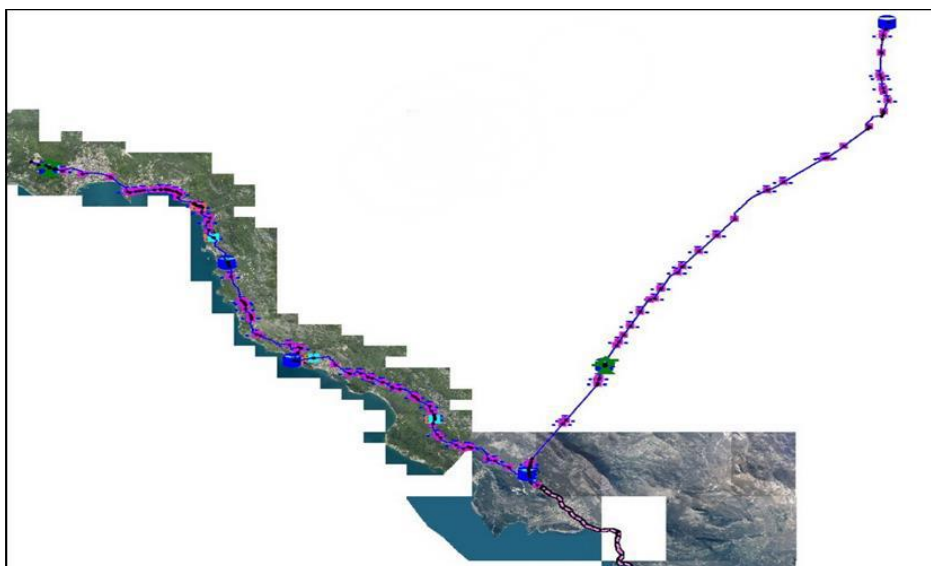
Regionalni vodovod je u okviru saradnje sa Međunarodnom asocijacijom vodovodnih preduzeća u slivu rijeke Dunav (IAWD) potpisao Pismo o namjerama kojim je definisano pristupanje pilot projektu „Upravljanje podacima u vodovodnim i kanalizacionim preduzećima ili Integrisanog Asset Managementa (IAM)“. Projektom je obezbijedena tehnička podrška, softver i jačanje kapaciteta u 70 izabраних vodovodnih preduzeća iz Crne Gore, Srbije, Bosne i Hercegovine i Makedonije sa ciljem da se uradi procjena

stanja preduzeća i popis infrastrukturnih sredstava primjenom Asset Management (AM) metodologije. Projekat se sastoji od tri faze i to:

1. Prva faza podrazumijeva formiranje i održavanje GIS baze, efektivnog upravljanja podacima iz registra imovine kao i razumijevanja koncepta i komponenti IAM.
2. Cilj druge faze će biti unapređenje upravljanja u sektoru održavanja, kroz uvođenje registracije kvarova, a za potrebe kreiranja plana rehabilitacije/održavanja (faza 3).
3. Treća faza obuhvata aktivnosti IAM kao što su: Analiza baze potrošača, upravljanje kvalitetom vode, upravljanje neprihodovanim vodom, izrada plana održavanja i rekonstrukcije i infrastrukturno planiranje.

Pored već pomenutog IAWD iz Beča projekat je omogućen zahvaljujući Njemačkom društvu za međunarodnu saradnju – GIZ i firmi Hydro-Comp Enterprises Ltd. – HCE sa Kipra. Partner za sprovođenje projekta je Udruženje za tehnologiju voda i sanitarno inženjerstvo – UTVSI iz Beograda. Podrška za primjenu IAM iskustava i jačanje kapaciteta u preduzeću je obezbijedena od strane AM centra u Beogradu kroz obuku i podršku za korišćenje programskog paketa EDAMS Integrated Asset Management. Obuku za sve tri faze projekta su prošla dva zaposlena. Zaključno sa decembrom 2018. godine je unijeto je 104 km cjevovoda, 6 rezervoara, 4 pumpne stanice, 17 mjerno regulacionih objekata sa pripadajućom armaturom i fazonskim komadima. Na žalost, usljed gore navedene blokade transakcionih računa preduzeća, odnosno problema u funkcionisanju sistema koje je blokada izazvala, zaposleni, zaduženi za ažuriranje baze podataka, su preraspodijeljeni privremeno na rad na održavanju sistema. Iz navedenih razloga se u toku 2019. godine nije značajnije vrijeme posvetilo predmetnoj aktivnosti. Nastavak intenzivnijih aktivnosti na Asset managementu se očekuje za 2020. godinu.

Slika 4.3.1 Grafički prikaz unijetih elemenata regionalnog vodovodnog sistema

4.3.3 Tekuće održavanje

U toku 2018. godine su sprovedene opsežne aktivnosti na tekućem održavanju opreme RVS, pri čemu je značajna pažnja data i periodičnoj kontroli ispravnosti opreme i stanja objekata. Međutim, blokada računa preduzeća, koja je uslijedila nakon presude Apelacionog suda u sporu sa firmom Strabag AG, i trajala cijeli 268 dana, do maja 2019. godine, je značajno uticala na drastično smanjenje planiranih aktivnosti u drugoj polovini godine. Slijedi prikaz najvećeg dijela aktivnosti koji je sproveden u toku 2019. godine:

4.3.3.1 Periodično čišćenje vodozahvata izvorišta Bolje Sestre

Za potrebe pripreme ljetnje turističke sezone 2019. godine je, shodno prethodno uvedenoj praksi, izvršeno čišćenje vodozahvata izvorišta, uz angažman firme specijalizovane za podvodne radove. Izvedene su aktivnosti: izmuljivanje dna vodozahvata izvorišta sa ispustom materijala u jezero na odgovarajućoj udaljenosti, ručno čišćenje spoljnih zidova dva cjevovoda DN 800mm i usisnih korpi od podvodne biljne vegetacije i naslaga, ručno čišćenje vertikalnih betonskih zidova od podvodne biljne vegetacije i naslaga, ručno čišćenje prelivnog praga i gumene brane od podvodne biljne vegetacije i organskih naslaga, čišćenje vodozahvata izvorišta od nabujale podvodne vegetacije, ispiranje izvorišta vodenim mlazom pod pritiskom između kamenih oblutaka. Periodično sprovođenje aktivnosti garantuju da se eksploatacijom neće negativno uticati na kvalitet vode, odnosno da će kvalitet vode ostati nepromijenjen.

Slika 4.3.2: Vodozahvat nakon izvođenja radovi na čišćenju

4.3.3.2 Redovni servis agregata za rezervno napajanje električnom energijom

Krajem 2019. godine je izvršena ocjena stanja dizel agregata za napajanje ventilatora koji se nalaze u hidrotehničkom tunelu Sozina, kao i servis u okviru koji je sprovedena: zamjena ulja, zamjena filtera ulja, zamjena oštećenih gumenih crijeva kao testiranje i puštanje u rad agregata.

Agregati na motorni pogon, koji su instalirani u okviru hidrotehničkog tunela „Sozina“, koji je istovremeno i evakuacioni tunel za saobraćajni tunel „Sozina“ je uređaj koji ima veoma značajnu ulogu prilikom rada sistema u vanrednim okolnostima, jer omogućava autonomni rad ventilatora za evakuaciju izduvnih gasova u periodu prekida napajanja električnom energijom. Naime, neophodno je obezbijediti pogonsku spremnost ventilatora 365 dana godišnje, kako bi se obezbijedili uslovi za bezbjednu evakuaciju ljudi u slučaju eventualnih nezgoda u saobraćajnom tunelu.

4.3.3.3 Redovan servis pumpnih agregata

I u toku 2019. godine su sprovedene redovne godišnje aktivnosti na kontroli i održavanju pumpnih agregata, tačnije zamjena ulja i maziva, kako u pumpama, tako i u kod pripadajućih elektro motora. Predmetna aktivnost se vrši nakon isteka 2000 radnih sati, a iz predostrožnosti najmanje jednom godišnje. Aktivnost sprovode zaposleni mašinisti pumpi, o čemu se vodi uredna dokumentacija.

Takođe, u 2019. godini je započeta i praksa kontrole rada, odnosno dijagnostičkog ispitivanja rada elektromotora. Korišćenjem metode spektralne analize struja, u toku rada elektromotora ili u mirovanju, predmetnom metodom moguće je sprovesti niz analiza na osnovu kojih se posredno mogu utvrditi eventualne nepravilnosti u radu elektromotora, kao i pojedina fizička oštećenja. U tu svrhu se sprovode sledeći testovi:

- Test zaleta elektromotora
- Test za ocjenu stanja rotora
- Test za ocjenu vazdušnog zazora
- Test ocjene statorskog kola
- Test za ocjenu mehaničkih parametara

Početna ispitivanja, za potrebe ocjene validnosti metode i načina dijagnostičkog ispitivanja, su sprovedena na elektromotorima u PS „Budva“, koji su preko 30 godina stari, ali su i remontovani prije 3 godine. Dijagnostikom su potvrđena prethodna saznanja o stanju elektromotora i utvrđene nove činjenice. Imajući u vidu da se metoda pokazala mjerodavnom, u narednoj godini će se izvršiti početno ispitivanje svih elektromotora koji funkcionišu u okviru pumpnih agregata, a kako bi se preventivno sakupila saznanja o eventualnim skrivenim manama u radu elektromotora.

4.3.3.4 Redovan servis UPS uređaja

UPS uređaji imaju veoma značajnu ulogu prilikom rada sistema u vanrednim okolnostima, jer omogućavaju autonomni rad opreme u okviru SCADA sistema u periodu prekida napajanja električnom energijom. Dakle, redovna zamjena i servis UPS uređaja koji su instalirani na pojedinim djelovima mreže je neophodna kako bi se održavali uslovi za kontrolu, upravljanje i nadzor RVS, kao i prilikom nestanka napajanja sa elektrodistributivne mreže. Terenska priprema i zamjena baterija na licu mjesta vršena je parcijalno zbog kompleksnosti terena i dinamike isporuke baterija od strane proizvođača. Kontrola rada, zamjena baterija i servis UPS uređaja sprovedeni su na svim objektima RVS. Nakon izvršenog servisa i zamjene dotrajalih baterija UPS uređaji pušteni su u rad uz sprovedeno testiranje njihove autonomija.

4.3.3.5 Kontrola protivpožarnih aparata

Shodno zakonskoj obavezi sprovedena je kontrola rada i atestiranje protiv požarne opreme, tj. protivpožarnih aparata i hidrantske mreže. Kontrolu i atestiranje je izvršila ovlašćena firma, kojom prilikom je izvršena i obuka zaposlenih za rad i upravljanje predmetnom opremom, o čemu je više navedeno u poglavlju 10.1).

Nakon sprovedenih aktivnosti je pripremljen i plan budućih kontrola, kao i plan poboljšanja hidrantskih mreža na pojedinim objektima, a sve u cilju upravljanja rizikom od požara, posebno u ljetnim mjesecima.

4.3.3.6 Redovno održavanje rashladnih uređaja

U okviru redovnog održavanja RVS se vrši i redovno održavanje rashladnih uređaja. Rashladni uređaji su instalirani na svim objektima u kojim borave zaposleni, ali i u elektropostrojenjima u objektima pumpnih stanica. Naime, osim održavanja temperatura potrebne za rad zaposlenih, dodatna pažnja se posvećuje i održavanju adekvatne temperature za potrebe rada visokonaponske elektroenergetske opreme (softstatera i sl), kao i računarske opreme kojom se upravlja sistemom (SCADA, server i sl.) U 2019. godini su, iako su transakcioni računi bili u blokadi do maja 2019. godine, vršene redovne eksterne kontrole rada predmetne opreme, pri čemu su kvarovi na istoj otklanjani nakon uklanjanja predmetne blokade. Usljed navedene situacije je bilo manjeg odstupanja temperatura u elektroenergetskim postrojenjima, ali ne u mjeri koja bi uticala na sigurnost rada opreme.

4.3.3.7 Redovna vizuelna kontrola sistema

Tokom 2019. godine je nastavljeno sa praksom redovne vizuelne kontrole dijelova sistema uz izvještavanje sa fotodokumentacijom, stacionažama kontrolisanih dijelova sistema i napomenama bitnih za održavanje objekata koji su obilaženi. U okviru

navedenih izvještaja je konstatovano stanje na terenu, sa posebnim naglaskom na primijećene nedostatke, koji se nakon ocjene stepena ozbiljnosti sa aspekta mogućih posljedica uvode u bazu podataka. Takođe, predmetni obilasci sistema imaju značajnu ulogu prilikom sakupljanja fotodokumentacije za potrebe formiranja baze podataka za nastavak izrade GIS sistema u okviru aktivnosti detaljnije obrađenih u poglavlju Asset management.

Takođe, shodno zakonskoj obavezi i prethodno uvedenoj praksi, vršena je redovna kontrola radova koje treća lica izvode u pojasu zaštite regionalnog vodovodnog sistema, a kako bi se provjerilo da li se prilikom izvođenja radova poštuju i sprovode tehnički uslovi za izvođenje radova u pojasu zaštite cjevovoda RVS.

4.3.4 Investiciono održavanje

Usljed gore pomenute situacije sa blokadom transakcionih računa preduzeća, koja je trajala do maja 2019. godine, najveći dio aktivnosti je bio usmjeren na postizanje i održavanje neophodne pogonske spremnosti za ispunjenje zahtjeva koje donosi ljetnja turistička sezona. Shodno navedenom, a imajući u vidu i ograničenja po pitanju finansiranja investicija, aktivnosti na investicionom održavanju su svedena na minimalne okvire. Međutim, najvažnija aktivnost je sprovedena i pored navedene situacije.

4.3.4.1 Aktivnost na poboljšanju spojeva u Bečićkoj plaži

U periodu od puštanja u rad regionalnog vodovodnog sistema je u više navrata došlo do oštećenja havarijskih spojnica u Bečićkoj plaži (poslednji put 04.03.2018. godine). Učestali kvarovi na dijelu trase RVS koji se nalazi u Bečićkog plaži su posljedica slabe nosivosti terena, vremenskih neprilika, ali i značajnog uticaja obližnjeg mora. Ranijim mjerenjima je konstatovano pomijeranje i do 20 cm cjevovoda, a što značajno utiče na efikasnost havarijskih spojnica koje su ugrađene na ovom dijelu trase. Ovo potvrđuje i činjenica da se u svim dosadašnjim kvarovima u Bečićkoj plaži radilo o oštećenja havarijskih spojnica koje su korišćene tokom izgradnje RVS za spajanje pojedinih dionica. Spojnice su korišćene jer se nije vršila kontinualna, već parcijalna izgradnja ove dionice cjevovoda. Kako havarijske spojnice nisu projektovanje za naprezanja koja nastaju usljed pomijeranja cjevovoda to dolazi do loma vijaka usljed sila smicanja.

Slika 4.3.3 Radovi u Bečićkoj plaži

Kako bi se, makar srednjeročno, pokušala riješiti predmetna problematika, sprovedene su aktivnosti na izradi čvrstih veze na 6 lokacija na kojim se nalaze havarijske spojnice. Dakle, izvršeno je oblaganje spojeva DN700 PN16 poliesterskim materijalom na lokacijama gdje su ugrađene havarijske spojnice, bez prethodnog uklanjanja havarijskih spojnica, čime je suštinski izvršeno ojačanje kritičnih tačaka.

U toku 2019. godine nije dolazilo do kvarova na cjevovodu u Bečićkoj plaži, pa se već sada može konstatovati opravdanost sprovedenih mjera. Međutim, period koji dolazi će

pokazati da li se sprovedenim mjerama u potpunosti riješio problem koji se ponavljao u prethodnim godinama.

4.3.4.2 Poboljšanje obaloutvrde vodozavata

Kako je usljed sve češćih vremenskih nepogoda dolazilo do manjih oštećenja nasipa koji ima funkciju obaloutvrde kod vodozavata „Bolje Sestre“, to se odlučilo da se predmetna obaloutvrda dodatno osigura izgradnjom kamenog zida, povezanog vezivnim materijalom. Radovi su urađeni na kvalitetan način, prirodnim materijalima, vodeći računa o ambijentalnoj cjelini, uz postizanje planirane funkcionalnosti.

Slika 4.3.4: Radovi na sanaciji kamenog nasipa vodozavata

4.3.4.3 Unaprjeđenje bežičnog prenosa podataka na dionici Budva - Tivat

U izvještajnom periodu su nastavljene manji problemi sa daljinskim upravljanjem dijela Sjevernog kraka RVS, na dionici Budva – Tivat. Kako na predmetnoj dionici ne postoji optički kabal, to se ovim dijelom sistema upravlja putem GPRS veze. Kako je dolazilo do sve češćih problema u daljinskom radu ovog dijela sistema, uz asistenciju spoljnog saradnika, firme „Siemens“ doo Beograda, izvršena je kontrola cjelokupnog sistema upravljanja preko SCADA sistema, a u cilju detektovanja i otklanjanja eventualnog kvara u opremi. Ispitivanjem se došlo do saznanja da najveći problem predstavlja nestabilna komunikacija preko GPRS uređaja, tokom rada sa operativnih stanica SCADA sistema, što dovodi do gubljenja signala. Predmetna komunikacija se ispostavila kao nedovoljno kvalitetna, posebno u ljetnjim mjesecima, kada je sistem mobilne telefonije značajno opterećeniji usljed priliva turista.

Imajući u vidu navedeno, u saradnji sa „Siemens“ doo i Radio-difuznim centrom Crne Gore sproveden je pilot projekat, u okviru kojeg je ugrađena oprema, uspostavljen

bežični mikrotalasni link, kojim je objekat PK „Tivat“ povezan na SCADA sistem. Nakon višemjesečnog kontrolnog rada ugrađene opreme, u okviru kojih je analiziran i ljetnji period, konstatovano je da se radi o značajno pouzdanijem sistemu prenosa podataka, koji omogućava značajno poboljšanje kvaliteta daljinskog nadzora i upravljanja sistemom.

Na osnovu predmetnog pilot projekta će se sagledati i mogućnost priključenja preostalih objekata na ovom dijelu sistema, čime bi se, do izgradnje planiranog optičkog kabla, u najvećoj mjeri riješili trenutni problemi u daljinskom upravljanju.

4.3.4.4 Ostale aktivnosti

Osim gore navedenih aktivnosti, sprovedeno je i više aktivnosti manjeg obima i vrijednosti, a koje u određenoj mjeri doprinose poboljšanju uslova eksploatacije i/ili održavanja regionalnog vodovodnog sistema, kao što su : izrada platforme za pristup instalacijama na protivudarnim posudama u objektu PS Budva, izrada penjalica na posudama za zaštitu od hidrauličkog udara u objektu PS Belveder, itd.

4.3.5 Interventno održavanje opreme

Tokom 2019. godine se nastavilo sa prethodnom praksom dodjele radova na održavanju putem tendera. Naime, imajući u vidu kompleksnost regionalnog vodovodnog sistema, odnosno potrebu za raznovrsnim tipovima specijalizovane radne snage, potrebi angažmana ovlašćenih servisera, kao i relativno malu frekvenciju kvarova na opremi (usljed redovnog i kvalitetnog održavanja), to se prethodna praksa angažmana spoljnih saradnika za radove na održavanju sistema pokazala kao najbolji izbor kada se uzmu u obzir kvalitet izvedenih aktivnosti i cijena koštanja istih.

Međutim, aktivnosti interventnog održavanja u 2019. godina su, kao i 2018. godine, bile značajno otežane usljed blokade transakcionih računa preduzeća, koja je sprovedena na osnovu presude Apelacionog suda Crne Gore u sporu sa firmom Strabag AG. Usljed navedenog, održavanje hidromašinske i elektro opreme je svedeno na minimalne intervencije, neophodne za rad sistema, koje su izvodili zaposleni u preduzeću. Značajnije aktivnosti na otklanjanju evidentiranih kvarova na opremi objektima su odložene za period nakon ukidanja blokade računa preduzeća, jer su iste zahtijevale angažman firmi sa specijalističkim znanjima, ali i nabavku zamjenskih djelova i opreme. Kako je blokada računa ukinuta u maju 2019. godine to se sa značajnijim aktivnostima na interventnom održavanju započelo tek krajem maja 2019. godine, uz napomenu da se dio manjih aktivnosti ipak sproveo prije ukidanja blokade računa, a isključivo na osnovu izuzetne saradnje i podrške koju je Regionalni vodovod imao od strane poslovnih partnera. Takođe, dio neophodnih aktivnosti, za koje su postojala neophodni rezervni djelovi, je sproveden i dodatnim angažmanom zaposlenih.

Od predmetnih aktivnosti je najznačajnija popravka oštećenja cjevovoda koje je izazvano klizanjem terena na lokaciji Svinjište u Budvi.

Na dionici lokalnog puta kod naselja Svinjište je došlo do aktiviranja klizišta usljed kojeg je došlo do značajnog oštećenja lokalne saobraćajnice, ali i cjevovoda regionalnog vodovodnog sistema. Naime, usljed aktiviranja klizišta, došlo je do pomijeranja tla u dužini od oko 60 m, a zbog čega je došlo i do pomijeranja cjevovoda regionalnog vodovodnog sistema. Pomijeranje tla je bilo značajnijeg intenziteta, što se može vidjeti na osnovu oštećenja koji je pretrpila saobraćajnica, ali i na osnovu činjenice da je cjevovod regionalnog vodovodnog sistema, prečnika 550 mm, izmješten iz trase za cijelih 1-1,5 m. Usljed predmetnog izmiještanja, došlo je do prekomjernog opterećenja i naprsnuća cjevovoda. Regionalni vodovod je, shodno uspostavljenoj praksi, odmah po prijavi kvara na cjevovodu uputio stručne službe i dao nalog za izvođenje radova na popravci izvođaču radova. Procurivanje vode u okvirnom protoku od 15 l/s je moglo dodatno negativno uticati na evidentirano klizište, pa je i u tom smislu posebna pažnja usmjerena što hitnijem saniranju kvara. Međutim, sanacijom kvara problem je samo privremeno riješen.

Slika 4.3.5 Popravka kvara prouzrokovanog klizištem

Nakon sprovedenih radova došlo je do dodatnog klizanja terena, što je rezultiralo novim oštećenjem cjevovoda, ovog puta sa druge strane aktiviranog klizišta. Procijenjeno procurivanje je iznosilo 5-7 l/s. Oštećenje je otklonjeno na istovjetan način kao i u prethodnom slučaju.

U toku otklanjanja oštećenja sa Opštinom Budva postignuta je saglasnost o koracima koje je neophodno sprovesti za potrebe konačnog rješenja nastalog problema. Opština Budva je finansirala izradu projektne dokumentacije i krajem 2019. godine započela aktivnosti na sanaciji evidentiranog klizišta. Nakon toga će Regionalni vodovod finansirati izradu projektne dokumentacije za rekonstrukciju cjevovoda, uz mjere sprječavanja ponavljanja oštećenja usljed eventualnog ponavljanja klizanja terena.

Nakon uklanjanja blokade računa sprovedeno je niz paralelnih aktivnosti na raspisivanju novih tendera, ali i na sprovođenju aktivnosti u okviru ugovora čije trajanje još uvijek nije isteklo. Nakon sprovođenja svih zakonskih procedura, u periodu od uklanjanja blokade, sprovedene su sledeće veće aktivnosti na održavanju sistema:

1. Popravka kvarova na pumpnim agregatima usljed kojih se pumpe ne mogu koristiti:

- a. Uklonjen kvar na pumpnom agregatu br. 6 u PS „Reljići“. Izvršena je zamjena neispravnog nepovratnog ventila.
- b. Uklonjen kvar na pumpnom agregatu br. 3 u PS „Reljići“. Izvršena je nabavka i ugradnja temperature sonde;
- c. Uklonjen kvar na pumpnom agregatu br. 1 u PS „Reljići“. Izvršena je nabavka i zamjena filtera na ormanu frekventnog regulatora;
- d. Uklonjen kvar na pumpnom agregatu br. 3 u PS „Budva“. Izvršena je zamjena djelova na nepovratnom ventilu;

Slika 4.3.5: Potisni vod pumpnog agregata br. 6

Otklanjanjem predmetnih kvarova postigla se potrebna pogonska spremnost pumpnih stanica za rad u ljetnjem režimu, uz obezbjeđenje potrebne pogonske rezerve u slučaju kvara pumpnih agregata tokom eksploatacije;

2. Izvršena je ponovna izgradnja urušenog potpornog zida šetališta u zoni Morskog dobra, u okviru kojeg je ugrađen cjevovod RVS, a koji je oštećen usljed dejstva morskih talasa. Na ovaj način, cjevovod je trajno zaštićen od negativnog uticaja morskih talasa, jer je potporni zid izgrađen na način da se spriječi osipanje temelja usljed konstantnog dejstva mora.

Slika 4.3.6: Sanacija bočnog zida šetališne staze u Rafailovićima

3. Izvršena je popravka sonde za mjerenje nivoa u rezervoarskim prostorima objekata Rezervor „Đurmani“ i PS „Budva“, čime se obezbijedila potpuna kontrola rezervoarskih prostora u ovim objektima;
4. Zamjena temperaturnih sonde u pumpnom agregatu br. 3 PS „Reljići“, čime je i ovaj pumpni agregat vraćen u pogon.
5. Izvršena je popravka neispravnog profibusa (elektronske komponente za upravljanje) u PS „Bolje Sestre“, čime je uspostavljeno ponovno upravljanje pumpnom stanicom putem SCADA sistema, u poluautomatskom režimu.
6. Izvršena zamjena neispravnih ventila u regulacionim blokovima „Kamenovo“ i „Perazića do“. Potrebno je izvršiti zamjenu ventila, čime je ponovo omogućeno fino upravljanje sjevernim krakom, posebno dionice cjevovoda koja se nalazi u Bečićkoj plaži, koja se u prethodnim godinama pokazala kao najkritičnija dionica na regionalnom vodovodnom sistemu, u smislu rizika od kvarova na cjevovodu;
7. Izvršena nabavka i zamjena neispravnih akumulatorskih baterija i opravka UPS uređaja u PS „Reljići“ PS „Budva“, bez kojih je rad SCADA sistema u periodu neredovnog i/ili nekvalitetnog snabdijevanja električnom energijom nije moguć;
8. Izvršeno otklanjanje oštećenja fasade na rezervoaru „Đurmani“, koje je nastalo usljed vremenskih neprilika.
9. Izvršena je nabavka rezervnih dijelova koji su u prethodnom periodu utrošeni za potrebe održavanja sistema.

4.4. Izvještaj o kontroli gubitaka

Tehnički sektor Regionalnog vodovoda u sklopu redovnih aktivnosti vrši prikupljanje podataka o mjerenjima protoka vode i periodičnu izradu vodnih bilansa RVS. Predmetne aktivnosti se sprovode za potrebe održavanja postojećeg visokog stepena efikasnosti sistema, odnosno za potrebe održavanja niskog stepena gubitaka vode. RVS

je za potrebe izrade bilansa protoka podijeljen u sekcije u okviru kojih se vrši mjerenje protoka vode, kako na ulazu tako i na izlazu iz predmetne sekcije. Na osnovu periodičnih mjerenja se proračunski utvrđuje bilans protoka, kao i visina gubitaka posmatrane sekcije, a što u konačnom omogućava kontinualno praćenje stanja sistema. Takođe, predmetne aktivnosti predstavljaju osnovu za procjenu gubitaka vode, kao i za bliže određivanje sekcije sistema u okviru koje se nalaze eventualni gubici.

Nepovoljne okolnosti uzrokovane odlukom Apelacionog suda u sporu preduzeća sa kompanijom Strabag AG, koja je rezultirala blokadom transakcionih računa u avgustu mjesecu 2018. godine, prenijele su se i na 2019. godinu i onemogućile preduzeće da se punim kapacitetom angažuje na otklanjanju detektovanih kvarova i nedostataka u radu opreme. Iako je blokada transakcionih računa obustavljena u maju mjesecu 2019. godine, ozbiljne aktivnosti na ispitivanju i sanaciji dionica sistema koje su prepoznate kao dionice sa negativnim vodnim bilansom, nisu mogle biti preduzete do novembra mjeseca zbog činjenice da su primorske opštine u ljetnjim mjesecima oslonjene na vodosnabdijevanje iz RVS, i u ovom periodu nije moguće vršiti veće intervencije, već su aktivnosti dominantno usmjerene na podizanje parametara i nivoa pogonske spremnosti sistema koji će odgovoriti potrebama opština i obezbijediti kontinuirano vodosnabdijevanje za vrijeme turističke sezone.

Dakle, dio planiranih aktivnosti na otklanjanju gubitaka je iniciran nakon turističke sezone, što je rezultiralo njihovim smanjenjem u odnosu na 2018. godinu za 1,22%, odnosno smanjenjem neprihodovane vode za 1,47% za isti uporedni period.

Komponente vodnog bilansa za 2019. godinu date su u tabeli koja slijedi, a rađena je u skladu sa IWA (Međunarodna asocijacija za vode) metodologijom i prikazuje godišnji nivo gubitaka i neprihodovane vode (NPV).

Elementi vodnog bilansa se definišu kao:

- Proizvedena voda: izmjerena količina na ulazu u sistem (izvorište Bolje Sestre).
- Autorizovana potrošnja: količina izmjerene i/ili neizmjerene vode koju uzimaju registrovani potrošači, lokalni vodovodi i ostale autorizovane strane (sopstvena potrošnja itd.). Tu spadaju fakturisana autorizovana potrošnja (kao što su fakturisana izmjerena i neizmjerena potrošnja) i nefakturisana autorizovana potrošnja (kao što su nefakturisana izmjerena potrošnja i nefakturisana neizmjerena potrošnja). Ovaj dio vodnog bilansa takođe sadrži i vlastite potrebe za vodom samog vodovoda, npr. za ispiranje cijevi, čišćenje filtera, obavljanje djelatnosti u objektima vodovoda.
- Prihodovana voda (koja odgovara fakturisanom autorizovanoj potrošnji): količina vode uspješno dopremljena i fakturisana potrošaču koja tako ostvaruje prihod za vodovodno preduzeće.
- Neprihodovana voda je količina koja ostaje nefakturisana i prema tome ne donosi prihod za vodovodno preduzeće. Može se izraziti kao razlika između količine koja uđe u sistem i fakturisane autorizovane potrošnje, ili kao suma nefakturisane autorizovane potrošnje i gubitaka vode.
- Gubici vode: Količina vode izgubljena, iz raznih razloga, između tačke proizvodnje i mjernog uređaja na odvojk preko kojeg se vrši obračun potrošnje. Može se izraziti kao razlika između količine koja je ušla u sistem i autorizovane potrošnje, i sastoji se od prividnih i stvarnih gubitaka. Prividni gubici mogu se dalje podijeliti na

nepreciznosti mjernih uređaja, neautorizovanu potrošnju (krađu vode), i greške u rukovanju podacima (zadnje dvije stavke se još uvijek mogu zanemariti te stoga nisu tretirane u tabeli). Stvarni gubici sastoje se od curenja u prenosnim i distributivnim cijevima, i gubicima uslijed prelivanja na rezervoarima.

Proizvedena voda (ulaz u sistem) 9,603,352.00m3 100.00%	Autorizovana Potrošnja 9,015,923.00m3 93.88%	Fakturisana autorizovana potrošnja 9,009,546.00m3 93.82%			Prihodovana voda 9,009,546.00m3 93.82%	
		Nefakturisana autorizovana potrošnja 6,377.00m3 0.07%	Potrošnja vode za potrebe obavljanja djelatnosti u objektima RV: 2,624.00m3 - 0.03%			
			13.03.2019. zbog sanacije čeličnog cjevovoda u naselju Svinjišta na dionici Budva-Tivat ispušteno je oko 100 m3 vode u toku sanacije kvara			
			20.03.2109. zbog radova na zavarivanju cjevovoda na klizištu u naselju Svinjišta je ispušteno 45 l/s x 6h 30 min = 1.053 m3 - 0.01%			
			02.04.2019. zbog sanacije čeličnog cjevovoda u naselju Svinjišta na dionici Budva-Tivat ispušteno je oko 300 m3 - 0.00%			
			23.04.2019. zbog priključenja na Regionalni vodovodni sistem odvojka Zaljevo na dionici Đurmani – Čafe ispušteno je iz regionalnog vodovodnog sistema oko 2.000 m3 vode na muljnom ispustu - 0.02%			
			25.04.2019. zbog procurenja vode na šahtu vazdušnog ventila u naselju Mažina u Tivtu na dionici Budva – Tivat, prije početka sanacije kvara se ispustilo oko 300 m3			
	GUBICI Ukupni: 587,429.00m3 6.12% Poznati: 28,365.00m3 0.30% Nepoznati: 559,064.00m3 5.82%	Prividni gubici	Neprecizno mjerenje	Nepoznato		Neprihodovana voda (NPV) 593,806.00 m3 6.18%
		Stvarni gubici	Curenje na glavnim prenosnim i distributivnim cjevovodima	Gubitak uslijed curenja na MI79 u Radanovićima 20.952 m3 - 0.22%		
				Gubitak uslijed curenja na MI6 u Tivtu 4.665 m3 - 0.05%		
			Curenje i prelivanje na rezervoarima	23.02.2019.godine zbog nestanka struje na PS Budva prelilo je 648 m3 - 0.01%		
				15 aprila 2019 zbog nestanka struje na PS Budva prelilo je 1.500 m3 -0.02%		
				24.04.2019. došlo je do nekontrolisanog otvaranja regulacionog ventila na regulacionom bloku prije PK Tivat na dionici Budva- Tivat i tom prilikom je na prelivu PK Tivat ispušteno oko 600 m3 -0.01%		
				Nepoznato		

4.5. Izvještaj o energetskej efikasnosti

4.5.1 Studija izvodljivosti o energetskej efikasnosti i proizvodnji električne energije

U okviru saradnja sa Evropskom bankom za obnovu i razvoj (EBRD), koja je rezultirala sklapanjem ugovora o zajmu za početak izgradnje II faze regionalnog vodovodnog sistema, je izdejstvovano više grantova koji će biti uloženi u dodatno poboljšanje upravljanja regionalnim vodovodnim sistemom. Jedan od predmetnih grantova je podrazumijevao i izradu Studije izvodljivosti o energetskej efikasnosti regionalnog vodovodnog sistema i mogućnosti proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora. EBRD je, na osnovu Projektnog zadatka koji je usaglašen sa Regionalnim vodovodom, sproveda tenderski postupak putem kojeg je angažovan konsultantska firma LDK Consultants iz Grčke. Konsultanti su u periodu od juna 2019. godine do kraja decembra 2019. godine sprovedli detaljnu analizu mjera energetske efikasnosti koje se sprovedu pri radu regionalnog vodovodnog sistema, kao i svih mogućnosti za proizvodnju električne energije na osnovu infrastrukturnih kapaciteta regionalnog vodovodnog sistema. U okviru bliske saradnje sa konsultantskim timom u više navrata su zatražene i dobijene dopune i dorade studije, na način da se obuhvate svi mogući izvori za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora.

Konačni rezultati sprovedene studije se mogu sumirati u sledeće najvažnije zaključke:

- Regionalni vodovod je već sproveo sve adekvatne mjere energetske efikasnosti pri radu sistema;
- Realistična procjena potencijala za održivu proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora iznosi cca 1.100 kW, od čega 880 kW koristeći solarnu energiju i 220 koristeći raspoloživu hidroenergiju. Procijenjena vrijednost potrebne investicije iznosi cca 950.000 Eura bez PDV-a. Okvirni period povrata investicije varira od objekta do objekta i zavisi od eventualne registracije za FID-IN tarifu.
- U okviru studije su prepoznati i dodatni kapaciteti za proizvodnju električne energije, cca 580 kW, ali se u tim slučajevima radi investicijama koje imaju nizak stepen povrata investicije.

Značajno je napomenuti i da na stepen povrata investicije utiče i mogućnost dobijanja FID-IN tarife, čime bi se period povrata investicije smanjio za oko 50 %.

Međutim, najznačajniji aspekt sprovedene studije, koja na 180 strana detaljno analizira potencijalne izvore za proizvodnju električne energije, je činjenica da je jasno dokumentovana opravdanost i tehnička izvodljivost navedenih investicija, što je u ranijem periodu i prepoznato od strane Regionalnog vodovoda.

Regionalni vodovod će u narednom periodu koristiti mogućnost kandidovanja predmetnih investicija u sklopu IPA programa, posebno onih programa koji se tiču energetske efikasnosti i zaštite životne sredine. Predmetni programi, u okviru kojih je prepoznat značaj izgradnje novih obnovljivih izvora električne energije, pružaju šansu za realizaciju investicije sa značajno poboljšanim finansijskim efektom, budući da je moguće obezbijediti do 85 % bespovratnih sredstava. Takođe, sagledaće se i mogućnost saradnje sa EBRD na pronalaženju grantova za

djelimično ili potpuno finansiranje predmetnih investicije. Na ovaj način bi se period povrata investicije sveo na svega dvije do tri godine.

4.5.2 Potrošna električne energije

Radni režim pumpnih agregata na pumpnim stanicama Bolje Sestre, Reljići, Belveder i Budva za 2018. godinu, prilagođen je potrebama za vodom lokalnih vodovoda:

1. **Pumpna stanica Bolje Sestre:** U januaru, februaru, martu i aprilu, u cilju racionalizacije troškova, rađeno je samo u periodu niže tarife. U maju rađeno je sa frekventnom pumpom u periodu više tarife. Uključenje pumpe u periodu više tarife uslovljeno je isporukom vode preko 150 l/s. Prilikom rada sa frekventnim regulatorom vrši se ušteda na vršnom opterećenju od 50%. U junu je rađeno sa frekventnom 20% i sa jednom pumpom koja se pokretala soft starterom. U periodu ljetnje turističke sezone rađeno je sa dvije pumpe u periodu skupe struje.
2. **Pumpna stanica Reljići:** U januaru, februaru, martu i aprilu rađeno je samo u periodu niže tarife. U maju rađeno je sa jednom pumpom u periodu više tarife. Uključenje pumpe u periodu više tarife uslovljeno je isporukom vode preko 150 l/s. U periodu jul –oktobar rađeno je sa dvije pumpe koje su se pokretale sa softstarterima, a u periodu jeftine tarife radili smo u zavisnosti od potrebe sa 2 ili 3 pumpna agregata.
3. **Pumpna stanica Belveder:** U januaru, februaru, martu, aprilu i maju nijesu uključivani pumpni agregat,i jer nije potpisan ugovor o potrošnji sa lokalnim vodovodom za 2018. godinu. U junu, julu i avgustu je rađeno sa jednom pumpom u periodu više i niže tarife.
4. **Pumpna stanica Budva:** Rad u ovoj pumpnoj stanici zbog malog kapaciteta rezervoara Prijedor, uslovljen je radom jedne pumpe u višoj tarifi. Prvih 5 mjeseci je rađeno sa jednom pompom, a u junu, radi povećanog protoka, sa dvije pumpe u periodu više i niže tarife.

Tabela 4.4.1 Režim paljenja pumpi od januara do juna 2018. godine

	VIŠA TARIFA						NIŽA TARIFA					
	pumpi/mjesec						pumpi/mjesec					
	I	II	III	IV	V	VI	I	II	III	IV	V	VI
PS Bolje Sestre	-	-	-	-	fr	Fr+1	1	1	1	2	2	2
PS Reljići	-	-	-	-	1	2	1	1	2	2	2	2
PS Budva	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	2
PS Belveder	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1

Tabela 4.4.2 Režim paljenja pumpi od jula do decembra 2018. godine

	VIŠA TARIFA						NIŽA TARIFA					
	pumpi/mjesec						pumpi/mjesec					
	VII	VIII	IX	X	XI	XII	VII	VIII	IX	X	XI	XII
PS Bolje Sestre	Fr+1	2	1+Fr	1+Fr	1	-	2	3	3	2	2	1
PS Reljići	2	2	2	2	1	-	2	2	2	2	2	2
PS Budva	2	1	2	1	1	1	2	1	2	1	1	1
PS Belveder	1	1	-	-	-	-	1	1	1	1	1	1

Slijedi pregled potrošnje električne energije po objektima regionalnog vodovodnog sistema:

	POTROŠNJA ELEKTRIČNE ENERGIJE PO OBJEKTIMA ZA 2019 godinu kWh												
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
P.S.B.sestre	123200	113400	117600	110250	123200	210700	408450	486850	364350	205450	121450	118510	2503410
SKZ Ponari 093	1.009	0.889	0.992	0.995	1.038	0.964	1.035	0.978	0.829	0.912	0.957	10.598	21.196
SKZ Vranjina I	31	22	18	28	25	24	29	17	0	3	0	0	197
SKZ Vranjina II	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
P.S.Reljići	272860	255780	269500	257110	296030	550060	1104670	1347500	995470	537320	284270	274400	6444970
Rezer. Đurmani	4858	3673	4708	0	8203	4121	4279	3936	4349	4457	4099	6038	52721
Odvojak Šušanj	229.388	212.312	235.27	228.828	236.88	232.299	239.79	241.893	232.116	238.529	229.277	236.192	2792.774
SKZ Šusanj	37.018	30.931	34.202	32.418	32.151	30.671	32.054	32.759	30.821	31.839	31.085	32.367	388.316
P.K.Čafe	284	225	231	210	252	250	248	243	246	252	252	211	2904
P.S.Belveder	17560	15260	17620	16800	17300	17500	25860	38520	17480	16320	15860	16866	232946
P.K.Bratica	143.034	159.703	164.438	161.201	177.031	167.931	167.931	242.584	244.549	248.43	156.904	176.359	2210.095
Odvojak Ulcinj	267	223	0	0	0	0	0	185	200	203	162	128	1368
Odvo. Buljarice	58	43	31	27	31	28	29	28	27	32	30	37	401
Odvo. Petrovac	34	30	32	28	33	43	32	33	31	30	0	65	391
P.K.Perazica	828	0	0	0	0	581	0	444	128	0	0	312	2293
P.K.S.Stefan	0	327	0	389	188	346	177	171	145	0	126	2583	4452
Odvojak Miloče													0
Odvo. Kamenov	183	137	155	111	140	119	127	121	118	121	113	158	1603
Odvojak Bijeli d	231.51	203.762	232.172	225.707	231.974	225.905	233.862	234.137	227.043	234.826	227.926	236.93	2745.754
P.S.Budva	108045	103425	103425	93135	102585	203385	332850	388395	356370	223650	119595	98080.5	2232941
P.K.Topliš	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3735	0	3735
Odvojak Kotor	192	164	201	180	170	205	197	207	319	207	204	204	2450
SKZ Grb.	25	22	27	24	29	27	25	26	27	26	27	26	311
P.K.Tivat	273.444	233.936	232.103	185.341	251.227	298.196	309.251	304.728	303.263	304.424	286.86	299.171	3281.944
	529340	493573	514447.2	479126	549116	988345	1877957	2267733	1740299	989130	550856	518610.1	11498533

Neophodno je napomenuti i da je u januaru 2018. godine potpisan ugovor sa CEDISOM o potrošnji električne energije za PS „Bolje Sestre”, PS „Reljići”, PS „Belveder” i PS „Budva”. Navedenim ugovorom prema novim propisima CEDISA vršno opterećenje plaća se i u nižoj tarifi. Međutim, navedeni pravilnik CEDIS, koji podrazumijeva plaćanje četvrtine vršnog opterećenja u nižoj tarifi, kao i 100% veću naplatu u slučaju prekoračenja ugovorenog vršnog opterećenja, nije primjenjivan u toku 2019. godine.

4.6. Izvještaj o kontroli kvaliteta vode

Voda je najvažniji faktor u nastajanju i održavanju života, te je misija Regionalnog vodovoda da voda koja se isporučuje korisnicima bude vrhunskog kvaliteta u smislu bezbjednosti i konstantno dobrog kvaliteta.

Obaveza Regionalnog vodovoda kao davaoca usluga vodosnabdijevanja je da do potrošača stigne kvalitetna i higijenski ispravna voda za piće. To nameće potrebu redovnog i sistematskog uzimanja uzoraka i izradu potrebnih analiza pojedinačnih parametara.

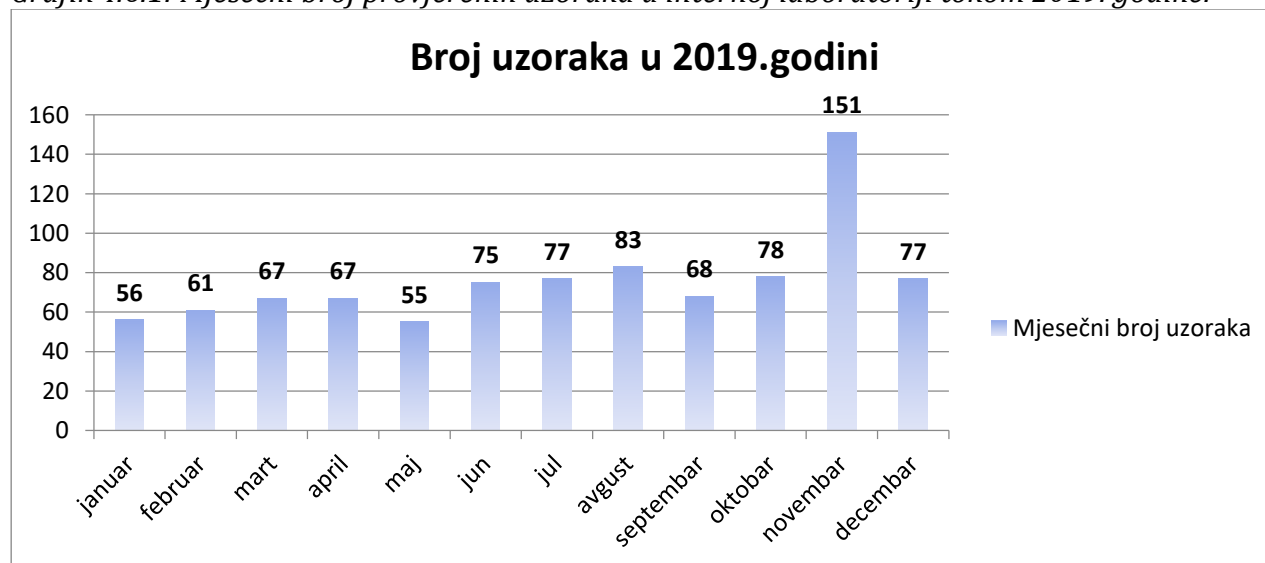
Kontrola kvaliteta odvija se prema važećim propisima koji uređuju ovu oblast. Odabir institucija koje vrše kontrolu kvaliteta vode se odvija na osnovu Zakona o javnim nabavkama, i tokom 2019. godine eksternu kontrolu kvaliteta vode vršila je akreditovana i ovlašćena zdravstvena laboratorija Doma zdravlja iz Bara.

4.6.1 Interna kontrola kvaliteta vode

U internoj laboratoriji Regionalnog vodovoda svakodnevno se kontrolišu fizičko - hemijski parametri kvaliteta vode. Provjera kvaliteta se vrši na svakih 60 minuta, tokom radnog vremena, na fizičke-indikatorske parametre kvaliteta. Provjerava se redovno na dnevnom nivou hemijska ispravnost sirove vode na indikatorske fizičko-hemijske parametre i svakodnevno se provjerava ispravnost vode nakon prve faze njene prerade, a to je nakon djelovanja ultravioletnih zraka, odnosno prvog stepena dezinfekcije.

Prema Planu monitoringa, koji je u saglasnosti sa zakonskim normativima, tokom 2019. godine, voda na fizičko-hemijske parametre nakon druge faze obrade, tj. drugog koraka dezinfekcije provjeravala se najmanje jednom sedmično od strane interne laboratorije, dok je u trećem kvartalu kada se mjesečno najmanje 5 puta provjerava.

Grafik 4.6.1: Mjesečni broj provjerenih uzoraka u internoj laboratoriji tokom 2019. godine:

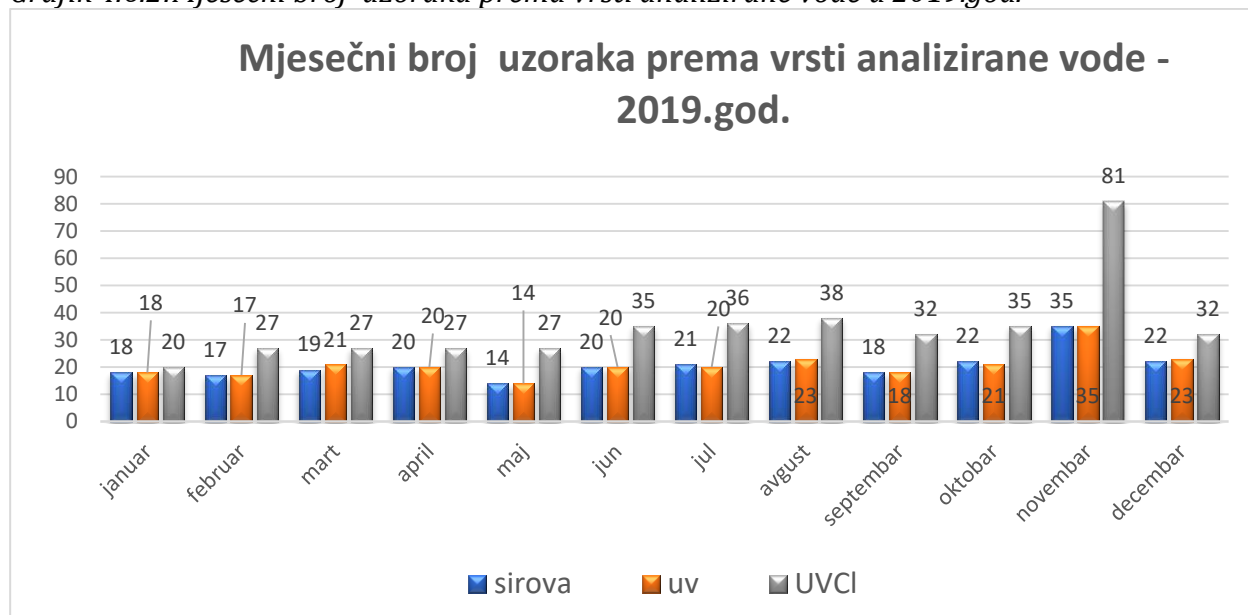

Tokom 2019. god. interna laboratorija je analizirala 39.444 pojedinačnih parametara iz 915 uzorka vode (498 uzorka sirove vode i vode nakon prvog stepena dezinfekcije i 417 uzoraka

vode duž trase RVS koja je pripremljena za konačnu distribuciju), uključujući i satne provjere kvaliteta sirove vode na osnovne fizičke parametre i organoleptičke osobine, koje se prate tokom rada interne laboratorije. Kako se vidi iz gornjeg grafika, u novembru je intenzivirana kontrola kvaliteta usljed zamućenja izvorišta izazvanog obilnim padavinama, a što je detaljnije obrazloženo u daljem tekstu.

Dakle, internom kontrolom su pokriveni svi procesi rada, odnosno redovno se kontroliše sirova voda sa kaptaže, voda nakon prvog stepena dezinfekcije UV zracima i voda nakon finalnog tretmana-hlorisanja, odnosno prije krajnje isporuke korisnicima. To je ustaljena praksa kontrole koja se sprovodi od puštanja RVS u rad.

Grafik 4.6.2: Mjesečni broj uzoraka prema vrsti analizirane vode u 2019.god.

Tokom 2019. godine obim ispitivanja parametra kvaliteta vode se povećao za 13,5% u odnosu na 2018. godinu, što se slikovito vidi iz dolje priloženog grafika.

Grafik 4.6.3: Porast broja analiziranih parametara u internoj laboratoriji u 2019.godini

4.6.2 Eksterna kontrola kvaliteta vode

Osim provjere kvaliteta u internoj laboratoriji redovno se provjerava fizičko-hemijska i mikrobiološka ispravnost vode i na drugom nivou kontrole koji odrađuje eksterna ovlašćena laboratorija (tokom 2019. godine JZU Dom zdravlja Bar).

U eksternoj laboratoriji je tokom 2019. godine odrađeno 8.060 pojedinačnih analiza parametara kroz 51 seriju uzorkovanja sa trase RVS, sa ukupno 354 uzeta i ispitana uzorka, od čega je 320 uzoraka analizirano na osnovni obim analiza, a 34 uzoraka su podvrgnuta periodičnom (proširenom) obimu ispitivanja. Sirova, kaptažna, voda je ispitana pet puta u toku godine i sa tačke mikrobiološkog i fizičko-hemijskog aspekta i bila 100% odgovarajućeg kvaliteta, shodno važećim propisima. Ovdje napominjemo da ispitivanje sirove vode sa izvorišta nije obavezno ukoliko se kao takva direktno ne isporučuje korisnicima (što nije slučaj), već je istu potrebno kontrolisati samo nakon prekida korišćenja izvorišta, odnosno prije ponovnog korišćenja. Međutim, u Regionalnom vodovodu periodično se vrše i ove kontrole od strane eksternih laboratorija kako bi se imao uvid u kompletne karakteristike i eventualne promjene kvaliteta vode (napomena: u internoj laboratoriji sirova voda se kontroliše svakodnevno više puta).

4.6.3 Rezultati ispitivanja

Na osnovu rezultata fizičko-hemijskih ispitivanja i stručnog razmatranja ovlašćenih stručnjaka iz eksternih laboratorija ispitivani procenat ispravnih uzoraka iznosi 98%, dok je procenat ispravnih uzoraka kontrolisanih od strane interne laboratorije za sirovu vodu iznosi 94%, a za hlorisanu 93%. Razlog za to su vremenske nepogode koje su tokom novembra zadesile prostor čitave Crne Gore i izazvale poremećaj u kvalitetu sirove vode koji se negativno odrazio samo na parametar mutnoće, dok su ostali ispitivani parametri bili u opsezima dozvoljenih vrijednosti (MDK).

Usljed vanrednih okolnosti 03.11.2019. godine, poremetio se ustaljeno dobar kvalitet vode u pogledu fizičko hemijskih karakteristika sirove vode, odnosno došlo je do porasta mutnoće vode na izvorištu. Ogromna količina bujičnih padavina koja je pala 02.11.2019. godine i nastavila se tokom 03.11.2019. uslovlila je taj poremećaj u mutnoći vode, koji je evidentiran na skoro svim izvorištima na teritoriji Crne Gore. Odmah nakon sagledavanja situacije od strane dežurnog mašiniste, u ranim jutarnjim satima je prekinuto pumpanje vode u sistem, što je propisano procedurama HACCP-a. Bujične padavine su se nastavile i tokom narednih dana, tako da se rad u laboratoriji i ostalim službama organizovao na način koji podrazumijeva stalno praćenje ključnih parametara kvaliteta (posebno mutnoće pošto je to bio jedini parametar koji je iskakao iz propisanih opsega) i pravovremeno reagovanje sa ciljem sprječavanja ulaska u sistem vode promijenjenog kvaliteta.

Distribucija vode iz sistema se nesmetano nastavila tokom 03.11.2019, jer je kvalitet vode odgovarao zadatim zakonskim normama. Međutim, kako se sirova voda nije upumpavala u sistem više od 30h, i s obzirom na manju isporuku vode u ovom periodu, lokalnim vodovodnim preduzećima je tokom 4.11.2019. godine i 5.11.2019. godine isporučivana potpuno ispravna voda bez povećane mutnoće (zahvaljujući dovoljnim rezervama vode u sistemu).

Lokalna vodovodna preduzeća su po porastu mutnoće na izvorištu obaviještena o situaciji i od strane ViK-a Budva, ViK-a Tivtu i ViK-a Kotor u povratnoj informaciji smo obaviješteni da će na odvojcima sa kojih se isporučuje voda (sem odvojka Bijeli Do u Budvi) nastaviti sa

preuzimanjem vode i pri povećanom parametru mutnoće i shodno propisima dalje obavještavati stanovništvo o načinima upotrebe vode.

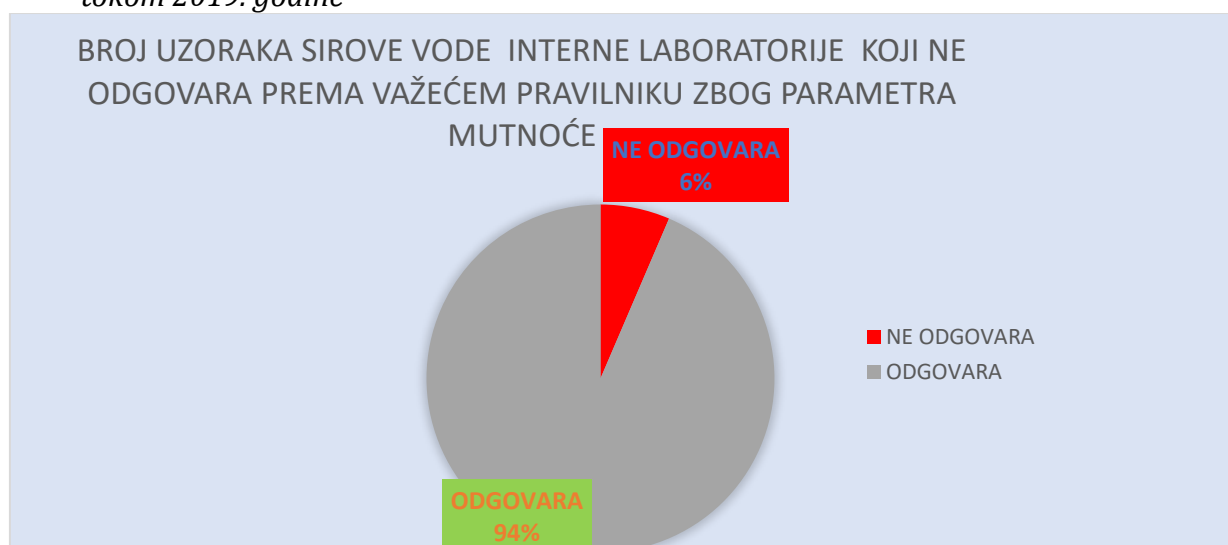
Sve navedene aktivnosti su se odvijale u saglasnosti sa preporukama Instituta za javno zdravlje i JZU Dom zdravlja Bar, kojima se Regionalni vodovod obratio za davanje preporuka u vezi sa korišćenjem vode povećane mutnoće. Korisnici vode iz RVS, odnosno lokalna vodovodna preduzeća, su obaviještena o preporukama nadležnih institucija.

Takva novonastala situacija se konstantno pratila od strane interne laboratorije, na svim odvojcima, a naročito na tačkama preuzimanja od strane lokalnih vodovodnih preduzeća. Svakodnevno je terenska ekipa Regionalnog vodovoda na licu mjesta pratila parametar mutnoće i određivala količinu hlora i zahvatala uzorak za dalju laboratorijsku analizu. Svi uzeti uzorci sa terena istog dana, u popodnevnom satima, su se dopremali u internu laboratoriju, gdje im se provjeravao kvalitet. Važno je napomenuti da je uglavnom parametar mutnoće iskakao van dozvoljene MDK granice od 1 NTU i po mjestima isporuke vode samo tokom jednog dana je iznosio 5 NTU, dok se u ostalom periodu kretao u granicama 1,5 - 4 NTU. Interna laboratorija je 56 uzoraka detektovala kao neodgovarajuće, usljed povećane mutnoće kod svih, a kod pojedinih usljed povećane boje i mutnoće. Svi ovi uzorci su zahvaćeni tokom obilnih novembarskih padavina od 03. -14.11.2019. godine. Dvosmjenski rad svakodnevno i tokom dana vikenda je bio organizovan do 15.11.2019. godine, kada se kvalitet vode na izvoru i duž trase ustalio. Tokom novembra mjeseca na obim analiziranja od oko 22 parametra ispitana su 35 uzorka sirove, 35 uzorka vode nakon UV dezinfekcije i 81 uzorak vode nakon hlorisanja što je u odnosu na mjesečni prosjek ispitivanja skoro za 100% više.

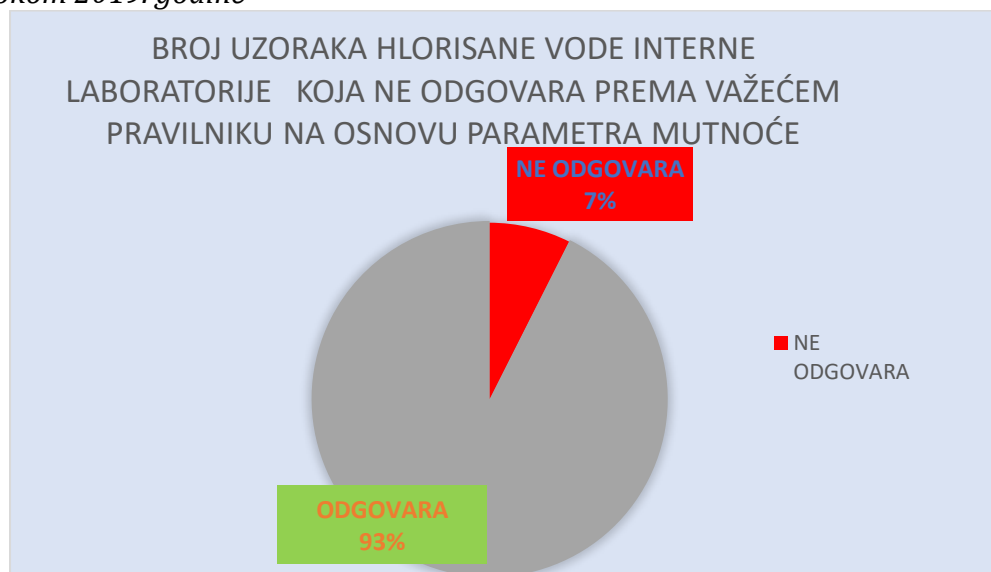
Kvalitet vode je osim interne laboratorije pratila i eksterna laboratorija Doma zdravlja Bar, čiji su rezultati takođe pokazali da sem blagog porasta mutnoće nije bilo drugih poremećaja.

Vodovodna preduzeća su svakodnevno obavještavana o kvalitetu vode, čime su ispoštovani propisi u vezi sa ovom problematikom.

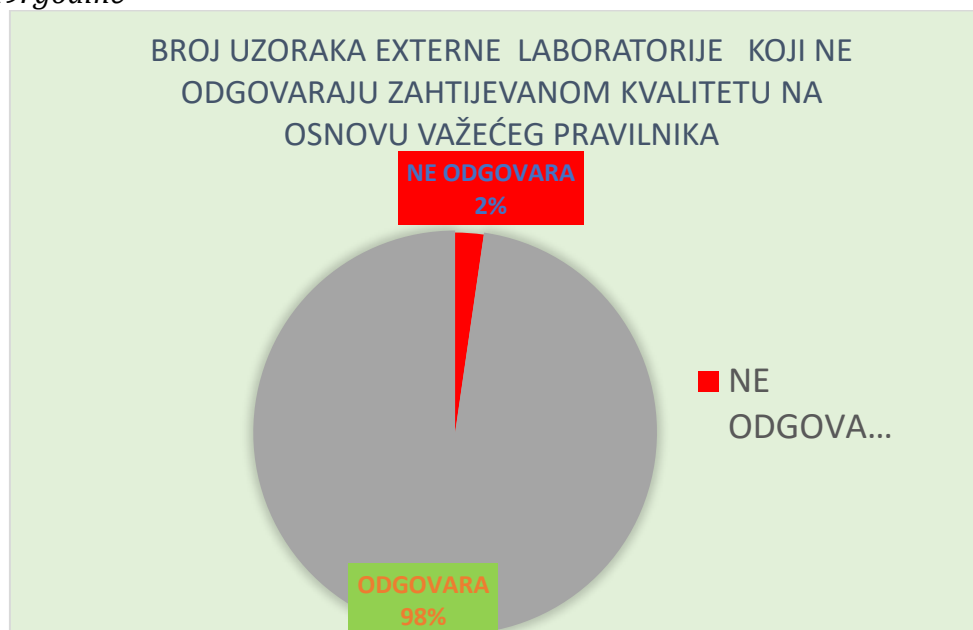
Grafik 4.6.4: Procenat neispravnih uzoraka sirove vode analiziranih u internoj laboratoriji tokom 2019. godine

Grafik 4.6.5: Procenat neispravnih uzoraka hlorisane vode analiziranih u internoj laboratoriji tokom 2019. godine

Grafik 4.6.6: Procenat neispravnih uzoraka vode analiziranih u eksternoj laboratoriji tokom 2019. godine

Shodno mikrobiološkim rezultatima analiza koji nisu bili usaglašeni sa važećim pravilnikom o kvalitetu vode za piće, svaki put se posvetila dužna pažnja pokretanju korektivnih mera ne bi li se broj takvih uzoraka sveo na minimum, odnosno čak brojčano doveo na nultu vrednost.

Karakteristika svih ovih uzoraka je, da je na mjestu uzorkovanja bila dovoljna količina rezidualnog hlora, kao direktnog učesnika dezinfekcije vode, što potkrepljuju usaglašeni rezultati sa tačaka uzorkovanja prije i posle predmetne tačke, tj. potvrđuju činjenicu da je voda u sistemu hlorisana i dezinfikovana, tj. zdravstveno bezbjedna za piće.

Tokom svakog uzorkovanja kada su rezultati odstupali od MDK dozvoljene vrijednosti, plamena dezinfekcija je bila jedino sredstvo dezinfekcije spoljašnjih česmica za uzorkovanje. Kao preventivnu mjeru smo usvojili da redovno prema eksternoj laboratoriji upućujemo zahtjev da se dezinfekcija spoljašnjih česmica i dodatno realizuje najmanje 70% etanolom, neposredno prije dezinfekcije plamenom, ali nažalost tokom par serija nije se naš zahtjev ispunio. Odmah nakon pristizanja izvještaja od strane eksterne laboratorije, sa rezultatima koji nisu bili

odgovarajući, pristupilo se ponovnom uzorkovanju i provjeri kvaliteta sa tih kritičnih tačaka i svaki put novi rezultati su bili u potpunosti usaglašeni sa zakonskim normama. Sve gore opisano ide u prilog zaključku, da je uzrok neusaglašenih mikrobioloških rezultata bila nedovoljno dobra dezinfekcija spoljašnjih česmica za uzorkovanje, jer su se identifikovane bakterije nalazile na spoljašnjim česnama za uzorkovanje, a ne u vodi koja se distribuira linijom cjevovoda RVS.

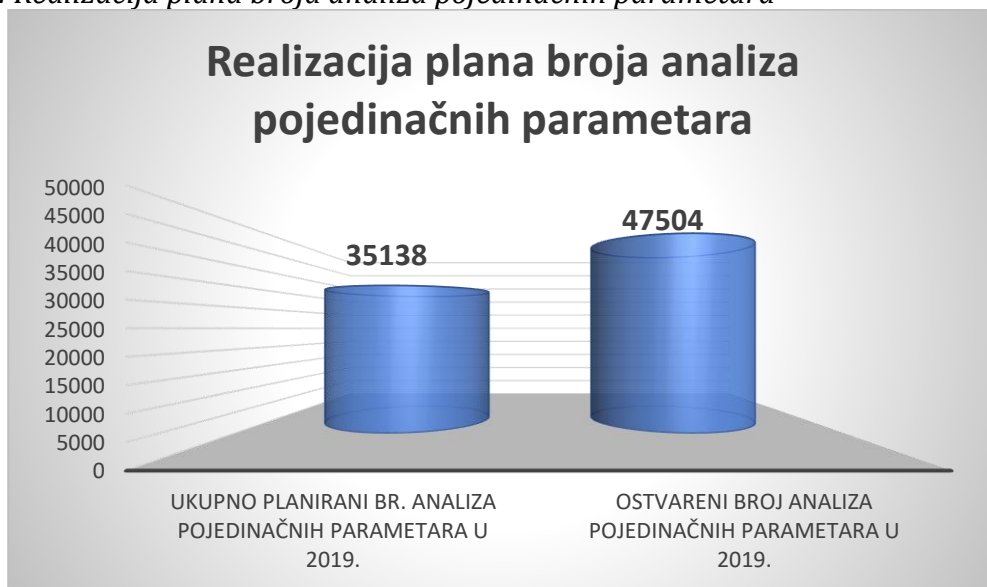
Kumulativni broj analiza pojedinačnih parametara u ispitanim uzorcima iznosi 47.504 iz 1.269 ispitanih uzoraka u internoj i eksternim laboratorijama u 2019. godini.

U odnosu na plan ispitivanja za 2019. godinu broj ukupno ispitanih uzoraka je za 6% manji, dok je broj analiza pojedinačnih parametara u analiziranim uzorcima za 35% veći zbog većeg opsega analiziranih parametara po jednom uzorku što je rezultat osposobljavanja interne laboratorije za analizu dodatnih fizičko-hemijskih parametara kvaliteta vode. Ovdje treba istaći da frekvencija uzorkovanja zavisi od količine isporučene vode, pa je plan za 2019. godinu rađen na osnovu maksimalne zabilježene godišnje isporuke vode iz 2015. godine. Shodno tome realizacija je nešto niža od planirane, jer je u 2019. godini isporučeno manje oko 500.000 m³ vode.

Grafik 4.6.7: Realizacija plana analiziranja uzoraka

Grafik 4.6.8: Realizacija plana broja analiza pojedinačnih parametara

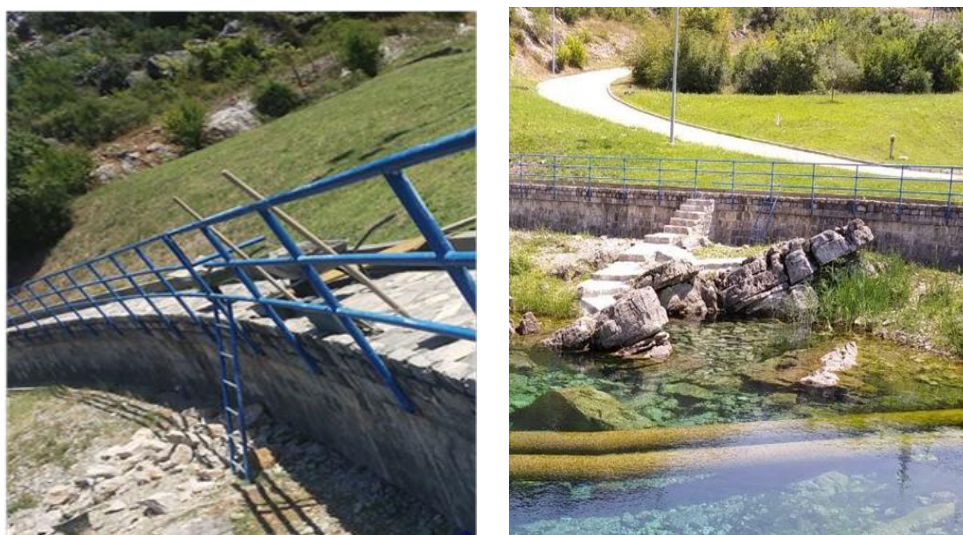

4.6.4 Unapređenje uslova rada i nabavka hemikalija, pribora i opreme

Tokom drugog kvartala je radi lakšeg i uslovnijeg zahvatanja odgovarajućih uzoraka sa prekidne komore „Prijevor“, instalirana vanjska česma za uzorkovanje. Instaliranjem česmice se umnogome unaprijedio rad i tek će se u budućem vremenskom periodu uočiti dobre performanse ovog zaista malog finansijskog ulaganja. Time je rizik od neadekvatnog uzorkovanja koje se može negativno odraziti na rezultate, posebno mikrobioloških ispitivanja, sveden na minimum.

Krajem jula mjeseca izvedeni su neophodni radovi na unapređenju uslova uzorkovanja iz vodozahvata, čime je izgrađen odgovarajući prilaz na ustaljenom mjestu uzorkovanja sirove kaptažne vode. Novosagrađeni prilaz omogućava uzorkivačima, koji svakodnevno, a u doba velikih i jakih kiša i po 30-40 puta tokom 24h, tokom noći i dana, da se nesmetano spuste radi zahvatanja uzorka na provjeri kvaliteta.

Slika 4.6.8: Mjesto uzorkovanja vode sa kaptaže prije (lijevo) i nakon (desno) izvršenih radova:

Iako navedeni radovi na prvi pogled liče na manje važnu aktivnost, ipak govore o svakodnevnom unapređenju uslova rada u svim segmentima sistema.

4.7. Kontrola i upravljanje sanitarnim zonama zaštite RVS

Održavanje zona i pojaseva sanitarne zaštite sprovodi u skladu sa zakonskom dokumentacijom i određenim granicama sanitarne zaštite izvorišta Bolje Sestre. Zaštitne mjere se ostvaruju nadzorom nad stanjem kvaliteta (laboratorijskim ispitivanjem) i kvantiteta vode i mogućim izvorima zagađenja, sprječavanjem, ograničavanjem i zabranjivanjem radnji i ponašanja koja mogu uticati na zagađenje voda i stanje životne sredine u cjelini kao i drugim djelovanjima usmjerenim ka očuvanju i poboljšavanju kvaliteta.

U Regionalnom vodovodu se godinama sprovodi sveobuhvatna akcija zaštite zona i pojaseva sanitarne zaštite, odnosno zaštite izvorišta i zaštite objekata i cjevovoda RVS. Rješenjem Uprave za vode Crne Gore, na osnovu Pravilnika o određivanju i održavanju zona i pojaseva sanitarne zaštite i ograničenjima u tim zonama određene su zone i pojasevi sanitarne zaštite RVS za Crnogorsko primorje, kao i zabrane odnosno ograničenja u okviru prostora sanitarne zaštite i to: prva(neposredna) zona, druga (uža) zona i treća (šira) zona sanitarne zaštite izvorišta Bolje Sestre kao i pojas zaštite objekata i cjevovoda u sastavu RVS.

Tokom 2019. godine, kao i ranijih godina, Regionalni vodovod je vršio nadzor nad zonama sanitarne zaštite shodno obavezama definisanim vodnim aktima uz neprestano sagledavanje pozicije unapređenja svojih aktivnosti. Neposredna zona zaštite izvorišta je održavana i štćena od nedozvoljenih radnji i neovlašćenih ulazaka direktno od strane službi Regionalnog vodovoda, dok su sve primjećene radnje za koje se sumnjalo da bi mogle ugroziti kvalitet vode izvorišta redovno prijavljivanje nadležnim institucijama. Svakako najrizičnije aktivnosti odnose se na nelegalnu eksploataciju riječnih nanosa iz korita Moraće (detaljnije dato u poglavlju Saradnja sa inspekcijским organima).

Sa aspekta zaštite izvorišta veoma važan aspekt je sprječavanje nelegalne i nekontrolisane eksploatacije šljunka kojom se može oštetiti zaštitni sloj aluvijalnog zemljišta koji je brana zagađenju karstnog izvorišta. Regionalni vodovod je tokom izvještajnog perioda aktivno pratio ove pojave i obavještavao nadležne institucije, jer je rješavanje tog problema od krucijalne važnosti za očuvanje izvorišta.

Takođe, sprovedenu su i aktivnosti na čišćenju vodozahvata gdje su u potpunosti izvedeni podvodni radovi čišćenja sa profesionalnim ronocima. Izvedeno je izmuljivanje dna vodozahvata izvorišta sa ispuštom materijala u jezero na odgovarajućoj udaljenosti, ručno čišćenje spoljnih zidova dva cjevovoda DN 800 mm i usisnih korpi od podvodne biljne vegetacije i naslaga, čišćenje vertikalnih betonskih zidova od podvodne biljne vegetacije i naslaga, ručno čišćenje prelivnog praga i gumene membrane od podvodne biljne vegetacije i organskih naslaga, čišćenje vodozahvata izvorišta od nabujale podvodne vegetacije i ostataka, ispiranje izvorišta vodenim mlazom pod pritiskom između kamenih oblutaka na vodozahvatu Bolje Sestre.

Pored brige o sanitarnim zonama zaštite izvorišta, obaveza Regionalnog vodovoda je i briga o zaštitnom pojasu oko objekata i cjevovoda u sastavu RVS. Naime, pomenutim Pravilnikom o određivanju i održavanju zona i pojaseva sanitarne zaštite i ograničenjima u tim zonama („Sl. list CG“ 66/09), član 32 „Pojas sanitarne zaštite određuje se oko glavnih cjevovoda i u zavisnosti od konfiguracije terena iznosi po 2 m od osovine cjevovoda sa obje strane. U pojasu zaštite nije dozvoljena izgradnja objekata, postavljanje uređaja i vršenje radnji koje na bilo koji način mogu zagaditi vodu ili ugroziti stabilnost cjevovoda.“ Dodatno je potrebno ispoštovati Ograničenja prava vlasnika zemljišta na osnovu Člana 24. Zakona o regionalnom vodosnabdijevanju Crnogorskog primorja (Sl.l. CG br 56/16). Na zemljištu na kojem su postavljeni cjevovod, šaht i druga oprema i uređaji RVS (elektroenergetski kabl, optički kabl i dr.), vlasnik zemljišta, ili drugo lice ne smije iznad i na udaljenosti manjoj od tri metra od krajnjih ivica rova u kojem se nalazi cjevovod ili druga oprema i uređaji, odnosno od krajnjih ivica pripadajućih objekata:

- 1) graditi objekte;
- 2) orati i kopati ili bušiti tlo;
- 3) saditi drveće i druge zasade;
- 4) odlagati zemlju, šljunak, pijesak i drugi materijal;
- 5) izvoditi druge radove kojima bi se mogli oštetiti objekti, oprema i uređaji RVS, ili ugroziti funkcionisanje sistema regionalnog vodosnabdijevanja, kao i radove usljed kojih bi pristup objektima, opremi i uređajima bio otežan ili onemogućen.

Zakonom o planiranju prostora i izgradnji objekata ("Sl.list CG" br 64/2017, 44/2018) poboljšano je regulisanje zaštite RVS u okviru sve tri faze planiranja, projektovanja i gradnje.

U okviru izrade planskog dokumenta Ministarstvu, odnosno nadležnom organu, izdaju se, na osnovu Člana 23 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata, potrebne podloge sa trasom regionalnog vodovodnog sistema, na osnovu Člana 28 daje se mišljenje na Nacrt planskog dokumenta, a na osnovu Člana 37 daje se mišljenje na Predlog planskog dokumenta. Na zahtjev Ministarstva, odnosno organa nadležnog za izdavanje urbanističko tehničkih uslova, ovo preduzeće na osnovu Člana 74 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata ostavlja nadležnom organu potrebne urbanističko tehničke uslove vezane za izgradnju infrastrukture u zaštitnom pojasu regionalnog vodovoda. U toku izrade projektne dokumentacije, u okviru vršenja revizije projekta, revident upućuje zahtjev ovom preduzeću na osnovu Člana 82 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata i pribavlja saglasnost na projektnu dokumentaciju. Takođe, na osnovu Člana 95 stav 6 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata, investitor je obavezan da u toku izgradnje objekta „obezbjedi sigurnost objekta, zaštitu i zdravlje na radu zaposlenih i zaštitu okoline (susjednih objekata i infrastrukture)“, odnosno objekte i infrastrukturu regionalnog vodovodnog sistema.

Zaštita RVS se nastoji poboljšati i na način da Regionalni vodovod prilikom davanja mišljenja na plansku dokumentaciju i urbanističko tehničke uslove striktno zahtijeva da se u urbanističko tehničkim uslovima unesu sljedeći navodi: *„U daljoj projektnoj dokumentaciji potrebno je navesti da je izvođenje radova u zaštitnom pojasu cjevovoda i objekata RVS za Crnogorsko primorje moguće jedino u prisustvu predstavnika tog preduzeća“*.

Mada se Regionalni vodovodni sistem prostire na području opština Herceg Novi, Kotor, Tivat, Budva, Bar, Ulcinj i Podgorica, u prethodnom periodu najveći broj zahtjeva za mišljenje na planske dokumente, urbanističko tehničke uslove, i po važećem i po prethodnom Zakonu o planiranju prostora i izgradnji objekata, dostavljan je od opština Bar, Budva, Tivat. U posljednje vrijeme povećan je broj zahtjeva iz Opština Kotor, Herceg Novi i Podgorica. Mišljenja na projektnu dokumentaciju su dostavljana revidentskim kućama u postupku revizije projektne dokumentacije.

5. IZVEŠTAJ SEKTORA ZA PRAVNE I ADMINISTRATIVNE POSLOVE

5.1 Poslovi zastupanja

Ugovorom o advokatskom zastupanju br. 19-3272/1 od 09.10.2019 godine, sudski predmeti su ustupljeni advokatskoj kancelariji Jovović, Mugoša & Vuković iz Podgorice. Sektor za pravne i administrativne poslove je u saradnji sa navedenom kancelarijom u prethodnoj godini blagovremeno obezbjeđivao dokumentacionu građu za ustupljene predmete. Takođe je učestvovao u sastavljanju podnesaka koji su dostavljani nadležnim sudovima.

Okončani predmeti:

1. parnica P.br. 120/19 po tužbi Seferović Lejla i Seferović Adnan protiv Regionalnog vodovoda, pred osnovnim sudom u Baru. Rješenjem suda kojim je utvrđeno da je tužba u ovoj pravnoj stvari povučena, odlučeno je da svaka stranka snosi svoje troškove. Navedeno rješenje je potvrđeno rješenjem Višeg suda u Podgorici;
2. parnica P.br. 127/19-14 po tužbi Regionalnog vodovoda, protiv VIK Bar je okončana vansudskim poravnanjem naš broj 19-3512/2 od 29.10.2019. godine, na način što se tuženi obavezao da će Regionalnom vodovodu platiti iznos od 137.574,13 eura u 12 jednakih mjesečnih rata od po 11.464,51 eura počev od 15.11.2019. godine;
3. izvršni postupak I.br.87/18 koji se sprovodi prinudnom naplatom na sredstvima na računima Regionalnog vodovoda, blokiranim 14.08.2018.godine, po pravosnažnom rješenju o izvršenju donesenom po predlogu Strabag AG Austrija, radi izvršenja odluke arbitražnog suda Međunarodne trgovinske komore u Parizu kojom je odlučeno da Regionalni vodovod plati Strabag-u AG Austrija oko 12.000.000,00 €;
4. drugostepeni izvršni postupak po prigovoru Regionalnog vodovoda protiv rješenja Javnog izvršitelja Vladana Vujovića iz Podgorice Iv. br. 254/19 od 12.03.2019.godine donesenog po predlogu za izvršenje „Marco Polo Travel Agency“ doo Podgorica, radi naplate računa za usluge, kojim je određeno izvršenje na sredstvima na računima Regionalnog vodovoda (prinudna naplata);
5. drugostepeni izvršni postupak po prigovoru Regionalnog vodovoda protiv Rješenja Javnog izvršitelja Vladana Vujovića iz Podgorice Iv.br. 258/19 od 13.03.2019.godine donesenog po predlogu za izvršenje „Marco Polo Travel Agency“ doo Podgorica, radi naplate računa za usluge, kojim je određeno izvršenje na sredstvima na računima Regionalnog vodovoda (prinudna naplata);

Aktivni postupci:

- 1) postupci kod Privrednog suda Crne Gore, i to:

- 1.1. parnica P. br. 791/16 po tužbi "Lovćeninvest" AD Podgorica protiv Regionalnog vodovoda od 22.10.1999.godine čeka se izjašnjenje vještaka finansijske struke nakon čega će se donijeti odluka u ovoj pravnoj stvari;
- 1.2. parnica P. br. 637/19 po tužbi „Navigator Finance Limited” protiv Regionalnog vodovoda od 05.08.2019. godine, zakazano je pripremno ročište;

2) postupci kod Osnovnog suda u Podgorici, i to:

- 2.1. parnica po tužbi Šišević Dragana i drugih tužilaca protiv Regionalnog vodovoda od 26.05.2015.godine, P. br. 2293/18;
- 2.2. vanparnični postupak protiv Regionalnog vodovoda, Rs.br. 224/10, radi određivanja naknade za eksproprijaciju zemljišta, vl. Radinovića i Mirotića, izvršenu u korist Regionalnog vodovoda, koji je započet 2011.godine, a prekinut rješenjem suda od 17.05. 2011.godine iste godine (jer se zemljište vodilo na preminula lica) i nastaviće se kada ga preuzmu nasljednici ili staralac zaostavštine;
- 2.3. parnica po tužbi Šišević Kosara i drugih tužilaca, P.br. 6100/19 radi naknade štete, protiv tuženog Regionalnog vodovoda i čeka se zakazivanje pripremnog ročišta;
- 2.4. parnica po tužbi Šišević Kosara i drugih tužilaca, P.br. 6101/19 radi naknade štete, protiv tuženog Regionalnog vodovoda, čeka se zakazivanje pripremnog ročišta;

3) postupci kod Osnovnog suda u Kotoru, i to:

- 3.1. parnica po tužbi Jokić Branka iz Nikšića protiv Regionalnog vodovoda i "Integral Inženjering" Laktaši od 05.09.2011.godine, P.br. 429/19-11, u ponovnom postupku sud je odbio tužbeni zahtjev u odnosu na Regionalni vodovod i obavezao tuženog drugog reda da naknadi štetu tužiocu, nakon donesene presude čeka se odluka Višeg suda u Podgorici;
- 3.2. parnica po tužbi Opštine Kotor protiv Regionalnog vodovoda od 18.10.2017.godine, P.br.1285/17/17, tužba je povučena, jer parnične stranke nijesu pristupile iako su bile uredno pozvane. Nakon što je tužba povučena, tužilac je podnio predlog za povraćaj u predašnje stanje. Sud je dozvolio povraćaj u predašnje stanje, a punomoćnik Regionalnog vodovoda je uložio žalbu koju je Viši sud u Podgorici usvojio i predmet vratio na ponovno odlučivanje;
- 3.3. parnica po tužbi DOO „Crnogorski fond za solidarnu stambenu izgradnju“ Podgorica, protiv Regionalnog vodovoda od 30.11.2018.godine, P.br.289/19-19, odbijen je tužbeni zahtjev tužioca kao preuranjen. Punomoćnik tužioca je uložio žalbu i čeka se odluka Višeg suda u Podgorici;
- 3.4. parnica po tužbi „JR-ROCKS“ doo Budva. P.br.1141/19, protiv Regionalnog vodovoda i drugih tuženih, koja se vodi protiv Regionalnog vodovoda od 24.02.2014.godine, a protiv ostalih tuženih od 2013.godine je ustupljena Privrednom sudu jer se Osnovni sud u Kotoru oglasio kao nenadležan, međutim nakon dužeg vremena i Privredni sud se takođe oglasio kao nenadležan, nakon čega je predmet vraćen Osnovnom sudu u Kotoru na dalje postupanje;

- 3.5. parnica po tužbi Lazović Stanka i Lazović Krsta, P.br. 1790/19 radi naknade štete iz radnog odnosa, protiv Regionalnog vodovoda, čeka se zakazivanje pripremnog ročišta;
- 3.6. parnica po tužbi Ivana Kuzmana P.br. 1243/19 radi naknade štete iz ranog odnosa, protiv Regionalnog vodovoda, čeka se zakazivanje pripremnog ročišta;
- 3.7. parnica po tužbi Skvortsov Konstantin P.br. 204/19 radi neosnovanog bogaćenja, protiv Regionalnog vodovoda, postupak je u toku;

4) Postupak pred Ustavnim sudom Crne Gore i to:

Izjavljena Ustavna žalba dana 10.06.2019. godine na Rješenje Vrhovnog suda Crne Gore Už.Rev.IP. br. 3/19 od 08.05.2019. godine kojim je revizija ovdje žalioa na rješenje Apelacionog suda Crne Gore, o priznanju strane sudske odluke odbačena kao nedozvoljena, drugi put. Nakon uložene žalbe predate su tri urgencije za donošenje odluke po izjavljenoj Ustavnoj žalbi.

Sektor za pravne i administrativne poslove je na osnovu informacije o statusu sudskih postupaka u 2019. godini koju je sačinila advokatska kancelarija Jovović, Mugoša & Vuković, sačinila Prijedlog za rezervaciju sredstava za sudske sporove za predmete u kojima je to moguće procijeniti stepen izvjesnosti ishoda postupka. Shodno tome dala je prijedlog za rezervaciju sredstava za sudske sporove u ukupnom iznosu od 908.609,59€, što je u odnosu na predhodno rezervisani iznos veći za 5.415,86€.

U izvještajnom periodu u parnicama su rasprave zakazivane svakog mjeseca i ovlašćeni punomoćnici Regionalnog vodovoda i punomoćnici iz Advokatske kancelarije Jovović, Mugoša & Vuković su učestvovali na raspravama. Sudovima je dostavljen veći broj podnesaka (izjašnjenja na nalaze i mišljenja vještaka, žalbe, odgovori na tužbe, prigovori na rješenja o izvršenju, itd.). Takođe je intenzivirana aktivnost i korespodencija ovog sektora sa advokatskom kancelarijom na pripremi i obradi svih prethodno navedenih predmeta kako u pogledu obezbjeđenja dokaznog materijala tako i u pogledu pisanih izjašnjenja.

Analiza spora sa Strabag AG

Zbog bitnog uticaja na funkcionisanje ovog preduzeća, poseban osvrt, samo u kratkim crtama ćemo dati na spor između Regionalnog vodovoda i austrijske kompanije Strabag AG (dalje: Strabag) nastao zbog raskida ugovora kojim je Strabag angažovan kao izvođač radova na izgradnji kontinentalnog dijela RVS. Regionalni vodovod je u novembru 2009. godine raskinuo ugovor zbog flagrantnog kršenja istog od strane Strabag-a.

Strabag je potom, u istom mjesecu, kod suda u Beču izdejstvovao privremenu mjere zabrane naplate potraživanja Regionalnog vodovoda po garanciji Raiffeisen banke izdatoj na osnovu pomenutog ugovora radi obezbjeđenja izvršenja ugovorenih obaveza (činidbena garancija). Niži sud u Beču je donio odluku kojom je izdao privremenu mjeru, a tu odluku je potvrdio drugostepeni Sreski sud u Beču.

Strabag je u 2010. godini pokrenuo postupak kod arbitražnog suda Međunarodne trgovinske komore u Parizu, radi rješavanja spora. Arbitražni postupak je završen u martu 2013.godine arbitražnom odlukom u korist Strabag-a kojom su, između ostalog, obuhvaćene i obaveze u vezi sa postupkom kod sudova u Beču (kamata na položeni iznos jemstva protiv aktiviranja činidbene garancije i dr.).

Nakon toga je kod sudova Crne Gore vođen postupak priznanje arbitražne odluke. Privredni sud Crne Gore je četiri puta donosio rješenja kojima je odbio predlog za priznanje arbitražne odluke (dva rješenja u 2015.godini, rješenje od 03.11. 2016.godine i rješenje od 23.03.2017.godine), a

Apelacioni sud Crne Gore je ukinuo tri rješenja, dok je zadnje rješenje preinačio svojim Rješenjem Pž.br. 637/17 od 28.03.2018.godine, kojim je priznao arbitražnu odluku i uz to naložio da Regionalni vodovod plati Strabag-u troškove postupka priznanja arbitražne odluke u iznosu od 21.600 €. Protiv tog rješenja je izjavljena revizija koju je Vrhovni sud Crne Gore odbacio kao nedozvoljenu Rješenjem Rev. IP br. 101/18 od 13.06.2018.godine.

Do tada, u arbitražnom postupku, postupku priznanja arbitražne odluke i postupku kod Vrhovnog suda Crne Gore Regionalni vodovod je zastupala advokatska kancelarija "Paunović" iz Beograda, odnosno njeni advokati Dr Miroslav Paunović i Ivana Topalov Paunović, a u zastupanju Regionalnog vodovoda kod sudova Crne Gore učestvovala je i Dragana Vukčević, advokatica iz Podgorice. Kod sudova u Beču je Regionalni vodovod zastupala austrijska kompanija Binder Grösswang Rechtsanwälte GmbH – Beč. Osim toga, Regionalni vodovod je angažovao i pomenute advokate advokatske kancelarije "Paunović" iz Beograda za savjetodavne usluge u postupcima kod sudova u Beču, kao i konsultante - profesore Sveučilišta u Zagrebu za konsultantske usluge u postupku priznanja arbitražne odluke. Regionalni vodovod je smatrao da se pomenuti postupci neće završiti na navedeni način, jer su njegovi zastupnici, savjetodavci i konsultanti tvrdili da će konačan ishod u tim postupcima biti povoljan za Regionalni vodovod, jer je odluka donijeta od strane neugovorenog, dakle nanadležnog Arbitražnog vijeća Međunarodne trgovinske komore iz Pariza.

Vođena su dva postupka izvršenja izvršne isprave - arbitražne odluke. Prvo je vođen postupak izvršenja od strane javnog izvršitelja, nezakonito, jer on nije nadležan za sprovođenje izvršenja arbitražne odluke i u tom postupku su naplaćeni troškovi istog u iznosu od 21.600 €. Privredni sud Crne Gore je ukinuo rješenje javnog izvršitelja zbog njegove nenadležnosti, nakon čega je pokrenut postupak izvršenja kod Privrednog suda Crne Gore u kojem je taj sud donio rješenje o izvršenju i dostavio ga Centralnoj banci Crne Gore radi izvršenja na računima Regionalnog vodovoda - prinudne naplate koja je počela sredinom avgusta 2018.godine.

Rješenjem o izvršenju koje se realizuje određeno je da se sa računa Regionalnog vodovoda Štrabagu isplati:

- 1) 9.457.280,51 € na ime glavnog duga;
- 2) 1.063.912,49 € na ime obračunate kamate na iznos glavnog duga do dana donošenja izvršne isprave, tj. do 12.03.2013. godine;
- 3) kamatu na iznos od 190.000,00 € koji je Strabag položio kod suda u Beču kao garanciju protiv aktiviranja činidbene garancije, po kamatnoj stopi od 5,75 % godišnje, od 25.11.2009.godine do 03.04.2012.godine, kao dana odblokiranja garancije od strane bečkog suda;
- 4) kamatu na iznos od 230.000,00 USD po stopi od 4,39 % na godišnjem nivou od 21.12. 2010.godine do konačne isplate u protivvrijednosti u eurima;
- 5) 505.000,00 USD, na ime troškova arbitraže, sa pripadajućom zakonskom zateznom kamatom od 12.03.2013.godine (kao datuma donošenja izvršne isprave) do konačne isplate u protivvrijednosti u eurima;
- 6) 501.693,14 €, na ime sudskih i drugih troškova, sa pripadajućom zakonskom zateznom kamatom od 12.03.2013.godine (kao datuma donošenja izvršne isprave) do konačne isplate;
- 7) 21.800,00 €, na ime troškova postupka priznanja arbitražne odluke, sa zakonskom zateznom kamatom od 05.05.2018.godine, kao dana izvršnosti rješenja o priznanju do konačne isplate;
- 8) 4.200,00 €, na ime troškova izvršnog postupka.

U izvještajnom periodu je u izvršnom postupku naplaćeno oko 11.978.564,30 €.

5.2 Poslovi iz oblasti rada

U izvještajnom periodu pripremani su pojedinačni akti za zaposlene (ugovori o radu, odluke o izboru kandidata po oglasima za popunu radnih mjesta, rješenja za godišnje odmore i druga rješenja o pravima i obavezama zaposlenih. Iz oblasti prava zaposlenih na rad i po osnovu rada, pravni sektor je pripremao planove realizacije prava zaposlenih i o istim ih obavještavao, neposredno dostavom pojedinačnih akata, ili putem objave na oglasnim tablama Regionalnog vodovoda. Takođe je o realizaciji tih prava sačinjavao izvještaje kako za internu tako i za potrebe državnih i drugih organa. O svim bitnim pitanjima iz ove oblasti uključivan je predstavnik Sindikalne organizacije i informisan na jedan od predhodno navedenih načina.

Takođe ovaj sektor je pripremio dokumentacionu osnovu za pokretanje i vođenje dva disciplinska postupka, koja su okončana odlukama kojima su zaposleni oglašeni krivim. Posebno treba ukazati na činjenicu da na navedene odluke nije bilo izjavljenih žalbi zaposlenih.

Sprovedeni su postupci javnog objavljivanja slobodnih radnih mjesta i pripremane odgovarajuće odluke za 15 zaposlenih posredstvom Zavoda za zapošljavanje Crne Gore. Takođe ni na navedene odluke nije bilo izjavljenih žalbi, niti sudskih postupaka. Uredno je vršeno prijavljivanje i odjavljivanje zaposlenih kod Poreske uprave Crne Gore. Ažurno su obavljani i drugi poslovi u vezi sa radom zaposlenih.

5.3 Aktivnosti u vezi sa transformacijom Javnog preduzeća

Sektor za pravne i administrativne poslove je i u 2019. godini sprovodio aktivnosti u vezi sa transformacijom Regionalnog vodovoda u privredno društvo u skladu sa novim Zakonom o regionalnom vodosnabdijevanju Crnogorskog primorja i Odlukom o osnivanju društva sa ograničenom odgovornošću „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje“.

Direktor Regionalnog vodovoda je, sa ovim sektorom inicirao i preduzeo mjere da se nastave aktivnosti na sprovođenju postupka transformacije, sa menadžmentom aktivno učestvovao u izradi nacrtu Statuta društva i pribavljanju potrebne dokumentacije za donošenje tog akta (izvještaj ovlašćenog procjenitelja o procjeni kapitala koji će se unijeti u društvo i dr.). Dana 22.07.2019. godine u Službenom listu Crne Gore broj 41 objavljen je Statut Društva sa ograničenom odgovornošću „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje“.

Osnivačkim aktom je predviđeno donošenje drugih opštih akata društva u roku od 12 mjeseci od dana upisa društva u Centralni registar privrednih subjekata. Sektor za pravne i administrativne poslove započeo je aktivnosti na pripremi opštih akata društva i to: Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, Kolektivnog ugovora društva i alternativne akte (Pravilnik o radu, Pravilnik o zaradama i drugim primanjima...), Pravilnika o zaštiti zdravlja na radu, Pravilnik o kancelarijskom poslovanju, Kodeksa ponašanja, Vodiča za pristup informacijama, itd.

5.4 Aktivnosti na upisu prava u katastar nepokretnosti

U prethodnom periodu je u katastar nepokretnosti Uprave za nekretnine Crne Gore upisan veći broj nekretnina Regionalnog vodovoda (zemljište, objekti) i službenosti na parcelama koje su

bile predmet nepotpune eksproprijacije (službenost postavljanja cjevovoda RVS, službenost prolaza, odnosno puta).

I u izvještajnom periodu su sprovedene aktivnosti na uknjižbi nepokretnosti i službenosti (učesće u upravnom postupku kod Uprave za nekretnine – PJ Cetinje radi upisa Rezervoara „Jelenak“ u KO Drušići (opština Cetinje) i pristupnog puta do rezervoara i dr.). takođe, podnesen je niz zahtjeva za ispravku administrativnih grešaka u listovima nepokretnosti (naziv preduzeća, adresa i sl), ali i usaglašavanje listova nepokretnosti sa Zakonom o državnoj imovini.

Planom javnih nabavki za 2020. godinu su opredijeljena sredstva za angažovanje ovlašćene geodetske organizacije za izradu geodetskih elaborata i druge dokumentacije za upis novoizgrađenih objekata i drugih neuknjiženih nepokretnosti.

5.5 Ostali pravni i normativni poslovi

U 2019. godini Sektor za pravne i administrativne poslove je izradio Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o organizaciji rada i sistematizaciji radnih mjesta, Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o zaradama i drugim primanjima, prečišćene tekstove Pravilnika o organizaciji rada i sistematizaciji radnih mjesta i prečišćen tekst Pravilnika o radnim odnosima; Pravilnik o izmjenama Pravilnika o radnim odnosima i odluke koje je donosio Upravni odbor. Obavljao je i administrativne poslove za Upravni odbor (priprema materijala za sjednice, izrada zapisnika sa sjednica i službenih zabilješki o donošenju odluka elektronskim putem, itd). Pripremao je rješenja i druge akte koje donosi direktor.

Diplomirani pravnici iz Sektora za pravne i administrativne poslove su, shodno Zakonu o javnim nabavkama, bili članovi komisija za ocjenu i vrednovanje ponuda u postupcima javnih nabavki koje je sprovodio Regionalni vodovod.

Zaposleni u Sektoru za pravne i administrativne poslove su bili članovi radnih tijela obrazovanih za izvršenje određenih zadataka (radne grupe i sl.).

Sprovedeno je više postupaka po zahtjevima za slobodan pristup informacijama.

Sektor za pravne i administrativne poslove je učestvovao je u izradi planova, izvještaja, ugovora i drugih dokumenata Regionalnog vodovoda. Vršene su pripreme za odabir arhivske građe i izlučivanje bezvrijednog registratorskog materijala.

Obavljani su i drugi poslovi iz djelokruga Sektora za pravne i administrativne poslove.

6. IZVJEŠTAJ SLUŽBE ZAŠTITE LICA I IMOVINE

Zbog više puta pomenutog sudskog spora sa Strabag AG, Regionalni vodovod je imao problema u redovnom poslovanju pa je račun kompanije bio u blokadi devet mjeseci zbog čega su obustavljene sve aktivnosti u 2019. godini koje su predviđale značajnija finansijska sredstva, pa samim tim i aktivnosti na unaprjeđenju mjera zaštite RVS.

U skladu sa zakonom o zaštiti lica i imovine („Službeni list CG“, broj 1/14) pravna lica koja upravljaju obavezno šticećenim objektima su u obavezi da jednom godišnje, a kad u toku godine dođe do promjene određenih okolnosti, na osnovu procjene rizika, i prije isteka jedne godine, angažuje privredno društvo, drugo pravno lice ili preduzetnika koji obavlja djelatnost zaštite da izvrši reviziju plana zaštite. Obavezno šticećeni objekti Regionalnog vodovoda su objekti RVS za proizvodnju, preradu, distribuciju i skladištenje vode, pa je Regionalni vodovod preduzeo aktivnosti na izradi revizije plana zaštite. U skladu sa Zakonom o javnim nabavkama donesena je Odluka o pokretanju postupka javne nabavke za izradu revizije planova zaštite obavezno šticećenih objekata, br.19-1986/1 od 28.06.2019. godine u kojem je odabrano privredno društvo „Security Consulting & Protection“ d.o.o. Podgorica, te je sa istim zaključen ugovor. Uslijedio je niz aktivnosti u sklopu kojih je izvršen obilazak svih objekata RVS i održano više sastanaka između predstavnika obrađivača i Regionalnog vodovoda, a na kojima su dostavljeni podaci o RVS i pojašnjene specifičnosti organizacije i rada preduzeća. Zbog obimnosti posla i velikog broja objekata RVS, obrađivač je nakon višemjesečnog rada izradio reviziju planova zaštite i dostavio ga Regionalnom vodovodu 19.11.2019. godine. Kako saglasnost na reviziju planova zaštite daje Ministarstvo unutrašnjih poslova, isti će biti dostavljeni njima da u roku od 90 dana od dana podnošenja zahtjeva daju saglasnost na reviziju planova obavezno šticećenih objekata. Revizijom je detaljno obrađeno sadašnje stanje i data procjena ugroženosti, takođe su predviđene mjere poboljšanja koje se odnose na:

1. Unaprjeđenje tehničke zaštite objekata,
2. Uvođenje patrolne službe i
3. Osnivanje operativnog centra na objektu vodoizvorište “Bolje Sestre”.

Tehnička zaštita objekata bi bila poboljšana na način da se objekti dodatno opreme potrebnom opremom video nadzora, alarmnim sistemima, kontrolom pristupa i sistemom tagova. Revizijom Plana zaštite RVS je predviđeno formiranje operativnog centra sa video nadzorom RVS, u okviru kojeg je potrebno zaposliti zaštitare tehničare, koji bi neprekidno obavljali 24 satni nadzor. Takođe, predviđeno je i formiranje patrolne službe, sa patrolnim autom i dva zaštitara u smjeni koji obilaze objekte u redovnom režimu rada 5 do 15 puta mjesečno u različitim vremenima obilaska i po potrebi, u slučaju vanredne situacije i alarma sa objekta. Kao alternativa osnivanju operativnog centra i patrolne službe, razrađena je i druga varijanta koja podrazumijeva angažovanje profesionalne zaštitarske firme, koja bi obavljala predmetne poslove. Nakon usvajanja revizije planova zaštite od strane Ministarstva unutrašnjih poslova će se donijeti odluka koja od predloženih varijanti više odgovara sa aspekta poboljšanja stepena bezbjednosti RVS. U reviziji je dat pregled aktivnosti koje je potrebno realizovati, a u koje spadaju obezbjeđenje finansijskih sredstva za poboljšanje opreme za fizičku zaštitu objekata (pojačanje ograde - na desnoj strani oko Vodoizvorišta Bolje Sestre zona zaštitne ograde mora biti pomjerena minimum 10m, ako je moguće, zaštitnih vrata, sefova, protivprovalnih i protivpožarnih alarma, povezivanje sistema i sl.)

U skladu sa ograničenim uslovima finansiranja, Regionalni vodovod je sprovodio manje intervencije na poboljšanju bezbjednosti objekata. U tu svrhu je izvršena nabavka i montaža video nadzora u Upravnoj zgradi u Budvi.

Takođe, u decembru 2019. godine organizovan je i sastanak sa rukovodstvom Javnog preduzeća za Nacionalne parkove Crne Gore, kojom prilikom je dogovorena okvirna saradnja za potrebe poboljšanja bezbjednosti na području Malog Blata. Saradnja će se odvijati na polju očuvanja nacionalnog parka Skadarsko jezero, ali i bezbjednosti pristupa I zoni sanitarne zaštite izvorišta Bolje sestre. Načelno je dogovoreno da će se nastaviti sa praksom da se plovilo kojim JP Nacionalni parkovi vrše kontrolu krivolova u Malom blatu privremeno dislocira na pristanište uz vodozahvat Bolje Sestre. Ova praksa je uspostavljena u ljetnjem periodu 2019. godine, kada je vodostaj rijeke Karatune i Biševine izuzetno nizak i kada plovilo JP Nacionalni parkovi ne može prelaziti iz Skadarskog jezera u Malo Blato. Takođe, razgovarano je i o potrebi i mogućnostima unaprjeđenja tehničkog nadzora nad područjem Malog Blata koje gravitira izvorištu Bolje Sestre. U tom smislu je predlagana zajednička nabavka termo kamere visokih performansi, koja bi se ugradila na objektu Bolje Sestre, a koja bi omogućila značajno poboljšanje nadzora predmetnog područja tokom noćnih sati. JP Nacionalni parkovi već posjeduje pozitivna prethodna iskustva sa uvođenjem predmetne tehnologije, pa bi se ovom investicijom nastavilo sa unaprjeđenjem nadzora nad Nacionalnim parkom Skadarsko jezero, u okviru kojeg se nalazi i postrojenje Bolje Sestre. Oba preduzeća bi imala zasebne linkove na predmetnu kameru.

U toku 2019. godine su vršeni i redovni obilasci i kontrole svih objekata regionalnog vodovodnog sistema, kojom prilikom su sačinjavani predlozi za poboljšanje mjera održavanja objekata, posebno u dijelu uklanjanja vegetacije koja bi usljed eventualnog požara mogla ugroziti objekte, ali i koja u određenoj mjeri ometa video nadzor objekta.

U ovoj godini formirana je i radna grupa sa zadatkom da sačini detaljan izvještaj o prijedlogu mjera koje treba preduzeti radi poboljšanja zaštite objekata u skladu sa revizijom planova zaštite objekata Regionalnog vodovoda. Tokom 2019. godine obavljane su kako redovne tako i vanredne aktivnosti službe za zaštitu lica i imovine, uz posebnu napomenu da je ostvarena bliska saradnja sa inspeksijskim organima koji kontrolišu aktivnosti u I zoni sanitarne zaštite izvorišta Bolje Sestre, što je detaljnije izloženo u sledećem poglavlju.

7. SARADNJA SA DRUGIM INSTITUCIJAMA

7.1 Saradnja sa inspekcijskim organima

Uprava za inspekcijske poslove i Regionalni vodovod potpisali su 15.4.2014 godine, Protokol o saradnji kojim su definisane međusobne obaveze ova dva subjekta u cilju zaštite djelatnosti vodosnabdijevanja Crnogorskog primorja, a koja je osnovna djelatnost Regionalnog vodovoda. Osnovni zadaci protokola su se odnosili na kontrolu nelegalne eksploatacije šljunka i pijeska na rijeci Morači u II zoni zaštite izvorišta Bolje Sestre i kontroli objekata za koje nije plaćena naknada za izgradnju RVS. Osnovni zadaci su se proširili i na kontrolu vodnih akata i kontrolu kvaliteta vode lokalnih izvorišta s obzirom na činjenicu da se voda koja se distribuira iz RVS krajnjim korisnicima, miješa sa vodom iz lokalnih izvorišta kojim gazduju lokalna vodovodna preduzeća.

Uprava za inspekcijske poslove je preko nadležnih inspektora sprovodila zakonsku proceduru i o preduzetim mjerama obavještavala Regionalni vodovod. U skladu sa potpisanim Protokolom o saradnji, inspektori su, shodno svojim ovlaštenjima, vršili kontrolu i donosili rješenja i to: sanitarni inspektori (kontrola kvaliteta vode), vodoprivredni inspektori (posjedovanje vodnih akata, eksploatacija šljunka), inspektori zaštite prostora (kontrola objekata bez građevinske dozvole), građevinski inspektori (kontrola objekata bez upotrebne dozvole). Do sada je Uprava za inspekcijske poslove iskazala visoki stepen profesionalizma i uvažavanja zahtjeva preduzeća u cilju zaštite resursa kojima Regionalni vodovod raspolaže.

Zakon o planiranju prostora i izgradnji objekata (Sl.list Crne Gore br. 64/17) je promijenio vrstu nadzora i ovlaštenja inspektora i na osnovu njega Direkcija za inspekcijske poslove pri Ministarstvu održivog razvoja i turizma je preuzela nadzor po tom zakonu preko urbanističko-građevinskih inspektora.

Inspektori za vode su po prijavama Regionalnog vodovoda koje su se odnosile na prijavu eksploatacije riječnih nanosa u II zoni sanitarne zaštite izvorišta ažurno reagovali i u slučajevima nelegalne eksploatacije sprovodili zakonom predviđene mjere (detaljnije dalje u tekstu).

Pored nelegalne eksploatacije, prijave Regionalnog vodovoda su se odnosile i na lica za koja je postojala sumnja da vrše krivolov u neposrednoj blizini izvorišta Bolje Sestre. Direktor za ribarstvo pri Ministarstvu poljoprivrede i ruralnog razvoja, je reagovao po ovim prijavama. U suzbijanju tih radnji angažovane su i službe Javnog preduzeća za nacionalne parkove Crne Gore. Kao društveno odgovorna kompanija, Regionalni vodovod je nadležne institucije upozoravao i na postavljanje plovni objekata - splavova kao i na građevinske aktivnosti na ostrvu Kosmača u neposrednoj blizini izvorišta Bolje Sestre. Predstavnici Javnog preduzeća za nacionalne parkove Crne Gore su preko svojih službi izvršili uvid na licu mjesta i prosljedili dokumentaciju na daljnji rad Direktoratu za inspekcijske poslove pri Ministarstvu održivog razvoja i turizma.

Nelegalna eksploatacija pijeska i šljunka u zonama sanitarne zaštite izvorišta , Bolje sestre

Nelegalnom eksploatacijom šljunka, odnosno nekontrolisanim skidanjem šljunčanih slojeva koji predstavljaju zaštitu karstnog izvorišta Bolje Sestre, smanjuje se zaštitni pojas aluviona oko izvorišta Bolje Sestre i izvorište čini podložno prodoru eventualnog zagađenja čime može biti

ugrožen visoki kvalitet vode sa izvorišta, a može uticati i na kvantitet odnosno izdašnost izvorišta. Stoga je veoma važno spriječiti nekontrolisanu eksploataciju šljunka i pijeska u zonama sanitarne zaštite izvorišta.

Naime, u Regionalnom vodovodu posebna pažnja je posvećena očuvanju kvaliteta i kvantiteta vode koja se zahvata sa izvorišta Bolje Sestre. U vezi sa tim vrše se konstantne provjere kvaliteta i kvantiteta vode sa izvorišta, ali i pojačani nadzor zona sanitarne zaštite u cilju evidentiranja svih nedozvoljenih radnji, a sa krajnjim ciljem zaštite resursa kojim raspolažemo i koji je od nemjerljivog značaja za normalno funkcionisanje života na Crnogorskom primorju.

Kada je riječ o brizi o zonama sanitarne zaštite od puštanja u rad RVS za Crnogorsko primorje 2010. godine, Regionalni vodovod se konstantno obraćao institucijama koje su, shodno zakonskim obavezama i institucionalnim procedurama, zadužene za praćenje i kontrolu obezbjeđivanja održivosti postojećeg visokog kvaliteta i očuvanju kvantiteta vode izvorišta Bolje Sestre. Mjere utvrđenih zona sanitarne zaštite izvorišta sa posebnim osvrtom na ograničenja koja se odnose na zabranu eksploatacije šljunka i pijeska od strane Regionalnog vodovoda se sprovode u kontinuitetu. Regionalni vodovod kao institucija koja sistemski upravlja izvorištem i koja se stara za njegovo očuvanje u svim sferama i aspektima, je svjesna situacije sa problemom eksploatacije pijeska i šljunka i u dosadašnjem periodu upućeno je preko 150 dopisa, inicijativa i dr. institucijama koje su shodno zakonskoj obavezi i institucionalnim procedurama zadužene za praćenje i kontrolu ove problematike (Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, Ministarstvu održivog razvoja i turizma, Upravi za vode, Upravi za inspekcijske poslove, , Komunalnoj policiji, Nacionalnom parku Skadarsko jezero, MUP-u, itd.). Pored nelegalne eksploatacije riječnih nanosa, od 2015. godine vrši se i regulacija vodotoka po Glavnom projektu regulacije rijeke Morače na dionici od ušća rijeke Sitnice u Botunu do Ponara.

U Rješenju o zonama sanitarne zaštite za izvorište Bolje Sestre i ograničenjima u zonama sanitarne zaštite, broj:060-327/08-02014-249 od 12.12.2008.g. izdatom od Uprave za vode, između ostalog je navedeno da je u užoj zoni sanitarne zaštite zabranjeno vađenje pijeska i šljunka iz aluviona Morače i iz glaciofluvijalnih sedimenata Grbavaca, na potezu od Lekića do Vukovačkog mosta, osim za potrebe regulacije riječnog toka. Na predmetnom području aktivnosti na regulaciji toka rijeke Morače vrše se od 2015. godine, međutim stanje terena navedeno u Geodetskom elaboratu mjerenja postojećeg stanja u trenutku početka izvođenja radova je odstupalo od stvarnog stanja na terenu te se u Regionalnom vodovodu smatra da bi do izrade inoviranog elaborata bilo potrebno uvesti moratorijum na ove aktivnosti .

Na izvorištu Bolje Sestre 28.01.2019. održan je Okrugli sto pod nazivom „*Zaštita izvorišta od izazova u 21. vijeku*” gdje je jedan od zaključaka bio da je zaštita izvorišta Bolje Sestre od izuzetnog značaja kao i da radovi na eksploataciji riječnih nanosa Morače, posebno u II zoni, predstavljaju ogroman rizik kome mora biti povećana dodatna pažnja.

Regionalni vodovod je ovom problem dao veliki značaj i tokom 2019. godine, kao i prethodnih godina, na više sjednica Upravnog odbora razmatran je problem nelegalne eksploatacije u smislu mogućeg negativnog uticaja na izvorište RVS. Tokom ovog izvještajnog perioda podnijeto preko 10 zahtjeva za vršenje inspekcijske kontrole u koritu Morače ka Upravi za inspekcijske poslove od kojih smo o preduzetim mjerama u skladu sa zakonskim ovlaštenjima, nakon izvršenih inspekcijskih kontrola, dobijali obavještenja od nadležnog inspektora za vode. Prilikom vršenja inspekcijskog nadzora u dopisima koji su nam proslijeđeni je konstatovano da su se uočeni radovi uglavnom odnosili na radove po glavnom projektu regulacije. Inspektor je konstatovao da je izvršen i pregled građevinskih knjiga sa dostavljanjem informacija o količinama iskopa.

Dana 19.04.2019. na inicijativu Uprave za vode, održan je zajednički sastanak predstavnika Nadzora nad izvođenjem radova u koritu Morače, Glavnog grada, Uprave za vode, Uprave policije, Uprave za inspekcijske poslove, kao i predstavnika Regionalnog vodovoda sa temom sastanka „*Zaštita vodoizvorišta Bolje Sestre i opasnosti od radova na projektu regulacije Morače i nelegalnih aktivnosti*”.

Vlada Crne Gore, na sjednici održanoj 06.06.2019, je donijela Akcioni plan za suzbijanje nelegalne eksploatacije riječnih nanosa iz vodotoka 2019-2021. godine. U okviru efikasnijeg nadzora na aktivnostima nelegalne eksploatacije materijala iz vodotoka ovim akcionim planom planirane su i mjere za organizacije nadzora i kontrole nelegalne eksploatacije na Morači sa zaduženim institucijama za implementaciju - Uprava za inspekcijske poslove (UIP) i Regionalni vodovod.

Početkom septembra pokrenuta je inicijativa za održavanje sastanka sa Upravom za vode i drugim relevantnim institucijama na kojem bi pažnja bila usmjerena na aktivnosti eksploatacije šljunka i pijeska u II zoni sanitarne zaštite izvorišta Bolje Sestre.

Sastanak predstavnika Uprave za vode i Regionalnog vodovoda održan je 19.09.2019.g. na inicijativu Regionalnog vodovoda kako bi se sagledala situacija u vezi sa zaštitom izvorišta Bolje Sestre i analizirale dosadašnje, ali i buduće aktivnosti obezbjeđivanja zaštite izvorišta i sprječavanja mogućih negativnih uticaja. Doneseni su zaključci sa sastanka koji se odnose na prepoznate potrebe nastavka aktivnosti na sprječavanju nelegalne eksploatacije materijala iz korita rijeke Morače, naročito sa poljoprivrednog zemljišta, ali i aktivnijeg djelovanja Uprave policije i Državnog tužilaštva kao i da se nastavi sa aktivnostima kojima bi se utvrdilo da li postoji konekcija između aktivnosti koje se sprovede u koritu rijeke Morače i pada izdašnosti izvorišta Bolje Sestre.

7.2 Saradnja sa univerzitetima i fakultetima u Crnoj Gori i regionu

Regionalni vodovod je u prethodnom periodu potpisivanjem memoranduma o saradnji sa naučnim institucijama u Crnoj Gori iskazao spremnost da učestvuje u realizaciji projekata i aktivnosti koje za cilj imaju povezivanje praktičnih sa teorijskim rješenjima, odnosno da aktivno učestvuje u sprezi nauke i privrede. Slijedi pregled aktivnosti koje se odnose na saradnju sa Univerzitetima u Crnoj Gori.

7.2.1 Saradnja sa Univerzitetom Donja Gorica

Shodno potpisanom Memorandumu o saradnji između Univerziteta Donja Gorica (u daljem tekstu UDG) i Regionalnog vodovoda ove dvije institucije su tokom avgusta i septembra 2018. godine pripremale projektnu aplikaciju za prijavu na konkurs Ministarstva nauke za dodjelu granta za inovativni projekat. Kandidovani projekat je za cilj imao dizajn i implementaciju sistema za monitoring parametara kvaliteta životne sredine u realnom vremenu. Nosilac projekta na konkursu bio je Univerzitet Donja Gorica (zbog uslova koji podrazumijevaju upis u Registar inovativnih organizacija i sl. što Univerzitet već ispunjava), dok je partner na projektu Regionalni vodovod. Nakon sprovedenog konkursa odobren je grant u iznosu od 70% za budžet definisan projektnom aplikacijom. Budžet projekta iznosi 99.280,00 eura, odobreni iznos granta iznosi 69.280, 00 eura, dok preostali dio od 30.000 eura predstavlja obavezu nosioca projekta (UDG) i partnera na projektu (Regionalni vodovod). Učešće Regionalnog vodovoda iznosilo je 11.800 eura.

Realizacija projekta počela je 01.01.2019. godine i sve planirane aktivnosti su realizovane.

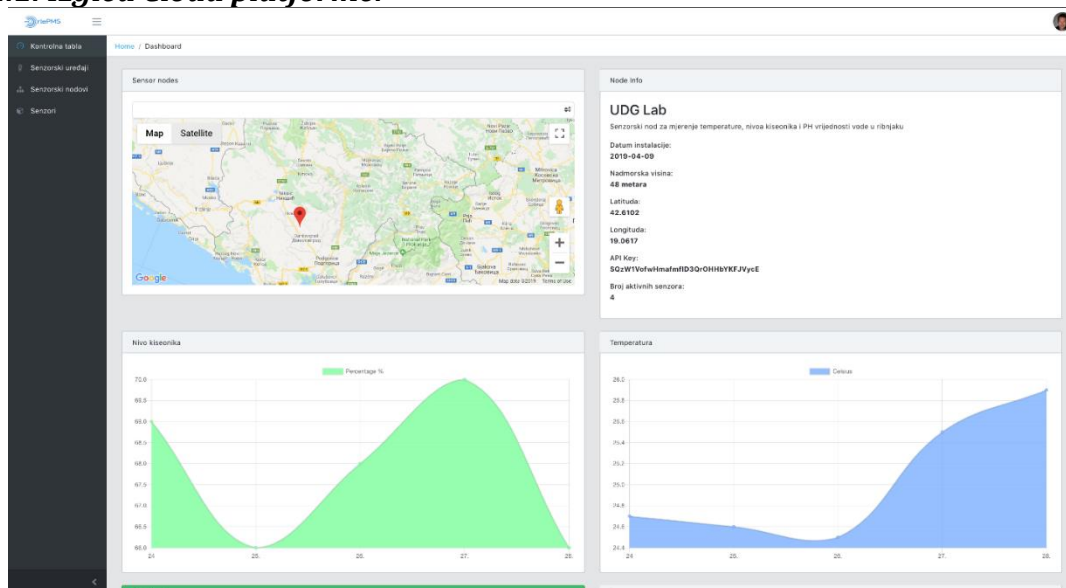
Plan realizacije projekta za izvještajni period obuhvatao je :

- Specifikaciju „cloud“ sistema za sakupljanje, čuvanje i obradu podataka;
- Analizu procesa rada zainteresovane strane (u ovom slučaju Regionalnog vodovoda) i definisanje modula ekspertskog sistema koji će biti implementirani;
- Definisanje senzorske jedinice za praćenje parametara i hardvera;
- Početak implementacije predloženih rješenja;

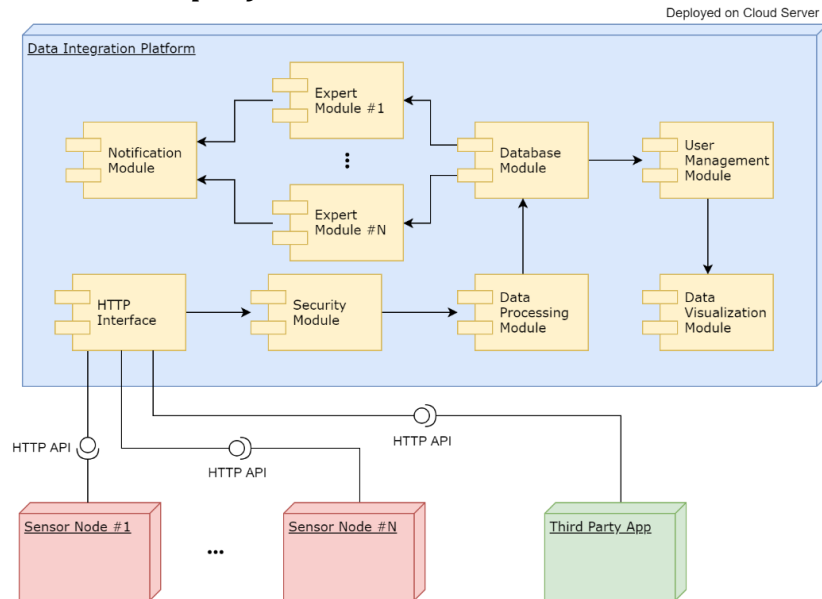
U prvom tromjesečju po definisanom planu aktivnosti prvo su obavljani administrativni poslovi koji su podrazumijevali usaglašavanje Ugovora o partnerstvu gdje su jasno definisane obaveze i jedne i druge strane. Potom je koncipirana arhitektura odnosno specificiran sistem za sakupljanje, čuvanje i obradu podataka, definisani moduli sistema u odnosu na potrebe. U tom smislu Regionalni vodovod je specificirao parametre koji bi trebali biti praćeni uz opsege praćenja, lokacije postavljanja i sl, na osnovu čega su i rađeni moduli sistema. Potom je uslijedio izbor senzorskih jedinica preko kojih bi se pratile promjene parametara. S obzirom na budžet projekta, koji generalno nije velik, donijela se odluka o kupovini senzora nižeg kvaliteta, s tim što u ovoj fazi nije izvršena kompletna nabavka te opreme, dok se ne isproba koji senzori zadovoljavaju zahtjeve izrađenog sistema. Izvršena je nabavka i druge potrebne opreme za ovu fazu realizacije. Za sve aktivnosti oko procedura nabavke zadužen je vođa projekta, odnosno UDG. Počelo je sa probom predloženog rješenja rada i rad senzora se simulira u laboratorijskim uslovima, kako bi se isprobalo da li sistem ispunjava zadate ciljeve.

Slijedi pregled slika onoga što je urađeno.

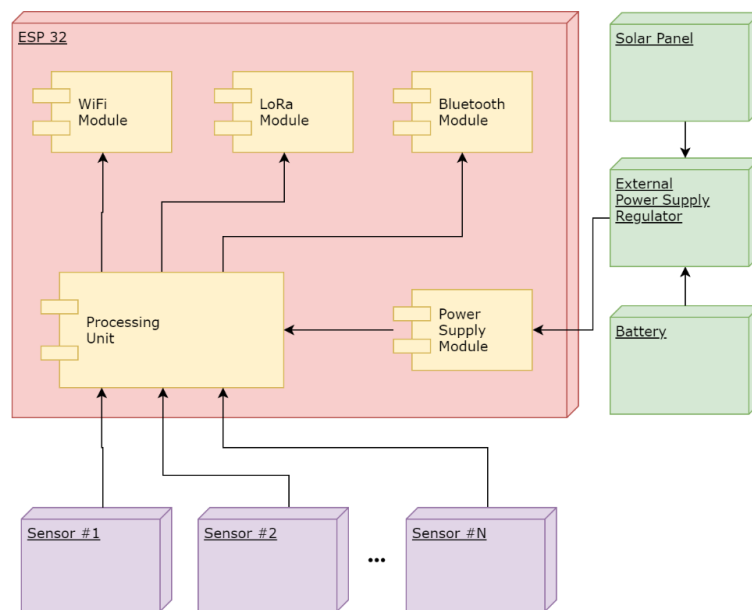
Slika 7.2.1: Izgled Cloud platforme:

Slika 7.2.2: Arhitektura cloud platforme

Slika 7.2.3: Arhitektura čvora senzora

Slika 7.2.4: Senzorski čvor za praćenje temperature vode

Pored aktivnosti koje su striktno definisane planom projekat je prezentovan na stručnim skupovima i to:

- Zaštita vodnih resursa od izazova u 21. vijeku organizovanom na vodoizvoru Bolje Sestre u januaru 2019. godine
- Preduzetničko inovacioni ekosistemi u Crnoj Gori, organizovanom od strane Ministarstva nauke u martu 2019. godine
- Dani istraživača, organizovanom na UDG u aprilu 2019. godine

Koncipiran je i web sajt projekta koji će biti u okviru sajta UDG, a planirano je i da projekat ima svoju LinkedIn, Instagram i Facebook stranicu kako bi se predstavilo šta to projekat nudi.

Napominjemo da je sistem zasnovan na Internet-of-Things (IoT) tehnologiji, koja je široko rasprostranjena na tržištu i koja je tehnologija nižeg kvaliteta. Projektom je planirano kreiranje pilot sistema koji će biti namijenjen Regionalnom vodovodu, ali koji se u budućnosti može komercijalno ponuditi i drugim zainteresovanim stranama. Posebno dizajnirana senzorska rješenja planiraju se postaviti obalom Skadarskog jezera u blizini izvorišta „Bolje sestre“, kao i duž cijelog cjevovoda. Jedan od rezultata projekta biće formiranje Instituta za vodne resurse koji će za cilj imati promociju i komercijalizaciju predmetnog rješenja, ali i ostale aktivnosti

7.2.2 Saradnja sa Građevinskim fakultetom Univerziteta Crne Gore

Shodno Memorandumu o saradnji potpisanim sa Univerzitetom Crne Gore (u daljem tekstu UCG) krajem 2016. godine Regionalni vodovod je nastavio saradnju sa univerzitetskim jedinicama u okviru UCG. Tokom izvještajnog perioda na strane Građevinskog fakulteta u Podgorici Regionalnom vodovodu je predložena saradnja koja se odnosi na zajedničko učešće na konkursu Ministarstva nauke za dodjelu grantova za inovativne projekte. Predlog je da to bude proizvodnja električne energije ugradnjom turbina u regionalni vodovodni sistem. Nakon sagledavanja mogućnosti za ovaj projekat, koje podrazumijevaju načine ugradnje, potreban budžet i sl. , procijenije se da li ovaj predlog zadovoljava kriterijume raspisanog konkursa. Kao i

u gore opisanom projektu sa UDG, Regionalni vodovod bi bio partner na projektu, dok bi vođa projekta bio Građevinski fakultet.

Pored navedenog, Regionalni vodovod je u svojstvu pridruženog partnera, ostvario saradnju sa Građevinskim fakultetom, kao partnerom u projektu Erasmus + SWARM (Strengthening of Master Curricula in Water Resources Management for the Western Balkans HEIs and Stakeholders) i u tom pogledu posebno su razmatrani mogući načini međusobne saradnje koja bi doprinijela boljoj realizaciji ciljeva projekta, posebno u dijelu praktičnih treninga i obuka stručnog osoblja zaposlenog u vodovodnim preduzećima u Crnoj Gori. Zaključeno je da je razvoj i implementacija kurseva za tzv. „cjeloživotno učenje” profesionalnog osoblja u sektoru voda u Crnoj Gori zadatak i cilj, koji ove dvije institucije mogu zajednički ostvariti sa ostalim partnerima na projektu SWARM do početka 2021. godine (kako je projektom i predviđeno).

7.2.3 Saradnja sa Elektrotehničkim fakultetom Univerziteta Crne Gore

Shodno pomenutom Memorandumu o saradnju Elektrotehnički fakultet i Regionalni vodovod su u prethodnom periodu konkretno radili na projektu BIO-ICT, a aktivnosti su se odnosile na praćenju parametara kvaliteta vode unutar regionalnog vodovodnog sistema. Na žalost, ovaj projekat nije zaživio na nivou Univerziteta (Regionalni vodovod je bio samo jedna od više institucija koje su učestvovala u projektu i pridružio se aktivnostima kasnije od ostalih), te rezultati nisu bili uočljivi.

U prethodnom periodu Elektrotehnički fakultet se obratio Regionalnom vodovodu zahtjevom da tehnička rješenja i principi rada tog sistema budu predmet istraživanja u okviru konkretnih tema za magistarske i doktorske radove na tom fakultetu, što će Regionalnom vodovodu takođe donijeti korist, jer se na taj način dodatno može doći do rješenja koja bi doprinijela još većoj efektivnosti rada sistema.

7.2.4 Saradnja sa Mašinskim fakultetom Univerziteta Crne Gore

Regionalni vodovod je od školske 2017/2018. godine naučna baza za studente UCG, što znači da su studenti imali priliku da se u sklopu praktičnog dijela nastave upoznaju sa načinom funkcionisanja regionalnog vodovodnog sistema i kompletnog preduzeća. U prethodnom periodu ovaj vid nastave organizovan je za studente Mašinskog fakulteta koji su nekoliko puta posjetili Regionalni vodovod.

Sa aspekta odgovornosti prema životnoj sredini, dekan Mašinskog fakulteta prof. dr Igor Vušanović i direktor Regionalnog vodovoda g. Goran Jevrić potpisali su ugovor o pružanju konsultantskih usluga Centra za kvalitet Mašinskog fakulteta za implementaciju sistema za upravljanje zaštitom životne sredine u redovno poslovanje Regionalnog vodovoda. Ovo je još jedna u nizu aktivnosti kojima se uspješno realizuje Memorandum o saradnji koji je potpisan između Univerziteta Crne Gore i Regionalnog vodovoda 2016. godine. Uvođenjem ovog sistema kvaliteta ISO 14001, postiže se smanjenje eventualnih negativnih učinaka na životnu sredinu, smanjenje rizika od ekoloških katastrofa, povećanje sposobnosti brze i efikasne intervencije, poboljšani ugled i stvaranje povjerenja kod društvene zajednice. Između ostalog i na taj način će ovo privredno društvo pokazivati brigu za zaštitu životne sredine, čime promoviše i potvrđuje privrženost društvenom odgovornom poslovanju.

Aktivnosti na implementaciji ovog standarda su, nažalost, obustavljene zbog shituacije u kojoj je Regionalni vodovod bio od avgusta 2018. do maja 2019. godine, ali će se ponovo aktivno raditi na njihovoj realizaciji.

7.2.5 Učešće Regionalnog vodovoda u organizaciji UNESCO kursa

Međunarodni kurs Karakterizacija i inženjerstvo karstnih vodonosnika (dalje: kurs CEKA,) se od 2014. godine održava pod pokroviteljstvom UNESCO, a organizatori su Rudarsko-geološki fakultet u Beogradu i Republički zavod za geološka istraživanja Republike Srpske – Zvornik. Kurs Ceka je podržan i od strane: HET (Hydro-Electro System on Trebišnjica River) Trebinje, Bosnia & Hercegovina; Northern Arizona University, Flagstaff, AZ, USA; Karst Commission of the IAH (International Association of Hydrogeologists); IGRAC (International Groundwater Resources Assessment Centre), Delft, The Netherlands; Edwards Aquifer Authority, San Antonio, Texas, USA.

U periodu 2014-2017. godine na kursu je učestvovalo 80 učesnika iz 21 države, a predavanja je održavalo prosječno po 9 predavača, priznatih međunarodnih eksperata za oblast hidrogeologije karsta.

Imajući u vidu značaj uspješnih tehničkih rješenja zahvata vode u karstu i ispitivanja karsta na području Crne Gore, kao i činjenicu da je izvor u karstu izvorište za regionalno vodosnabdijevanje Crnogorskog primorja Bolje Sestre stavljeno na kartu najznačajnijih karstnih izvorišta u svijetu, određene aktivnosti kursa Ceka se sprovode na karstnim područjima Crne Gore.

U tom smislu, Regionalni vodovod, Građevinski fakultet Univerziteta Crne Gore i Javna ustanova Zavod za geološka istraživanja su sa Rudarsko-geološkim fakultetom Univerziteta u Beogradu potpisali Sporazum o saradnji za podršku organizaciji kursa CEKA u kom su definisane obaveze potpisnika. Ovo će svim potpisnicima sporazuma donijeti benefite koji se konkretno za Regionalni vodovod ogledaju u dobijanju rezultata značajnih za ispitivanje uticaja podzemnih voda na kvalitet i izdašnost izvorišta Bolje Sestre, preispitivanje uspostavljenih zona sanitarne zaštite, dobijanju ekspertske pomoći od strane eminentnih profesora i institucija koje učestvuju na ovom kursu, ali i promovisanja samog sistema odnosno svih aspekata njegovog funkcionisanja- pravilnog upravljanja jednim kompleksnim i specifičnim sistemom koji nije bio zahtjevan samo u smislu izgradnje, već i zahtjeva upravljanje bazirano na stručnom rješavanju svakodnevnih izazova i blagovremeno reagovanje u smislu preventivnog otklanjanja mogućih rizika.

Tokom prethodnih godina kurs je uspješno realizovan, međutim, nažalost, tokom 2019. godine otkazano je održavanje kursa, jer organizator nije bio u mogućnosti da obezbijedi materijalne i druge administrativne uslove za adekvatno održavanje istog. Ponovna organizacija planirana je za 2020. godinu.

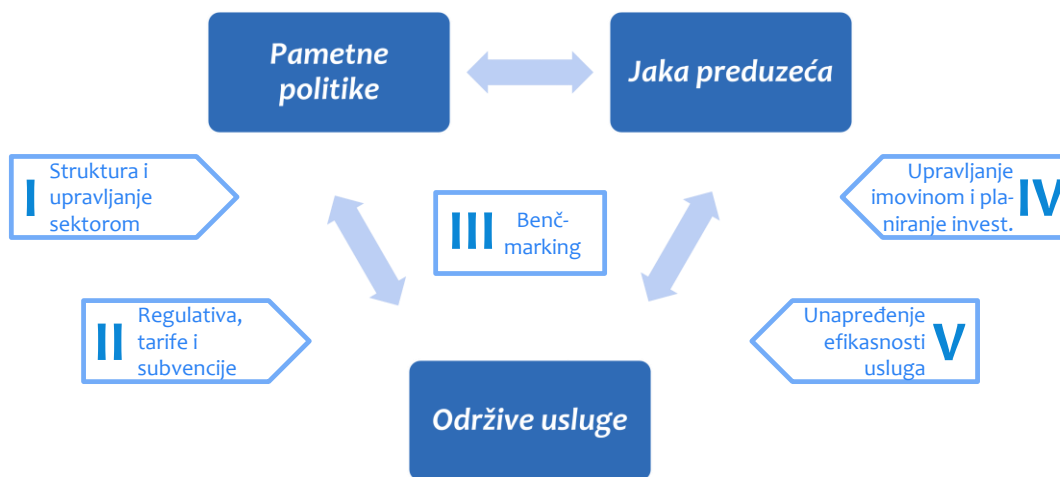
Regionalni vodovod je i u ranijem periodu imao veoma uspješnu saradnju sa Rudarsko-geološkim fakultetom iz Beograda kroz saradnju sa profesorom dr Zoranom Stevanovićem, koji je učestvovao i u izradi tehničkog rješenja vodozahvata Bolje Sestre, a veoma značajna je i njegova uloga koja se ogleda u uvrštavanju izvorišta u projekte koji za cilj imaju preispitivanje definisanih zona sanitarne zaštite izvorišta, uticaj podzemnih tokova na izdašnost i kvalitet vode izvorišta i drugo, što s obzirom na akademski ugled i stručnost profesora dr Stevanovića, za Regionalni vodovod ima brojne benefite u smislu daljih istraživanja kvantitativnih i kvalitativnih karakteristika izvorišta.

7.3 Međunarodna saradnja

7.3.1 Saradnja Međunarodnim udruženjem vodovoda u slivu rijeke Dunav sa sjedištem u Beču

Jedna od najznačajnijih inicijativa na međunarodnoj saradnji jeste saradnja Regionalnog vodovoda sa vodovodnim preduzećima u regionu Dunava kroz Dunavski program za vode. Dunavski program za vode je inicijativa usmjerena na jačanje kapaciteta vodovodnih i kanalizacionih preduzeća iz regiona Dunava, uz moto „pametne politike, jaka preduzeća, održive usluge“, a čije se aktivnosti zasnivaju na pet stubova (vidjeti sliku). Program zajednički predvode Svjetska banka i Međunarodna asocijacija vodovodnih preduzeća u slivu rijeke Dunav (eng. *International Association of Water Supply Companies in the Danube River Catchment Area - IAWD*), dok je sjedište programa u Beču.

Slika br. 7.3.: Misija i stubovi Dunavskog programa za vode

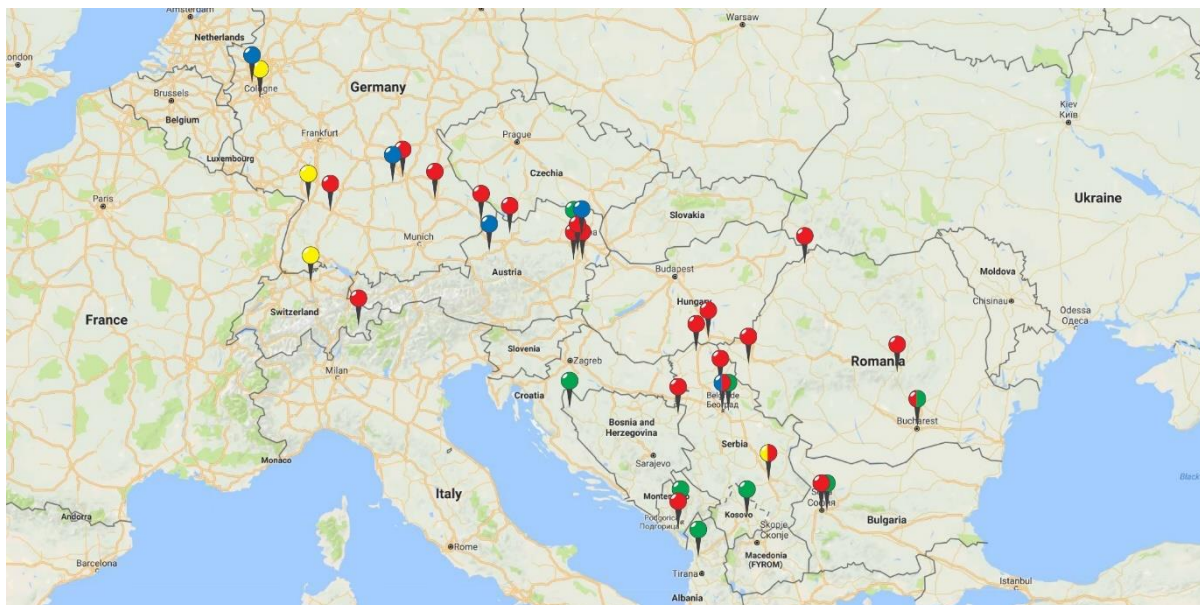

Osnovno finansiranje programa omogućeno je podrškom Vlade Austrije, preko Ministarstva finansija Austrije. Pored sredstava koje za program izdvaja Vlada Austrije, program finansijski podržavaju i druge Vlade iz Evrope, i to prije svega Vlada Nemačke i Vlada Švajcarske, svaka preko svojih organizacija zaduženih za saradnju na jačanju kapaciteta lokalnih partnera. Finansijska sredstva koja su obezbeđena podrškom navedenih vlada omogućila su da se puno toga uradi u sektoru vodovoda i kanalizacije u regionu Dunava i danas postoji nezapamćen nivo saradnja između mnogobrojnih vodovodnih i kanalizacionih preduzeća, njihovih udruženja i drugih zainteresovanih strana koje su sve okupljene oko Dunavskog programa za vode.

Regionalni vodovod je upravo jedno od tih preduzeća koja aktivno učestvuju u aktivnostima Dunavskog programa za vode od samog početka, a u više navrata je bio i okosnica prelomnih aktivnosti na jačanju kapaciteta vodovodnog i kanalizacionog sektora u regionu Dunava.

Regionalni vodovod je od 2017. godine i punopravni član Međunarodnog udruženja vodovodnih preduzeća u slivu rijeke Dunav (IAWD) koji koordinira Dunavskim programom, a koje je neprofitno udruženje vodovodnih i kanalizacionih preduzeća i drugih zainteresovanih strana u regionu Dunava. Misija IAWD je da pomogne vodovodnim i kanalizacionim preduzećima i zaposlenima u tim preduzećima da ispune svoju dužnost formiranja bezbjednog i dobro organizovanog ciklusa urbanih voda i da obezbijede da njihovi potrošači imaju pristup vodi koja je sigurna i bez opasnosti po potrošače. Da bi se ovo postiglo, IAWD smatra da kvalitet vode Dunava i njegovih pritoka mora biti zaštićen kako radi današnjih, tako i radi budućih generacija.

Slika 7.3.2.2: Mapa članova udruženja IAWD

7.3.2 Benčmarking preduzeća u regionu Dunava

Još od 2014. godine, kada su nakon perioda planiranja otpočele aktivnosti na implementaciji Dunavskog programa za vode, Regionalni vodovod učestvuje u aktivnostima na jačanju sopstvenih kapaciteta, ali i na stalnom jačanju centralnog stuba Dunavskog programa za vode. Ovo je omogućeno učešćem Regionalnog vodovoda u programu benčmarkinga vodovodnih i kanalizacionih preduzeća koji se sprovodi po metodologiji Evropske benčmarking saradnje (EBC – *European Benchmarking Cooperation*). Tokom prethodna dva ciklusa Dunavskom programu za vode, Regionalni vodovod je aktivno učestvovao u programu benčmarkinga za vodovodna i kanalizaciona preduzeća EX-YU prostora (platforma za jugoistočnu Evropu) Tokom 2017. i 2018. godine, Regionalni vodovod je učešće nastavio kroz napredni program, u odnosu na početni standardni nivo tokom 2014, 2015, i 2016. godine, što je slučaj i sa 2019. godinom. Znači, shodno planovima Regionalni vodovod je tokom 2019. godine učestvovao u ovom programu i u oktobru 2019. godine završeno je prikupljanje podataka-performansi rada koji su proslijeđeni na obradu EBC-u, a dobijanje izvještaja od strane EBC se očekuje. Na taj način dobiće se informacija o uporednim podacima iz prethodnih i u tekućoj godini, što predstavlja dobar pokazatelj unapređenja rada iz godine u godinu. Pored toga preduzeće dobija i informaciju gdje se po učinku i organizaciji rada nalazi u odnosu na druga preduzeća koja posluju pod istim ili sličnim uslovima. Kroz učešće u ovom i sličnim projektima postiže se unapređenje mjerenja performansi rada preduzeća, identifikacija oblasti za poboljšanje i vremensko praćenje unapređenja učinka kroz vrijeme.

7.3.3 Članstvo u Aqua Publica Europea (APE)

Regionalni vodovod je u junu 2018. godine zvanično primljen u članstvo Aqua Publica Europea (APE) sa sjedištem u Briselu, tokom sjednice Upravnog odbora APE koja je održana 14. i 15. juna 2018. godine u prostorijama Budimpeštanskog vodovoda. Regionalni vodovod je ujedno prvo preduzeće u članstvu APE koje se nalazi izvan aktuelnih granica Evropske unije.

Značaj članstva Regionalnog vodovoda u APE pokazuje se u tome što, pored sticanja znanja o najsavremenijim tehnološkim rješenjima u sektoru, omogućava da se prate evropska iskustva i afirmiše značaj javnog upravljanja vodom, koja je za Crnu Goru dobro od najvišeg strateškog značaja.

Aqua Publica Europea (APE) je evropska neprofitna asocijacija javnih vodovodnih i kanalizacionih preduzeća, sa sjedištem u Briselu. Osnovni cilj APE jeste ujedinjenje javnih vodovodnih i kanalizacionih preduzeća iz Evrope, kao i drugih zainteresovanih strana, radi promocije javnog upravljanja vodama, kako na nivou Evrope, tako i na međunarodnom nivou.

Članovi APE su javna vodovodna i kanalizaciona preduzeća iz država Evrope, kao i njihova udruženja. Najveći broj članica APE dolazi iz država Evropske unije, uključujući tu i značajan broj vodećih evropskih gradova (Brisel, Pariz, Budimpešta, Barselona, Atina, Hamburg, Milan, Dablin, itd), a zbirno članovi APE snabdijevaju više od 70 miliona stanovnika Evrope. I pored toga što se radi o relativno mladom udruženju koje je osnovano prije tačno 10 godina, snaga udruženja se ogleda u rastućem, ali već impozantnom članstvu.

Razlozi za brzi rast članstva APE nalaze se u promociji održivih rješenja u vodovodnom i kanalizacionom sektoru koja služe prvenstveno javnom interesu, a ne privatnim interesima pojedinih korporacija. Aktivnosti APE su fokusirane na sledeće tri oblasti:

- 1) javno upravljanje vodnim uslugama uz održivo finansiranje ovih sektora;
- 2) transparentna i prihvatljiva usluga vodosnabdevanja i upravljanja otpadnim vodama uz obezbjeđenje sigurnosti i kvaliteta vodosnabdijevanja;
- 3) Efikasno upravljanje u cilju održivosti zaštite životne sredine;

Zbog svog renomea i ekspertiza koje posjeduje, APE ima važnu ulogu u procesu donošenja odluka Evropske Komisije o direktivama koje se tiču voda, vodosnabdijevanja i upravljanja otpadnim vodama.

Realizaciju saradnje između svojih članova kojom se obezbjeđuje ostvarivanje ciljeva udruženja, APE naročito postiže preko programa „APE Water Erasmus“ kojim se kroz razne platforme, ali i kroz direktnu razmjenu osoblja između preduzeća, ojačavaju kapaciteti javnih vodovodnih operatera i razvija, i među članovima dijeli, poslovna kultura upravljanja u oblasti vodosnabdijevanja i odvođenja otpadnih voda.

Doprinos koji Regionalni vodovod kroz različite projekte i aktivnosti daje kompletnom sektoru voda na nivou Crne Gore, Zapadnog Balkana i Dunavskog regiona, pa čak i na nivou cijele Evrope, prepoznat je od strane mnogobrojnih međunarodnih organizacija. Ipak, najvažnije je da ovaj doprinos bude prepoznat u samoj Crnoj Gori, a što nije tako lako postići kako bi se to moglo činiti.

Sve navedene aktivnosti u kojima Regionalni vodovod učestvuje imaju za cilj da promovišu i omoguće napredak u sektoru vodnih usluga u Crnoj Gori, a koje predstavljaju osnov za cjelokupan razvoj društva.

7.3.4 Saradnja sa ministarstvom pravde

Ministarstvo Pravde Crne Gore i Regionalni vodovod zaključili su dana 04.6.2015. godine Sporazum o poslovnoj saradnji u cilju izvršenja kazne rada u javnom interesu.

U izvještajnom periodu 1 lice je izvršavalo kaznu rada u javnom interesu u Regionalnom vodovodu sa ukupnim fondom od 60 radnih časova. Lica su obavljala poslove predviđene potpisanim ugovorom kao što su: čišćenje objekata, košenje, uklanjanje šuta i sl.

U periodu od sklapanja ugovora sa Ministarstvom pravde je ukupno 26 lica odslužilo kaznu rada u javnom interesu u Regionalnom vodovodu.

7.3.5 Saradnja sa Privrednom komorom Crne Gore

U posljednjem kvartalu 2015. godine formiran je Odbor udruženja komunalne privrede pri Privrednoj komori Crne Gore. Tehnički direktor Regionalnog vodovoda izabran je kao stalni član odbora, koji se intenzivno bavi problemima prisutnim u komunalnom sektoru, dok je direktor Regionalnog vodovoda član Upravnog odbora Privredne komore.

U 2019. godinu fokus je, kao i prethodnih godina, bio na unaprijeđenju poslovnog ambijenta komunalnog sektora, praćenju i unaprijeđenju zakonske regulative vezane za komunalni sektor, kao i saradnja sa državnim organima kao donosiocima odluka. Posebna pažnja posvećena je izradi nove zakonske regulative koja uređuje ovu oblast.

S obzirom na potencijale izvorišta Bolje Sestre i mogućnost korišćenja kapaciteta izvorišta u komercijalne svrhe, ovo preduzeće je od 2015. godine bilo u stalnoj komunikaciji sa Privrednom komorom Crne Gore, kako bi se pronašli pouzdani partneri na ovim projektima.

Pored redovnih aktivnosti koje članstvo u organima Privredne komore podrazumijeva, ove dvije institucije su zajednički učestvovala i u organizaciji Konferencije o ekonomiji održane u oktobru u Bečićima (detaljnije opisano u poglavlju 10).

Privredna komora Crne Gore se, odlukom predsjednika Privredne komore, pridružila Regionalnom vodovodu obilježavanju Svjetskog dana voda. Tom prilikom je donesena odluka da se, povodom Svjetskog dana voda, sjednica Upravnog odbora Privredne komore Crne Gore održi upravo na vodoizvorištu Bolje Sestre, koje su 2017. godine, u okviru svjetskog programa hidrogeološkog mapiranja i procjene (WHYMAP), eminentni međunarodni eksperti iz oblasti karsta uvrstili na Mapu 150 najznačajnijih karstnih izvora na svijetu (WOKAM).

Otvarajući 14. sjednicu Upravnog odbora, predsjednik Upravnog odbora i predsjednik Privredne komore Vlastimir Golubović je čestitao Svjetski dan voda ukazavši na važnost vode i njeno očuvanje od svih izazova koje savremeno doba donosi i u kratkim crtama predstavio Regionalni vodovod Crnogorsko primorje, posebno naglasivši njegov značaj za rješavanje problema vodosnabdijevanja Crnogorskog primorja i intezivan razvoj turizma. Tom prilikom je istakao: „Regionalni vodovodni sistem je najveći realizovani infrastrukturni projekat u Crnoj Gori od obnove nezavisnosti i druga po vrijednosti investicija od oko 107 miliona EUR“.

8. REALIZACIJA PLANA JAVNIH NABAVKI

U skladu sa obavezama koje proizilaze iz Zakona o javnim nabavkama Crne Gore, kao i u skladu sa Ugovorom o kreditu sa Evropskom bankom za obnovu i razvoj (EBRD), JP „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje“ je tokom 2019. godine sprovodilo postupke nabavki u skladu sa Planom javnih nabavki, koji proističe kao zakonska obaveza, a takođe i u skladu sa Planom nabavki koji je usaglašen i čini sastavni dio Ugovora o kreditu sa EBRD. S tim u vezi, u daljem tekstu je dat pregled realizovanih aktivnosti izvršenih pojedinačno u skladu sa Planom javnih nabavki za 2019. godinu i u skladu sa Planom nabavki po Ugovoru o kreditu sa EBRD.

8.1 Realizacija plana javnih nabavki za 2019. godinu

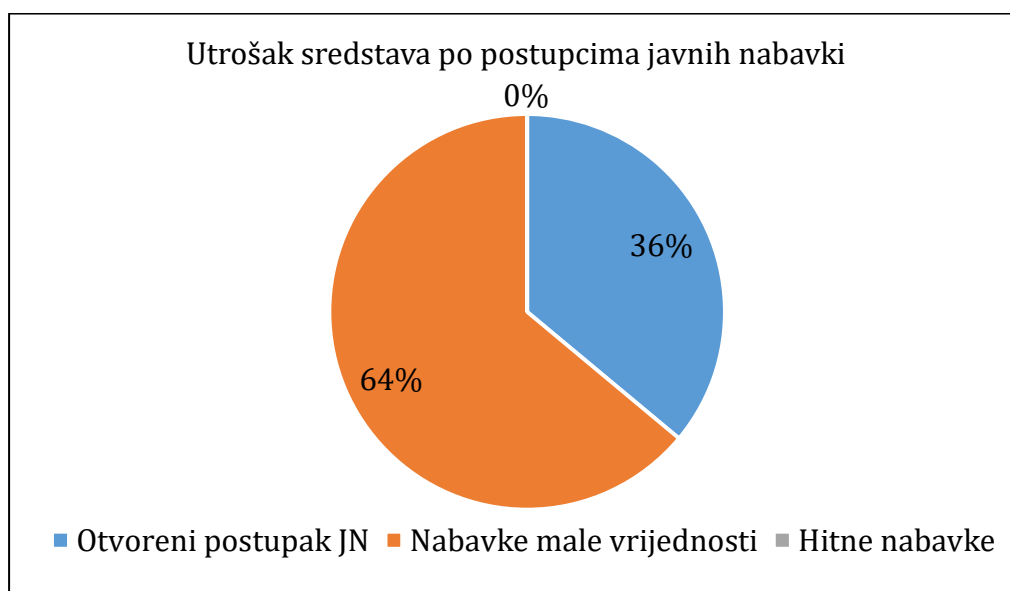
Upravni odbor Regionalnog vodovoda je, u zakonom predviđenom roku, usvojio Plan javnih nabavki za 2019. godinu dana 10.01.2019. godine Odlukom br. 19-23/3. Tokom godine, izvršene su dvije izmjene i dopune Plana, koje su odobrene Odlukama Upravnog odbora br. 19-2391/5 od 31.07.2019. godine i 19-3664/6 od 06.11.2019. godine. Izmjene i dopune Plana javnih nabavki za 2019. godinu korespondiraju sa preporukom Državne revizorske institucije da je veći broj izmjena Plana javnih nabavki adekvatniji pristup prilikom realizacije javnih nabavki tokom godine, u odnosu na konzervativan pristup koji je Regionalni vodovod sprovodio, a koji se odnosi na konzistentnost i punu transparentnost svih planiranih javnih nabavki i budućih aktivnosti koje su predstavljane u Planu već na samom početku godine, pri čemu je akcenat bio stavljen upravo na potrebi da se izmjene Plana vrše u što je moguće manjoj mjeri. Izmjene Plana javnih nabavki su se odnosile na realizaciju projekta povezivanja opštine Herceg Novi na regionalni vodovodni sistem (radovi, stručni nadzor i kontrola zavarenih spojeva) kao finansijski najznačajnijih stavki, imajući u vidu preventivan pristup realizaciji predmetnog projekta pod Ugovorom o kreditu sa Evropskom bankom za obnovu i razvoj. Pošto su pregovori sa ovom bankom bili uspješno okončani, te kako je ovaj projekat postao dio usaglašenog Plana nabavki po kreditu EBRD, u novembru 2019. godine usvojena je i konačna verzija Plana javnih nabavki ukupne procijenjene vrijednosti od 1.012.050 €.

Kako je prethodno istaknuto, cjelokupno poslovanje Regionalnog vodovoda, uključujući i mogućnost realizacije Plana javnih nabavki, je bilo praktično zaustavljeno od 14.08.2018. godine, pa sve do 09.05.2019. godine zbog blokade računa, koja je trajala 268 dana, izazvane presudom Apelacionog suda Crne Gore u sporu sa kompanijom „Strabag“ AG. S obzirom na činjenicu da Zakon o javnim nabavkama predviđa da za svaki postupak javne nabavke, Naručilac prethodno mora imati obezbijeđena finansijska sredstva, obustavljena je realizacija ne samo razvojnih projekata, već je ugroženo i funkcionisanje regionalnog vodovodnog sistema, imajući u vidu nemogućnost izbora izvođača radova na održavanju tehničkih komponenti sistema, zaustavljanje izbora dobavljača roba od kojih zavisi operativan rad sistema, kao i blokada realizacije usluga koje su neophodne za redovan rad preduzeća. Tako su cjelokupne aktivnosti planirane za realizaciju tokom perioda od 12 mjeseci 2019. godine morale biti, koliko je to bilo moguće, realizovane za praktično nešto preko 7 mjeseci, a posljedično, u jednom dijelu su morale biti odložene, a dijelom i redukovane. Međutim, i pored toga, stepen realizacije Plana je ostao na zavidnom nivou, te preduzeće, prevashodno zahvaljujući zalaganju menadžmenta i predanosti zaposlenih, nije snosilo značajnije posljedice usljed potpunog zaustavljanja svih tenderskih postupaka i isteka perioda implementacije praktično svih ugovora za period od 268 dana trajanja blokade.

Sprovođenje Zakona o javnim nabavkama u Regionalnom vodovodu tokom 2019. godine je bilo predmet eksterne kontrole nadležnog državnog organa.

Dana 18.07.2019. godine inspektor Uprave za inspekcijske poslove, Odsjek za inspekciju za javne nabavke, je izvršio inspekcijski nadzor i kontrolu primjene odredbi Zakona o javnim nabavkama. Posebna pažnja je bila posvećena kontroli sprovođenja odredbi Zakona koje se tiču objavljivanja Plana javnih nabavki, Izvještaja o sprovedenim javnim nabavkama, Izvještaja o kršenju antikorupcijskih pravila, evidentiranja postupaka javnih nabavki i zaključenih ugovora o javnim nabavkama. Pored toga, analiziran je i način sprovođenja svih otvorenih postupaka javne nabavke tokom 2019. godine, kao i primjena Pravilnika o nabavkama male vrijednosti i Pravilnika o hitnim nabavkama, Shodno Zapisniku o izvršenom inspekcijskom nadzoru br. 02010/2019-3-25 od 18.07.2019. godine, nije identifikovano ni jedno kršenje Zakona.

Tokom 2019. godine uspješno je sprovedeno 6 otvorenih postupaka javne nabavke, ukupne vrijednosti od 250.244,70 Eura, koji su rezultovali zaključenjem ugovora. Pravilnikom o nabavkama male vrijednosti je realizovano ukupno 443.784,38 Eura. Imajući u vidu da nije bilo realizacije postupaka shodno Pravilniku o sprovođenju hitnih nabavki, može se konstatovati da je Plan javnih nabavki bio dobro koncipiran i, u mjeri mogućeg, pravovremeno realizovan.

Grafik 8.1 : Utrošak sredstava po postupcima javnih nabavki u 2019. godini

Ukupna vrijednost realizovanih javnih nabavki u 2019. godini iznosi 694.029,08 Eura.

Grafik 8.2: Utrošeni iznos po postupcima javnih nabavki u periodu 2010 – 2019. godine

U 2019. godini sprovedeni su sljedeći značajniji postupci javne nabavke (otvoreni postupci javne nabavke i značajnije nabavke male vrijednosti):

1. Otvoreni postupak javne nabavke za nabavku kancelarijskog materijala za potrebe JP „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje“ Budva. Ugovor, vrijednosti 12.376,00 €, dodijeljen je ponuđaču „Kastex“ d.o.o. Podgorica i uspješno je realizovan.
2. Otvoreni postupak javne nabavke za nabavku radova na održavanju elektro opreme. Kako je neprekidan rad regionalnog vodovodnog sistema od izuzetnog značaja, posebno u periodu turističke sezone, to se kao imperativ nameće otklanjanje eventualnih kvarova na način da se ne ugrozi vodosnabdijevanje Crnogorskog primorja. Ugovor, vrijednosti 79.955,59 €, je u fazi realizacije i dodijeljen je ponuđaču „Arhitektonika“ d.o.o. Podgorica.
3. Otvoreni postupak javne nabavke usluga nabavke avio karata i usluga rezervacije hotela i restorana, vrijednosti 40.000,00 €, ugovorom je dodijeljen ponuđaču „Congress travel“ d.o.o. Podgorica. Ugovor se uspješno realizuje.
4. Otvoreni postupak javne nabavke usluga revizije finansijskih izvještaja Regionalnog vodovoda za fiskalnu 2017. godinu za potrebe međunarodnih finansijskih institucija na osnovu Okvirnog sporazuma broj 01-17/12580 od 03.02.2017. godine. Ugovor za reviziju fiskalne 2017. godine sa ponuđačem „Deloitte“ d.o.o. Podgorica je zaključen na iznos od 9.075,00 €.
5. Otvoreni postupak javne nabavke usluga ispitivanja kvaliteta vode za piće. Ugovor, vrijednosti 40.000,00 €, dodijeljen je J.Z.U Dom zdravlja Bar, kao ovlaštenoj i akreditovanoj instituciji za ove poslove u Crnoj Gori. Ugovor se uspješno realizuje.
6. Otvoreni postupak javne nabavke radova na održavanju hidro-mašinske opreme u postrojenjima RVS. Ugovor, vrijednosti 68.838,11 €, zaključen je sa ponuđačem „Indel inženjering“ d.o.o. Podgorica. Ugovor se uspješno realizuje, a dio ugovorenog iznosa će biti utrošen na nabavku rezervnih djelova i opravku uočenih nedostataka, a ostali dio će se utrošiti u skladu sa potrebama planskog i interventnog održavanja hidro-mašinske opreme.
7. Održavanje štampač/skener/fotokopir aparata. Ugovor vrijednosti od 4.454,49 € je dodijeljen ponuđaču „Šćepanović“ d.o.o. Podgorica i uspješno je realizovan.
8. Nabavka usluga snimanja, montiranja i distribucije video i foto priloga, vrijednosti 13.794,00 €, ugovorom je dodijeljena ponuđaču „Info biro Montenegro“ d.o.o. Podgorica. Ugovora je uspješno realizovan.
9. Nabavka hlora i usluga baždarenja boca za hlor, vrijednosti 6.921,20 €, ugovorom je dodijeljena ponuđaču „PDG Professional Development Group“ d.o.o. Podgorica. Ugovor se uspješno realizovao.
10. Nabavka usluga mobilne telefonije za potrebe JP „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje“ Budva. S obzirom na činjenicu da je nesmetano obavljanje poslova u svakodnevnom radu nemoguće obezbijediti bez mogućnosti korišćenja usluga ove vrste, ugovor vrijednosti u iznosu od 6.000,00 € zaključen je sa ponuđačem „Mtel“ d.o.o. Podgorica.
11. Nabavka usluge izrade Plana za kupovinu zemljišta i vraćanje okoline u prethodno stanje, vrijednosti 14.157,00 €, ugovorom je dodijeljena ponuđaču „E3“ d.o.o. Podgorica. Realizacija ugovora je uslovljena saglasnošću EBRD, za čije potrebe se i radi predmetni Plan.
12. Nabavka usluga dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije objekata, vrijednosti 5.989,50 €, ugovorom je dodijeljena ponuđaču „Slavisan DDD“ d.o.o. Podgorica. Realizacija ugovora je u toku.
13. Nabavka geodetskih radova, za potrebe regulisanja imovinsko – pravnih odnosa, a u cilju obezbjeđenja nesmetanog pristupa infrastrukturi regionalnog vodovodnog sistema i

upisa prava službenosti prolaza nad nepokretnostima u okviru kojih je izgrađena predmetna infrastruktura. Realizacija ovog Ugovora je dodijeljena ponuđaču „Navstar 7“ d.o.o. Nikšić za iznos od 14.890,26 €.

14. Nabavka i instalacija 6 terminala za evidenciju radnog vremena zaposlenih u JP „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje“ Budva putem kartica. Nabavka i instalacija ove opreme je dodijeljena ponuđaču „Koving“ d.o.o. Podgorica u iznosu od 7.487,40 € i ugovor je uspješno izvršen.
15. Radovi na popravci PLC i komunikacijskog modula kojim se upravlja pumpnom stanicom Bolje Sestre. Nabavku i ugradnju opreme, kao i poslove programiranja i puštanja u rad, vrijednosti 6.278,86 € ugovorom je dobio ponuđač „Arhitektonika“ d.o.o. iz Nikšića. Ugovor je uspješno realizovan.
16. Nabavka radova na čišćenju vodoizvorišta Bolje Sestre iz kojeg se snabdijeva vodom čitavo područje Crnogorskog primorja, je jedna od aktivnosti koju redovno, na godišnjem nivou, sprovodi Regionalni vodovod kao neophodan uslov za očuvanje kvaliteta vode koja se isporučuje krajnjim korisnicima, pa samim tim i za funkcionisanje regionalnog vodovodnog sistema kao infrastrukture od nacionalnog značaja. Ugovor je dodijeljen ponuđaču „Hidromont inženjering“ d.o.o. za ukupan iznos od 6.348,87 €.
17. Nabavka usluga Revizije Plana zaštite obavezno šticehnenih objekata za potrebe JP „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje“ Budva je ugovorom dodijeljena ponuđaču "Security guard Montenegro" d.o.o. Podgorica za iznos od 4.235,00 €. Usluge su uspješno realizovane.
18. Radovi na opremanju prostorija u objektima regionalnog vodovodnog sistema, gdje su planirani radovi na nabavci i ugradnji stolarije, kancelarijskog namještaja, molerski, građevinski i završni građevinski radovi, radovi na betoniranju i postavljanju pločica i ograda, instalacijski radovi u zgradama kao i radovi na adaptaciji zgrada. Realizaciju ovih radova u iznosu od 27.009,35 € dodijeljena je ponuđač „Karadag consulting & construction“ d.o.o. Podgorica. Ugovor je uspješno realizovan.
19. Nabavka usluga revizije glavnog projekta cjevovoda na dionici Lastva-Tivat dodijeljena je ponuđaču „Institut za razvoj i istraživanja u oblasti zaštite na radu“ ugovorom u iznosu od 7.450,00 €. Ugovor je uspješno realizovan.
20. Nabavka usluga izrade ažuriranog plana otplate beskamatnog IDA kredita Svjetske banke br.4322-MOT, u skladu sa MRS 39 dodijeljena je i uspješno realizovana od strane „Ernst & Young“ d.o.o. Beograd za iznos od 1.600,00 €.
21. Ugovor za usluge servisa laboratorijske opreme u iznosu od 3.418,25 € je dodijeljen ponuđaču „Analysis“ d.o.o. iz Beograda i uspješno je realizovan.
22. Nabavka potrepština za potrebe JP „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje“ Budva je dodijeljena ponuđaču "Veletex" d.o.o. iz Podgorice za iznos od 9.912,39 €. Ugovor je realizovan.
23. Instalacija informacionog sistema za računovodstvo „SAP“. Regionalni vodovod je izvršio planiranu nabavku i instalaciju softverskog paketa koji preduzeću omogućava da upravlja poslovnim procesima i vrši koordinaciju pojedinačnih poslovnih jedinica kroz integrisani sistem koji će u realnom vremenu pratiti poslovanje preduzeća i pri tome imati istu bazu podataka za sve informacije. Ova nabavka je ugovorena sa ponuđačem "B-one" d.o.o. Podgorica za iznos od 14.157,00 €. Ugovor je uspješno realizovan.
24. Nabavka usluga registrovanja (tehnički pregled), obaveznog i kasko osiguranja vozila je ugovorena sa ponuđačem „Sava osiguranje“ a.d. i „Sava car“ d.o.o. za iznos od 4.393,37 €. Ugovor je uspješno realizovan.
25. Nabavka usluga osiguranja zaposlenih, vrijednosti 1.837,44 €, ugovorom je dodijeljena ponuđaču „Swiss osiguranje“ a.d. Podgorica. Ugovor je uspješno realizovan.
26. Usluge izrade elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu projekta tankovanja vode za potrebe JP „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje“ Budva je dodijeljen ponuđaču „Plan plus“ d.o.o. Podgorica za iznos od 7.381,00€. Ugovor je uspješno realizovan.

27. Izrada Glavnog projekta izmještanja cjevovoda na dionici Lastva Grbaljska – Tivat. Ugovor je dodijeljen ponuđaču „Simm inženjering“ d.o.o. Podgorica za iznos od 14.400,00 €. Ugovor je uspješno realizovan.
28. Ugovor za pružanje usluga prevođenja za potrebe JP „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje“ Budva je dodijeljen ponuđaču „Educo centar“ d.o.o. Podgorica za iznos od 12.000,00 €. Ugovor je uspješno realizovan.
29. Nabavka usluga održavanja sistema klimatizacije u objektima Regionalnog vodovoda je ugovorena sa ponuđačem „Energogroup“ d.o.o. Podgorica na iznos od 8.703,53 €. Ugovor je uspješno realizovan.
30. Nabavka računarske opreme za potrebe JP „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje“ Budva je ugovorena sa ponuđačem "G tech" d.o.o. Podgorica za iznos 14.120,70 €. Ugovor je uspješno realizovan.
31. Nabavka usluga servisa vozila, vrijednosti 12.500,00 €, ugovorom je dodijeljena ponuđaču „Alliance“ d.o.o. Podgorica. Realizacija ugovora je u uspješno sprovedena.
32. Nabavka male vrijednosti za nabavku kancelarijskog materijala za potrebe JP „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje“ Budva. Ugovor, vrijednosti 11.819,40 €, dodijeljen je ponuđaču „Kastex“ d.o.o. Podgorica i uspješno je realizovan.
33. Nabavka goriva za službena vozila JP „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje“ Budva. Ugovor vrijednosti 12.500,00 €, dodijeljen je ponuđaču „Jugopetrol“ A.D. Podgorica i uspješno je realizovan.
34. Usluga snimanja promotivnog filma i izrade TV spota, koji će prezentovati razvojni projekat Regionalnog vodovoda. Ugovor je dodijeljen ponuđaču „Natenane production“ d.o.o. na iznos od 7.320,50 € i uspješno je realizovan.

Shodno Zakonu o javnim nabavkama, svi zaključeni ugovori su objavljeni na Portalu javnih nabavki i dostavljeni Upravi za javne nabavke. Za zaključene ugovore sačinjeno je Rješenje o implementaciji ugovora kojim je imenovan zaposleni odgovoran za sprovođenje ugovora, a koje sadrži jasna uputstva i obaveze zaposlenog, kako u odnosu na drugu ugovornu stranu, tako i u odnosu na ugovorene uslove.

I pored vanrednosti u poslovanju Regionalnog vodovoda od 14.08.2018. do 09.05.2019. godine i nemogućnosti realizacije postupaka javnih nabavki u periodu od 9 mjeseci, Plan javnih nabavki za 2019. godinu je u velikoj mjeri realizovan. U javnim nabavkama Regionalni vodovod je vodio antikoruptivnu i transparentnu poslovnu politiku, a sistem javnih nabavki je funkcionisao na adekvatan način, što je potvrđeno i od strane Uprave za inspekcijske poslove Crne Gore.

8.2 Realizacija Plana nabavki po Ugovoru o kreditu sa EBRD

Ugovor o kreditu sa EBRD u iznosu od 12 miliona eura je zaključen 26.02.2020. godine. Po ispunjenju preduslova za pravosnažnost ovog ugovora, isti je postao efektivan 06.02.2020. godine. U skladu sa procedurama nabavke EBRD, tokom 2019 započeti su i realizovani sljedeći postupci nabavke:

- Izbor revizora finansijskih izvještaja Regionalnog vodovoda za 2018. i 2019. fiskalnu godinu,
- Izbor izvođača radova na povezivanju opštine Herceg Novi na regionalni vodovodni sistem, i
- Izbor konsultanta za pružanje usluga podrške implementaciji projekta.

Izbor revizora finansijskih izvještaja Regionalnog vodovoda za 2018. i 2019. fiskalnu godinu

Jedan od uslova za zaključenje ugovora o kreditu je bilo dostavljanje izvještaja o reviziji finansijskih izvještaja za 2017. godinu koji je bio izrađen od strane revizora „Deloitte“ d.o.o. i usvojen dana 31.07.2019. godine, ali i dostavljanje izvještaja za 2018. godinu, čija izrada, u datom periodu, nije bila ni ugovorena. Uz obavezu pribavljanja revizorskog mišljenja za prethodnu, 2018. godinu, bila je iskazana potreba i za izborom revizora tekuće, 2019. godine, koji bi na dnevnom nivou, uz Revizorski odbor, bio na raspolaganju preduzeću za potrebe konsultovanja povodom ispravne primjene crnogorskih i međunarodnih računovodstvenih standarda u poslovanju.

JP „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje“ je tokom proteklog perioda detaljno i redovno informisalo o realizaciji revizije finansijskih izvještaja preduzeća za 2015, 2016. i 2017. godinu, kao i sa razlozima koji su doveli do izvjesnog kašnjenja u realizaciji ove aktivnosti. Kao što je poznato, pored iščekivanja odluka sudskih instanci po sporu sa kompanijom „Strabag“ AG Austrija, razlozi za relativno dug period između okončanja fiskalne 2015, 2016. i 2017. godine i izvršenja revizije sačinjenih finansijskih izvještaja za te godine se u najvećoj mjeri odnose na prolongiranu tendersku proceduru (ne zbog bilo kakvog nepostupanja Regionalnog vodovoda), u skladu sa kojom je ugovor sa revizorskom kućom „Deloitte“ d.o.o. zaključen tek u aprilu 2017. godine, kao i na činjenicu da je Regionalni vodovod bio suočen sa realizacijom preporuka izdatih od strane Državne revizorske institucije. Usvajanjem izvještaja revizora o reviziji finansijskih izvještaja za 2017. godinu dana 31.07.2019. godine, konačno je okončana procedura koja je, u skladu sa odredbama Zakona o javnim nabavkama, započela još u septembru 2015. godine. Uz prethodno, treba napomenuti da je tenderska procedura bila dodatno usložnjena činjenicom da međunarodne finansijske institucije, za čije potrebe se i radi revizija finansijskih izvještaja (Regionalni vodovod je u navedenom periodu bilo klasifikovano kao malo preduzeće i, po zakonu, nije imalo obavezu vršenja revizije) imaju striktne zahtjeve kada je u pitanju izbor revizorske kuće koja može vršiti reviziju finansijskih izvještaja korisnika njihovih kredita.

Plan nabavki za kredit koji je usaglašen sa EBRD tokom 2019. godine, podrazumijeva mogućnost direktne pogodbe za nabavke usluga revizije vrijednosti do 70.000,00 eura za period trajanja implementacije projekta, što je u saglasnosti sa uputstvima za nabavke ove Banke, koja su primjenljiva za predmetno kreditno zaduženje. U cilju izbora renomirane nezavisne revidentske kuće za reviziju finansijskih izvještaja za 2018. i 2019. godinu, Regionalni vodovod se obratio prethodnom revizoru „Deloitte“ d.o.o., kao i poznatim revizorskim kućama „PWC“ d.o.o. i „Ernst & Young“ d.o.o. sa zahtjevom za iskazivanje zainteresovanosti za pružanje predmetnih usluga. Zahtjev nije upućen revizorskoj kući „KPMG“ d.o.o., kao četvrtoj renomiranoj kompaniji u svjetskim okvirima, imajući u vidu da je ovom društvu za reviziju, tj. crnogorskoj podružnici ovog društva, na sopstveni zahtjev, u novembru 2018. godine oduzeta dozvola za obavljanje revizije od strane Ministarstva finansija.

„Deloitte“ d.o.o. i „PWC“ d.o.o. su, uz zahvalnost za zahtjev Regionalnog vodovoda, ipak odustali od dostavljanja ponude navodeći kao razloge prethodno preuzete obaveze i kratak rok za završetak planiranih usluga revizije. Sa druge strane, „Ernst & Young“ d.o.o. je prvobitno potvrdno odgovorio na zahtjev i sa ovom kompanijom je, po okončanju svih procedura, bio usaglašen nacrt ugovora u ukupnom iznosu od 39.010,00 eura za reviziju finansijskih izvještaja za fiskalnu 2018. i 2019. godinu. Međutim, dana 12.09.2019. godine „Ernst & Young“ d.o.o. je obavijestio Regionalni vodovod, da su, nakon okončanja svojih procedura vezanih za ocjenu nezavisnosti, utvrdili da su u prethodnom periodu pružili usluge zbog koji postoji sukob interesa, te da ne smiju da pružaju usluge revizije finansijskih izvještaja Regionalnog vodovoda za 2018. godinu. Upravni odbor je nakon navedenog dopisa, dana 13.09.2019. godine, donio Odluku kojom je stavio van snage Odluku o davanju saglasnosti na zaključenje ugovora o reviziji sa revizorskom kućom „Ernst & Young“ d.o.o. Podgorica i zadužio menadžment Regionalnog vodovoda na čelu sa direktorom Jevrićem da preduzme sve neophodne i hitne mjere kako bi nastavio proceduru za izbor i zaključenje Ugovora sa nezavisnim revizorom iz reda renomiranih

revizorskih kuća za reviziju finansijskih izvještaja za fiskalnu 2018. i 2019. godinu. Za navedeni ugovor je bilo neophodno da se ispune sljedeći uslovi:

- Urgentnost za izradu revizije finansijskih izvještaja za 2018. godinu, kao preduslova za zaključenje Ugovora o kreditu, naročito ako se ima u vidu da je zaključenje Ugovora o kreditu planirano do kraja 2019. godine.
- Renomirane revizorske kuće su one koje su prihvatljive i preferirane kako od strane EBRD, tako i Svjetske banke, kao kreditora Regionalnog vodovoda.
- Potreba finansijskog sektora da ima revizora koji će, na praktično svakodnevnom nivou, pratiti rad uz mogućnost davanja instrukcija, što se naročito odnosi na trenutno poslovanje (tokom 2019.godine) iz kojeg razloga je i predloženo da se Ugovor zaključi za izradu revizije finansijskih izvještaja za 2018. i 2019.godinu.

Već 16.09.2019. godine menadžment Regionalnog vodovoda je uputio zahtjev za iskazivanje zainteresovanosti revizorskoj kući „Crowe MNE“ d.o.o Podgorica kao jednoj od 10 svjetskih najpriznatijih revizorskih mreža koje se bave ovom djelatnošću. „Crowe MNE“ d.o.o. Podgorica je dostavilo ponudu 17.09.2019. godine u ukupnom iznosu od 29.040,00 sa PDV-om uz navode da propratni troškovi (transport, smještaj i ishrana), neće preći 3% neto naknade za reviziju jedne fiskalne godine što ukupno iznosi do 720,00 eura za reviziju obje fiskalne godine.

Imajući u vidu potpunu usaglašenost mogućnosti zaključenja ugovora za usluge revizije, kako sa stanovišta Zakona o javnim nabavkama (koji se ne primjenjuje na nabavke koje se sprovede po posebnom postupku na osnovu ugovora sa međunarodnom organizacijom), tako i sa stanovišta pravila o nabavkama Evropske banke za obnovu i razvoj, Upravni odbor je odobrio zaključenje ugovora sa „Crowe MNE“ d.o.o Podgorica za reviziju finansijskih izvještaja za fiskalnu 2018. i 2019. godinu. Ugovor je zaključen uz obavezu izrade Izvještaja revizora na crnogorskom i engleskom jeziku, pri čemu je Izvještaj podložen komentarima Banke. Izvještaj revizora je dostavljen 31.10.2019. godine, i, kao i izvještaji prethodnih nezavisnih revizora („Ernst & Young“ i „Deloitte“), dokazao je zakonito poslovanje Regionalnog vodovoda.

Izbor izvođača radova na povezivanju opštine Herceg Novi na regionalni vodovodni sistem

U cilju uštede vremena, tokom 2019. godine, paralelno sa pripremom ugovora o kreditu i prateće dokumentacije, pripremana je i tehnička dokumentacija po standardima banke za raspisivanje tendera po procedurama EBRD, i to za radove na povezivanju opštine Herceg Novi na regionalni vodovodni sistem i za izbor konsultanta za usluge podrške implementaciji projekta.

Tender za radove na povezivanju opštine Herceg Novi na regionalni vodovodni sistem je raspisan, uz saglasnost Upravnog odbora i EBRD, na Dan Regionalnog vodovoda, 29.09.2019. godine, i nakon uspješno sprovedene procedure, 25.11.2019. godine, su primljene dvije ponude. Nakon okončanog postupka ocjene i vrednovanja ponuda, Komisija za ocjenu i vrednovanje ponuda je zaključila da su obje dostavljene ponude ispravne, te da zadovoljavaju sve finansijske, tehničke i komercijalne uslove koji su postavljeni tenderskom dokumentacijom. Ponuđeni iznosi su sljedeći:

Br.	Ime ponuđača	Iznos ponude bez PDV [EUR]	PDV	Iznos ponude sa PDV [EUR]
1.	Konzorcijum Indel Inženjering-Ramel-Civil Engineer - Podgorica	1.515.782,23	318.314,27	1.834.096,49
2.	MPP "Jedinstvo" a.d. Sevojno	2.184.024,03	458.645,05	2.642.669,08

Komisija za ocjenu i vrednovanje ponuda je predložila direktoru da se Banci pošalje Izvještaj o ocjeni ponuda i predlog za dodjelu ugovora ponuđaču Konzorcijum Indel Inženjering-Ramel-Civil Engineer – Podgorica za ukupan iznos ponude od 1.834.096,49 EUR sa PDV. Po saglasnosti direktora, Izvještaj je upućen Banci, koja je 18.12.2019. godine dala saglasnost na Izvještaj, te je nakon saglasnosti Upravnog odbora, ugovor o izvođenju radova sa navedenim ponuđačem zaključen 20.01.2020. godine uz planirani rok završetka radova od 6 mjeseci. Međutim, pokazana efikasnost u sprovođenju tenderske procedure i zaključenu ugovora, koja je za cilj imala završetak radova prije početka glavne ljetnje turističke sezone 2020. godine, nije dala rezultat usljed izbijanja pandemije virusa COVID-19 i praktičnog obustavljanja svih aktivnosti izvođača na nabavci opreme usljed zatvaranja granica, te drugih posljedica koje je ova okolnost prouzrokovala.

Izbor konsultanta za pružanje usluga podrške implementaciji projekta

U sklopu projekta sa EBRD, ova banka je opredijelila iznos od cca EUR 1.000.000, kao bespovratna sredstva koja će se utrošiti na podršku implementaciji projekta, izradu tehničkih studija i analiza koje se tiču energetske efikasnosti, upravljanju vodnim resursima i sl. Iznos od EUR 350.000 je opredjeljen za ugovor za konsultantske usluge podrške implementaciji projekta, koje se odnose na:

- Izradu idejnog projekta izgradnje infrastrukture za vodosnabdijevanje, prikupljanje i odvođenje otpadnih voda, kao i za izgradnju postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda u naseljima Dobra Voda i Veliki pijesak, uključujući i podršku za sprovođenje postupaka nabavki;
- Stručni nadzor nad radovima na povezivanju opštine Herceg Novi na regionalni vodovodni sistem;
- Podršku za usaglašavanje poslovanja i izradu izvještaja u sklopu ugovora sa EBRD, uključujući i podršku za sprovođenje mjera zaštite životne sredine i socijalnih pitanja.

Za predmetne usluge Regionalni vodovod je, u skladu sa pravilima nabavke EBRD, započeo tendersku proceduru 18.12.2019. godine, da bi 11.02.2020. godine ovaj tenderski postupak bio zaključen dostavljanjem 4 ponude. Ponude su dostavili ponuđači:

1. Konzorcijum - Joint venture C. & S. DI GIUSEPPE Ingegneri Associati S.r.l., DeCoM Montenegro d.o.o. i Ortis d.o.o.;
2. Dahlem Beratende Ingenieure GmbH & Co. Wasserwirtschaft KG;
3. Konzorcijum - Joint venture HYDRO CONTROL d.o.o. i Građevinski nadzor i laboratorijska ispitivanja d.o.o.;
4. Konzorcijum - Joint venture IPSA INSTITUT d.o.o. i Cinetics mobility construction d.o.o.

Komisija za otvaranje i vrednovanje ponuda je izvršila tehničku i finansijsku ocjenu ponuda konsultanata, o čemu su sačinjeni pojedinačni izvještaji. Izvještaji o ocjeni ponuda su dobili saglasnost predstavnika EBRD. Rezultati ocjene ponuda su prezentovani u sljedećoj tabeli:

Br.	Naziv konsultanta (vodeće firme)	Tehnička ocjena [bodovi]	Finansijske ponude [EUR]	Ukupan broj bodova
1.	C. & S. DI GIUSEPPE Ingegneri Associati S.r.l. (Italija)	67,89	285.750,00	87,89
2.	IPSA INSTITUT ltd (Bosna i Hercegovina)	66,28	335.000,00	83,34
3.	HYDRO CONTROL ltd (Bosna i Hercegovina)	64,53	345.590,00	81,06
4.	Dahlem Beratende Ingenieure GmbH & Co. Wasserwirtschaft KG (Njemačka)	67,28	510.331,63	78,48

Kako je u prethodnoj tabeli naznačeno, ponuda Konzorcijuma - Joint venture C. & S. DI GIUSEPPE Ingegneri Associati S.r.l., DeCoM Montenegro d.o.o. i Ortis d.o.o. je, u tehničkom smislu, ocijenjena kao najpovoljnija, a istovremeno je, kako se ispostavilo nakon odobrenja Izvještaja o tehničkoj ocjeni ponuda, i finansijski najniža (285.750,00 eura), uz napomenu da je procijenjena vrijednost nabavke bila EUR 350.000,00.

Nakon pribavljanja saglasnosti EBRD-a, upućen je zahtjev ovoj Banci za razmatranje mogućnosti proširenja opsega usluga konsultanta na izradu idejnog projekta vodovodne i kanalizacione mreže za naselja Utjeha i Kruče, a u skladu sa zaključenim Memorandumima o saradnji sa opštinama Bar i Ulcinj. Sa navedenim predlogom Banka se saglasila, te je konsultantu upućen zahtjev za dostavljanje ažurirane tehničke i finansijske ponude u odnosu na inicijalno ponuđenih 285.750,00 eura. Konsultant je ponudio 350.000,00 eura za kompletan opseg usluga, što odgovara iznosu opredijeljenih bespovratnih sredstava.

Na osnovu navedenog, zaključeno je da se ugovor za konsultantske usluge podrške implementaciji projekta, koje se odnose na:

- Izradu idejnog projekta izgradnje infrastrukture za vodosnabdijevanje, prikupljanje i odvođenje otpadnih voda, kao i za izgradnju postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda u naseljima Dobro Vode, Veliki pijesak, Utjeha i Kruče uključujući i podršku za sprovođenje postupaka nabavki;
- Stručni nadzor nad radovima na povezivanju opštine Herceg Novi na regionalni vodovodni sistem;
- Podršku za usaglašavanje poslovanja i izradu izvještaja u sklopu ugovora sa EBRD, uključujući i podršku za sprovođenje mjera zaštite životne sredine i socijalnih pitanja;

dodijeli Konzorcijumu - Joint venture C. & S. DI GIUSEPPE Ingegneri Associati S.r.l., DeCoM Montenegro d.o.o. i Ortis d.o.o, za iznos od EUR 350.000,00, sa rokom implementacije od 18 mjeseci.

Na zahtjev konsultanta u toku konačnog usaglašavanja ugovora, a imajući u vidu objektivne okolnosti usljed proglašene pandemije virusa COVID-19, dogovoreno je da usluge stručnog nadzora nad radovima na povezivanju opštine Herceg Novi na regionalni vodovodni sistem otpočinu odmah po zaključenju ugovora (predloženi licencirani eksperti su iz Crne Gore), a da se početak realizacije ugovora u dijelu izrade projektne dokumentacije i ostalih usluga odloži do sticanja uslova za početak realizacije ovog dijela projektnog zadatka.

9. REALIZACIJA RAZVOJNIH AKTIVNOSTI

9.1 Realizacija razvojnih projekata uz podršku evropske banke za obnovu i razvoj

Dana 26.12.2019. godine potpisan je ugovor sa Evropskom bankom za obnovu i razvoj, za realizaciju razvojnih projekata Regionalnog vodovoda za koje je Vlada Crne Gore dala saglasnosti u Budžetu za 2019. godinu i definisala državne garancije u iznosu od 12 mil. €.

Prva tranša EBRD kredita od 12 miliona EUR, odnosi se na sljedeće projekte:

- spajanje opštine Herceg Novi na regionalni vodovodni sistem izgradnjom 3,2 km cjevovoda na teritoriji opštine Tivat;
- početak izgradnje 2. faze regionalnog vodovodnog sistema postavljanjem novog cjevovoda od Budve ka Tivtu u dužini od oko 16 km, čime će se kapacitet za opštine Kotor, Tivat i Herceg Novi povećati sa sada raspoloživih 330 na do 750 litara u sekundi;
- Izrada Idejnog projekta izgradnje vodovodne i kanalizacione mreže i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda u naseljima Dobra voda i Veliki pijesak, Utjehe i Kruča, gdje postoji više hiljada objekata za individualno stanovanje koji nemaju vodu za piće u svojim domovima, što predstavlja početak nove vizije razvoja Regionalnog vodovoda u okviru 3. faze razvoja RVS, a koja je kreirana 2015-2016. godine.

9.1.1 Završetak izgradnje i faze regionalnog vodovodnog sistema - priključenje opštine Herceg Novi

Nakon potpisivanja Protokola o saradnji 29.09.2013. godine, kojim je Opština Herceg Novi po prvi put iskazala potrebu za priključenje na RVS, započete su aktivnosti na izradi projektne dokumentacije, dobijanju građevinske dozvole i raspisivanju tendera za izvođenje radova na izgradnji 3,2 km cjevovoda DN500 i pratećeg optičkog kabla kojim će se i ovaj dio sistema uključiti u centralni SCADA sistem za daljinsko upravljanje. U ovu svrhu je u 2016. godini izvršena i sanacija dijela cjevovoda koji će se takođe koristiti za isporuku vode opštini Herceg Novi. Planirana je investicije na izgradnji infrastrukture kojom će se omogućiti isporuka do 200 l/s, od čega 130 l/s za područje hercegovske rivijere i 70 l/s za područje hercegovskog dijela poluostrva Luštica. U avgustu 2018. godine je, usljed odluke Apelacionog suda Crne Gore, kojom je 28. marta 2019. godine priznata presuda Arbitražnog vijeća Međunarodne trgovinske komore po tužbi kompanije Strabag AG, poništen i drugi tender za izbor izvođača radova.

Usljed posljedica koje je odluka Apelacionog suda imala po finansijsko poslovanje preduzeća, predmetna aktivnost se nije mogla finansirati iz prihoda preduzeća, već se u toku 2019. godine pristupilo pregovorima sa EBRD i dogovorilo finansiranje predmetne investicije putem kreditnog aranžmana. Tender za izvođenje radova je raspisan na Dan Regionalnog vodovoda, 29.09.2019. godine, i nakon uspješno sprovedene procedure, 25.11.2019. godine, su primljene dvije ponude. U postupku ocjene i vrednovanja ponuda, kao povoljnija je odabrana ponuda Konzorcijuma „Indel Inženjering-Ramel-Civil Engineer“ iz Podgorice za ukupan iznos od 1.834.096,49 € sa PDV-om, a sa kojima je potpisan ugovor 20.01.2020. godine, što suštinski ukazuje da se u 2020. godini, sa velikom izvjesnošću, može očekivati završetak radova na priključenju opštine Herceg Novi na RVS, odnosno završetak izgradnje I faze regionalnog vodovodnog sistema.

9.1.2 Početak aktivnosti na izgradnji II faze regionalnog vodovodnog sistema

Nakon rekordnih isporuka vode tokom prethodnih godina, kada je iskorišćenost dijela sistema za opštine Kotor, Tivat i Herceg Novi dostizala u dužim vremenskim periodima nivo od 100 %, kao prioritet se nameće hitno iniciranje aktivnosti na izgradnji za 2025. godinu planiranog drugog cjevovoda kojim će se podići postojeći kapacitet. Hidraulička analiza djela sistema od Budve do Tivta, koja je završena u septembru 2015. godine, je potvrdila neophodnost prijevremene izgradnje još jednog cjevovoda za potrebe vodosnabdijevanja opština Herceg Novi, Kotor i Tivat. Izgradnja predmetnog cjevovoda je prvobitno planirana za 2025. godinu, odnosno za period kada se očekivalo da će potreba za vodom usloviti izgradnju druge faze regionalnog vodovodnog sistema. Kako je riječ o investiciji koja zahtijeva značajna finansijska sredstva, Regionalni vodovod je već 2016. godine započeo aktivnosti na kreiranju održivog model finansiranja realizacije projekta.

U toku 2019. godine, uprkos činjenici da je u prvoj polovini godine rad preduzeća bio praktično blokiran usljed gore navedenog spora sa firmom Strabag AG, Regionalni vodovod je sproveo aktivnosti na izradi glavnih projekata izgradnje novog cjevovoda na dionici od PK Prijedor do Tivta, i to u faznoj izvedbi kako slijedi:

- Izgradnja cjevovoda na dionici PK „Prijedor” – Lastva Grbaljska,
- Izgradnja cjevovoda na dionici Lastva Grbaljska – Tivat.

9.1.2.1 Izgradnja cjevovoda na dionici PK „Prijedor” - Lastva Grbaljska

U toku 2019. godine su sprovedene završne aktivnosti na izradi i reviziji Glavnog projekta cjevovoda na dionici PK „Prijedor” - Lastva Grbaljska, a na osnovu čega je sprovedena izrada i Elaborata o nepotpunoj eksproprijaciji zemljišta. Time su stvoreni uslovi za pripremu zahtjeva za donošenje odluke o javnom interesu za izgradnju predmetne infrastrukture, a shodno Zakonu o regionalnom vodosnabdijevanju Crnogorskog primorja. Predmetni zahtjev će se uputiti nadležnom Ministarstvu finansija odmah nakon dobijanja Izvještaja o procjeni naknade za nepotpunu eksproprijaciju, a koju će, shodno zakonu, izraditi nadležna komisija Uprave za nekretnine.

U okviru Plana nabavke radova u okviru ugovora o zajmu sa EBRD je ova aktivnost odvojena od izgradnje cjevovoda na dionici Lastva Grbaljska - Tivat (koja će se graditi zajedno sa planiranim bulevarom). Ovo je urađeno da bi se predmetna dionica mogla izgraditi samostalno, u što kraćem roku, a sve u cilju da se kapacitet ovog dijela sistema makar djelimično podigne za ljetnju turističku sezonu 2021. godine, dok se završetak dionice koja će se graditi zajedno sa izgradnjom bulevara se može očekivati za 2022. ili 2023. godinu.

Takođe, za potrebe sprovođenja Ugovora o zajmu sa EBRD, odnosno za potrebe zadovoljenja procedura EBRD pri finansiranju projekata infrastrukture, angažovan je i konsultant za izradu dokumenta Land acquisition and livelihood restoration plan (LALRP), odnosno plan za eksproprijaciju i vraćanje zemljišta u prvobitno stanje. Mjere propisane predmetnim dokumentom će se sprovoditi prilikom implementacije projekta, a tiču se zaštite prava vlasnika privatnog zemljišta kroz koje će proći planirani cjevovod. Ovaj dokument je takođe i jedan od uslova za odobrenje prve isplate po osnovu Ugovora o zajmu i njegovoj izradi je dat primarni značaj.

9.1.2.2 Izgradnja cjevovoda na dionici Lastva Grbaljska-Tivat

Regionalni vodovod je, shodno Planu rada za 2019. godinu, sproveo aktivnosti na izradi Glavnog projekta za izgradnju novog cjevovoda u sklopu izgradnje novog bulevara na dionici Jaz – Tivat. Uspostavljanjem saradnje sa Upravom za saobraćaj, u smislu objedinjavanja postupaka projektovanja saobraćajnice i cjevovoda, je omogućilo značajnu finansijsku uštedu. Takođe, izbjegli će se eventualni problemi koji bi mogli nastati usljed poklapanja trase saobraćajnice sa trasom RVS, kao što je već bio slučaj prilikom rekonstrukcije raskrsnice na Zavali, kada se sa izvođenjem radova kasnilo 18 mjeseci. Kako će se i radovi na izgradnji cjevovoda i na radovi izgradnji bulevara finansirati u saradnji sa EBRD, to je dogovoreno da se u prvom kvartalu 2020. godine objavi jedinstven tender za izbor izvođača za izgradnju i cjevovoda i bulevara. Aktivnosti koje su u 2019. godini, uprkos problemima izazvanim blokadom transakcionih računa, po ovom pitanju sprovedene će omogućiti uspostavljanje infrastrukturne osnove za dugoročno održivo vodosnabdijevanje teritorije opština Kotor, Tivat i Herceg Novi, uz obezbijedene kapacitete za sve razvojne aktivnosti na ovom području.

9.2 Implementacija aktivnosti prekograničnog Interreg – IPA CBC Italija-Albanija-Crna Gora programa

Regionalni vodovod je u okviru Projekta Interes – IPA CBC, u saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja apliciralo za implementaciju aktivnosti koje će značajno unaprijediti upravljanje rizicima u oblasti kvaliteta podzemnih voda i zaštiti izvorišta Bolje Sestre, ali i omogućiti unaprjeđenje GIS sistema RVS i bolje praćenje parametara rada RVS. Aplikacija je u saradnji sa partnerima iz Italije (Regione Puglia - Dipartimento dell'Agricoltura e dello Sviluppo Rurale ed Ambientale – Sezione Risorse Idriche, Acquedotto Pugliese S.p.A. i Regione Molise) i iz Albanije (Bashkia Tirane) podnesena i u prihvaćena od strane Zajedničkog sekretarijata, nakon čega se pristupilo potpisivanju ugovora od strane svih 6 partnera. Predviđeni okvirni budžet za planirane aktivnosti ovog preduzeća iznosi 1.057.439,99 €. Od predmetnog iznosa je bespovratno 898.823,99 €, koja će se refundirati nakon uspješno sprovedenih aktivnosti, dok je 158.616,00 € učešće Regionalnog vodovoda kroz angažman osoblja i resursa preduzeća.

Međutim, usljed prilično loše komunikacije sa Vodećim partnerom iz Italije (Regione Puglia - Dipartimento dell'Agricoltura e dello Sviluppo Rurale ed Ambientale), koja je bila najveći izazov i prilikom izrade aplikacije, do trenutka sačinjavanja ovog izvještaja nije došlo do značajnijih aktivnosti na implementaciji aktivnosti predviđenih aplikacijom. Sa predmetnim kašnjenjem je upoznat i Zajednički sekretarijat (tijelo sa sjedištem i Italiji i koje prati implementaciju prekograničnog programa).

Za potrebe postizanja zadatih ciljeva u implementaciji aktivnosti predviđenim CROSWATER projektom je neophodno pokrenuti tenderske procedure za izbor pojedinačnih konsultanata za pripremu i sprovođenje tenderskih procedura po PRAG pravilima, za izvještavanje po IPA pravilima, ali i za izbor konsultantske kuće koja će izraditi Prekogranični integrisani plan upravljanja vodnim resursima. Ovo predstavljaju prve aktivnosti koje je neophodno sprovesti da bi se postigao zadati cilj. U tu svrhu su pripremljeni projektni zadaci i do polovine februara se očekuje raspisivanje tendera po PRAG pravilima. Takođe, u pripremi je i tender za nabavku opreme za detekciju gubitaka na RVS, čijom realizacijom i se sigurno ispunio zadati cilj.

Međutim, imajući u vidu da povraćaj uložениh finansijskih sredstava uveliko zavisi od uspjehnosti svih partnera, cijeneći i postojeći problem sa komunikacijom sa Vodećim partnerom, Regionalni vodovod će sve aktivnosti do pred potpisivanje ugovora sa izabranim konsultantima privesti kraju u najkraćem mogućem roku, ali samo potpisivanje ugovora će se razmotriti sagledavajući angažmana ostalih partnera u projektu. Takođe, evidentirani problem sa prijemom avansnih sredstava iz programa bi se, po najavama Zajedničkog sekretarijata, do tada trebao riješiti, što će takođe značajno uticati na odluku o potpisivanju ugovora. Ovo iz razloga da se izbjegne mogućnost ulaganja sopstvenih sredstava, koja zbog eventualnog neuspjeha partnera u projektu ne bi bila refundirana. Dakle, Regionalni vodovod će sa svoje strane ubrzati aktivnosti i sprovesti sve mjere da se ispune zadati ciljevi, uz dodatno animiranje Vodećeg partnera koji je suštinski zadužen da organizuje sve partnere i komunicira sa Zajedničkim sekretarijatom.

9.3 Informacija o izradi studije izvodljivosti o energetskeoj efikasnosti i proizvodnji električne energije

U okviru saradnja sa Evropskom bankom za obnovu i razvoj (EBRD), koja je rezultirala sklapanjem ugovora o zajmu za početak izgradnje II faze regionalnog vodovodnog sistema, je izdejtstvovano više grantova koji će biti uloženi u dodatno poboljšanje upravljanja regionalnim vodovodnim sistemom. Jedan od predmetnih grantova je podrazumijevao i izradu Studije izvodljivosti o energetskeoj efikasnosti regionalnog vodovodnog sistema i mogućnosti proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora, što je detaljnije izloženo u poglavlju 4.4 - Izvještaj o energetskeoj efikasnosti

9.4 Izrada projektne dokumentacije za izvoz vode tankovanjem

U prethodnom periodu nekoliko kompanija je posjetilo Regionalni vodovod, iskazavši ozbiljno interesovanje za saradnju po pitanju dodatne valorizacije izvorišta, prodajom vode u komercijalne svrhe. Pored obavljanja svoje osnovne djelatnosti vodosnabdijevanja opština na Crnogorskom primorju, s obzirom na relativno mali stepen iskorišćenosti sistema u toku godine, koje se kreće na nivou od maksimalnih cca 30 %, ukazuje se prilika za potencijalno poboljšanje poslovanja izvozom vode za piće. U narednom periodu nastaviće se sa aktivnostima na traženju inostranih partnera i tržišta za plasman vode, a zainteresovanim subjektima će biti ponuđene neke od varijanti za koje su u prethodnom periodu stvorene tehničke pretpostavke i razmatrana konkretna rješenja i to:

- brodski izvoz vode za piće preko platforme, tankerima kapaciteta do 300.000 m³;
- brodski izvoz vode za piće preko Luke Bar, tankerima maksimalnog kapaciteta do 80.000 m³.

Regionalni vodovod je u 2019. godini finansirao izradu Idejnog projekta izgradnje infrastrukture za isporuku vode tankerima do 300.000 m³, pri čemu je takođe izrađen i Elaborat o uticaju na životnu sredinu. Sprovedena je zakonom propisana javna rasprava i u toku je analiza Elaborata od strane komisije Agencije za zaštitu životne sredine, čije se Mišljenje očekuje u februaru 2020. godine.

Sprovođenjem ovih aktivnosti je konkretizovana ideja o izvozu vode tankerima velike zapremina, uz korišćenje posljednjih tehnoloških rješenja za tankovanje na otvorenom moru.

Ukupna vrijednost infrastrukturnih radova koje je potrebno izvesti nakon eventualnog sklapanja ugovora sa strateškim investitorom iznosi cca 16 miliona €.

Za ostvarenje druge varijante neophodno je izgraditi cca 2,0 km novog cjevovoda na potezu od magistralnog puta Bar – Ulcinj do ulaza u Luku Bar, kao i dodatni cjevovod unutar lučkog akvatorijum do lokacije predviđene za vez, na kome bi se tankovala voda. Ovom varijantom obezbjeđuje se hlorisana voda za brodski transport iz južnog kraka RVS. Predmetne aktivnosti je planirana i Planom rada za 2018. godinu, ali je tender za izbor projektanta poništen nakon odluke Apelacionog suda Crne Gore, kojom je priznata presuda Arbitražnog vijeća Međunarodne trgovinske komore po tužbi kompanije Strabag AG. Usljed izuzetno dugog trajanja blokade transakcionih račune, raspisivanje tendera za izbor projektanta je odloženo u odnosu na Plan rada iz 2019. godine.

9.5 Izrada projektne dokumentacije za natkrivanje vodozahvata

U sklopu izgradnje RVS je izgrađen i objekat vodozahvata izvorišta Bolje Sestre. Vodozahvat je izveden u vidu lučne betonske brane koja sadrži specijalni sistem za regulaciju isticanja izvorišne vode kojim je onemogućen prodor jezerske vode u vodozahvat.

Regionalni vodovod je u prethodnom periodu sproveo aktivnosti na izradi Plana zaštite objekata RVS u kojem je dat poseban osvrt na neposrednu zonu sanitarne zaštite izvorišta, a samim tim i na objekat vodozahvata. S obzirom da su bezbednosne analize konstatovale znatnu izloženost izvorišta potencijalnim rizicima od izazivanja namjernog zagađenja, to je Planom preporučeno da se uvede dodatna zaštita izvorišta. Takođe, istovjetna preporuka je data i u Izvještaju komisije za tehnički prijem regionalnog vodovodnog sistema, a na osnovu kojeg je dobijena Upotrebna dozvola za rad sistema. Imajući u vidu navedeno, a u cilju prevencije potencijalnih rizika po zdravlje potrošača, Regionalni vodovod je planirao još u 2017. godini sprovede aktivnosti na izradi i reviziji projektne dokumentacije za natkrivanje objekta vodoizvorišta.

Međutim, usljed nedostatka planske dokumentacije za predmetno područje, predmetna aktivnost nije sprovedena. U okviru javne rasprave na PPPN NP Skadarsko jezero dostavljeni su zahtjevi da se ovim planskim dokumentom stvore uslovi za realizaciju ovog projekta. Nakon usvajanja PPPN NP Skadarsko jezero će se podnijeti zahtjev za izdavanje urbanističko-tehničkih uslova i raspisati tender za izradu Glavnog projekta. U ovom trenutku se ne može sa preciznošću konstatovati vrijeme za početak ove aktivnosti, jer se čeka usvajanje planskog dokumenta, ali se očekuje da će se započeti u 2020. godini.

Dodatno, shodno ranije pomenutoj Studiji energetske efikasnosti regionalnog vodovodnog sistema, predviđaje se i instaliranje solarnih panela na krovnoj konstrukciji, koji će znatno doprinijeti postizanju energetske efikasnosti u postrojenju Bolje Sestre, bilo da se na taj način dobijena energija koristi za rasvjetu, za grijanje i hlađenje unutrašnjih prostorija postrojenja ili za eventualnu isporuku snabdjevaču.

9.6 Unaprjeđenje video nadzora

U okviru RVS ne postoji jedinstveni video nadzor kojim bi se nadzirali svi objekti koje se nalaze u sastavu RVS, uključujući i upravnu zgradu. Razvoj ovog dijela IT sektora bi značajno doprinio bezbjednosti RVS. U prvom kvartalu 2017. godine je realizovana investicija od 50.000 € na

ugradnji opreme propisane Planom zaštite regionalnog vodovodnog sistema, dok je preostali dio bio planiran za sprovođenje u 2018. godini. Međutim, aktivnosti su obustavljene nakon odluke Apelacionog suda Crne Gore, kojom je priznata presuda nenadležnog i neugovorenog Arbitražnog vijeća Međunarodne trgovinske komore po tužbi kompanije Strabag AG.

Raspisivanje tendera za nabavku i ugradnju opreme je planirano za 2019. godine, ali usljed činjenice da je preduzeće bilo u blokadi u skoro cijeloj prvoj polovini godine, to se nakon ukidanja blokade sva pažnja usmjerila na prioritetne aktivnosti uspostavljanja pogonske spremnosti za isporuku vode. Imajući u vidu navedeno, u okviru predmetne aktivnosti je sprovedena samo investicija na uvođenju video nadzora u Upravnoj zgradi Regionalnog vodovoda, dok će se opsežnije aktivnosti sprovesti u toku 2020. godine.

9.7 Razvoj telekomunikacione infrastrukture (SCADA)

Uporedo sa izvođenjem radova na izgradnji cjevovoda izvršeno je i instaliranje optičkog kabla čija je osnovna svrha povezivanje djelova sistema regionalnog vodovoda u jednu funkcionalnu cjelinu. U sklopu radova je ugrađen optički kabl sa 48 vlakana, u ukupnoj dužini od cca 90 km, a za potrebe uvođenja SCADA sistema za upravljanje i kontrolu nad sistemom. Kako je kabl ugrađivan fazno, zavisno od tendera koji su raspisivani u periodu od 4 godine, pri čemu nije izgrađen kabl na dijelu sistema gdje je vršena rekonstrukcija postojećeg cjevovoda, na dionici između Budve i Tivta. Po izgradnji kompletne infrastrukture pristupilo se povezivanju iste u SCADA sistem –sistem za upravljanje i monitoring rada regionalnog vodovodnog sistema. Značajno je da je SCADA sistem zatvorenog tipa i da se neće vršiti povezivanje ovog sistema sa drugim mrežama.

U okviru izgradnje novih cjevovoda na dionici između Budve i Tivta, kao i u okviru izgradnje cjevovoda za priključenje opštine Herceg Novi na RVS, će se izgraditi i optički kabl RVS.

Trenutno se na ovoj dionici koristi GPRS veza i veza putem radio talasa koja je uspostavljena kao pilot projekat u saradnji sa Radio - difuznim centrom Crne Gore. Kako Radio - difuzni centar ima infrastrukturu kojom bi se mogla obezbijediti značajno bolja i sigurnija bežična veza između objekata RVS na ovom dijelu teritorije Crnogorskog primorja, a što je pilot projekat i pokazao, to će se u 2020. godini pokrenuti aktivnosti na zamjeni GPRS veze sa radio vezom. Na ovaj način bi se dosadašnja, nesigurna, GPRS veza značajno poboljšala, do izgradnje gore navedenih optičkog kabla.

Saradnja Regionalnog vodovoda i Radio-difuznog centra je još jedan dokaz međuinstitucionalne saradnje, koja za rezultat ima višestruku sinergijski efekat u rješavanju poslovnih izazova koji su godinama prije toga bili prepreka u funkcionisanju regionalnog vodovodnog sistema.

9.8 Unaprjeđenje informacione tehnologije RVS

Informaciona tehnologija (u daljem tekstu: IT) se definiše kao primjena računara, računarske mreže i druge hardverske infrastrukture za projektovanje, razvoj, primjenu, podršku i upravljanje računarskim informacionim sistemima, softverskim aplikacijama i hardverom. IT se koristi u svrhu kreiranja, obrade, čuvanja, sigurnosti i razmjene svih oblika elektronskih

podataka. U poslovnim aplikacijama, opseg i strateški uticaji IT sistema su praktično nemjerljivi. Njihovim korišćenjem se povećava produktivnost i unaprjeđuje poslovanje.

Aktivnosti na unaprjeđenju postojeće IT infrastrukture Regionalnog vodovoda, koje su planirane za 2019. godinu su, usljed ranije pomenute, 268 dana duge, blokade transakcionih računa, započete tek u novembru. Takođe, obim aktivnosti je značajno reduciran usljed predmetne situacije i ograničenih finansijskih sredstava. Najveći dio planiranih aktivnosti se odložio za 2020. godinu, a podrazumijeva dalju obnovu neophodne računarske i druge opreme, kao i osmišljavanje novih i unaprjeđenje postojećih IT rješenja. Planirano je unaprjeđenje i centralizacija sistema zaštite i video nadzora na vodoizvorištu Bolje Sestre, unaprjeđenje SCADA sistema, uz poseban naglasak na bolje uvezivanje i zaposlenih kojima je radno mjesto na izmještenim objektima RVS. Krajem 2019. godine je izvršena nabavka dijela potrebne računarske opreme, ali je u započet projekat uvođenja SAP sistema, kojim će se izvršiti značajno unaprjeđenje računovodstvenog informacionog sistema.

Takođe, predviđeno je unaprjeđenje kontrole pristupa i evidencija obilaska vodoizvorišta od strane službenika zaštite Regionalnog vodovoda. Ovaj sistem je potrebno dodatno unaprijediti, i omogućiti njegovu integraciju sa centralnim informacionim sistemom za zaštitu i video nadzor vodoizvorišta Bolje Sestre. Takođe, potrebno je obezbijediti kontrolu i evidenciju obilaska objekta od strane službenika zaštite. Ovo se može izvršiti instalacijom dodatnih uređaja za elektronsku evidenciju na lokacijama u neposrednoj blizini zgrade pumpne stanice „Bolje Sestre“. Elektronskom evidencijom službenika zaštite prilikom obilazaka objekta će se dobiti adekvatna informacija o pravilnom i ažurnom obezbjeđivanju kompletnog RVS koji se proteže u 7 opština, na dužini od oko 130 km. Kao što je već pomenuto, nakon unaprjeđenja postojećih sistema zaštite, kontrole, video nadzora i sl., predviđena je nabavka softvera koji će omogućiti centralizovani pristup svakom od sistema zaštite. Na taj način se omogućava veći stepen kontrole, pravovremeno i brzo obavještanje, lako utvrđivanje uzroka nekog događaja zbog uvezanosti svih sistema, a u konačnom se i olakšava rad na upravljanju samim sistemom zaštite od strane zaduženih službenika. Pristup sistemu će imati službenici u kontrolnoj sobi zaštite u zgradi pumpne stanice, kao i ovlašćene osobe putem obezbijeđenog sigurnog udaljenog pristupa putem virtuelne privatne mreže (VPN) ili korišćenjem optičke infrastrukture RVS-a o kojoj će biti više riječi u narednom poglavlju.

Regionalni vodovod je, u okviru saradnje sa Međunarodnom asocijacijom vodovodnih preduzeća dunavskog sliva (IAWD), potpisalo Pismo o namjerama, kojim je uključeno u pilot projekat Upravljanje podacima u vodovodnim i kanizacionim preduzećima.

Kroz pilot projekat je ostvarena saradnja i sa Njemačkim društvom za međunarodnu saradnju – GIZ, Hydro-Comp Enterprises Ltd. – HCE sa Kipra i udruženjem za tehnologiju voda i sanitarno inženjerstvo – UTVSI iz Beograda, pri čemu je obezbijeđena podrška za korišćenje programskog paketa EDAMS Integrated Asset Management. Cilj projekta je da se učesnici upoznaju sa softverskim rješenjima koja na integralan način obuhvataju temu upravljanja infrastrukturom, opremom, ali i bazama podataka iste.

Takođe, u toku 2019. godine je nastavljen i IT projekat sa Univerzitetom Donja Gorica, koji za cilj ima dizajn i implementaciju sistema za monitoring parametara kvaliteta životne sredine u realnom vremenu.

Kako se i vidi iz navedenog, unaprijeđenje postojeće IT Regionalnog vodovoda je kompleksan posao, koji obuhvata više pojedinačnih aktivnosti. U tom smislu se radi o kontinualnom poslu, koji će se sprovoditi i u 2020. godini, ali i u narednom petogodišnjem periodu.

9.9 Valorizacija zemljišta na Karuču

Prvobitnom projektnom dokumentacijom regionalnog vodovodnog sistema, urađenom 80-tih godina prošlog vijeka, planirano vodosnabdijevanje područja Crnogorskog primorja iz izvorišta Karuč. Regionalni vodovod je za potrebe izgradnje pumpne stanice i postrojenja za preradu vode, izvršilo kupovinu zemljišta na obližnjoj lokaciji, ukupne površine 90.815 m². Međutim, kako je uporedna tehno-ekonomska analiza izvorišta Karuč i Bolje Sestre, izrađena septembra 2006. godine, nepobitno pokazala da je izvorište Bolje Sestre kvalitetnije rješenje za vodosnabdijevanje Crnogorskog primorja, jasno je da se pomenuto zemljište neće iskoristiti za prvobitno predviđene svrhe.

U narednom periodu će se vršiti detaljnija razrada idejnih rješenja za što je neophodno prethodno uraditi detaljnu geodetsku podlogu, što će bilo planirano Planom rada za 2019. godinu, ali se moralo odložiti usljed ranije pomenute blokade transakcionih računa po osnovu presude Apelacionog suda u sporu sa firmom Strabag AG.

9.10 Izrada Idejnog projekta za vodovodnu i kanalizacionu mrežu i postrojenje za tretman otpadnih voda za naselja Dobra Voda, Veliki pijesak, Utjeha u Baru i Kruče u Ulcinju

Krajem izvještajnog perioda ova aktivnost se počela realizovati u saradnji sa opštinama Bar i Ulcinj, za šta je EBRD krajem 2019. godine raspisao tender za izradu Idejnog projekta za vodovodnu i kanalizacionu mrežu i postrojenje za tretman otpadnih voda za naselja Dobra Voda, Veliki pijesak, Utjeha u Baru i Kruče u Ulcinju. To su naselja u kojima postoji više hiljada individualnih objekata za stanovanje i poslovanje koji nisu spojeni na vodovodni i kanalizacioni sistem Bara i Ulcinja. Regionalni vodovod će biti implemetaciona jedinica za realizaciju ovog značajnog projekta, a snabdijevanje vodom će biti iz ovog sistema.

10 IZVJEŠTAJ O OSTALIM AKTIVNOSTIMA

U okviru izvještajnog perioda je sproveden i niz redovnih aktivnosti manjeg obima, a koje se takođe nalaze u djelokrugu rada preduzeća.

10.1 Zaštita i zdravlje na radu

Zaštita i zdravlje na radu (ZNR) podrazumijeva ostvarivanje kvalitetnih uslova rada u kojima se preduzimaju određene mjere i aktivnosti u cilju zaštite života i zdravlja zaposlenih i drugih lica. Interes i misija preduzeća, svih subjekata i svakog zaposlenog u preduzeću je da se ostvari najviši nivo zaštite i zdravlja na radu, da se neželjene posljedice kao što su povrede na radu i u vezi sa radom, profesionalne bolesti i bolesti u vezi sa radom svedu na najmanju moguću mjeru. Profesionalna zaštita zdravlja i na radu ima značajnu ulogu u produktivnosti preduzeća, kao i u doprinosu koji daju održivosti sistema u cjelini. Aspekti zaštite i zdravlja na radu, su:

- Tehnička i tehnološka zaštita;
- Osposobljavanje zaposlenih i drugih lica za bezbjedan i zdrav rad;
- Zdravstvena zaštita;
- Povrede na radu;
- Sredstva i oprema lične zaštite;
- Apsentizam.

Sprovođenje zadataka iz zaštite i zdravlja na radu, su:

- izrada Pravilnika i uputstava zaštite i zdravlja na radu;
- evidencija iz oblasti zaštite i zdravlja na radu;
- osposobljavanje zaposlenih;
- davanje savjeta poslodavcu u izboru sredstava i opreme lične zaštite na radu;
- slanju zaposlenih na ljekarske prethodne i periodične preglede;
- periodične provjere opreme za rad i slično.

Izvršena je petogodišnja analiza povreda na radu prema ESAW metodologiji kao i procjena rizika sa mjerenjem parametara.

Na osnovu analiza, a u cilju ostvarenja misije – bez povreda na radu predložene su mjere za naredni period, i to:

- Striktno poštovanje uslova za sigurno i bezbjedno izvođenje radova;
- Pojačane kontrole sprovođenja mjera iz zaštite i zdravlja na radu;
- Postavljanje upozorenja i znakove zaštite i zdravlja na radu po objektima RVCP; Obezbjedivanje uputstva i instrukcije u pisanom obliku koje se odnose na obavezne načine postupanja u opštim i specifičnim situacijama i značenje znakova zaštite, a naročito znakova koji sadrže riječi;
- Pojačana kontrola korišćenja propisanih sredstava i opreme za ličnu zaštitu na radu;
- Anketiranje i testiranje zaposlenih u smislu unapređenja zaštite zdravlja i na radu.

U cilju normalnog rada regionalnog vodovodnog sistema, kako bi se obezbijedila zaštita zdravlja i na radu zaposlenima u laboratoriji i mašinistima pumpe, obezbijedena je nabavka ličnih zaštitnih sredstava.

U sklopu cijelog sistema i objekata Regionalnog vodovoda sprovedena je obuka iz oblasti zaštite od požara, koja je imala za cilj da se obezbijedi adekvatan broj zaposlenih i upoznaju sa opasnostima koje mogu dovesti do povrede i požara na radnim mjestima, mjerama zaštite, upotrebom sredstava i opreme za gašenje požara, kako postupati u slučaju nastanka požara kao i posljedicama ne pridržavanja propisanih mjera zaštite. Ujedno izvršena je kontrola ispravnosti PP-aparata i hidrantske mreže sa nabavkom novih 15 protivpožarnih aparata, za objekte Regionalnog vodovoda.

Slika 10.1: Obuka za protiv požarnu zaštitu i zamjena protivpožarne opreme:

Takođe su obezbijeđeni novi planovi evakuacije za objekte Regionalnog vodovoda u kojima borave zaposleni.

Preventivnim i korektivnim mjerama izvršeno je održavanje u ispravnom stanju instalacija, mašina, uređaja i aparata, elektro i drugih instalacija.

10.2 Poslovanje po HACCP principima

Regionalni vodovod je tokom 2017. godine u redovno poslovanje uveo HACCP sistem za bezbjednost vode koja se proizvodi i distribuiru RVS, a sertifikacija ovog sistema izvršena je u julu 2017. godine. Nakon sertifikacije u naredne dvije godine (2018-2019. godine) rađene su nadzorne provjere u smislu kontrole izdatog sertifikata. Pored toga, u Regionalnom vodovodu redovno se vrše interne provjere i kontrole sprovođenja propisanih procedura, a sve u cilju obezbjeđenja adekvatnih uslova za isporuku bezbjedne vode za piće.

Imenovani HACCP tim ima obavezu da neprestano radi na:

- razvoju HACCP sistema i unaprjeđenju HACCP planova;
- na validaciji cjelokupnog sistema;
- na održavanju sertifikovanog sistema i na sistematskom unaprjeđenju njegovih performansi;
- na pripremi sistema za redovne nadzore i reocjenjivanje

Razvoj, implementacija i održavanje HACCP sistema zahtijevaju dodatne resurse u pogledu vremena, stručnosti i angažovanja osoblja. Takođe, neophodna su dodatna materijalna sredstva i za dopunske građevinsko-tehničke zahvate, za nabavku sredstava i opreme neophodne za održavanje sistema, za angažovanje „outsources” - ugovoreni procesi koje, za račun preduzeća, obavljaju ovlašćene i/ili kompetentne institucije i/ili lica sa strane (npr. kontrolisanje i ispitivanje bezbjednosti kvaliteta vode, sanitarni pregledi, dezinfekcija, dezinsekcija i deratizacija i sl.).

U okviru programa uvođenja sistema preventivne zaštite krajnjeg proizvoda – vode za piće shodno godišnjem Planu obuke, biće i dalje održavane interne obuke za zaposlene u firmi, a težiće se i pohađanju eksterno organizovanih obuka za članove HACCP tima. Tokom internih obuka i dalje će akcenat biti na podizanju svijesti i savjesti zaposlenih o značaju održavanja i unaprjeđivanja lične higijene, higijene radnog prostora i objekata, sve sa krajnjim ciljem prevencije unakrsne kontaminacije krajnjeg proizvoda. Zaposleni se u kontinuitetu podsjećaju sa svojim odgovornostima u svijetlu HACCP-a i u tom smislu su i tokom 2019. ponavljane obuke kvalitetnog popunjavanja novih i starih zapisa. Ovo su kontinualne aktivnosti koje su uglavnom predviđene za svaku narednu godinu sprovođenja odnosno rada po HACCP principima.

Shodno zahtjevima druga nadzorna provjera izvršena je 19.07.2019. godine. Tim provjerivača Crnogorskog sertifikacionog tijela na čelu sa prof. dr Radomirom Radovanovićem kontrolisao je:

1. Da li je došlo do promjene zakonske regulative i ako jeste da li su te promjene našle primjenu u radu preduzeća?;
2. Politiku bezbjednosti i planova;
3. Preispitivanja od strane rukovodstva;
4. Ugovaranja i realizacije spoljnih usluga;
5. Dokumenta i zapise;
6. Stanje ključnih lokacija za procese;
7. Zdravstveno stanje i ličnu higijenu zaposlenih koji su u direktnom kontaktu sa proizvodom;
8. Sanitaciju objekata;
9. HACCP plan;
10. Zahtjeve za polaznim materijalima;
11. Dijagram toka;
12. Analizu opasnosti;
13. Kritične tačke;
14. Ljudske resurse i obuke;
15. Procesnu i mjernu oprema - održavanje, sanitacija i etaloniranje mjerne opreme;
16. Neusaglašenosti;;
17. Korektivne i preventivne mjere;
18. Identifikaciju i sljedljivost;
19. Verifikaciju;
20. Monitoring i korektivne mjere;
21. Čuvanje zapisa i dr.

Nakon izvršene provjere nije konstatovana nijedna, pa ni mala, neusaglašenost za koju bi od strane tima bio izdat nalog za ispravku, odnosno korektivno- preventivnu mjeru, što je neuobičajeno za provjere ove vrste.

Zato se konstatuje da se sprovođenje HACCP zahtjeva u Regionalnom vodovodu vrši na najvećem mogućem nivou, što je i zapaženo od strane provjerivača.

10.3 Implementacija standarda zaštite životne sredine ISO 14000

Zbog odgovornosti prema životnoj sredini Regionalni vodovod je u 2018. godini počeo sa uvođenjem i implementacijom sistema za upravljanje zaštitom životne sredine ISO 14001 u redovno poslovanje. Konsultant na ovim poslovima, shodno memorandumu o saradnji između Regionalnog vodovoda i Univerziteta Crne Gore iz 2016. godine, je Centar za kvalitet Mašinskog fakulteta.

Tokom 2018. godine izrađena je neophodna dokumentacija koja podrazumijeva procedure, uputstva i zapise usklađene sa zahtjevima standarda, dok je sertifikacija odložena usljed već pomenute 268 dana duge blokade transakcionih računa preduzeća. Usljed navedene situacije u 2019. godini nisu sprovedeni aktivnosti na sertifikaciji ISO 14001, ali su usvojene procedure sprovedene u redovnom poslovanju.

Regionalni vodovod, kao preduzeće koje pripada javnom sektoru, tim prije što se prepoznajemo i po svojoj proaktivnosti i ovim putem želi pokazati sinergiju sa djelovanjem države u procesu implementacije pravnih tekovina Evropske unije, i to primarno u poglavlju 27. koje se odnosi na zaštitu životne sredine.

U mnogim sektorima Regionalnog vodovoda povremeno se generiše opasni otpad, istina u manjim količinama, dok se u internoj laboratoriji svakodnevno generišu određene količine opasnih hemikalija, što na godišnjem nivou nije zanemarljiva količina. Prilikom analize određenih parametara pri provjeri kvaliteta vode u internoj laboratoriji nastaju nus-proizvodi hemijskih reakcija, koje se zbog posebnosti lokaliteta na kome je smještena laboratorija ne smiju odlivati u nepropusnu septičku jamu izgrađenu za potrebe postrojenja. Nus proizvodi hemijskih reakcija, ako i u najmanjoj koncentraciji, sadrže opasne materije uredno se sakupljaju u odgovarajuću ambalažu i predaju komunalnom preduzeću zaduženom za prikupljanje otpadnih voda iz septičke jame. Za sada osnovni opasni otpad jesu vodeni rastvori hemijskih jedinjenja nakon odigravanja odgovarajućih hemijskih reakcija u cilju ispitivanja kvaliteta vode za piće. Tu su i neorganske kiseline i baze, kao i par litara organskih rastvarača.

Ipak iako se ne radi o velikim količinama opasnog otpada, Regionalni vodovod je krajem 2019. stvorio uslove za ugovaranje usluge odvoženja istog sa firmom specijalizovanom za tu vrstu otpada, čime se i ova aktivnost diže na viši nivo.

Shodno uvedenoj praksi, vrši se privremeno prikupljati i skladištenje kako laboratorijski otpada, tako i drugog po životnu sredinu potencijalno opasnog otpada koji nastaje tokom rada (toneri, fluorescentne lampe, baterije itd.). Predmetni otpad se predaje na zbrinjavanje kompanijama koje su licencirane za predmetnu djelatnost. Takođe, komunalni otpad se, posebno u izmještenim objektima, prikuplja i odlaže na lokacijama kojima upravljaju lokalna komunalna preduzeća. Predmetna praksa je uvedena i u slučaju zelenog otpada, koji nastaje usljed redovnog održavanja objekata i trase regionalnog vodovodnog sistema.

10.4 Organizacija okruglog stola pod nazivom „Zaštita izvorišta od izazova u 21. vijeku“

Dana 28. januara 2019. godine na izvorištu Bolje Sestre, održan je Okrugli sto na temu „Zaštita izvorišta od izazova u 21. vijeku“ koji su inicirali Univerzitet Donja Gorica i Regionalni vodovod u saradnji sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma. Skup je okupio međunarodnu i domaću ekspertsku javnost iz oblasti zaštite vodnih resursa s ciljem da se na sveobuhvatan način aktuelizuje i podstakne pitanje zaštite vodnih izvorišta od velikih izazova kako globalnih, poput klimatskih promjena, ali i onih koju su rezultat ljudske aktivnosti.

Briga o zaštiti životne sredine i prirodnih resursa je prioritet u obavljanju svakodnevnih aktivnosti, a za Crnu Goru poseban zadatak uzevši u obzir nedavno otvaranje poglavlja 27 i obaveze koje to nosi sa sobom.

U pozdravnim govorima prisutnima su se, ispred organizatora, obratili: državni sekretar u Ministarstvu održivog razvoja i turizma, Saša Radulović, direktor Regionalnog vodovoda, Goran Jevrić i profesor na Univerzitetu Donja Gorica, Tomo Popović.

Nakon uvodnog dijela prva radna sesija je otvorena izlaganjem prof. dr Zoran Stevanovića redovnog profesora na Rudarsko-geološkom fakultetu u Beogradu, eksperta i konsultanta koji je radio za brojne međunarodne organizacije među kojima je i UNESCO. On se na početku kratko osvrnuo na sam početak aktivnosti na izboru izvorišta Bolje Sestre kao glavnog izvorišta za regionalno vodosnabdijevanje primorske regije, govoreći o radovima koji su prethodili tom izboru kao i istražnim radovima po pitanju ispitivanja kvantiteta i kvaliteta izvorišta Bolje sestre. Dalje je iznio generalne pretpostavke o značaju karstnih terena (koji preovladavaju u Crnoj Gori) i njihovoj ranjivosti kada su spoljni uticaju u pitanju. Posebno je naglasio kontrast između raspoloživosti odnosno vodnog bogatstva i mogućnosti korišćenja tih voda, jer to što neka zemlja raspolaže velikim vodnim potencijalom nužno ne znači da su te količine dostupne za korišćenje u svakodnevnom životu. Govorio je i o aktivnostima na izradi karata ranjivosti podzemnih voda što je u Srbiji već realizovano, a i u Crnoj Gori bi trebalo da uskoro bude završeno, jer su ti podaci od izuzetnog značaja za zaštitu vodnih resursa.

Poslije prof. Stevanovića riječ je uzeo g. Helmut Bloech ekspert za vode i životnu sredinu i dugogodišnji konsultant za poglavlje 27, koji je na temu Vodni resursi i ekološki zahtjevi- propisi i iskustva u EU ukazao na preduslove koje svaka zemlja koja je u procesu pristupanja EU mora da ispoštuje. Istakao je da Crna Gora predano radi i da je po onome što je on do sada imao priliku da vidi itekako posvećena zaštiti prirode i u tom smislu sigurno spremna da bude punopravna članica EU. Po pitanju zaštite izvorišta istakao je da je veoma bitno koji tip izvorišta je u upotrebi za javno vodosnabdijevanje i da je u vezi sa tim veoma važno identifikovati moguće uticaje kako bi se očuvao prirodni kvalitet vode ili našli načini za dovođenje kvaliteta do propisanih standarda. Osvrnuo se na primjer izvorišta koje se koristi za vodosnabdijevanje grada Beča uz isticanje da je svaki izvor moguće zaštititi uz poštovanje normi definisanih zakonima i strukom.

Dr Milan Radulović sa Građevinskog fakulteta u Podgorici prisutne je upoznao sa Planom monitoringa podzemnih voda koji se trenutno sprovodi u Crnoj Gori. Prva faza sprovođenja ovog projekta je planirana do 2020. godine i u tom periodu na području Crne Gore biće postavljeno 60 stanica sa kojih će se dobijati podaci o kvantitetu i kvalitetu podzemnih voda. U drugoj fazi projekta, do 2026. godine, biće postavljeno još 30 stanica. Prikupljeni podaci daće

sliku o raspoloživosti i kvalitetu podzemnih voda i služice kao polazna osnova svih ostalih istraživanja u ovoj oblasti.

U drugoj radnoj sesiji skupa, direktor Uprave za vode g. Damir Gutić, dao je informacije o trenutnim aktivnostima te institucije po pitanju zaštite vodnih resursa i njenim nadležnostima, uz osvrt na zakonsku regulativu i podijeljene nadležnosti među ministarstvima u sektoru voda.

Mr Luka Mitrović, direktor Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju govorio je na temu: Uticaj klimatskih promjena na režim podzemnih voda u području podgoričke kotline.

Profesor sa Univerziteta Donja Gorica, Tomo Popović, predstavio je inovativni projekat koji zajedno realizuju Univerzitet Donja Gorica i Regionalni vodovod za koji je od strane Ministarstva nauke dodijeljen grant u iznosu od 100.000 eura. Projekat podrazumijeva praćenje parametara životne sredine u realnom vremenu i kroz njega će biti praćeni kvalitet vode izvorišta Bolje Sestre, vode u sistemu regionalnog vodovoda, jezerske i riječne vode.

Po završetku druge sesije učesnici su obišli izvorište i vodozahvat Bolje sestre, istoimeno postrojenje za proizvodnju vode i internu laboratoriju sa ispitivanje kvaliteta vode iz regionalnog vodovoda i upoznali se sa načinom rada i funkcionisanja ovog sistema.

Nakon obilaska, počela je diskusija na zadatu temu u kojoj su prisutni imali priliku da daju svoje viđenje stanja u ovom sektoru. Tokom diskusije veliki broj prisutnih je uzeo riječ, a među njima su bili: predstavnik Aqua Publica Europea, udruženja javnih vodovodnih preduzeća iz Evrope, Ana Mišurović, dugogodišnji direktor i jedan od pokretača uspostavljanja Centra za ekotoksikološka ispitivanja sa ogromnim iskustvom u ispitivanju kvaliteta voda, tehnički direktor Regionalnog vodovoda Ivan Špadijer, pok. prof. dr Mićko Radulović, Predrag Bjelobrković, savjetnik direktora Regionalnog vodovoda, Slavko Hrvavčević inž. geologije i magistar teh. nauka i dr.

Doneseni su sledeći zaključci:

1. Učesnici, eksperti, koordinatori, menadžeri i stručnjaci za oblast voda iz većeg broja zemalja Jugoistočne Evrope istakli su zadovoljstvo organizacijom skupa sa ovom tematikom, i rezultatima koji su ostvareni primjenom inženjerskih rješenja koja su omogućila izgradnju regionalnog vodovodnog sistema za Crnogorsko primorje, koji je doprinio i ekonomskom i turističkom razvoju cijele zemlje.
2. Zaštita izvorišta, u sprezi sa drugim temama iz oblasti zaštite voda i vodnih resursa, je veoma važan segment u održivom upravljanju zaštitom prirodnih bogatstava koja mora biti predmet interesovanja i ostalih sektora u organima vlasti odnosno kod donosioca odluka. To znači da multisektorsko upravljanje vodama, koje je trenutno prisutno i u Crnoj Gori i u Srbiji i drugim državama u okruženju, mora biti sinhronizovano, jer je dosadašnja praksa pokazala da se paralelno često planiraju i realizuju i dijametralno suprotne aktivnosti, što dovodi do odluka koje se negativno odražavaju na održivo upravljanje ovim sektorom, kao i zaštitu voda i prirodnih vrijednosti. Dakle, međuinstitucionalna i međudisciplinarna saradnja je ključ održivog upravljanja.
3. Aktivnosti na zaštiti životne sredine i održivom upravljanju vodnim resursima, ispunjavanje preduslova za održivo upravljanje vodovodnim sistemima kroz dopunska istraživanja, promocije, objavljivanje stručnih publikacija, saradnja sa naučno - obrazovnim institucijama i drugo, koje sprovodi Regionalni vodovod treba da dobiju širu podršku, odnosno podršku ostalih privrednih subjekata i nadležnih institucija što se kao

svijetao primjer može koristiti i u pregovorima za poglavlje 27 o pristupanju Crne Gore EU.

4. Hidrogeološki sistem, odnosno šire slivno područje izvorišta Bolje Sestre, ali i ostalih izvorišta koja se koriste za potrebe javnog vodosnabdijevanja i drugih vodnih resursa u Crnoj Gori nije do kraja poznat, te u narednom periodu treba nastaviti sa istraživanjima kako bi se odredila slivna područja i sprovele potrebne aktivnosti na njihovoj zaštiti.
5. Pored aktivnosti koje sprovodi Uprava za vode u saradnji sa nadležnim inspekcijskim organima na suzbijanju nelegalne eksploatacije pijeska i šljunka iz riječnih korita potrebno je da se i ostale nadležne institucije više uključe kako bi se predanije radilo na suzbijanju ove pojave, posebno uzevši u obzir postojanje moratorijuma na radove eksploatacije riječnih nanosa koji je propisan Odlukom Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja. Konkretna slučaj koji se negativno može odraziti na zaštitu izvorišta je nelegalna eksploatacija riječnih nanosa u II zoni zaštite izvorišta Bolje sestre, jer, iako za sada nema negativnog uticaja na to izvorište, ova „dugogodišnja praksa“ svakim danom uzima sve više maha.
6. Nadzorni i operativni monitoring podzemnih voda u narednom periodu mora biti bolji, jer raspolaganje pravim podacima sa dovoljno velikom preciznošću daje odgovore o faktičkom stanju i u vezi sa tim mjerama zaštite podzemnih voda i planiranju mjera ublažavanja negativnih uticaja klimatskih promjena koje će, procjenjuje se, biti najviše izražene upravo na prostoru Jugoistočne Evrope i Mediterana.
7. Potrebno je napraviti podjelu postojećih izvorišta u smislu njihovog uticaja na kvalitet života, životnu sredinu i dr., kako bi se došlo do zaključaka da li se neki potencijalno negativni uticaji izvorišta koja su u upotrebi, a posebno su ranjiva zbog dominantnog prisustva karsta u slivovima i nijesu toliko bezbjedna sa zdravstvenog aspekta, mogli neutralisati uz primjenu odgovarajućih mjera za njihovo ograničeno korišćenje (korišćenje samo u slučajevima kada ne postoji drugi način obezbijedenja vode što je i zakonom uređeno).
8. Jačanje institucionalnih i tehničkih kapaciteta povećanjem broja angažovanih stručnjaka, kao i podizanjem kvaliteta stručnog kadra kroz edukaciju i specijalizovane seminare, je važan zadatak za naredni period, jer, posebno državne institucije, ne raspolažu sa dovoljnim brojem stručnih lica koja bi se svim izazovima mogla baviti na kvalitetan način.

10.5 Društveno odgovorno poslovanje

Društveno odgovornim poslovanjem u Regionalnom vodovodu nastoji se povećanju standarda društvenog razvoja i poslovanja, zaštite životne sredine i poštovanja ljudskih i radnih prava, ali i konstantnom unaprjeđivanju imidža Regionalnog vodovoda i vršenja edukacije o značaju RVS u društvenoj zajednici. Ujedno, u Regionalnom vodovodu se zagovara socijalni dijalog, a radnicima omogućava sticanje novih naprednih znanja i vještina.

Društvenom odgovornošću preduzeća svjesno i dobrovoljno su integrisane poslovne aktivnosti čime je naglašeno da je briga o okruženju važna karika u svakodnevnim aktivnostima. Nastavljena je podrška mladima kroz saradnju sa Univerzitetom Crne Gore i Univerzitetom

Donja Gorica. Kroz početak aktivnosti na uvođenju standard ISO 14001 u poslovanje preduzeća iskazana je briga o povećanom stepenu zaštite životne sredine, ali i radne sredine u kojoj zaposleni svakodnevno borave.

Kroz međunarodne aktivnosti i posebno organizovanje Okruglog stola pod nazivom „zaštita izvorišta od izazova u XXI vijeku“ i učešća u organizaciji Konferencije o ekonomiji sa Privrednom komorom Crne Gore, skrenuta je pažnja na najznačajnije teme karakteristične za sektor vodosnabdijevanja.

Nakon sjajnog prijema prvog broja stručne publikacije „Vode Crne Gore“ koji je objavljen na Dan Regionalnog vodovoda 29.09.2017. godine, uložen je poseban napor, analitički rad i motivacija partnera u postizanju poboljšanja pristupa, kvaliteta i efikasnosti vodovodnih usluga u drugom broju stručne publikacije „Vode Crne Gore“ koji je objavljen na Svjetski dan voda 22.03.2018. Publikacija „Vode Crne Gore“ štampana je na osnovu Memoranduma o saradnji i Ugovor o saizdavaštvu sa JP za upravljanje morskim dobrom crne Gore, u cilju realizacije saradnje dva državna preduzeća na planu valorizacije vrijednih i značajnih državnih resursa kojim upravljaju. Na taj način prezentovana je predanost poboljšanju dobrobiti zajednici kroz diskretnu poslovnu praksu. U izvještajnom periodu rađeno je na pripremi materijala za IV broj stručne publikacije Vode Crne Gore. Vršena je koordinacija sa autorima tekstova, odabir članaka, priprema dizajna i sl. Zbog situacije u kojoj se preduzeće nalazilo nije bilo moguće realizovati izdavanje ovog broja, pa su aktivnosti pomjerene do stabilizacije preduzeća.

U izvještajnom periodu počelo se sa pripremom monografije Regionalnog vodovoda čije izdavanje je planirano za 2020. godinu. Prikupljan je najznačajniji materijal iz perioda od osnivanja preduzeća 1975. godine do danas, intervjuisani bivši i sadašnji zaposleni, prikupljeni najvažniji dokumenti, fotografije iz perioda izgradnje itd.

Regionalni vodovod je na poseban način iskazao i zahvalnost zaposlenima i poslovnim partnerima koji su u devetomjesečnom periodu blokade preduzeća dali svoj doprinos da sistem funkcionise bez zastoja u obavljanju osnovne djelatnosti, ali i pripremi razvoja preduzeća. Sve to bi bilo nemoguće bez podrške poslovnih partnera sa kojima Regionalni vodovod ima uspješnu saradnju i koji su bezrezervno stavili svoje kapacitete na raspolaganje Regionalnom vodovodu te nije bilo kašnjenja u isporuci roba, vršenju usluga itd, iako su bili svjesni da plaćanje ne može biti realizovano u predviđenim rokovima. Tu je svakako značajna bila i podrška resornog Ministarstva, ali i drugih organa u sklopu Vlade Crne Gore koji su svojim djelovanjem uticali na rješavanje nastale situacije. Sve je to navelo rukovodstvo Regionalnog vodovoda da se na jedan simboličan način zahvali svima koji su bili uz preduzeće tokom tog perioda, pa su tako u julu u prostorijama postrojenja Bolje Sestre uručene zahvalnice zaposlenima Regionalnog vodovoda i svim poslovnim partnerima kako bi se skrenula pažnja na važnost sinergije i zajedničkog djelovanja u rješavanju svih poteškoća u poslovanju.

10.6 Učešće u organizaciji konferencije o ekonomiji

Konferencija o ekonomiji, koju organizuje Privredna komora Crne Gore u saradnji sa Komorskim investicionim forumom Zapadnog Balkana, održana je 24-25. oktobra 2019. godine u hotelu Splendid u Bečićima. Ovo je jedan od najznačajnijih ekonomskih skupova na prostoru jugoistočne Evrope, čija tema je bila „Sinergija – ključ uspjeha Regiona“, I na kom je učestvovalo preko 600 predstavnika vlada, međunarodne i poslovne zajednice, naučne i stručne javnosti. Konferenciju su otvorili predsjednik Privredne komore Crne Gore Vlastimir Golubović i predsjednik Vlade Duško Marković, nakon čega se obratio zamjenik generalnog sekretara OECD Ulrik Vestergaard Knudsen. Regionalni vodovod je bio jedan od generalnih sponzora, a na inicijativu ovog preduzeća i Privredne komore organizovan je poseban panel koji je bio posvećen vodama i problematici u tom sektoru.

Iako je konferencija obilovala temama od značaja, u ovom dijelu ćemo se osvrnuti na panel koji je bio posvećen vodama i u čijoj organizaciji je Regionalni vodovod aktivno učestvovao. To je podrazumijevalo koncipiranje tema panela, kontaktiranje potencijalnih učesnika-panelista itd.

Panel je organizovan pod sloganom „Globalni izazovi vodnog stresa u 21. vijeku”. Pitanje korišćenja hidropotencijala zajedno sa promocijom održivog razvoja zahtijeva ekonomski i etički odgovorne odluke od kojih zavisi način i kvalitet života budućih generacija, zbog čega se glavna riječ mora prepustiti isključivo stručnoj argumentaciji i činjenično utemeljenim politikama.

Učesnici panela bili su: Goran Jevrić, direktor Regionalnog vodovoda, Francesco Fiorillo, profesor Univerziteta italijanske pokrajine Samnija, Vladimir Taušanović, potpredsjednik Međunarodnog udruženja vodovodnih preduzeća u slivu rijeke Dunav i direktor Uprave za vode Crne Gore Damir Gutić. Moderirao je Zoran Stevanović, profesor Univerziteta u Beogradu.

Ono što je na samom početku diskusije i u pripremi panela istaknuto je da na planeti se koristi svega 0,8 odsto ukupnog vodnog bilansa, ali je problem raspoloživost vode, pošto je najveća količina neupotrebljiva, jer je u lednicima. Većina zemalja je u stanju vodnog stresa, čemu značajno doprinosi i povećanje korišćenja vode u industrijske svrhe. Danas imamo 15 puta veće potrebe za vodom i to eksponencijalni rast koji će sve više prouzrokovati vodni stres u pojedinim djelovima planete. Manjak vode se već osjeća u poljoprivredi, a najveća prijetnja za vodni stres su klimatske promjene.

Glavne poruke sa ovog panela bile su:

- Samo uz dobru zaštitu vodnog resursa i održivi razvoj moći ćemo da se izborimo sa izazovima u ovoj oblasti.
- Crna Gora je jedan od lidera po raspoloživosti voda, naročito ako se navode podaci po stanovniku, ali već sada, prekograničnim povezivanjem, potrebno je raditi na prevenciji problema njenog nedostatka. Tome značajno doprinose projekti međugranične saradnje.
- Region ima dovoljno resursa, ali to ne znači da ne moramo da ih koristimo ravnomjerno, racionalno i predamo generacijama koje će doći. To treba da bude naša misija.
- Izazov predstavljaju gubici na mreži koji iznose od 30 do 60 odsto zavisno od države.
- Izazov je i upravljanje otpadnim vodama koje moraju da se prerade i prečiste prije nego se puste u prirodu, jer ćemo inače biti zagađivači.
- Crna Gora ostvaruje vidan napredak u ovoj oblasti. Za razvoj turizma potrebno je uredno vodosnabdijevanje i tretiranje otpadnih voda kako bi priroda ostala netaknuta.
- Privredna aktivnost može doprinijeti vodnom stresu. Ne dozvolimo da narušimo osnovne principe održivog razvoja imajući privredne aktivnosti koji će narušiti resurse budućih generacija. Moramo mnogo bolje da iskoristimo prednosti dovoljnih količina ovog resursa kojim raspolazemo.
- Voda je nezamjenjiv prirodni resurs i upravljanje ovim resursom predstavlja odgovornost prema sadašnjim i budućim generacijama.
- Hidrološke analize otkrivaju veliku neravnomjernost voda. Crna Gora je bogata u prosječnim vrijednostima ali nema vode u kriznim hidrološkim periodima, kad je najveća potražnja.
- Neophodno je unaprijediti monitoring, očuvanje kvaliteta i eliminisanje gubitaka u mreži.
- Zapadni Balkan nije izložen velikim rizicima vodnog stresa. To je njegova prirodna komparativna prednost, koju treba očuvati i unaprijediti. Postoji evidentna potreba da se pokriju nove potrebe za vodom, kao posljedica izgradnje novih stambenih, turističkih i drugih kapaciteta.

11 IZAZOVI U FUNKCIONISANJU REGIONALNOG VODOVODA

11.1 Upravljanje rizicima

U Regionalnom vodovodu tokom 2019.godine, izvršeno je ažuriranje postojećeg registra rizika u saradnji sa svim službama preduzeća, i time dokumentovan rezultat upravljanja rizicima i praćenje predloženih mjera. Upravljanje rizicima zasnovano je prvenstveno na prepoznavanju opasnosti koje bi mogle da uzrokuju štetu, zatim na predviđanju opasnosti i okolnosti u procesu rada, koje mogu dovesti do toga da potencijalne opasnosti uzrokuju štetu, kao i procjeni samog rizika, tako što će se procijeniti vjerovatnoća nastanka štetnog događaja i težina moguće posljedice.

Nakon prepoznavanja opasnosti rizičnih situacija, načina i trajanja izloženosti i primjerenih mjera izvršeno je dokumentovanje samog postupka, kao i rezultat vrednovanja rizika, te su predložene mjere za njegovo smanjivanje. Samim procesom upravljanja rizicima, kod utvrđenih i otkrivenih rizika, predložena je primjena učinkovitih, preventivnih i korektivnih mjera u cilju uklanjanja ili smanjivanja postojećih rizika.

11.1.2 Ciljevi i metode za upravljanje finansijskim rizikom

Sistem upravljanja rizicima je proces je kojim organizacije metodološki vode računa o rizicima povezanim s njihovim aktivnostima radi postizanja pozitivnih i održivih poslovnih rezultata, kako unutar svake aktivnosti, tako i u cjelokupnom portfoliju aktivnosti.

Cilj sistema upravljanja rizicima u preduzećima je stvaranje vrijednosti i smanjenje posljedica rizika.

Identifikacija rizika je proces kojim se identifikuju i dokumentuju potencijalni rizici. To zahtijeva temeljno poznavanje organizacije preduzeća, tržišta na kojem ono posluje, pravnog, društvenog, političkog i kulturnog okruženja u kojem egzistira, kao i zdravo razumijevanje njegovih strateških i operativnih ciljeva, opasnosti i prijetnji povezanih sa postizanjem tih ciljeva.

Da bi se rizici prepoznali i da bi se pripremilo iznalaženje odluka, potrebne su odgovarajuće strukture i metode identifikovanja rizika.

Ciljevi i metode upravljanja rizicima - obezbjeđenje dodatnih garancija za dostizanje strateških i operativnih ciljeva putem blagovremenog identifikovanja i sprječavanja rizika, definisanja efektivnih mjera obezbjeđenja maksimalne efikasnosti za upravljanje rizicima.

11.1.3 Informacije o izloženosti rizicima cijena, kreditnim rizicima, rizicima likvidnosti i rizicima novčanog toka

Identifikacija rizika je proces kojim se identifikuju i dokumentuju potencijalni rizici. To zahtijeva temeljno poznavanje organizacije preduzeća, tržišta na kojem ono posluje, pravnog, društvenog, političkog i kulturnog okruženja u kojem egzistira, kao i zdravo razumijevanje njegovih strateških i operativnih ciljeva, opasnosti i prijetnji povezanih sa postizanjem tih ciljeva.

Da bi se rizici prepoznali i da bi se pripremilo iznalaženje odluka, potrebne su odgovarajuće strukture i metode identifikovanja rizika.

Regionalni vodovod je u svom redovnom poslovanju, u različitom obimu, izložen određenim finansijskim rizicima i to:

1. Tržišnim rizicima,
2. Riziku likvidnosti i
3. Kreditnom riziku.

Upravljanje rizicima u Regionalnom vodovodu je usmjereno na minimiziranje potencijalnih negativnih uticaja na finansijsko stanje i poslovanje Regionalnog vodovoda u situaciji nepredvidljivosti finansijskih tržišta. Regionalni vodovod ne koristi derivativne finansijske instrumente u bilo kojoj formi osiguranja protiv gubitaka usljed rizika. Ne postoji formalni okvir za upravljanje rizikom koji je uspostavljen u Regionalnom vodovodu. Finansijski sektor se uglavnom fokusira na kreditni rizik i rizik likvidnosti i djeluje u individualnim slučajevima u cilju smanjenja rizika.

Tržišni rizik

Rizik od promjene kursa stranih valuta

Regionalni vodovod je izložen riziku od promjene kursa valuta jer, iako posluje u EUR i ima domaće i međunarodne kreditne obaveze u EUR valuti, ima zaduženja i u specijalnim pravima vučenja (SDR), uz beskamatni aranžman - čime se navedeni rizik svodi na minimum.

U prethodnom periodu preduzeće je bilo izuzetno izloženo valutnom riziku, jer su se kursne razlike na godišnjem nivou kretale i do 20% ukupnih prihoda preduzeća. Navedeni izazov je eliminisan podrškom Vlade i kreditora Abu Dhabi fonda za razvoj sa prijevremenom otplatom kredita visokog valutnog rizika.

Rizik od promjene kamatnih stopa

Regionalni vodovod je izložen raznim rizicima koji, kroz efekte promjena visine tržišnih kamatnih stopa, djeluju na njegov finansijski položaj i tokove gotovine.

Rizik Regionalnog vodovoda od promjena fer vrijednosti kamatnih stopa proističe prvenstveno iz obaveza po osnovu primljenih dugoročnih kredita od povezanih pravnih lica u inostranstvu i banaka u zemlji. Međutim, predmetni rizik je ocijenjen kao nizak, imajući u vidu projekcije kretanja visine EURIBOR-a. Krediti primljeni po promjenljivim kamatnim stopama izlažu Regionalni vodovod kamatnom riziku tokova gotovine. Tokom godine koja se završava na dan 31. decembra 2019. godine, obaveze po kreditima sa varijabilnom kamatnom stopom vezane su za EURIBOR.

Rizik likvidnosti

Rizik likvidnosti je rizik nemogućnosti da se sredstvo realizuje po razumnoj cijeni u odgovarajućem vremenskom okviru kao i rizik nemogućnosti da se isplate obaveze u roku dospijea. Regionalni vodovod neće biti u mogućnosti da finansira sredstva odgovarajućim izvorima finansiranja sa stanovišta rokova i stopa.

Služba finansija je odgovorna za praćenje nivoa kratkoročnog finansiranja i uravnoteženje potreba kratkoročnog i dugoročnog finansiranja.

Sprovedena analiza je sasvim jasno pokazala da se kao najveći izazov u narednom periodu izdvaja održavanje likvidnosti preduzeća na potreban nivo. Naime, nakon odluke Apelacionog

suda Crne Gore, putem blokade transakcionih računa, kompanija Strabag AG je naplatila iznos od 11.978.564,30 EUR. Po tom osnovu su računi Regionalnog vodovoda bili u blokadi od 14.08.2018. do 09.05.2019. godine. Osim činjenice da je preduzeće u većem dijelu prve polovine 2019. godine bilo u blokadi, dakle nelikvidno, analizirane su i posljedice prinudna naplate po likvidnost preduzeća. Na osnovu predmetne analize, koja je obuhvatila i kratkoročne i dugoročne finansijske obaveze Regionalnog vodovoda, a koja je dostavljena i Ministarstvu finansija, je sklopljen kreditni aranžman za prevazilaženje problema likvidnosti u iznosu od 10.000.000 EUR. Nakon sklapanja ugovora o predmetnom zajmu je 09. maja 2019. godine ukinuta blokada transakcionih računa i uklonjen jedan od najvećih izazova koje je Regionalni vodovod imao od početka osnivanja.

Kreditni rizik

Kreditni rizik je rizik nastanka finansijskih gubitaka Regionalni vodovod kao rezultat kašnjenja klijenata ili druge ugovorne strane u izmirivanju ugovornih obaveza. Kreditni rizik se prvenstveno vezuje za izloženost Regionalnog vodovoda po osnovu gotovine i gotovinskih ekvivalenata, potraživanja od pravnih i fizičkih lica i ostalih dugoročnih finansijskih plasmana.

Regionalni vodovod je u 2019. godini značajno podigao kreditnu izloženost, kako usljed gore pomenutog rješavanja problema sa blokadom transakcionih računa, tako i za potrebe sprovođenja razvojnih projekata. Međutim, kako je navedeno, sve interne analize, ali i eksterne analize nezavisnih konsultanata koji je angažovan od strane EBRD su pokazale da predmetna izloženost ne može negativno uticati na poslovanje preduzeća, te da je preduzeće u stanju servisirati sve kreditne obaveze, kako novoformirane, tako i one koje su stvorene prilikom izgradnje regionalnog vodovodnog sistema. Kreditne obaveze preduzeća su detaljnije izložene u poglavlju br 3.5.

11.1.4 Ciljevi i politike u upravljanju finansijskim rizicima, rizicima I neizvjesnostima poslovanja

Svi odgovorni u preduzeću i izvan njega su obavezni da izvještavaju o značajnim promjenama postojećih identifikovanih rizika, novim prijetnjama i mogućnostima u skladu sa dinamikom kako nastaju.

Po završetku procesa identifikovanja i procjena prijetnji, kvalifikovana osoba preuzima odgovornost za efektivni menadžment rizika. Osoba odgovorna za koordinaciju uspostavljanja procesa upravljanja rizicima dužna je:

- Upoznati ostale rukovodioce o potrebi uvođenja upravljanja rizicima u svojoj instituciji, te sa Smjernicama za realizaciju procesa upravljanja rizicima;
- Podsticati kulturu upravljanja rizicima i davati podršku rukovodiocima u djelotvornom upravljanju rizicima jačanjem svijesti višeg rukovodstva o potrebi sistemskog upravljanja rizicima;
- U saradnji s rukovodiocima organizacionih jedinica pokrenuti aktivnosti na uvođenju procesa upravljanja rizicima i odrediti rokove za pojedine aktivnosti;
- Pripremiti objedinjeni izvještaj o upravljanju rizicima na nivou preduzeća.

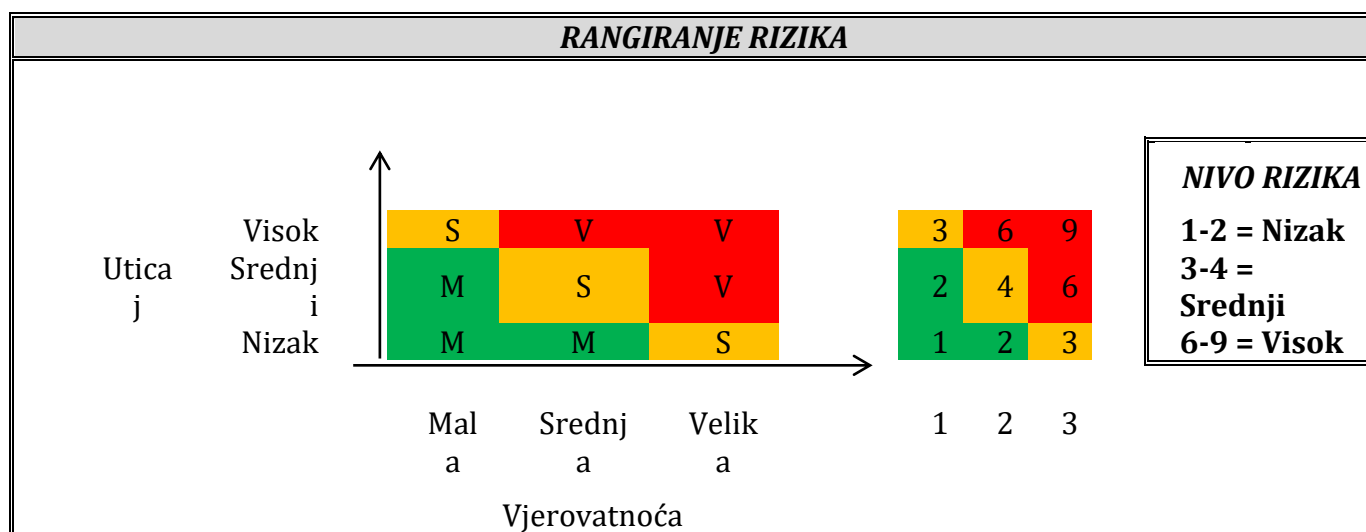
Novi standard revizije MRevS 701 – Saopštavanje ključnih revizorskih pitanja – uključuje, i poseban akcenat stavlja na analizu rizika u kontekstu otkrivanja nedostataka u pravnom licu koji se odnose na povećan rizik materijalno pogrešnog iskaza ili značajan rizik identifikovan u skladu sa MRevS 315 (značajne promjene koje su se desile u odnosu na prethodni finansijski period; određene vrste transakcija u kojima je revizor naišao na poteškoće prilikom sprovođenja revizorskih postupaka, promjene u okruženju entiteta, finansijskim uslovima ili

aktivnostima koje imaju značajan uticaj). Nakon izvršene analize, procjena rizika prezentuje se izvršnom direktoru i Odboru direktora.

Rizici se po kategorijama dijele na:

- strateške – utiču na strateške ciljeve kompanije,
- operativne – utiču na operativne ciljeve kompanije,
- reputacione – utiču na reputaciju i imidž kompanije,
- regulatorne – potiču od neusklađenosti sa pozitivnim propisima teritorije na kojoj organizacija posluje,
- finansijske – utiču na finansijske resurse i rezultate kompanije.

Vjerovatnoća nastanka rizika može biti mala, srednja i velika, dok uticaj može biti nizak, srednji i visok.

Kombinacijom ova dva faktora rizika dobija se ocjena rizika. U zavisnosti od nivoa rizika, poslovne politike kompanije i načina na koji svaki konkretni rizik utiče na poslovanje preduzeća, rizikom upravljamo na neki od navedenih načina:

- prihvatanje,
- transferisanje,
- smanjivanje uticaja,
- eliminacija uzroka.

U svim procijenjenim slučajevima vrši se kontrola, a ukoliko se procijeni da je potrebno, tretiraju se nastali rizici kroz eliminisanje uzroka, a ukoliko to nije moguće, kroz maksimalno smanjivanje uticaja.

11.2 Promjene izdašnosti izvorišta

U prethodnim godinama je zabilježen značajan pad izdašnosti skoro svih izvorišta na području Crne Gore, prouzrokovan, najvećim dijelom, globalnim klimatskim promjenama, odnosno porastom prosječnih godišnjeg temperatura vazduha. Predmetna situacija je zabilježena i u svim zemljama regiona, pri čemu sva istraživanja ukazuju na činjenicu da se prije svega radi o uzrocima izazvanim globalnim klimatskim promjenama. Regionalni vodovod je, prepoznajući potencijalni problem u ranoj fazi, u posljednje 4 godine vršio frekventnija mjerenja izdašnosti izvorišta Bolje Sestre, iako se ova mjerenja redovno vrše od izgradnje vodozahvata. Pojačana frekvencija mjerenja znači da se vrši veći broj mjerenja u ljetnjim i jesenjim mjesecima odnosno u periodima najmanjeg prihranjivanja, kako bi se obezbijedio veći stepen pouzdanosti podataka koji ulaze u analizu trenda izdašnosti izvorišta. Mjerenja izdašnosti izvorišta za potrebe Regionalnog vodovoda vrši Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju Crne Gore, kao institucija ovlaštena za tu vrstu ispitivanja.

Za potrebe ocjene stanja izdašnosti izvorišta Bolje Sestre urađena je i *Analiza postojećeg stanja izdašnosti izvorišta Bolje Sestre, potencijalni rizici i mjere za prevazilaženje*, od strane Goluba Ćulafića, msc. geografije, iz Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju Crne Gore, septembra 2018. godine u kojoj je konstatovan trend pada izdašnosti izvorišta, sa naglaskom da je pad izdašnosti posebno izražen tokom 2017. godine i 2018. godine (obrađeno i u prethodnom izvještaju za 2018. godinu). Navedeno je da na to svakako uticaj imaju klimatske promjene, odnosno porast prosječnih godišnjih temperatura vazduha i smanjenje padavina, a evidentan porast srednjih mjesečnih temperatura vazduha karakterističan je za prostor oko vodoizvorišta Bolje Sestre tj. Malog Blata i Skadarskog jezera. U pomenutoj analizi, dat je osvrt na zaštitne zone izvorišta sa posebnim naglašavanjem primijećenih radnji (eksploatacije riječnih nanosa) koje se mogu negativno odraziti na kvantitet i kvalitet izvorišta.

Po dosadašnjim ispitivanjima karakteristika vode izvorišta Bolje Sestre i karakteristika vode Morače, zaključeno je da se one razlikuju te da Morača nema uticaj na kvalitet vode u izvorištu, ipak smanjenje izdašnosti za vrijeme kada se u koritu Morače uz II zonu sanitarne zaštite izvode radovi regulacije korita kao i više puta pomenuta nelegalna eksploatacija riječnih nanosa, dovoljan je razlog da se dodatno ispita da li te radnje stvarno imaju uticaja na smanjenje izdašnosti ili su razlozi pak klimatske ili neke druge promjene izazvane privrednim aktivnostima.

Više puta je pomenuto da je vodnim aktima izdatim Regionalnom vodovodu, a prije svega u Rješenju o zonama sanitarne zaštite izvorišta, naglašeno da je u II zoni sanitarne zaštite, parafraziramo, zabranjena eksploatacija šljunka i pijeska osim za potrebe regulacije vodotoka Morače. Ipak, stav Regionalnog vodovoda je da i ovi radovi (radovi regulacije riječnog toga) trebaju biti dodatno kontrolisani, pa i revidovan način njihovog izvođenja.

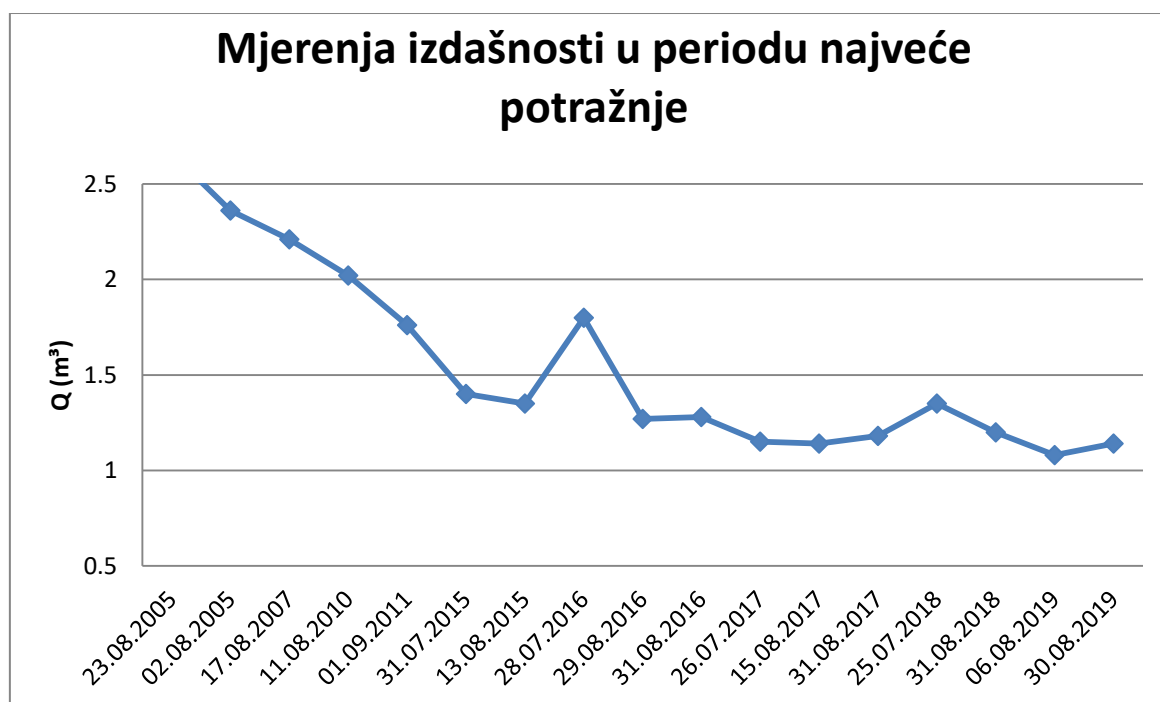
Naime, u Elaboratu o procjeni uticaja na životni sredinu koji je rađen za potrebe projekta regulacije vodotoka rijeke Morače iz 2011. godine, navedeno je da je u cilju adekvatne zaštite izvorišta Bolje Sestre prisutan stav Uprave za vode da se ograniče svi iskopi do kote 10mm. Ova kota je kao referentna, utvrđena na osnovu zaključaka ekspertskog tima za sagledavanje i predlaganje odgovarajućih mjera u cilju zaštite izvorišta Bolje Sestre formiranog od strane Uprave za vode 2009. godine koji su činili: predsjednik Goran Sekulić i članovi pok. Mićko Radulović, Darko Novaković, Vladan Dubljević, pok. Puniša Pavićević i Zoran Janković. Stav tima je bio da se ne smiju vršiti bilo kakvi iskopi ispod navedene kote kako bi se zaštitio glinoviti sloj ispod naslaga šljunka i pijeska. U pomenutom Elaboratu je navedeno da je projektima regulacije korita Morače, taj uslov ispoštovan kao obavezujući. U izvještajima o reviziji Elaborata (gdje je navedeno da se ne smije ići ispod kote 10 mm) ponovljen je stav da

predviđeni radovi ni u čemu ne smiju uticati na izvorište Bolje Sestre i da se iskopi ne smiju spuštati ispod apsolutne kote od 10 mnm kako bi se zaštitio glinoviti sloj ispod naslaga šljunka i pijeska.

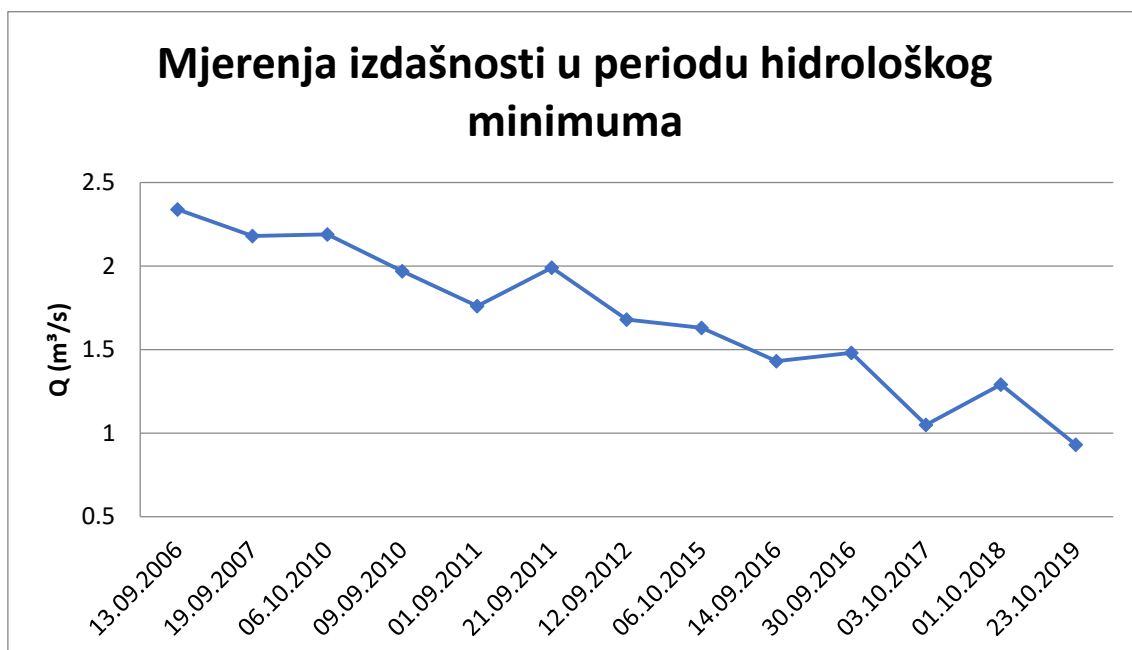
U inoviranoj projektnoj dokumentaciji koja nam je data na uvid od strane Uprave za vode u dijelu Tehničkog izvještaja koji se tiče osnovnih kriterijuma za projektovanje u dijelu Odabir uzdužnog pada projektovanog korita stoji navedeno: „Kako je kota na najuzvodnijem profilu broj 1: 3.50 mnm nije bilo moguće ostvariti traženu kotu od 10 mnm a da se ispoštuje prirodni pad terena. Obzirom da se radi o terenu koji pripada II zoni sanitarne zaštite izvorišta Bolje sestre ispod projektovane nivelete se iskop ne preporučuje“. Dakle, opravdan je stav Regionalnog vodovoda da je pored aktivnosti na suzbijanju nelegalne eksploatacije na predmetnom području, posebnu pažnju potrebno obratiti i na radove na regulaciji riječnog toka Morače. U tom smislu su u 2019. godini održani sastanci sa Upravom za vode i Ministarstvom za poljoprivredu i ruralni razvoj, u kabinetu potpredsjednika Vlade CG Milutina Simovića, uz prisustvo nadležnih organa za pitanja eksploatacije šljunka i regulacije korita Morače. Na predmetnim sastancima su izložene dosadašnje aktivnosti po pitanju podnošenja prijava za uočenu nelegalnu eksploataciju šljunka u II zoni sanitarne zaštite izvorišta Bolje Sestre uz prezentaciju dokumenta „Analiza postojećeg stanja izdašnosti izvorišta Bolje Sestre, potencijalni rizici i mjere za prevazilaženje“. Takođe, ponovljeni su i stavovi preduzeća da je neophodno na stručnom nivou analizirati eventualne uticaje eksploatacije šljunka i regulacije korita Morače na uočeni pad izdašnosti izvorišta, kao i da li se utvrđena referentna kota i dalje granica na osnovu koje se izvode radovi. U izvještajnom periodu su isticali rokovi za izvođenje radova na regulaciji korita Morače sa dotadašnjim izvođačima radova, pa nemamo informaciju da li je Uprava za vode produžila poredmetne ugovore.

Na sjednicama Upravnog odbora, ali i među timovima Regionalnog vodovoda ova tema često razmatrana i zaključeno je da problem nelegalne eksploatacije, ali i aktivnosti na regulaciji korita rijeke Morače u pojasu II zone sanitarne zaštite izvorišta moraju biti predmet razmatranja svih nadležnih institucija, jer postoje sumnje da ti radovi utiču na izdašnost izvorišta Bolje Sestre.

Grafik 11.1: Prikaz mjerenja izdašnosti u periodu najveće potražnje vode

Grafik 11.2: Prikaz mjerenja izdašnosti u periodu hidrološkog minimuma

Iz navedenih podataka o mjerenju izdašnosti izvorišta od početka istražnih radova, a zaključno sa 2019. godinom zaključuje se da je od 2005. do danas primjećen konstantan pad izdašnosti izvorišta, sa posebnim naglaskom da se u posljednje tri godine (2016-2019) izdašnost smanjila za cca 20% .

To je i jedan od razloga koji je rukovodio uvažene eksperte poput pok. prof. dr Mička Radulovića, prof. dr Zorana Stevanovića, prof. dr Gorana Sekulića, i dr. da prilikom naučnog skupa koji je krajem januara 2019. godine organizovan na izvorištu Bolje Sestre po nazivom „Zaštita izvorišta od izazova u 21. vijeku“ jedan od zaključaka upravo bude posvećen ovom problemu, a glasio je: *„Pored aktivnosti koje sprovodi Uprava za vode u saradnji sa nadležnim inspekcijskim organima na suzbijanju nelegalne eksploatacije pijeska i šljunka iz riječnih korita potrebno je da se i ostale nadležne institucije više uključe kako bi se predanije radilo na suzbijanju ove pojave, posebno uzevši u obzir postojanje moratorijuma na radove eksploatacije riječnih nanosa koji je propisan Odlukom Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja. Konkretna slučaj koji se negativno može odraziti na zaštitu izvorišta je nelegalna eksploatacije riječnih nanosa u II zoni zaštite izvorišta Bolje Sestre, jer, iako za sada nema negativnog uticaja na to izvorište, ova „dugogodišnja praksa“ svakim danom uzima sve više maha“.*

Regionalni vodovod je u stalnoj komunikaciji sa ekspertima za hidrogeologiju karsta kako bi se iznašlo rješenje za eventualno dovođenje dodatnih količina vode, odnosno povećanja kapaciteta kojim bi regionalni vodovodni sistem u narednom periodu mogao da raspolaže. Razmatra se više rješenja za koja su potrebni ozbiljni i detaljni istražni radovi kako bi se odredila ona najoptimalnija sa stanovišta raspoloživog kapaciteta, ali i sa stanovišta investicije.

Kako bi se dodatno ispitao uticaj podzemnih voda na izvorište Bolje sestre, odredile tačne granice III zone sanitarne zaštite, ispitali uticaji iz II zone sanitarne zaštite na izdašnost i kvalitet izvorišta i dala rješenja za dovođenje dodatnih količina vode čime bi se povećao raspoloživi kapacitet vode za zahvatanje, istražni radovi u vezi sa navedenim su kandidovani kroz projekat

za odobrenje sredstava iz IPA fonda u okviru prekograničnog Interreg – IPA CBC Italija-Albanija-Crna Gora programa - CROSSWATER PROJEKAT za realizaciju tokom 2019. i 2020. godine koji je odobren te će se u okviru ovog projekta u narednom periodu raditi na:

- Utvrđivanju granica III zone zaštite izvorišta Bolje Sestre;
- Ispitivanju mogućnosti povećanja kapaciteta vodozahvata Bolje Sestre;
- Izgradnji monitoring stanica sa daljinskom očitavanjem.

Iz svega navedenog zaključuje se da je u narednom periodu neophodno utvrditi da li je trenutni trend opadanja izdašnosti u vezi sa globalnim klimatskim promjenama, ili pak uticaja imaju i aktivnosti u II zoni sanitarne zaštite izvorišta Bolje Sestre.

Ističemo da Regionalni vodovod cijeni izuzetno važnim aktivnosti koje Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja i Uprava za vode sprovode u vezi sa odlukom o moratorijumu na radove eksploatacije riječnih nanosa i nadamo se da će sve te aktivnosti rezultirati i eliminacijom nelegalne eksploatacije riječnih nanosa na predmetnom području. Tokom 2019. godine ovo Ministarstvo se aktivno bavilo ovom problematikom pa je tako donesen i AKCIONI PLAN ZA SUZBIJANJE NELEGALNE EKSPLOATACIJE RJEČNIH NANOSA IZ VODOTOKA 2019 – 2021 GODINE (donesen u junu 2019. godine). Mjera 2 iz Plana odnosi se na sprovođenje se pojačane kontrola ugroženih lokacija nelegalnom eksploatacijom šljunka i pijeska na rijeci Morači. Aktivnosti planirane ovom mjerom obuhvataju pripremu Plana kontrole od strane koordinacionog tima nad definisanim lokacijama ugroženim nelegalnom eksploatacijom šljunka i pijeska na rijeci Morači i priprema i dostava mjesečnih izvještaja od strane Koordinacionog tima o izvršenim kontrolama i aktivnostima iz svoje nadležnosti i njihovo dostavljanje Upravi za vode.

Regionalni vodovod će i u narednom periodu:

- nastaviti sa mjerenjem izdašnosti izvorišta na način da se pristupi kontinuiranom mjerenju izdašnosti na mjesečnom nivou minimum jednu hidrološku godinu (14 mjeseci) ukoliko to bude izvodljivo zbog načina i metoda mjerenja i uslova koji moraju biti zadovoljeni da bi mjerenje bilo uspješno, što je izazovno u zimskom periodu kada je teško uspostaviti pravilan profil za mjerenje u vodozahvatu, nakon čega bi se mogli donijeti detaljniji i pravi zaključci o stanju i trendovima u vezi sa kapacitetom izvorišta;
- raditi na određivanju šire (III) zone sanitarne zaštite izvorišta, kao i nastaviti odnosno posvetiti veću pažnju nedozvoljenim aktivnostima u užoj (II) zoni, sa posebnim akcentom na institucionalnoj zabrani eksploatacije pijeska i šljunka iz korita rijeke Morače;
- razmatrati alternativna rješenja za povećanje raspoloživog kapaciteta.

Direktor
Goran Jevrić